

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معلولیت و رسانه

راهنمای رسانه برای بازنمایی افراد دارای معلولیت

دکتر محمد کمالی

محمد رضا دشتی

مرداد ۱۴۰۳

رعد
مجمع
آموزشی-تیکوکاری

کارگزار روابط عمومی

معلولیت و رسانه؛ راهنمای رسانه برای بازنمایی افراد دارای معلولیت

■ نویسندگان: محمد کمالی و محمدرضا دشتی

■ صفحه آرا: سعید عبدی

■ طراح جلد: نازیلا صادقی

■ انتشارات: کارگزار روابط عمومی

■ نوبت انتشار: چاپ اول ۱۴۰۳

■ شمارگان: ۵۰۰ نسخه

■ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۲۴۱۲-۷-۱

■ تعداد صفحات: ۱۹۴

■ قیمت: ۲۰۰ هزار تومان

■ تلفن انتشارات: ۰۹۱۲۱۹۳۸۴۱۹ - ۶۶۹۴۳۶۷۰

■ مرکز پخش: مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد

■ تلفن پخش: ۰۹۱۲۱۱۲۳۸۹۶ - ۸۸۰۸۲۲۶۶ داخلی ۲۳۰

■ وب سایت: www.kpri.ir - www.shara.ir - www.iranecpr.ir

■ پست الکترونیک: info@kpri.ir - info@shara.ir - karguzar80@yahoo.com

تمامی حقوق محفوظ است. هیچ بخشی از این کتاب بدون آن که قبلاً اجازه کتبی مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد اخذ شده باشد، نباید تکثیر، ضبط یا به هر شکلی اعم از الکترونیک، مکانیکی، فتوکپی، ضبط صوتی یا غیر آن انتقال داده شود.

فهرست

صفحه	عنوان
۷	یادداشت ها
فصل اول	
۱۳	بازنمایی معلولیت در رسانه؛ چالش ها و فرصت ها
۱۶	تاریخچه معلولیت
۱۹	مفهوم و مدل های ناتوانی و معلولیت
۲۱	چرا استفاده از کلمه «بیمار» برای افراد دارای معلولیت درست نیست؟
۲۳	تصویر معلولیت در رسانه
۲۴	تاریخچه بازنمایی معلولیت در رسانه ها
۲۷	تاریخچه حضور افراد دارای معلولیت در رسانه های ایران
۲۹	زنان دارای معلولیت و تجربه «تبعیض مضاعف»
۳۰	تفکر قالبی
۳۱	نحوه بازنمایی معلولیت در رسانه
۳۶	نقش رسانه ها در ایجاد و مقابله با انگ و باورهای غلط درباره معلولیت
فصل دوم	
۴۱	مسئولیت رسانه در قبال افراد دارای معلولیت
۴۴	راهنمای بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه
۴۴	استفاده از واژگان و لحن مناسب
۴۵	واکاوی معانی و پیامدهای ضرب المثل ها و محتوای تاریخی

صفحه	عنوان
۴۶	تصویرسازی مناسب و دوری از کلیشه‌ها
۴۷	پرهیز از تصویرسازی اغراق‌آمیز و احساسی
۴۷	اجتناب از تمسخر و تحقیر
۴۸	احترام به جایگاه و حریم خصوصی افراد دارای معلولیت
۴۸	بازنمایی عادی افراد دارای معلولیت
۴۹	راهنمای ایفای نقش آگاهی بخشی رسانه درباره افراد دارای معلولیت
۴۹	توجه به تصویرسازی مناسب و جلوگیری از کاربرد کلیشه‌ها
۵۰	تولید محتوای مثبت و واقع‌گرا
۵۱	نقش رسانه‌ها در ترویج احترام، امید و تغییر نگرش نسبت به افراد دارای معلولیت
۵۲	نقش رسانه‌ها در اطلاع‌رسانی، آگاه‌سازی و آموزش
۵۲	تغییر نگرش و فرهنگ‌سازی در جامعه
۵۳	مشارکت افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها
۵۳	تولید محتوا و آموزش
۵۴	نمایش واقعیت‌های معلولیت
۵۴	بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها
۵۶	تعامل و همکاری با انجمن‌های تخصصی
۵۶	ضرورت آموزش اصحاب رسانه
۵۷	برنامه‌های آموزشی و نشست‌ها
۵۷	استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ها برای تغییر نگرش
۵۷	شبکه‌های اجتماعی
فصل سوم	
۶۱	راهنمای زبان و روش توصیف افراد دارای معلولیت
۶۳	چگونگی توصیف افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها
۶۶	چگونگی استفاده از کلمات مناسب در ارتباط با افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها
۶۸	به‌سادگی بگویند «افراد دارای معلولیت»
۷۰	گزینه‌های زبانی قابل قبول: واژه‌نامه‌ای جزئی از اصطلاحات معلولیت

صفحه	عنوان
	فصل چهارم
۷۵	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت
۷۷	راهنمای عملی انجام مصاحبه‌های رسانه‌ای
۸۰	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت جسمی - حرکتی
۸۶	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت در استودیو
۸۹	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد کوتاه‌قامت
۹۲	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد نابینا یا دارای اختلالات بینایی
۹۶	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد ناشنوا یا دارای اختلالات شنوایی
۱۰۱	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای اختلالات گفتاری
۱۰۳	مترجمان زبان اشاره
۱۰۶	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)
۱۱۱	مصاحبه با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)
۱۱۴	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم
۱۱۹	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای اختلالات روان
۱۲۳	پرسش‌هایی درباره معلولیت، راهنمایی برای اصحاب رسانه
۱۲۵	راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با ورزشکاران دارای معلولیت در پارالمپیک
۱۲۸	مصاحبه با ورزشکاران پارالمپیک در میدان‌های ورزشی
۱۲۹	مصاحبه با ورزشکاران دارای صندلی چرخ‌دار در میدان‌های ورزشی
۱۳۰	ملاحظات زبانی و ارائه در مصاحبه با پارالمپین‌ها
۱۳۲	راهنمای عکاسی ورزشی از ورزشکاران پارالمپیک
۱۳۴	حریم خصوصی
۱۳۶	حریم خصوصی افراد دارای معلولیت
۱۳۸	راهنمای خبرنگاران برای حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت
۱۴۲	راهنمای سازمان‌های رسانه‌ای برای حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت
۱۴۴	چگونگی بازنمایی خشونت علیه افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها

صفحه	عنوان
۱۴۷	راهنمای رسانه‌ها در بازتاب خودکشی افراد دارای معلولیت
۱۴۹	رسانه و کودکان دارای معلولیت
۱۵۱	دسترسی‌پذیری رسانه‌ها برای افراد دارای معلولیت
فصل پنجم	
۱۵۳	راهنمای ارتباط با رسانه‌ها
۱۵۵	راهنمای ورزشکاران در مصاحبه‌های ورزشی پارالمپیک
۱۵۹	راهنمای مصاحبه‌شوندگان دارای معلولیت
۱۶۳	اطلاعاتی که باید قبل از تماس برای مصاحبه بدانید!
۱۶۵	معلولیت و رسانه‌ها؛ پرسش‌هایی که باید پاسخ دهید!
۱۶۶	نقض حریم خصوصی توسط رسانه‌ها
۱۶۸	نقش مددکاران اجتماعی در انجام مصاحبه رسانه‌ای افراد دارای معلولیت
۱۷۰	نقش روابط عمومی انجمن‌ها در انجام مصاحبه افراد دارای معلولیت
۱۷۲	همکاری طلایی دفاتر مددکاران اجتماعی و روابط عمومی برای بیان صدای رساتر افراد دارای معلولیت
پیوست شماره (۱)	
۱۷۶	شناخت تجربه افراد دارای معلولیت و صاحب‌نظران درباره بازنمایی معلولیت در رسانه
پیوست شماره (۲)	
۱۸۵	نگاهی بر واژه «توان‌یاب»
پیوست شماره (۳)	
۱۹۱	منابع

دکتر محمد کمالی

بسمه تعالی

نگرش‌ها عنصری مهم در ساخت اندیشه و دنیای انسان‌ها هستند. رفتارهای انسانی نیز حاصل دانش، مهارت و البته از این دو مهم‌تر نگرش‌ها هستند. لیکن در بسیاری از جوامع، نظام‌های آموزشی بر پایه آموزش دانش و مهارت‌ها شکل گرفته‌اند و کمتر به آموزش نگرش پرداخته‌اند. یکی از ملاک‌های توسعه‌یافتگی جوامع را می‌توان در میزان توجه به آموزش نگرش در نظام‌های آموزشی آن‌ها سراغ گرفت. علاوه بر نظام آموزش، نظام رسانه‌ای در جوامع در شکل‌دهی به نگرش‌های افراد جامعه نقشی بی‌بدیل ایفا می‌نمایند. بررسی‌های تاریخی مؤید این نکته هستند که بسیاری از پدیده‌های اجتماعی حاصل کارکرد نظام رسانه‌ای جامعه است.

پدیده معلولیت از دیرباز همراه انسان بوده است و برخوردهای جوامع با آن بر اساس نگرش جوامع دچار تغییرات شده است. از اقدام برای محو و نابودسازی تا اعطای حقوق انسانی آن‌ها در جوامع توسعه‌یافته کنونی نتیجه تغییر در نگرش انسان‌ها بوده است. لیکن هنوز حتی در جوامع توسعه‌یافته نگرش منفی نسبت به معلولیت، علیرغم بهبود قابل ملاحظه، به طور نسبی دیده می‌شود. این امر در جوامع کمتر توسعه‌یافته با شدت افزون‌تری مشاهده می‌شود. در این میان نقش رسانه‌ها در دامن زدن به این امر غیر قابل انکار است.

سال‌ها است مطالعات مختلف به رابطه رسانه و معلولیت پرداخته‌اند و نقش رسانه در جهت‌دهی به نگرش جوامع را آشکار ساخته‌اند و با این حال حرکت‌ها برای ساماندهی این برخوردها تنها در سال‌های اخیر رشد فزاینده‌ای پیدا کرده است. کشورهایی چون انگلستان، استرالیا و نیوزیلند را می‌توان از پیشگامان این حرکت‌ها نام برد. ارائه دستورالعمل‌ها و راهنماها نه تنها در کشورها بلکه در نهادهای وابسته به سازمان ملل متحد و نیز سازمان‌های افراد دارای معلولیت صورت گرفته است. در این میان فرهنگ جوامع نقش مهمی در نوع دستورالعمل یا راهنما ایفا می‌کند. در ایران حرکت‌ها در زمینه تدوین راهنما برای رسانه‌ها در نحوه بازنمایی معلولیت در رسانه اندک بوده است.

فرصت مغتنمی در مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد فراهم آمد تا به حمایت از یک طرح مطالعاتی زمینه برای تدوین راهنماهایی در مسیر این امر فراهم شود. گزارشی که در پیش رو دارید به نتایج این کار پرداخته است. امید می‌رود با تبدیل گزارش به کتابی ارزشمند، زمینه برای تعامل مناسب با افراد دارای معلولیت نه تنها برای اصحاب رسانه بلکه افراد دارای معلولیت، کارشناسان و در نهایت اعضای جامعه فراهم شود.

در پایان از همه همکارانم در انجام این مطالعه قدردانی می‌نمایم. وظیفه خود می‌دانم از پیگیری و اقدامات ارزشمند جناب آقای محمدرضا دشتی سپاسگزاری نمایم. بی‌تردید آنچه پیش روی شماست نتیجه زحمات بی‌شائبه ایشان است.

و من الله توفیق
دکتر محمد کمالی

پیام

آنت میناسیان مدیرعامل مجتمع رعد

رسانه‌ها و مطبوعات در جوامع دموکراتیک امروزی از اهمیت و اعتبار بالایی برخوردار هستند و بسیاری از پدیده‌های اجتماعی بدون حضور و مشارکت رسانه در مفهومی گسترده و بسیط آن، قطع به یقین با شکست مواجه می‌شود.

تعالی فرهنگ عمومی جامعه به دنبال همکاری نزدیک مطبوعات با صاحبان اندیشه و تفکر پدید می‌آید و از این جهت است که مطبوعات را رکن چهارم آزادی و دموکراسی قلمداد کرده‌اند و در آستانه ورود به هزاره سوم اندیشمند کانادایی مارشال مک‌لوهان با ابداع اصطلاح «دهکده جهانی» آینده ارتباطات جوامع بشری را پرسرعت و آسان ترسیم کرد.

رشد و گسترش وسایل ارتباط جمعی در سال‌های اخیر، اهمیت و کارکردهای پیام را در حد و اندازه رسانه ارتقا بخشیده است به گونه‌ای که محتوای پیام علاوه بر پاسخگویی به ۶ سؤال اصلی کی (چه کسی)، کِی (چه وقت)، کجا (کدام مکان)، چه (موضوع) چرا (به چه دلیل) و چگونه (شرح واقعه) می‌بایستی حاوی ویژگی‌هایی همچون فصل‌بندی، خوانایی، سادگی و ساده نویسی، کامل نویسی و نظم در نگارش، جذابیت، حقیقت‌نگاری، ساخت تصاویر ذهنی و در نهایت دست‌اول بودن، بدون کپی‌برداری از سایر منابع باشد. صرف نظر از الزام به رعایت این اصول اولیه که تمامی دست‌اندرکاران تولید محتوا به آنها توصیه می‌شوند، میزان تأثیرگذاری پیام، بر جامعه، مخاطبان و ذی‌نفعان، موضوعی است که باید جدی به آن توجه شود و برای از میان برداشتن هر پارازیتی در مسیر انتشار و انتقال پیام از تولیدکننده محتوا تا دریافت‌کننده پیام، باید با برنامه‌های دقیق و برنامه‌ریزی حساب‌شده، دنبال شود.

مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد در ۴۰ سالگی فعالیتش با آگاهی از این وظیفه اجتماعی و در جهت عمل به مسؤولیت اجتماعی، اقدام به اجرای پژوهشی، علمی و میدانی با عنوان «چگونه نحوه بازنمایی صحیح معلولیت در رسانه‌های کشور» کرد و با دعوت از صاحب‌نظران این حوزه و طرح موضوع پژوهش که به استنباط فردی و خرد جمعی گروه‌های مرجع از باور اجتماعی به مسائل، توانایی‌ها، استعدادها و تکالیف حقوقی جامعه در مواجهه با افراد دارای معلولیت بر عهده دارند، گرفته تا حرکت به سوی بهبود فرهنگ عمومی جامعه، تغییر نگرش و حمایت در زمینه

حضور مؤثر افراد دارای معلولیت در سطح جامعه به عنوان «شهروند مسؤول» در حوزه موضوعات این تحقیق قرار داشت.

نیل به این هدف شخصیتی می‌طلبید که ضمن وجوه علمی و دانشگاهی از کوله‌بار تجربه و خدمت به این گروه از شهروندان بهره برده باشد، بدین منظور جناب آقای دکتر محمد کمالی معاون اسبق توان‌بخشی بهزیستی کشور و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران که عضویت در مجمع هیأت امنای مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد را هم در کارنامه دارد، مسؤولیت هدایت و راهنمایی تیم تحقیق را قبول کرد و با دقت و حساسیتی که از ایشان سراغ داریم، گام به گام فعالیت‌های پژوهشگران تیم تحقیق را مورد بررسی و بازبینی قرار دادند. همچنین در انتخاب مصاحبه‌شوندگان و انجام مصاحبه‌های عمیق، پیاده‌سازی متن گفت‌وگوها، پردازش داده‌ها و تدوین توصیه‌های کاربردی اهتمام ویژه به عمل آوردند.

اینک پس از کوشش ۹ ماهه و برگزاری جلسات متعدد گفت‌وگوهای کارشناسانه، کتابچه حاضر که در بردارنده مهمترین دغدغه‌های افراد دارای معلولیت و نیز اشخاصی که از نزدیک با این گروه از انسان‌ها زندگی کرده‌اند را برای اطلاع و آگاهی دست‌اندرکاران رسانه در انعکاس اخبار و محتوای مرتبط با جامعه افراد دارای معلولیت تهیه و تدوین شده است و امیدوارم با به‌کارگیری نکات این کتابچه که حاصل همنشینی و معاشرت با صاحبان اندیشه و تجربه در حوزه‌های مختلف: آموزش، حرفه‌آموزی، توانبخشی، اشتغال و اوقات فراغت، جامعه هدف است در ساخت فرهنگ عمومی مثبت اندیش و برانگیزاننده، موفق باشیم.

آنت میناسیان

مرداد ۱۴۰۳

در دنیای پیچیده و پویای امروز، رسانه‌ها به عنوان قدرتمندترین ابزار جهت‌دهی افکار و اذهان عمومی شناخته می‌شوند. تصاویری که رسانه‌ها از گروه‌های مختلف اجتماعی ارائه می‌دهند، به طور مستقیم بر نگرش‌ها، باورها و رفتارهای ما تأثیر می‌گذارد. در این میان، تصویر افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها، موضوعی است که از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

متأسفانه، در بسیاری از موارد، این تصویر با کلیشه‌ها، تعصبات و نگاهی مبتنی بر دلسوزی همراه بوده است. این بازنمایی نادرست، مانع از ایجاد یک جامعه فراگیر و برابر شده است.

هدف اصلی کتاب «معلولیت و رسانه» بررسی دقیق و همه جانبه چگونگی بازنمایی معلولیت در رسانه‌های مختلف و ارائه راهکارهایی برای بهبود این وضعیت است. در نگارش این کتاب با استفاده از روش‌های پژوهشی متنوعی همچون تحلیل محتوا، مطالعات موردی و مصاحبه با متخصصان حوزه رسانه و معلولیت، تلاش شده است تا به این پرسش پاسخ داده شود؛ چگونه می‌توان به یک بازنمایی دقیق‌تر، واقع‌بینانه‌تر و انسانی‌تر از معلولیت در رسانه‌ها دست یافت؟

در این کتاب، علاوه بر تحلیل محتوا به ارائه راهکارهای عملی و مبتنی بر شواهد برای تغییر این وضعیت پرداخته شده است. این راهکارها شامل پیشنهادهایی برای رسانه‌ها، سیاست‌گذاران، فعالان اجتماعی و عموم مردم است.

امید است که کتاب «معلولیت و رسانه» بتواند مرجعی معتبر و مفید برای اصحاب رسانه، پژوهشگران، فعالان اجتماعی، مورد استفاده قرار گیرد و به ایجاد تغییرات مثبت در نحوه بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها و تغییر نگرش جامعه نسبت به معلولیت کمک کند.

در پایان انتظار آن می‌رود تا با مشارکت صاحب‌نظران، اصحاب و مراجع رسانه‌ای و دانشگاهی با همراهی مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد و مطالبه‌گری ذی‌نفعان حقیقی آن، گام‌های مؤثرتری در ارتقا جایگاه «معلولیت و رسانه» در جامعه برداشته شود.

فصل اول

بازنمای معلولیت در رسانه‌ها؛ چالش‌ها و فرصت‌ها

بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها: چالش‌ها و فرصت‌ها

رسانه‌ها نقشی حیاتی در شکل‌گیری افکار عمومی و نگرش جامعه نسبت به افراد دارای معلولیت ایفا می‌کنند. رسانه می‌تواند با ارائه تصویری و دقیق از توانمندی‌ها، دستاوردها و تجربیات این افراد، می‌توان به ارتقای جایگاه آنها در جامعه و ایجاد فضایی فراگیر و بدون تبعیض کمک کرد. رسانه‌ها گاهی از کلیشه‌های نادرست درباره افراد دارای معلولیت استفاده می‌کنند که تصویر غلط و تبعیض‌آمیزی از آنها ارائه می‌دهد. افراد دارای معلولیت از نظر نوع معلولیت، جنسیت، نژاد، قومیت، طبقه اجتماعی و موارد دیگر تنوع زیادی دارند، اما این تنوع در رسانه‌ها به درستی منعکس نمی‌شود و به ندرت خود افراد دارای معلولیت در مقام تصمیم‌گیری و تولید کننده محتوا حضور دارند. این امر باعث می‌شود داستان‌ها و تجربیات آنها به درستی روایت نشود.

متأسفانه در برخی مواقع در رسانه‌ها از زبانی استفاده می‌شود که توهین‌آمیز، تبعیض‌آمیز یا نامناسب برای افراد دارای معلولیت است. افراد دارای معلولیت که دائماً تصویری منفی از خود در رسانه‌ها می‌بینند، ممکن است دچار آسیب‌هایی مانند افسردگی و عزت نفس پایین شوند. بازنمایی نادرست از معلولیت در رسانه‌ها می‌تواند به محدود شدن فرصت‌های تحصیلی، شغلی و اجتماعی برای افراد دارای معلولیت منجر شود.

آموزش خبرنگاران و عموم مردم در رابطه با معلولیت و نحوه بازنمایی درست صحیح و احترام برانگیز افراد دارای معلولیت می‌تواند به بهبود کیفیت محتوای رسانه‌ای و افزایش آگاهی و درک جامعه نسبت به معلولیت کمک کند.

دیده شدن افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها نه تنها به شناخت و پذیرش بیشتر آنها در جامعه منجر می‌شود، بلکه به ارتقاء حقوق و فرصت‌های برابر برای همه افراد کمک می‌کند. رسانه‌ها می‌توانند با نمایش توانمندی‌ها، دستاوردها و تجربیات افراد دارای معلولیت، به شکستن کلیشه‌ها و تبعیض‌ها کمک کرده و به ایجاد یک جامعه فراگیر و پذیرنده یاری رسانند.

امیدواریم که این راهنما برای شما منبعی ارزشمند باشد و مخاطبان خود را برای بازنمایی عادلانه و درست افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها یاری کند.

ما معتقدیم؛ با کمک همدیگر، می‌توان به یک تغییر مثبت و پایدار در جامعه دست یافت.

تاریخچه معلولیت؛

سفری از تحولات اجتماعی و فرهنگی به سوی درک بهتر

تاریخچه معلولیت نشان‌دهنده تغییرات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی گسترده‌ای است که در طول زمان رخ داده است. این تاریخچه شامل نگرش‌ها، سیاست‌ها و روش‌هایی است که در جوامع مختلف نسبت به افراد دارای معلولیت اختصاص داده شده است.

به لحاظ تاریخی در نگاه و برخورد جوامع با پدیده معلولیت، به پنج دوره مختلف قابل شناسایی و تفکیک از هم اشاره شده است؛ اما نکته قابل ذکر آنکه بین دوره‌ها نمی‌توان خطی جداکننده ترسیم نمود که دوره قبلی به اتمام رسیده و دوره جدید آغاز شده است. بلکه اقداماتی حتی از دوره اول را البته با شدتی به مراتب کمتر در دوره اخیر نیز می‌توان مشاهده نمود.

این پنج دوره با نام‌های مختلفی بیان شده‌اند که لازم است به طور مختصر به شرح دقیق‌تر تاریخچه معلولیت پرداخته شود:

دوران پیش از تاریخ: عصر محرومیت و خشونت

این دوره اغلب با طرد و خشونت نسبت به افراد دارای معلولیت مشخص می‌شود. این خشونت حتی در مرتبه‌ای به حد نهایت، در قالب قتل و قربانی نمودن فرد دارای معلولیت ظهور می‌یافته است.

دوران باستان: عصر تفاسیر دینی و پزشکی

در دوران باستان، تمدن‌های مختلف نظیر مصر، یونان و روم نگرش‌های متفاوتی نسبت به معلولیت داشتند. در مصر باستان، افراد دارای معلولیت معمولاً به عنوان نشانه‌هایی از خشم یا پاداش خدایان تلقی می‌شدند. با این حال، مدارکی وجود دارد که نشان می‌دهد برخی جوامع با احترام و توجه به این افراد برخورد می‌کردند و حمایت‌هایی را ارائه می‌دادند. در یونان و روم باستان، برخی متون پزشکی، نظیر آثار بقراط به توصیف شرایط معلولیت پرداخته‌اند. در این دوره، بسته به فرهنگ خاص، تنوع زیادی در نگرش نسبت به افراد دارای معلولیت وجود داشته است. در برخی از فرهنگ‌ها، افراد دارای معلولیت به عنوان یک نفرین یا مجازات از جانب خدایان در برخی دیگر، آنها را بیمار یا بیمار روانی می‌دانستند. در برخی موارد، افراد دارای معلولیت حتی مجاز به شرکت در مراسم مذهبی یا سیاسی نبودند. ظهور ادیان نقش مهمی در کاستن از بار خشونت نسبت به افراد دارای معلولیت در این دوران ایفا کرده است.

دوران قرون وسطی: عصر مراقبت و حمایت

در این دوره افراد دارای معلولیت اغلب به عنوان یتیم یا گدا در صومعه‌ها یا بیمارستان‌ها مراقبت

می‌شدند، جایی که مراقبت‌های پزشکی و معنوی به آنها ارائه می‌شد. در اروپای قرون وسطی، نگرش‌ها به معلولیت اغلب تحت تأثیر دیدگاه‌های مذهبی قرار داشت. افراد دارای معلولیت به عنوان تجلیات اراده الهی یا موضوعات رحم و شفقت مذهبی دیده می‌شدند. نهادهای مذهبی نظیر کلیساها و صومعه‌ها نقش مهمی در ارائه مراقبت و حمایت به افراد دارای معلولیت داشتند، اگرچه این مراقبت‌ها معمولاً جنبه حمایت‌گرایانه و جداکننده داشته است.

دوران رنسانس: عصر تحول

در دوره رنسانس و روشنگری، به تدریج تغییر نگرش نسبت به افراد دارای معلولیت صورت گرفت. مردم متوجه شدند که افراد دارای معلولیت لزوماً پست یا ناقص نیستند. با پیشرفت‌های علمی و پزشکی، توضیحات طبی و علمی بیشتری درباره معلولیت ارائه شد. این تغییر نگرش‌ها به تدریج به درک بهتری از شرایط معلولیت منجر شد، اگرچه افراد دارای معلولیت همچنان با حاشیه‌نشینی و تبعیض مواجه بودند. در این دوران، مؤسسات خیریه و آسایشگاه‌ها به منظور نگهداری و مراقبت از افراد دارای معلولیت تأسیس شدند، اما این مؤسسات اغلب رویکردی جداسازانه داشتند.

دوران مدرن: عصر دموکراسی و برابری

در این دوره جنبش‌های روبه رشدی برای حقوق افراد دارای معلولیت وجود داشته است. دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی قوانین و مقرراتی را برای حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت به تصویب رسانده‌اند. جنبش‌های حقوق افراد دارای معلولیت نیز به مبارزه برای برابری و عدالت برای افراد دارای معلولیت ادامه داده‌اند. این دوره شامل زیر بخش‌هایی است که جداگانه توضیح داده شده است:

قرن نوزدهم

با آغاز انقلاب صنعتی، تغییرات عمده‌ای در ساختارهای اجتماعی و اقتصادی رخ داد که به نوبه خود تأثیری بر زندگی افراد دارای معلولیت داشت. شهرنشینی و صنعتی شدن منجر به افزایش نیاز به نیروی کار شد و افراد دارای معلولیت اغلب با چالش‌های جدیدی مواجه شدند. در این دوران، مدارس ویژه برای افراد نابینا و ناشنوا و افراد با ناتوانی‌های ذهنی تأسیس شدند. شخصیت‌هایی نظیر «ساموئل گریدل‌هاو» و «توماس گالادیت» نقش مهمی در پیشبرد آموزش و حقوق افراد دارای معلولیت در ایالات متحده داشتند.

اوایل تا اواسط قرن بیستم

در اوایل قرن بیستم، «جنبش اصلاح نژادی» تأثیر قابل توجهی بر نگرش‌های موجود به معلولیت داشت. این جنبش که به بهبود نسل‌های آینده از طریق اصلاح نژادی معتقد بود، منجر به اعمال سیاست‌های سخت‌گیرانه‌ای مانند عقیم‌سازی اجباری افراد دارای معلولیت شد. این رویکردها اغلب به تبعیض و سوءاستفاده از حقوق افراد دارای معلولیت می‌انجامید. دو جنگ جهانی اول و دوم باعث افزایش پیدایی معلولیت‌ها به دلیل تعداد زیاد کهنه سربازان مجروح شد. این وضعیت به توسعه پزشکی توان‌بخشی و تغییر نگرش‌های اجتماعی نسبت به افراد دارای معلولیت کمک کرد و باعث شد پس از جنگ جهانی دوم، تغییرات عمده‌ای در نحوه برخورد با افراد دارای معلولیت رخ دهد.

دوره پس از جنگ جهانی دوم

در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، جنبش حقوق مدنی، الهام‌بخش جنبش حقوق افراد دارای معلولیت شد که به دنبال حقوق برابر، دسترسی و شمولیت اجتماعی بودند. این جنبش منجر به تصویب قوانین کلیدی نظیر قانون توان‌بخشی در سال ۱۹۷۳ و قانون آموزش افراد دارای ناتوانی (IDEA) در ایالات متحده شد که حقوق افراد دارای معلولیت را به رسمیت می‌شناخت و بهبود می‌بخشید. در دهه‌های بعد، تلاش‌های زیادی برای بیمارستان‌زدایی و انتقال به مراقبت‌های مبتنی بر جامعه و زندگی مستقل انجام شد. این تغییرات نشان‌دهنده حرکت به سمت ادغام اجتماعی و حمایت از استقلال افراد دارای معلولیت بود.

اواخر قرن بیستم تا کنون

در سال ۱۹۹۰، قانون افراد دارای معلولیت آمریکایی (ADA) در ایالات متحده به تصویب رسید که تبعیض بر اساس معلولیت را در بسیاری از جنبه‌های زندگی عمومی ممنوع می‌کرد. این قانون گامی مهم در جهت بهبود حقوق و شرایط زندگی افراد دارای معلولیت بود. برنامه‌های اقدام برای افراد دارای معلولیت از سال ۱۹۸۰ به بعد از سوی سازمان ملل متحد و سایر کشورها برای تأمین زندگی بهتر برای افراد دارای معلولیت به اجرا گذاشته شدند. قوانین استاندارد در سال ۱۹۹۳ و کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت در سال ۲۰۰۶ به تصویب رسید که گامی بلند در به رسمیت شناختن حقوق، رفع تبعیض و برقراری برابری فرصت‌ها برای همه افراد دارای معلولیت به شمار می‌رود. این کنوانسیون به ترویج حقوق بشر، آزادی‌های اساسی و دسترسی برای افراد دارای معلولیت تأکید دارد.

چالش‌های کنونی و جهت‌گیری‌های آینده

علیرغم پیشرفت‌های قابل توجه برای بهبود کیفیت زندگی افراد دارای معلولیت، در جوامع مختلف برای این افراد چالش‌هایی همچنان در زمینه دسترسی‌پذیری، نابرابری‌های اقتصادی و انگ اجتماعی وجود دارد که نشان می‌دهد تلاش‌های مداوم برای بهبود سیاست‌ها و توسعه برنامه‌های حمایتی به منظور ادغام بیشتر و توانمندسازی افراد دارای معلولیت ضروری است. پیشرفت‌های فناوری نیز نقش مهمی در بهبود زندگی افراد دارای معلولیت ایفا کرده‌اند. دستگاه‌های کمکی و نرم‌افزارهای تخصصی به خصوص در سال‌های اخیر توسعه هوش مصنوعی فرصت‌های بسیاری را در زمینه‌های آموزش، اشتغال و زندگی روزمره افراد دارای معلولیت بهبود بخشیده‌اند.

درک تاریخچه معلولیت و ناتوانی نشان‌دهنده نگرش‌های در حال تغییر و نقاط عطف مهمی است که تغییرات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی وسیع‌تری را منعکس می‌کند. این درک برای ادامه ترویج شمولیت و برابری برای افراد دارای معلولیت بسیار حائز اهمیت است.

مفهوم و مدل‌های ناتوانی و معلولیت

ناتوانی (Disability) یک اصطلاح نسبی است به این معنی که مانعی در برابر انسان برای انجام یک فعالیت به شکل طبیعی وجود دارد. تا سال ۱۹۸۰ بیش از آنکه از اصطلاح ناتوانی استفاده شود، واژه معلولیت (Handicap) کاربرد داشته است و معلولیت بر بی‌کفایتی و نبود استقلال در فرد برای انجام کارهای روزمره، اشتغال، آموزش و زندگی عادی تأکید داشت. در سال ۱۹۸۰ سازمان جهانی بهداشت در طبقه‌بندی جدید خود رابطه‌ای خطی را بر اساس نقص، ناتوانی و معلولیت تعریف کرد به این ترتیب که به دنبال هرگونه نقص یا اختلال در هریک از اعضا مانند اختلال گفتاری یا قطع اندام تحتانی چنانچه با فقدان برنامه درمانی یا توان‌بخشی روبه‌رو باشیم، ناتوانی فقدان ارتباط با دیگران در سطح فردی برای شخص ایجاد می‌شود. در این تعریف، معلولیت همراه با خانه‌نشینی و انزوا، فقدان درآمد و شغل در سطح جامعه برای فرد رخ می‌دهد. نکته حائز اهمیت این است که در تعریف جدید، این فرد نبود که باید تاوان معلولیت خود را می‌پرداخت بلکه ارائه نشدن خدمات مناسب توان‌بخشی و اجتماعی به فرد دارای معلولیت، به نوعی معلولیت جامعه به شمار می‌رفت.

در سال ۲۰۰۰ با تجدید نظر در این تعریف، به جای واژه‌های «ناتوانی» و «معلولیت»، از واژه‌های فعالیت و مشارکت استفاده شد تا نگاه مثبتی در این زمینه ایجاد شود. به این ترتیب، طبقه‌بندی ناتوانی نیز شکل جدیدی به خود گرفت و در تعامل با عملکردهای فرد و سلامت او تعریف شد. از جمله تلاش‌های همیشگی افراد دارای معلولیت، سازمان‌های مربوط به آنان و نیز

کارشناسان این امر در سراسر دنیا، اقدام برای جایگزینی واژه‌های مناسب و دارای بار مثبت در این زمینه بوده است.

حذف واژه معلولیت (Handicap) از ادبیات «معلولیت» نیز در سال‌های اخیر در همین مسیر صورت گرفته است. تا زمانی که از واژه (Handicap) استفاده می‌شد، نگاه مردم به افراد دارای معلولیت بیشتر شبیه (hand in Cap) بود؛ یعنی: افراد دارای معلولیت بیشتر از آنکه از اعضای صاحب هویت جامعه محسوب شوند، کسانی فرض می‌شدند که «کلاه در دست» به گدایی مشغول‌اند.

نکته حائز اهمیت این است که تعاریف واژه «ناتوانی» و «معلولیت» گوناگون و گسترده‌اند؛ اما اغلب آنها منعکس کننده درک ناتوانی بر مبنای آسیب‌شناسی فیزیولوژیک، بیولوژیک و هوشی هستند که نشان می‌دهد اختلالی در یک فرد وجود دارد. این گونه تعاریف از ناتوانی، به مدل پزشکی تعریف ناتوانی و معلولیت شهرت یافته‌اند در مدل پزشکی، افراد دارای معلولیت کسانی هستند که باید مداوا شوند، تغییر کنند و بهبود یابند تا هرچه بیشتر به مردم طبیعی و عادی نزدیک شوند، آنها نیازمند تطبیق هرچه بیشتر خود با شرایط موجود هستند و این انطباق باید از طریق اقدامات پزشکی و توان‌بخشی صورت گیرد.

در این مدل درباره اینکه آیا جامعه نیز می‌تواند برای حل مشکلات و انطباق با نیازهای این افراد مناسب‌سازی شود، اصولاً بحثی نمی‌شود. بنابراین مدل پزشکی قادر نیست تعامل بین انتظارات و شرایط اجتماعی را با شرایط منحصر به فرد اشخاص دارای ناتوانی و معلولیت توضیح دهد. از سوی دیگر، به ویژه در سال‌های پایانی قرن بیستم، افراد دارای معلولیت و سازمان‌های مربوط به آنان نسبت به تعاریف مدل پزشکی ناخرسندی بیشتری نشان دادند؛ زیرا تا آن زمان، مشکلاتی که این افراد در زندگی اجتماعی داشتند، به هیچ عنوان در تعاریف مدل پزشکی ذکر نشده بود. آنان به این نتیجه رسیدند که معلولیت در اکثر مواقع دلایل اجتماعی دارد.

معلولیت دارای شرایطی متنوع و بسیار پیچیده است که بر هویت‌ها و رفتارهای اجتماعی خاصی دلالت می‌کند. معلولیت که خود را به شکل گسترده‌ای در زمینه اجتماعی نشان می‌دهد، پیامدی از تبعیض، پیش‌داوری و محروم‌سازی است.

معلولیت در بسیاری از موارد، با تصور، کاستی‌های محیط و فعالیت‌های سازمان‌یافته برای افراد «غیر ناتوان» ارتباط دارد که همه‌چیز شامل اطلاعات، ارتباطات، آموزش، بهداشت و درمان، حمل و نقل، مسکن و سایر موارد مشابه را برای آنان در نظر گرفته است.

یکی از افراد دارای معلولیت پیشگام در این مسیر می‌گوید: «ما غیرعادی هستیم زیرا متفاوت هستیم، ما افراد مشکل‌داری هستیم که امکاناتی برای حضور در اجتماع نداریم؛ اما حقیقت این است که مانند همه افراد دیگر، ما هم برخی کارها را می‌توانیم یا نمی‌توانیم انجام دهیم. دامنه‌ای

از توانایی‌های ذهنی و جسمی که منحصر به هریک از ماست. تنها تفاوت بین ما و سایر مردم، این است که ما فقط با عینکی که متمرکز بر ناتوانی‌های ماست، دیده می‌شویم. تمام افراد ممکن است دارای شرایط پزشکی خاصی باشند که آنان را از کاری باز دارد و نیازمند درمان پزشکی باشند یا نباشند، اما دانش، فناوری و منابع جمعی موجود می‌توانند به ایجاد شرایط لازم برای یک زندگی خوب و مناسب کمک کنند. در این میان باید به تعریفی دست‌یافت که حقوق انسانی افراد دارای ناتوانی را در نظر بگیرد.»

در قلب اعلامیه جهانی حقوق بشر این حقیقت نهفته است که تنوع انسان‌ها بر مبنای فرهنگ، نژاد، جنسیت و نیز ناتوانی و معلولیت باید مورد توجه و ملاحظه قرار گیرد. حقوق و شأن همه افراد باید به طور یکسان و برابر در نظر گرفته شود اما نه به این معنا که همه در مسیری مشابه مورد توجه قرار گیرند. از همین جاست که نگاه به مقوله افراد دارای معلولیت می‌تواند بسیار متفاوت باشد؛ تفاوتی که می‌تواند بر زندگی کودکانی که با این هویت در خانه، مدرسه و جامعه رشد و زندگی می‌کنند، مؤثر باشد. همچنین این دیدگاه کمک می‌کند که جامعه، نظام‌ها و اشخاص، همه به نیازهای افراد دارای معلولیت توجه داشته باشند و به آنها پاسخ دهند.

بنابراین مدل اجتماعی معلولیت، درصدد ایجاد نوعی تمایز بین اختلال و معلولیت است. این مدل بیان می‌کند که اختلال‌ها به طور ذاتی ناتوان‌کننده نیستند بلکه ناتوانی را جامعه ایجاد می‌کند، زیرا یا امکان تدارک امکانات را برای رفع اختلال ندارد یا موانعی را بر سر راه قرار می‌دهد. برای مثال، ساختمان‌ها و محیط شهری موجود امکان دسترسی و تردد آسان را به فرد دارای معلولیت نمی‌دهد و این نگرش را ترویج می‌کند که معلولیت یک تراژدی شخصی است و فرد باید با وجود انواع روابط اجتماعی منفی و برخوردهای نامناسب، به دنبال حضور موفق در اجتماع باشد. در هر صورت باید اذعان کرد ناتوانی، نوعی تجربه انسانی است که همه افراد در طول عمر خویش به گونه‌ای آن را تجربه می‌کنند. همه ناتوانی‌ها قابل مشاهده نیستند و یا به صورت دائم و از ابتدای تولد رخ نمی‌دهند اما به هر حال آنچه اهمیت دارد این است که فرد دارای معلولیت، به واسطه اختلال، ناتوانی یا معلولیتی که دارد، مورد تبعیض قرار نگیرد.

چرا استفاده از کلمه «بیمار» برای افراد دارای معلولیت درست نیست؟

بیماری‌ها و معلولیت‌ها دو مفهوم متفاوت هستند که هر یک از آنها می‌تواند تأثیرات عمیقی بر زندگی افراد داشته باشند؛ اما اشتباه در درک و استفاده از این مفاهیم می‌تواند منجر به سوء تفاهم‌ها و استیگماهای اجتماعی شود. متأسفانه، در برخی از جوامع، افراد دارای معلولیت اغلب به اشتباه «بیمار» نامیده می‌شوند که این می‌تواند تبعات منفی زیادی داشته باشد. بیماری به وضعیتی اشاره دارد که بدن یا ذهن انسان را درگیر کرده و نیاز به درمان و مراقبت

پزشکی دارد؛ در مقابل، معلولیت حالتی است که در نتیجه نقص‌ها یا محدودیت‌های جسمی، حسی، ذهنی یا روانی ایجاد می‌شود و ممکن است به طور دائمی یا موقتی، توانایی‌های فرد را تحت تأثیر قرار دهد. اگرچه برخی از معلولیت‌ها ممکن است ناشی از بیماری‌ها باشند، اما معلولیت لزوماً به معنای بیمار بودن نیست.

استفاده از اصطلاح «بیمار» برای افراد دارای معلولیت می‌تواند منجر به ایجاد تصورات نادرست و دیدگاه‌های منفی نسبت به این افراد شود. این امر می‌تواند باعث شود جامعه افراد دارای معلولیت را به عنوان اشخاصی نیازمند درمان و مراقبت دائمی ببیند و توانایی‌ها و قابلیت‌های آنها را نادیده بگیرند. به علاوه این نوع نگاه می‌تواند به کاهش فرصت‌های شغلی، آموزشی و اجتماعی برای افراد دارای معلولیت منجر شود و آنها را در معرض تبعیض و نابرابری قرار دهد.

با توجه به اهمیت این مسئله، لازم است که جامعه به درک بهتری از تفاوت‌های بین بیماری و معلولیت برسد و از اصطلاحات مناسب و دقیق برای توصیف این وضعیت‌ها استفاده کند. این تغییر در نگرش و زبان می‌تواند به تقویت احترام و پذیرش بیشتر افراد دارای معلولیت در جامعه کمک کند و فرصت‌های برابر برای همه افراد ایجاد کند.

استفاده از کلمه «بیمار» برای توصیف افرادی که دارای معلولیت هستند، به دلایل زیر مناسب نیست:

- **معلولیت، بیماری نیست:** معلولیت یک تفاوت طبیعی در بدن انسان است و لزوماً نشانه بیماری نیست. بسیاری از افراد با معلولیت زندگی سالم و مستقلی دارند و نیازی به درمان پزشکی ندارند.

- **کلمه «بیمار» بار منفی دارد:** این کلمه در بسیاری از موارد با ضعف، ناتوانی و نیازمند به مراقبت همراه است و تصویری منفی از افراد دارای معلولیت یا دارای اختلال جسمی و روانی ارائه می‌دهد.

- **تأکید بر تفاوت‌ها:** استفاده از کلمه «بیمار» بر تفاوت‌های افراد با معلولیت با سایر افراد تأکید می‌کند و می‌تواند باعث ایجاد احساس جدایی و تبعیض شود.

- **نادیده گرفتن توانایی‌ها:** این کلمه توانایی‌ها و استعداد‌های افراد با معلولیت را نادیده می‌گیرد و آنها را به عنوان افرادی ناتوان معرفی می‌کند.

برای توصیف افراد دارای معلولیت، بهتر است از عبارات فرد یا افراد دارای معلولیت استفاده شود؛ این عبارت بر فردیت و هویت فرد تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که معلولیت تنها یک ویژگی از او است. مهمترین نکته این است که به جای تمرکز بر تفاوت‌ها، بر توانایی‌ها و نقاط مشترک با افراد دارای معلولیت تأکید کنیم.

تصویر معلولیت در رسانه

همانطور که اشاره شد؛ نگرش منفی نسبت به ناتوانی و معلولیت پدیده‌ای تاریخی است که در طول زمان تا حدی تحول و بهبود یافته است. سازمان ملل متحد، سازمان‌های وابسته به آن و سازمان‌های غیردولتی افراد دارای معلولیت، از سال ۱۹۸۰ تلاشی فزاینده را برای تغییر نگرش منفی نسبت به معلولیت آغاز کرده و ادامه داده‌اند. رسانه نیز به عنوان پدیده‌ای غیرقابل انکار در زندگی بشر امروز، طی همین سال‌ها، بارزترین جلوه برخورد مردم با پدیده ناتوانی و معلولیت بوده است. مطالعات نشان می‌دهد کلیشه‌های منفی، اصلی‌ترین عنصر در نمایش معلولیت در رسانه‌ها بوده‌اند.

تصویر افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها، اغلب با کلیشه‌هایی همچون افراد قابل ترحم، قربانی خشونت، شریر و شیطانی، مرموز و بیگانه، دارای قدرت ماورایی، سرگرم کننده و خنده‌آور، دشمن خویش، باری بر جامعه و فاقد قدرت مشارکت اجتماعی همراه بوده است. رسانه‌های پیشرو تلاش کرده‌اند با تغییر این نگاه، زمینه توجه به افراد دارای معلولیت را به عنوان شهروندان عادی جامعه، فراهم نمایند. در بسیاری از جوامع تدوین دستورالعمل‌های چگونگی نمایش افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها آغاز شده است. شناخت دقیق کلیشه‌های منفی و تلاش برای غلبه بر آنها منجر به حضور بیشتر و فعال‌تر افراد دارای معلولیت در جامعه خواهد شد.

تاریخ به تصویر کشیدن افراد دارای معلولیت، تاریخ نمایشی خردکننده و منفی بوده است؛ به این معنا که افراد دارای معلولیت، به صورت افرادی نمایش داده شده‌اند که دارای کاستی و نقص هستند، نه به عنوان افرادی با هویت شخصی که دارای معلولیت هستند.

اغلب دیده می‌شود که ناتوانی را معادل فقدان سلامت ذکر می‌کنند در حالی که اغلب افراد دارای معلولیت که نقص یا اختلال در آنان به شکلی دائمی وجود دارد، خود را در جرگه افراد سالم جامعه می‌دانند و به زندگی عادی همراه با پاره‌ای انطباق‌ها یا مناسب‌سازی‌های منطقه‌ای در میان اجتماع ادامه می‌دهند.

کودک دارای معلولیت (جسمی، نابینایی، ناشنوایی و حتی ناتوانی هوشی) در دامنه رشد روانی حرکتی خود قرار می‌گیرد. او رشد می‌کند، حرکات را می‌آموزد، واکنش‌های هر دوره را نشان می‌دهد و از نظر جسمی اغلب بدون مشکل و حتی گاه جلوتر از کودکان عادی پیش می‌رود و همچون کودکان دیگر، دوره مهدکودک، دبستان و ... را پشت سر می‌گذارد، به این ترتیب دیگر نمی‌توان او را غیرسالم معرفی کرد؛ اما برچسب «معلول»، راه را بر بسیاری از فعالیت‌های او می‌بندد. این برچسب او را با دشواری‌هایی روبه‌رو می‌کند که ابتدایی‌ترین آنها، نادیده گرفته شدن و دور ماندن از دیگران است.

نگرش‌های منفی، واپس‌گرا و باقیمانده از قرون گذشته رفته‌رفته از طریق رسانه‌ها جای خود را

در فرهنگ دنیای جدید باز می‌کنند و رسانه‌ها به شکل تابلویی گسترده برای انتقال این مفاهیم عمل می‌کنند.

پنداشته‌ای کلیشه‌ای درباره افراد دارای معلولیت - که مبتنی بر موهومات، اسطوره‌ها و باورهای منفی گذشته است و کمتر اقدامی برای روشن ساختن آنها صورت گرفته است - آرام آرام مفهومی ذاتی در فرهنگ پیدا می‌کنند و بخش‌های مهمی از آنها در برابر هرگونه تغییر مقاومت نشان می‌دهند زیرا همواره از سوی رسانه‌ها بازتولید می‌شوند.

نقش رسانه‌ها در ارائه این اطلاعات غیرقابل انکار است هرچند آنچه تا کنون از این مسیر ارائه شده، بیشتر بر جنبه‌های منفی ناتوانی متمرکز بوده است. تحقیقات مختلف نشان داده‌اند رابطه معناداری بین تحریف‌های رسانه‌ای در مورد افراد دارای معلولیت و فرایند تبعیض نسبت به آنان وجود دارد. در عصر حاضر، به طور روزافزون ارزش‌ها و امتیازهای افراد «غیر معلول» نسبت به افراد «دارای معلولیت» افزایش می‌یابد. تمام معیارهای زیبایی در بدنی ورزشکار و تنومند جلوه داده می‌شود و از کلیشه‌های منفی برای نمایش دادن افراد دارای معلولیت استفاده می‌شود.

تاریخچه بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها

گفته می‌شود اولین پیوند بین معلولیت و هر آنچه از لحاظ اجتماعی غیرقابل قبول بوده، برای نخستین بار در تئاترهای یونان ایجاد شده است. امروز هم بسیاری از کلیشه‌های فرهنگی این پیوند را حفظ کرده‌اند؛ اما نکته اصلی این است که در این دوره افراد دارای معلولیت به عنوان اشخاصی که تهدیدی برای زندگی بهتر افراد غیر معلول جامعه هستند، نمایش داده شده‌اند. به نظر می‌رسد محققان تاریخ رسانه، به نسبت آگاهی‌هایی که از نقش جنسیت و نژاد در کارهای خود داشته‌اند، تحقیقات اندکی در زمینه جایگاه افراد دارای معلولیت در رسانه انجام داده‌اند.

این حقیقتی غیرقابل انکار است که امروزه، تصاویر بسیاری از افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها مشاهده می‌شود و این تنها به دلیل پرداختن به جنگ‌ها و مجروحان و افراد دارای معلولیت ناشی از آنها نیست؛ بلکه به دلیل آن است که در فیلم‌های سینمایی، مستندهای تلویزیونی، تئاترها یا روزنامه‌ها و مجله‌های با رویکرد مثبت، افراد دارای معلولیت، نادیده گرفته نشده‌اند. البته تحلیل دقیق‌تر موضوع روشن می‌کند که مجموعه این تصاویر در فرهنگ عمومی جامعه، به طور معمول، کلیشه‌ای منفی درباره افراد دارای معلولیت ترسیم می‌کند و اغلب با گرایش نامطلوب مخاطبان همراه است.

به نظر می‌رسد در تمامی این تصاویر، تأکید بر مدل پزشکی تعریف معلولیت، آن چنان قوی است که جز ترحم، احساسات منفی و تأسف بر این تراژدی شخصی، چیز دیگری حاصل نمی‌شود. شاید بهترین شیوه ارائه چنین تصاویری، تمرکز بر مدل اجتماعی در تعریف معلولیت باشد.

توجه به نحوه تصویرسازی از افراد دارای معلولیت در رسانه، به دهه ۱۹۶۰ بازمی‌گردد. در سال ۱۹۶۶ نویسنده دارای معلولیت، پاول هانت (Paul Hunt) در بیان دیدگاه‌هایش نوشت: «ما از به تصویر کشیده شدن در قالب آمارها، مثال‌هایی از شجاعت و توانمندی، مواردی از انسان‌های شگفت‌انگیز و اجسام قابل‌ترحمی که ابزار تحریک حس انسان‌دوستی دیگران برای سرمایه‌گذاری در امور خاص هستند، خسته شده‌ایم».

در دهه ۱۹۷۰ با تشکیل سازمان غیردولتی «حرکت مستقل زندگی» از سوی افراد دارای معلولیت، نویسندگان آمریکایی، موارد بسیاری از کلیشه‌های منفی فرهنگی را نسبت به افراد دارای معلولیت، در فرهنگ و رسانه‌ها مشخص کردند. در طول سال‌های دهه ۱۹۸۰ مبارزه در راه کسب حقوق برابر برای افراد دارای معلولیت افزایش یافت و ملاحظات فرهنگی علیه بد جلوه دادن افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها، رشد قابل توجهی پیدا کرد.

این ملاحظات ابتدا در بین افراد دارای معلولیت و سپس در سطح سازمان‌ها و انجمن‌های آنان و در نهایت، در میان رسانه‌ها گسترش یافت و زمینه را برای حضور بیشتر و مؤثرتر آنان در رسانه‌ها و جامعه فراهم آورد. همچنین تلاش شد برای آگاه‌سازی و تغییر نگرش منفی جامعه از تصاویری مثبت‌تر استفاده شود.

در سال ۱۹۸۶ انجمن هنری افراد دارای معلولیت لندن تشکیل شد که در سال بعد، کنفرانسی را در حیطه هنر و ناتوانی برگزار کرد. هدف کنفرانس، یافتن راه‌هایی برای بهبود ارائه تصویر مثبت از افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها بود. از جمله فعالیت‌های بعدی این انجمن نیز می‌توان به برگزاری نمایشگاه‌های هنری و فرهنگی، به‌ویژه در زمینه تصاویر صحیح فرهنگی از افراد دارای معلولیت اشاره کرد.

تلاش‌های صورت گرفته در دهه ۱۹۹۰ و نیز سال‌های ابتدایی قرن بیست و یکم در همین مسیر ادامه یافته است؛ نتایج به دست آمده امیدوارکننده است، اما تا وضعیت مطلوب فاصله فراوانی وجود دارد. از جمله این تلاش‌ها، حضور افراد دارای معلولیت در مجامع عمومی سازمان ملل متحد در طول این سال‌هاست که نقشی بسیار عمده و اساسی در تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت (۲۰۰۶) بر عهده داشته‌اند؛ این اولین کنوانسیون در سازمان ملل متحد است که افراد ذی‌نفع، خود در تدوین و تصویب آن حضور داشته‌اند. ماده ۸ کنوانسیون که در حیطه ارتقای آگاهی است، از دولت‌های عضو خواسته تا اقدامات جدی و لازم را برای افزایش آگاهی جامعه نسبت به حقوق افراد دارای معلولیت و مبارزه با رفتارهای کلیشه‌ای مضر و تعصبات خشن در این زمینه به عمل آورند. یکی از بندهای این ماده خواستار تشویق تمام سازمان‌های رسانه‌ای برای به تصویر کشیدن افراد دارای معلولیت به شکلی شده است که با اهداف این کنوانسیون همخوانی داشته باشد.

این در حالی است که سازمان جهانی بهداشت نیز در برنامه خود برای سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۱ اولین هدف را «ارتقای آگاهی جامعه درباره اهمیت، گستره و پیامدهای معلولیت» قرار داده است. با این حال آنچه در جوامع کنونی در این زمینه مشاهده می‌شود بسیار ناچیز است. برای مثال در انگلستان، حدود ۹۸ درصد خانه‌ها دارای تلویزیون هستند و قریب به ۲۴ ساعت یا سه چهارم از طول هفته، برنامه‌های آن را تماشا می‌کنند. ۶۵ درصد مردم روزنامه می‌خوانند و این رقم در روزهای یکشنبه به ۷۲ درصد می‌رسد. با این حال به ندرت خبر، گزارش یا تصویری از جمعیت ۱/۵ میلیون نفری افراد دارای اختلال یادگیری در رسانه‌های این کشور مطرح می‌شود. از سوی دیگر، طی مطالعه‌ای در آمریکا مشخص شد در حالی که نزدیک ۲۶ درصد آمریکاییان دارای نوعی از معلولیت هستند، کمتر از ۲ درصد برنامه‌های تلویزیونی شخصیتی از افراد دارای معلولیت را نشان می‌دهند. بدیهی است بیان چنین آماری از دو کشور توسعه‌یافته می‌تواند شمای از وضعیت نامطلوب کشورهای در حال توسعه را در این زمینه نشان دهد که در آنها افراد دارای معلولیت دسترسی بسیار کمتری به رسانه‌ها دارند.

راه‌های به نمایش درآوردن معلولیت در هر جامعه، به عوامل متنوعی همچون نظام سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و حتی دینی آن بستگی دارد. می‌توان معلولیت را هدیه‌ای از جانب خداوند برای امتحان اشخاص به شمار آورد یا مانند جوامع سرمایه‌داری که از لحاظ علم پزشکی بسیار پیشرفته هستند، حاصل ناتوانی در درمان برخی بیماری‌ها دانست.

جنی موریس (۱۹۹۱) معتقد است ناتوانی، بیشتر منبعث از احساسات افراد غیر معلول و واکنشی است که در برابر معلولیت نشان می‌دهند.

بنابراین معلولیت در این مسیر، عبارت از استعاره برای پیامی خواهد بود که نویسنده غیر معلول آرزو دارد از همان راهی آن را منتقل کند که برای بیان «زیبایی» استفاده می‌کند.

برای رسیدن به این مقصود، نویسنده بر شأن، غفلت و ترسی که به طور عمومی نسبت به معلولیت وجود دارد تکیه می‌کند و می‌داند که به تصویر کشیدن شخصیتی گوارشت، بدون پا یا با یک زخم در صورت به طور حتم احساسات خواننده یا مخاطب (بیننده) را برمی‌انگیزد. بیشترین استفاده از معلولیت برای نمایش شرارت یا القای احساس ناراحتی است که به طور عمده به عنوان کلیشه‌ای فرهنگی پذیرفته شده است.

در اغلب موارد، شخصیت‌ها و افراد دارای ناتوانی جسمی در سینما، تلویزیون و روزنامه‌ها، به شیوه‌ای صحیح و واقعی نشان داده نمی‌شوند و بیشتر صورتی منفی دارند، مانند فرد فلجی که ناهنجار یا جنایتکار است. در ضمن اغلب جنایتکاران دارای معلولیت نشان داده می‌شوند چنان‌که به گونه‌ای تلخ و گزنده این امر القا می‌شود که به واسطه شرارت و بدی ذاتی خود به ناتوانی و معلولیت گرفتار شده‌اند. هر چند این افراد بیش از آنکه به صورت جنایتکار به تصویر درآیند به

عنوان افرادی ناهنجار مجسم شده‌اند. این طرز تلقی را طی سال‌های اخیر در چند مجموعه نمایشی که در تلویزیون ایران به نمایش درآمده‌اند به راحتی می‌توان ملاحظه کرد. افرادی که با وجود برخورداری از ثروت به واسطه برخی گناهان یا اعمال ضد اخلاقی اینک به بیماری سخت و کشنده‌ای دچار شده‌اند یا بر روی صندلی چرخ‌دار نشاندۀ شده‌اند.

در اغلب فیلم‌ها، این شخصیت غیر معلول است که موقعیت‌ها را بهتر درک می‌کند و نسبت به افراد دارای معلولیت راه‌حل‌های بهتری ارائه می‌کند. تلویزیون نیز به شکلی انحرافی زندگی افراد دارای معلولیت را مورد توجه قرار می‌دهد و ارائه تصویری دو قطبی و متضاد در آن بسیار متداول است؛ در یک‌سو، فردی قابل‌ترحم و رقت‌انگیز قرار دارد که باید بر زندگی او تأسف خورد و در سوی دیگر قهرمان داستان فردی الهام‌بخش است. در این موارد، بیش از آنکه «شخصیت»، محور داستان باشد، «معلولیت» موضوع محوری است و از معلولیت به عنوان عاملی برای کسب همدردی نیز استفاده می‌شود. در نقطه مقابل، افراد دارای معلولیت «بسیار موفق» یا «فوق ستاره‌های فلج» قرار می‌گیرند. این شخصیت‌ها اعم از تخیلی یا غیر تخیلی به شکلی «باورنکردنی» یا «شگفت‌آور» نشان داده می‌شوند. زیرا برای غلبه بر محدودیت‌ها مبارزه کرده‌اند و به عنوان الگو یا معیار اندازه‌گیری موفقیت شخصی معرفی شده‌اند. اگر شخصی که مبتلا به فلجی ناراحت کننده است، بتواند بر موانع فائق آید؛ باید تصور کنید که شما بدون داشتن معلولیت، حتماً می‌توانید.

به موازات فیلم و تلویزیون، روزنامه‌ها و در سال‌های اخیر شبکه‌های اجتماعی نیز تصویری نادرست از افراد دارای معلولیت ارائه می‌کنند. روزنامه‌ها از هیجانی و احساسی کردن امور برای بالا بردن فروش خود سود می‌جویند. بنابراین هیجانی نشان دادن زندگی افراد دارای ناتوانی هم می‌تواند در این مسیر به کار گرفته شود.

مطالعه کلر (۱۹۹۰) که با نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای از روزنامه‌های انگلستان انجام شد، نشان داد درحالی که ۵۱ درصد مقالات نسبت به موضوع ناتوانی، حالتی بی‌طرفانه و خنثی داشته‌اند، ۴۸ درصد دارای اثرات منفی بوده و تنها یک درصد جنبه‌های مثبت را ارائه کرده بودند.

تاریخچه حضور افراد دارای معلولیت در رسانه‌های ایران

حضور افراد دارای معلولیت در رسانه‌های ایران، مسیری پر فراز و نشیب را طی کرده است. اگر چه در گذشته، تصویر مناسبی از معلولیت در رسانه‌ها به نمایش در نمی‌آمد و متأسفانه رسانه‌ها پرداختن به موضوع معلولیت و افراد دارای معلولیت را در شأن و جایگاه حرفه رسانه‌ای، روزنامه‌نگاری و خبرنگاری خود نمی‌دانستند؛ اما خوشبختانه با گذشت زمان و افزایش آگاهی عمومی در ایران به خصوص در دوران دفاع مقدس و حضور جانبازان در سطح جامعه، این نگاه به تدریج تغییر کرد.

شاید نقطه عطف بازنمایی درست معلولیت در رسانه‌های ایران را بعد از چندین دهه مبارزه طاقت‌فرسای افراد دارای معلولیت، اصحاب رسانه مسئولیت‌پذیر و انجمن‌ها و سازمان‌های حوزه معلولیت، پارالمپیک لندن و حضور پرافتخار ورزشکاران پارالمپیک ایران در این رقابت‌ها بود که بازتاب رسانه‌ای گسترده داشت و رسانه ملی نیز به پخش زنده رقابت‌ها از جمله مسابقات نفس‌گیر ورزشکار فقید سیامند رحمان با بالا بردن وزنه ۳۰۰ کیلویی اشاره کرد.

اما در سال‌های پیش از این رویداد، روزنامه اطلاعات به عنوان یکی از روزنامه‌های قدیمی و معتبر کشور با راه‌اندازی صفحه اختصاصی برای افراد دارای معلولیت با عنوان «صفحه با معلولین» نقش مهمی در ارزش‌گذاری و اطلاع‌رسانی در مورد مسائل مربوط به معلولیت ایفا کرد. انتشار گزارش‌ها و مقالات تخصصی در این صفحه با قلم شیوای رضا عبدالهی و خلاقیت‌های روزنامه‌نگاری وی توانست به تغییر نگرش جامعه به خصوص در رسانه و مطبوعات کشور کمک کند. بعدها روزنامه مردم‌سالاری و اعتماد و همشهری و ایران و خبرگزاری‌های ایرنا، مهر و سایر رسانه‌های فراگیر به این موضوع توجه بیشتری نشان دادند.

در این میان، رسانه‌های تخصصی با محوریت معلولیت پا به عرصه مطبوعات ایران گذاشتند؛ نشریاتی مانند «حرکت» با مدیرمسئولی رضا عبدالهی، «نیلوفرانه» با سردبیری محمدرضا دشتی، «توان‌یاب» با سردبیری دکتر مریم رسولیان و «توانا» با مدیرمسئولی مهندس سید محمد موسوی از جمله رسانه‌هایی هستند که به صورت تخصصی به موضوعات مربوط به معلولیت پرداخته‌اند. این مجلات با انتشار مقالات، گزارش‌ها و مصاحبه‌هایی با افراد دارای معلولیت، به آگاهی‌رسانی و تغییر نگرش جامعه کمک شایانی کرده‌اند.

در این میان با ظهور رسانه‌های نوین و گسترش اینترنت، تحولات شگرفی در زمینه بازنمایی معلولیت رخ داده است. شبکه‌های اجتماعی، وبلاگ‌ها و سایر پلتفرم‌های آنلاین به افراد دارای معلولیت این امکان را داده‌اند تا به صورت مستقیم‌تر و بدون واسطه با جامعه ارتباط برقرار کنند و تجربیات شخصی خود را به اشتراک بگذارند. این امر باعث شده است تا دیدگاه‌های مختلفی در رابطه با معلولیت مطرح شود و به تدریج، تصویری واقعی‌تر و واقع‌بینانه‌تر از زندگی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها شکل بگیرد.

امروزه، بسیاری از اینفلوئنسرهای دارای معلولیت در شبکه‌های اجتماعی همچون اینستاگرام و تلگرام با میلیون‌ها دنبال‌کننده، به الگوهای جدیدی برای جامعه تبدیل شده‌اند. آن‌ها با نشان دادن توانایی‌ها و دستاوردهای خود، به مبارزه با کلیشه‌های رایج درباره معلولیت می‌پردازند و به جامعه یادآور می‌شوند که افراد دارای معلولیت نیز می‌توانند زندگی فعال و پرباری داشته باشند. علاوه بر این، رسانه‌های نوین به افراد دارای معلولیت این امکان را داده‌اند تا به صورت جمعی صداهای خود را بلند کنند و مطالبات خود را به گوش مسئولان و جامعه برسانند. این امر باعث

شده است تا به حقوق افراد دارای معلولیت توجه بیشتری شود و سیاست‌گذاران به سمت ایجاد جامعه‌ای فراگیرتر حرکت کنند.

زنان دارای معلولیت و تجربه «تبعیض مضاعف»

افراد دارای معلولیت، به ویژه زنان دارای معلولیت در سراسر جهان با موانع و چالش‌های متعددی در زمینه‌های مختلف زندگی از جمله اشتغال، آموزش، مراقبت‌های بهداشتی و مشارکت اجتماعی مواجه هستند. این موانع نه تنها به دلیل معلولیت آنها، بلکه به دلیل جنسیتشان نیز ایجاد می‌شود. این پدیده که به عنوان «تبعیض مضاعف» شناخته می‌شود، به معنای تجربه همزمان تبعیض و نابرابری به دلیل جنسیت و معلولیت است.

«تبعیض مضاعف» به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن زنان دارای معلولیت به دلیل هم‌افزایی شدن تبعیض‌های ناشی از جنسیت و معلولیت، در معرض نابرابری‌های بیشتری قرار می‌گیرند. تبعیض مضاعف را می‌توان به اشکال مختلفی از جمله خشونت جنسی، محرومیت از آموزش، مراقبت‌های بهداشتی نامناسب، فقر و ... طبقه‌بندی کرد.

به نظر می‌رسد در این میان نقش رسانه‌ها در شکل‌دهی به تصویر زنان دارای معلولیت بسیار مهم و حیاتی است. نقش رسانه‌ها در تأمین آینده‌ای عادلانه‌تر، در تحول مثبت تصویر زنان دارای معلولیت و تقویت آگاهی عمومی بی‌بدیل است.

زنان دارای معلولیت به دلیل برخورداری از دو مقوله اجتماعی حساس، «زن بودن» و «معلولیت داشتن» با چالش‌های چندگانه‌ای روبرو هستند که ممکن است توسط رسانه‌ها به طور نادرست نمایش داده شوند. نمایش دادن آن‌ها به عنوان شخصیت‌های ضعیف، ناکارآمد و نیازمند می‌تواند به تقویت تصورات منفی و پیش‌داوری‌های نادرست و ناعادلانه درباره این افراد منجر شود.

رسانه‌ها به عنوان قدرتی تأثیرگذار و دارای نقش در تولید و توزیع اخبار، نظرات و تصاویر عمومی، توانایی بالقوه‌ای دارند که قادرند در زندگی زنان دارای معلولیت نقش‌آفرینی مثبت یا منفی داشته باشند. با این حال، اغلب تصویری که رسانه‌ها از این افراد ارائه می‌دهند، می‌تواند بر دیدگاه‌های عمومی تأثیر بگذارد و در نتیجه، تأثیراتی که به نام «تبعیض مضاعف» شناخته می‌شود، افزایش یابد.

به عنوان مثال، در صورتی که رسانه‌ها زنان دارای معلولیت را به عنوان شخصیت‌های بی‌کفایت، ناکارآمد و بی‌ارزش نمایش دهند، این تصاویر می‌تواند اشکال منفی از این افراد را در ذهن عمومی تقویت کند. این امر می‌تواند منجر به ترویج تصورات غلط (استریوتیپ‌ها) و نگرش‌های ناخواسته درباره معلولیت و جنسیت شود که در نهایت باعث تشدید تبعیض و نابرابری‌هایی می‌شود که زنان دارای معلولیت با آنها مواجه هستند.

از سوی دیگر، اگر رسانه‌ها با دقت و حساسیت به معضلات و چالش‌های زنان دارای معلولیت بپردازند،

می‌توانند به نشر آگاهی بپردازند، شکاف‌های نگرشی را کاهش دهند و به تقویت حقوق و توانمندی زنان دارای معلولیت کمک کنند. همچنین رسانه‌ها با ارائه نمایی مثبت و واقعی از زندگی و تجربیات آن‌ها، می‌توانند ارتقای آگاهی عمومی و تشکیل نگرش‌های مثبت نسبت به تنوع و شمول جامعه را ایجاد کنند. به این ترتیب، نقش رسانه‌ها در زندگی زنان دارای معلولیت از اهمیت بسزایی برخوردار است و می‌تواند به طور مؤثر در کاهش ضرر مضاعف زنان دارای معلولیت مؤثر باشد.

با همکاری و همراهی یکدیگر، می‌توان گام‌های مؤثری برای رفع این معضل برداشت و جهانی عادلانه‌تر و شامل‌تر برای همه زنان، بدون توجه به توانمندی‌هایشان، فراهم نمود. در این دنیا، زنان دارای معلولیت باید از حقوق و فرصت‌های برابر بهره‌مند شوند و به طور کامل در جامعه مشارکت داشته باشند. با افزایش آگاهی، حمایت از حقوق، ارائه خدمات قابل دسترس و توانمندسازی این افراد، می‌توانیم به ساختارهایی دست پیدا کنیم که به همه زنان این امکان را بدهیم تا به طور برابر در جامعه شرکت کنند و از فرصت‌های زندگی و موفقیت بهره‌مند شوند.

تفکر قالبی

تفکر قالبی (Stereotype) به تصورات ساده‌انگارانه، اغلب نادرست و گاهی ناعادلانه‌ای از افراد یا گروه‌های مختلف اشاره دارد که به صورت عمومی در جامعه پذیرفته شده‌اند. این تصورات می‌توانند بر اساس جنسیت، نژاد، دین، ملیت، شغل، وضعیت اقتصادی و حتی معلولیت افراد شکل گرفته و به طور ناخودآگاه در ذهن افراد موجود باشند.

تفکرهای قالبی (استریوتیپ‌ها) معلولیت ممکن است شامل تصورات نادرست و عمومی مانند آنکه افراد دارای معلولیت قادر به انجام وظایف روزمره نیستند، نیازمند کمک و مداخله دائمی دیگران هستند، یا اینکه توانایی‌ها و قابلیت‌های آنها محدودتر از افراد بدون معلولیت است، باشند. این تصورات می‌توانند به تبعیض، محدودیت فرصت‌های اجتماعی و شغلی در برابر افراد دارای معلولیت منجر شود.

معلولیت طیف گسترده‌ای از شرایط را شامل می‌شود که می‌تواند بر توانایی‌های جسمی، ذهنی یا حسی افراد تأثیر بگذارد. این تفاوت‌ها بخشی از تنوع انسان‌ها هستند و برای هر یک از افراد دارای معلولیت تجربه‌ای منحصر به فرد دارد.

مهم است به خاطر داشته باشیم که:

معلولیت یک تفاوت است، نه یک کمبود.

- هر فرد دارای معلولیت منحصر به فرد است و توانایی‌ها و محدودیت‌های خاص خود را دارد.

- معلولیت می‌تواند در هر سنی و به دلایل مختلف رخ دهد.
- معلولیت بر همه جنبه‌های زندگی فرد، از جمله روابط اجتماعی، تحصیل و اشتغال تأثیر می‌گذارد.

در ادامه چند مثال از انواع مختلف معلولیت آورده شده است:

- سیامند رحمان: یک ورزشکار پارالمپیک بود و روی ویلچر می‌نشست.
 - استیون هاوکینگ: فیزیکدان نظری که به بیماری لوگرینگ مبتلا بود و از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کرد.
 - هلن کلر: نویسنده و سخنران آمریکایی که دارای ناشنوایی و نابینایی بود.
- همانطور که ملاحظه می‌شود؛ در این موارد ابتدا به ویژگی‌های ورزشکار پارالمپیک، فیزیکدان نظری، نویسنده و سخنران بودن افراد اشاره شده است.

برای درک بهتر معلولیت، می‌توانیم به این سؤالات فکر کنیم:

- چه موانعی در جامعه وجود دارد که دسترسی افراد دارای معلولیت را محدود می‌کند؟
- چگونه می‌توانیم جامعه‌ای فراگیر ایجاد کنیم که در آن همه افراد، صرف نظر از توانایی‌هایشان، بتوانند به طور برابر شرکت کنند؟
- چه پیشرفت‌هایی در زمینه فناوری و پزشکی به بهبود کیفیت زندگی افراد دارای معلولیت کرده است؟

توجه داشته باشید که این فقط چند مثال از انواع مختلف معلولیت است و دنیای معلولیت بسیار گسترده‌تر از این موارد است. با آگاهی و آموزش، می‌توان تصورات غلط (استریوتیپ‌ها) را تغییر داد و نگرش‌های مثبت و احترام‌آمیزتری را نسبت به افراد دارای معلولیت ترویج کرد تا جامعه بتواند به طور شامل‌تری با چالش‌ها و نیازهای این گروه از افراد روبرو شود.

نحوه بازنمایی معلولیت در رسانه

همان‌گونه که در قسمت‌های پیش اشاره شد کلیشه‌ها در بازنمایی و نمایش معلولیت در رسانه نقش مهمی ایفا نموده‌اند. این کلیشه‌ها از تصورات فوق منفی تا کلیشه‌هایی فوق مثبت دیده می‌شوند. با این حال مطالعات متعدد قریب ۱۱ حوزه اصلی را در این زمینه مشخص کرده‌اند که در زیر به طور مختصر به آنها اشاره می‌شود:

۱. رقت‌انگیز و قابل‌ترحم

شاید بتوان گفت رایج‌ترین شکل استفاده از موضوع معلولیت در رسانه پیرامون همین محور است. اخیراً این شیوه به دلیل افزایش تبلیغات اماکن خیریه بیش از گذشته استفاده می‌شود. این شیوه سعی دارد با برانگیختن حس ترحم افراد غیر ناتوان جامعه، احساس بخشندگی را در آنان تقویت کند. به طور معمول افراد دارای معلولیت به‌ویژه کودکان در مراکز نگهداری و سالمندان در آسایشگاه‌ها، با چهره‌ای افسرده، دردآلود و رنگ‌پریده به تصویر کشیده می‌شوند. اکثر برنامه‌ها با نگاهی به جنبه‌های پزشکی نقص و ناتوانی همراه هستند و علاوه بر ایجاد حس ترحم، به منحرف کردن توجه افکار عمومی از عوامل اجتماعی منجر به ناتوانی، کمک می‌کنند. زبان مورد استفاده برای بیان مطالب نیز اغلب عاطفی است تا فضا را برای تأثیرگذاری آماده کند.

۲. موضوعی برای خشونت

در طول تاریخ، افراد دارای معلولیت قربانی خشونت بوده‌اند، رومی‌ها، یونانی‌ها و هندوها در دوران باستان، اروپاییان در قرون وسطی و نازی‌ها در دوران جدید، بیشترین سهم را در شکنجه و کشتار افراد دارای معلولیت داشته‌اند. تفکر مرتجع مساوی دانستن معلولیت با جادوگری، گاه کشتن افراد دارای معلولیت را به واسطه دستورات رهبران مذهبی جایز می‌شمرد. اصلاح‌گر پروتستان گفته بود شیطان را در وجود یک کودک دارای معلولیت دیده و پیشنهاد کرده بود او را بکشند. علم اصلاح نژاد بعد از انقلاب صنعتی (در قرن نوزدهم) ریشه‌های تاریخی این کلیشه هستند. در جریان جنگ جهانی دوم، کشتار قریب به ۸۰ تا ۱۰۰ هزار فرد دارای معلولیت از سوی حزب نازی آلمان، بر همین مبنا بوده است. در اغلب فیلم‌ها و داستان‌ها معلولیت فرد در مراقبت از خود و کسب استقلال در زندگی، او را مستحق خشونت می‌سازد. مطالعه ورث مایر (۱۹۸۸) نشان داده که بیش از ۵۰ درصد داستان‌هایی که درباره افراد دارای ناتوانی یادگیری نوشته‌اند، آنان را قربانی خشونت جلوه داده است.

۳. شیطانی و شرور

یکی از کلیشه‌های رایج و موانع بزرگ حضور افراد دارای معلولیت در جامعه، شرور جلوه دادن آنهاست. تصویری که شکسپیر از ریچارد سوم ترسیم می‌کند، یا کاپیتان داستان موبی دیک با پای قطع شده و افراد بدون دست با هوک مصنوعی در داستان‌هایی مانند جزیره گنج، در همین زمینه قابل ارزیابی است. آنچه از این داستان‌ها دریافت می‌شود، نوعی ترس و نگرانی از افراد دارای نقص و معلولیت است که به ویژه در مورد کودکان نیاز به مراقبت خاص دارند.

۴. مرموز، نادر و عجیب

افراد دارای معلولیت گاه در جریان داستان فیلم یا درام تلویزیونی، برای القای فضای خاصی به کار گرفته می‌شوند مانند فریتز در فیلم فرانکشتاین، در حالی که در رمان اصلی، این شخصیت وجود ندارد و برای افزایش حس ترس و وحشت، کارگردان او را به داستان اضافه کرده است. یا در فیلم «خوب، بد، زشت» از دشمنی قدیمی صحبت می‌شود که یک پا ندارد و به «سرباز نصفه» معروف شده است. هرچند او تنها یک‌بار در فیلم ظاهر می‌شود و چند جمله هم بیشتر سخن نمی‌گوید، تصویری کامل و قوی از وحشیگری، خشونت و زشتی را که حاصل غرب وحشی است، ارائه می‌کند؛ عبارت «سرباز نصفه» این پیام را انتقال می‌دهد که افرادی که یک‌پا ندارند، انسان‌هایی نصف و نیمه و احتمالاً شرور هستند.

۵. شگفت‌آور، باورنکردنی و فوق ستاره

این شاید شبیه کلیشه‌ای باشد که سیاه‌پوستان را دارای قدرتی به مراتب بیشتر از سفیدپوستان نمایش می‌دهد. گاه افراد دارای معلولیت را افرادی با توانایی‌های جادویی جلوه می‌دهند که قدرتی ماوراء قدرت انسانی دارند همچنان که اغلب، نابینایان به عنوان کسانی که دارای حس ششم هستند یا شنوایی قدرتمندی دارند، شناخته می‌شوند. از میان این فیلم‌ها فیلم «پای چپ من» که جوایز زیادی را از آن خود کرده است، می‌توان نام برد. این فیلم که بر اساس داستان زندگی نویسنده افراد دارای معلولیت «کریستی براون» و با بازی خود او ساخته شده است نشان می‌دهد او چگونه بر نقص عضو (نداشتن پا) و هم بر فقر خود غلبه کرده و تبدیل به هنرپیشه، نویسنده و شاعری توانا شده است.

۶. موضوعی برای ریشخند، تمسخر و استهزا

خندیدن به معلولیت چیز تازه‌ای نیست، طی قرن‌ها افراد دارای معلولیت، موضوعی برای سرگرمی و تفریح افراد غیر ناتوان بوده‌اند. کتاب‌های فکاهی بسیاری را در جوامع مختلف می‌توان یافت که تمرکز مطالب آنها بر نقص و ناتوانی افراد است. افراد کم‌توان ذهنی و برخورد‌های آنان نیز بارها در داستان‌های کمدی مورد استفاده قرار گرفته است. حتی امروزه استهزای افراد دارای معلولیت، بزرگ‌ترین ویژگی برنامه‌های تلویزیونی و فیلم‌های کمدی به شمار می‌رود. این نوع برخورد با افراد دارای معلولیت، از یک‌سو فرصت‌هایی را که آنان برای حضور در کنار افراد غیر ناتوان جامعه دارند، از بین می‌برد و از سوی دیگر، اعتماد و عزت نفس آنان را کاهش می‌دهد.

۷. کسانی که با خود دشمنی دارند

رسانه‌ها گاه افراد معلولی را نمایش می‌دهند که به شدت متأثر هستند. هنگامی که آنان بر مشکلاتشان فائق می‌آیند، زمانی است که تأسف خوردن برای خویش را کنار می‌گذارند، مثبت می‌اندیشند و روحیه مبارزه را در خود قوی می‌کنند. این تغییر در بسیاری از فیلم‌هایی که اخیراً ساخته شده‌اند قابل مشاهده است؛ از جمله در فیلم‌های برگشت به خانه و متولد چهارم جولای. گاه نیز مطالبی که افراد دارای ناتوانی را دشمن خویش نشان می‌دهند، در مطبوعات و رسانه‌ها دیده می‌شود. این امر به ویژه در رابطه با افراد مبتلا به ایدز، دیده می‌شود به‌ویژه کسانی که به تنهایی مسئولیت نقص خود را بر عهده دارند. این دیدگاه به طور عمده از مدل پزشکی نشئت می‌گیرد که رفتارهای فرد ناتوان را با آسیب‌شناسی نقص موجود در وی مرتبط می‌داند. این نگاه به افراد غیر ناتوان جامعه اجازه می‌دهد اعتراض‌های قانونی افراد دارای ناتوانی را نسبت به محدودیت‌های محیطی و اجتماعی، به ناسازگاری آنان با محدودیت‌های ایجادشده به واسطه «نقص و معلولیت» مرتبط سازند.

۸. بار و تحمیل به جامعه

این کلیشه با دیدگاهی مرتبط است که افراد دارای معلولیت را نیازمند کمک و مراقبت افراد غیر ناتوان می‌داند. این تصور از آنجا ناشی می‌شود که نیازهای افراد دارای معلولیت را بسیار متفاوت از افراد غیر ناتوان و به صورتی فرض کرده‌اند که جامعه امکان تأمین آنها را ندارد. در سال ۱۹۳۰ رایش سوم در آلمان، این تصویر را در سلسله برنامه‌هایی، به نام اُتانازی (Euthanasia) به طور جدی مطرح کرد. در این فیلم‌ها که با تبلیغات گسترده‌ای ارائه می‌شد، افراد دارای معلولیت به صورت موجوداتی نباتی نشان داده می‌شدند که تنها قادر به زیست هستند نه زندگی و از این رو باید از صحنه اجتماع حذف شوند.

همین موضوع در سال ۱۹۹۰ در یک برنامه تلویزیونی با عنوان «تام را خوب نگه دارید» شیوه‌ای برای پایان دادن به زندگی بیماران لاعلاج است که برای رهایی آنان از رنج کشیدن، بدون درد یا همراه با دردی کم اعمال می‌شود، در انگلستان به نمایش درآمد. تام فرزند خانواده‌ای است که ۲۴ سال از او مراقبت کرده‌اند. او مبتلا به صرع و به شدت بی‌تحرک، فلج و فاقد کنترل است. مشکلات پدر و مادر و خواهر وی نیز آن‌چنان نمایش داده می‌شود که تنها حس همدردی بیننده را با خانواده او برمی‌انگیزد نه با فرد دارای معلولیت. بهره‌برداری از این کلیشه از سوی مؤسسات مراقبت از افراد دارای معلولیت، تنها پیامد این موقعیت نامطلوب است. علاوه بر این تا زمانی که این تصویر وجود داشته باشد، این باور که جامعه بدون افراد دارای معلولیت بهتر خواهد بود، هرگز از بین نخواهد رفت.

۹. اشخاصی از نظر جنسی غیرعادی

سابقه این موضوع را که در ادبیات و هنر بسیار به آن اشاره شده است، در دوران باستان هم می‌توان یافت. این موضوع بیشتر درباره مردان گفته‌شده و زنان سهم عمده‌ای در این خصوص ندارند. در کتاب «ادیسه» هومر که ۵۰۰ سال پیش از میلاد نگاشته شده است، از نگرانی نسبت به همسری مبتلا به «فلج» سخن به میان آمده است. به هر حال اینکه افراد دارای معلولیت به گونه‌ای در فعالیت جنسی ناتوان نامیده شده‌اند، بسیار مطرح شده است. مواردی از این کلیشه را می‌توان در موسیقی پاپ، فیلم‌ها و برنامه‌های تلویزیونی نیز مشاهده کرد.

۱۰. کسانی که قادر به مشارکت کامل در زندگی اجتماعی نیستند

این کلیشه ناشی از نوعی غفلت است. افراد دارای معلولیت به ندرت به عنوان عناصر فعال و مولد اجتماع (مانند دانش آموزان، معلمان، کارگران، کارمندان یا والدین) نشان داده می‌شوند. فقدان چنین تصویری این ذهنیت را ایجاد می‌کند که افراد دارای معلولیت باید جدا از دیگران زندگی کنند. فارغ از این مسئله، آنان در حوزه فرهنگ عمومی جامعه نیز حضور اندکی دارند. برای مثال در فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی کمتر از یک درصد شخصیت‌ها از افراد دارای معلولیت هستند در حالی که این گروه در جوامع مختلف بین ۵ تا ۳۰ درصد از جمعیت کل را تشکیل می‌دهند.

۱۱. اشخاص «عادی»

تحول تازه در نمایش شخصیت افراد دارای معلولیت، حضور آنان در رسانه به عنوان افراد عادی و طبیعی است که تنها نقص یا اختلالی دارند. این تحول را به ویژه در تلویزیون، تبلیغات شرکت‌ها و فیلم‌ها می‌توان دید. متأسفانه اکثر این تصاویر تک‌بعدی هستند و کمتر به انعکاس تجربه معلولیت می‌پردازند اما به هر حال گامی در مسیر عادی‌سازی زندگی اجتماعی افراد دارای معلولیت تلقی می‌شوند. اخیراً حتی در تبلیغات مؤسسات خیریه نیز تصویرسازی مثبت و تلقی «عادی» از افراد دارای معلولیت را می‌توان مشاهده کرد که تأکید بر توانایی‌های افراد را جایگزین تأکید بر ناتوانی آنها کرده‌اند. این امر بیش از آنکه حاصل کار رسانه‌ها باشد، از مبارزه جدی افراد دارای معلولیت با این کلیشه‌های منفی حاصل شده است. آنچه باید مورد توجه جدی رسانه‌ها قرار گیرد این است که نقص بخشی از شخصیت فردی افراد دارای معلولیت به شمار می‌رود و چیزی نیست که بتوان آن را نادیده گرفت اما این نگاه باید بدون دلالت‌های منفی باشد.

نقش رسانه‌ها در ایجاد و مقابله با انگ و باورهای غلط درباره معلولیت؛

رسانه‌ها به عنوان ابزاری قدرتمند در شکل‌دهی به افکار عمومی، نقشی کلیدی در ترویج یا خدشه‌دار کردن دیدگاه‌ها و باورها درباره موضوعات مختلف همچون معلولیت ایفا می‌کنند. از یک‌سو در حالی که رسانه‌های کشور اعم از صدا و سیما و شبکه‌های اجتماعی و ... گاهی در تولیدات خود به تشدید انگ و باورهای غلط درباره معلولیت دامن می‌زنند، از سویی دیگر می‌توانند در جهت انگ زدایی و ترویج دیدگاهی درست و عادلانه از افراد دارای معلولیت نیز گام بردارند.

تبعات منفی انگ معلولیت در رسانه‌ها:

• **کلیشه‌سازی:** رسانه‌ها گاه به جای ارائه تصویری واقعی و متنوع از افراد دارای معلولیت، به ترسیم کلیشه‌هایی از آنها می‌پردازند که توانایی‌ها و تجربیات منحصر به فردشان را نادیده می‌گیرد. به عنوان مثال، ممکن است افراد دارای معلولیت را صرفاً در نقش قربانیان یا افراد نیازمند به تصویر بکشند، در حالی که بسیاری از آنها در زمینه‌های مختلف زندگی فعال و موفق هستند.

• **تمرکز بر محدودیت‌ها:** رسانه‌ها گاه به جای تمرکز بر توانایی‌ها و دستاوردهای افراد دارای معلولیت، بر محدودیت‌ها و چالش‌های آنها تأکید می‌کنند. این امر می‌تواند به القای حس ناامیدی و ناتوانی در افراد دارای معلولیت، خانواده‌ها و همچنین مخاطبان منجر شود.

• **عدم تنوع در محتوای رسانه‌ای:** حضور افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها اغلب محدود و ناچیز است. این امر به معنای آن است که مخاطبان فرصت کافی برای آشنایی با تجارب و دیدگاه‌های متنوع افراد دارای معلولیت را پیدا نمی‌کنند.

• **زبان نامناسب:** گاه در رسانه‌ها از زبانی استفاده می‌شود که توهین‌آمیز یا نامناسب برای افراد دارای معلولیت است. این امر می‌تواند به ترویج نگرش‌های تبعیض‌آمیز و غیرانسانی در جامعه بیانجامد.

• **طرد اجتماعی:** انگ معلولیت در رسانه‌ها می‌تواند به طرد اجتماعی افراد دارای معلولیت و افزایش تبعیض علیه آنها در زمینه‌های مختلف زندگی مانند اشتغال، تحصیل و مسکن منجر شود.

• **کاهش عزت‌نفس:** باورهای منفی در مورد توانایی‌های افراد دارای معلولیت که در رسانه‌ها ترویج می‌شوند، می‌تواند عزت‌نفس آنها را خدشه‌دار کرده و به افسردگی، اضطراب و انزوا منجر شود.

- **محدودیت فرصت‌ها:** انگ معلولیت در رسانه‌ها می‌تواند مانع از دسترسی افراد دارای معلولیت به فرصت‌های تحصیلی، شغلی و اجتماعی شود.
 - **تداوم نگرش‌های غلط:** رسانه‌ها می‌توانند نقش مهمی در تداوم نگرش‌های غلط و باورهای کلیشه‌ای در رابطه با معلولیت ایفا کنند.
 - **افزایش تبعیض:** انگ معلولیت در رسانه‌ها می‌تواند به افزایش تبعیض در جامعه درباره افراد دارای معلولیت بیانجامد.
- رسانه‌ها می‌توانند به مقابله با برچسب و انگ نامناسب کمک کرده و با اتخاذ رویکردی مسئولانه و آگاهانه، نقشی اساسی در انگ زدایی از معلولیت و ترویج دیدگاهی درست و عادلانه از افراد دارای معلولیت ایفا کنند.

راه‌حلهایی برای غلبه بر چالش‌ها و ترویج انگ زدایی در رسانه‌ها:

- **ارائه تصویری واقع‌گرایانه از معلولیت:** رسانه‌ها باید با به تصویر کشیدن تنوع موجود در جامعه افراد دارای معلولیت، تجربیات و دیدگاه‌های طیف وسیعی از آنها را به اشتراک بگذارند و از کلیشه‌ها و باورهای غلط درباره معلولیت پرهیز کنند.
- **ارائه تصویری واقعی و چندبعدی از زندگی افراد دارای معلولیت:** به جای تمرکز بر محدودیت‌ها و مشکلات، رسانه‌ها باید بر توانمندی‌ها، دستاوردها و تجربیات مثبت افراد دارای معلولیت در زمینه‌های مختلف زندگی تأکید کنند. این امر به تغییر نگاه جامعه از معلولیت به عنوان ناتوانی مطلق به یک طیف از توانمندی‌ها و استعدادها کمک می‌کند.
- **استفاده از بازیگران دارای معلولیت در نقش‌های مرتبط:** به جای استفاده از گریم سسگین برای بازیگران غیر معلول در نقش افراد دارای معلولیت، باید از خود افراد دارای معلولیت برای ایفای این نقش‌ها استفاده شود. این کار به افزایش اعتبار و واقعی بودن فیلم‌ها و سریال‌ها در مورد معلولیت کمک می‌کند و به نوبه خود به تغییر نگاه جامعه به این افراد کمک می‌کند.
- **مشورت با افراد دارای معلولیت در فرآیند تولید محتوا:** در مراحل مختلف تولید محتوا از جمله فیلمنامه‌نویسی، کارگردانی و انتخاب بازیگران، باید نظرات و تجربیات افراد دارای معلولیت لحاظ شود. این کار به ارائه تصویری واقعی و منطبق با واقعیت از زندگی این افراد در رسانه‌ها کمک می‌کند.
- **ساخت برنامه‌های آموزشی و فرهنگی:** رسانه‌ها می‌توانند با ساخت برنامه‌های آموزشی و فرهنگی در قالب‌های مختلف به افزایش آگاهی جامعه از مسائل مربوط به

معلولیت و از بین بردن باورها و تصورات غلط در این زمینه کمک کنند. این برنامه‌ها می‌توانند شامل مستند، فیلم کوتاه، گزارش و ... باشند.

• **ترویج فرهنگ همدلی و احترام به همه انسان‌ها:** رسانه‌ها می‌توانند با تأکید بر مشترکات انسان‌ها و ارزش احترام به همه افراد، زمینه را برای ایجاد جامعه‌ای شامل و بدون تبعیض فراهم کنند. این کار به کاهش برچسب و انگ نسبت به افراد دارای معلولیت کمک می‌کند.

• **آموزش و آگاهی‌رسانی به اصحاب رسانه:** آموزش و آگاهی‌رسانی به خبرنگاران، سردبیران، مجریان برنامه‌ها و سایر متصدیان رسانه در مورد معلولیت و چالش‌ها و نیازهای افراد دارای معلولیت، گامی اساسی در جهت تولید محتوای رسانه‌ای مناسب و عاری از برچسب و انگ است.

• **استفاده از زبان مناسب و پرهیز از تبعیض:** رسانه‌ها باید در هنگام صحبت یا نوشتن درباره معلولیت، از زبانی مناسب و احترام‌آمیز استفاده کنند و از به کار بردن اصطلاحات توهین‌آمیز یا نامناسب و تبعیض‌آمیز پرهیز کنند.

• **همکاری با افراد دارای معلولیت:** رسانه‌ها باید در تولید محتوای مرتبط با معلولیت، با افراد دارای معلولیت همکاری کنند تا دیدگاه‌ها و تجربیات آنها به طور دقیق و صحیح به مخاطبان منتقل شود.

• **همکاری با سازمان‌های افراد دارای معلولیت و افراد دارای معلولیت:** همکاری با سازمان‌های تخصصی مرتبط با معلولیت در تولید محتوا و ارائه مشاوره به رسانه‌ها، می‌تواند به ارتقا کیفیت و دقت محتوای رسانه‌ای در مورد معلولیت منجر شود.

• **رعایت اخلاق حرفه‌ای و پرهیز از کلیشه‌سازی:** رسانه‌ها باید در به تصویر کشیدن معلولیت و افراد دارای معلولیت، اصول اخلاق حرفه‌ای را رعایت کرده و از کلیشه‌سازی پرهیز کنند.

• **نهادینه‌سازی فرهنگ نقد و گفتگو:** رسانه‌ها باید فضایی برای گفتمان سازنده در مورد معلولیت ایجاد کنند و به تبادل نظر و بیان ایده‌ها نگرش‌ها و باورهای غلط به چالش کشیده شده و جای خود را به درک و آگاهی صحیح بدهند.

• **مبارزه با تبعیض و نابرابری:** به تصویر کشیدن تبعیض‌ها و نابرابری‌هایی که افراد دارای معلولیت با آن روبرو هستند، به افزایش آگاهی عمومی در این زمینه و ترویج عدالت و برابری برای همه افراد کمک می‌کند.

• **تدوین قوانین و مقررات:** وضع قوانین و مقرراتی که تصویرسازی درست و عادلانه از افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها را تضمین کند، می‌تواند به ارتقای استانداردهای

رسانه‌ای در این زمینه کمک کند. این قوانین و مقررات می‌توانند شامل مواردی مانند ممنوعیت استفاده از زبان توهین‌آمیز یا کلیشه‌ای و تشویق به تولید محتوای متنوع در مورد معلولیت باشند.

• حمایت از تولید محتوای مرتبط با معلولیت: حمایت از تولید محتوای آموزنده، خلاقانه و جذاب در مورد معلولیت توسط افراد دارای معلولیت و متخصصان این حوزه، نقشی کلیدی در ترویج دیدگاهی درست و عادلانه از معلولیت در رسانه‌ها ایفا می‌کند که می‌تواند شامل ارائه مشوق‌های مالی برای رسانه‌هایی که به این امر اهتمام می‌ورزند باشد.

نقش مخاطبان رسانه‌ها در انگ زدایی از معلولیت:

نقش حیاتی مخاطبان در تضمین بازنمایی دقیق معلولیت در رسانه‌ها؛ مخاطبان رسانه‌ها می‌توانند فراتر از تماشاگر صرف باشند؛ آن‌ها نقشی فعال و حیاتی در شکل‌دهی به محتواها ایفا می‌کنند. این امر به ویژه در مورد نحوه نمایش معلولیت در رسانه‌ها صادق است و با مشارکت فعال، مخاطبان و به چالش کشیدن باورهای غلط، ترویج بازنمایی‌های دقیق و ایجاد یک تغییر مثبت و فراگیر کمک کنند.

در اینجا چند روش کلیدی وجود دارد که مخاطبان می‌توانند از طریق آن‌ها به این هدف برسند:

- محتوای رسانه‌ای درباره معلولیت را با دیدگاه انتقادی بررسی کنید.
- به طور فعال به دنبال برنامه‌های تلویزیونی، فیلم‌ها، مقالات و سایر اشکال رسانه‌ای باشید که شخصیت‌ها یا داستان‌های مرتبط با معلولیت را به تصویر می‌کشند.
- هنگام تماشا یا خواندن این قبیل محتواها، به طور انتقادی فکر کنید. به دنبال کلیشه‌ها، نادرستی‌ها یا روایت‌های توهین‌آمیز باشید.
- به نحوه نمایش شخصیت‌های دارای معلولیت توجه کنید. آیا آنها به طور کامل و چندبعدی به تصویر کشیده می‌شوند یا صرفاً بر اساس معلولیت خود تعریف می‌شوند؟
- سکوت علامت رضایت نیست. اگر محتوایی را مشاهده کردید که معلولیت را به طور نادرست یا توهین‌آمیز به تصویر می‌کشد، سکوت نکنید.
- نظرات خود درباره برنامه‌های مربوط به معلولیت را به طور مستقیم در وبسایت یا رسانه‌های اجتماعی به اشتراک بگذارید.
- بازخورد خود را به اشتراک بگذارید و از هشتک‌های مرتبط در رسانه‌های اجتماعی برای به اشتراک گذاشتن نظرات خود و جلب توجه به این موضوع استفاده کنید.

نقش افراد دارای معلولیت در انگ زدایی از معلولیت:

افراد دارای معلولیت نیز در انگ زدایی از معلولیت و ترویج دیدگاهی درست و عادلانه از خود در رسانه‌ها نقشی کلیدی ایفا می‌کنند.

افراد دارای معلولیت می‌توانند با رعایت موارد ذیل به این تغییر کمک کنند:

- به اشتراک گذاشتن تجربیات، دیدگاه‌ها و داستان‌های خود در رسانه‌ها، به تصویرسازی درست و متنوع از معلولیت کمک می‌کند.
- ارائه مشاوره به اصحاب رسانه در مورد نحوه تصویرسازی درست و عادلانه از افراد دارای معلولیت، از جمله اقدامات مفید در این زمینه است.
- انتقاد سازنده از محتوای توهین‌آمیز یا نادرست در مورد معلولیت در رسانه‌ها، به ارتقای استانداردهای رسانه‌ای در این زمینه کمک می‌کند.
- افزایش آگاهی عمومی در مورد معلولیت و تنوع موجود در این زمینه، به ترویج دیدگاهی درست و عادلانه از افراد دارای معلولیت در جامعه و رسانه‌ها کمک می‌کند.

فصل دوم

مسئولیت رسانه در قبال افراد دارای معلولیت

مسئولیت رسانه در قبال افراد دارای معلولیت

بازنمایی افراد دارای معلولیت به معنای به تصویر کشیدن آنها به عنوان عضوی از اعضای جامعه بدون تمرکز صرف بر معلولیت‌شان است. این به معنای نشان دادن افراد دارای معلولیت در طیف وسیعی از نقش‌ها، موقعیت‌ها و تجربیات، به همان شکلی است که افراد غیر معلول به تصویر کشیده می‌شوند، بازنمایی درست افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها ابزاری قدرتمند برای تغییر نگرش، فرهنگ‌سازی و ترویج احترام به افراد دارای معلولیت با تعامل، آموزش و هم‌افزایی است که می‌تواند بر نگرش‌ها، باورها و رفتار مردم تأثیر بگذارد. هنگامی که افراد دارای معلولیت به طور مناسب و عادلانه در رسانه‌ها به تصویر کشیده می‌شوند، می‌تواند به افزایش آگاهی و پذیرش آنها در جامعه کمک کند. این امر همچنین باعث می‌شود تا افراد دارای معلولیت احساس ارزشمندی و تعلق به جامعه را داشته باشند.

از سوی دیگر، بازنمایی نادرست افراد دارای معلولیت می‌تواند به ترویج کلیشه‌ها، باورهای غلط و تبعیض منجر شود. این امر می‌تواند به طور مستقیم به احساسات افراد دارای معلولیت و خانواده‌هایشان آسیب برساند و مانعی در مسیر برابری و مشارکت آنها در جامعه باشد. با تعهد به بازنمایی دقیق و مسئولانه افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها می‌توان به ترویج برابری، احترام، همدلی و ایجاد جامعه‌ای فراگیر و عادلانه‌تر کمک نمود.

محتوای این بخش از راهنما علاوه بر تکیه بر منابع موجود، بر پایه یافته‌های پژوهشی کیفی استوار است که با انجام بیست مصاحبه نیمه ساختاریافته و عمیق با افراد صاحب تجربه در حوزه رسانه و معلولیت، به دست آمده است. تحلیل داده‌های این مصاحبه‌ها به روش تحلیل محتوی صورت گرفته است و نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بازنمایی نادرست معلولیت در رسانه‌ها، می‌تواند به عدم حضور و فقدان بهره‌مندی از فرصت‌های برابر در جامعه بیانجامد.

در این فصل در دو بخش به بیان نقش و مسئولیت رسانه‌ها در قبال افراد دارای معلولیت پرداخته شده است. بخش نخست راهنمای بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه است و به بیان کدهایی منحصرأ در زمینه بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه اشاره می‌کند و در بخش دوم به راهنمای نحوه ایفای نقش رسانه در زمینه طرح موضوع معلولیت در رسانه پرداخته شده است.

امید است رسانه‌ها با بهره‌گیری از این راهنما نسبت به مسئولیت اجتماعی و نقش تأثیرگذار خود، در بازنمایی معلولیت و هویت افراد دارای معلولیت توجه بیشتری از گذشته داشته باشند و زمینه را برای پرهیز از تداعی مفاهیم منفی ماندگار در ذهن مخاطب فراهم سازند.

راهنمای بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها

استفاده از واژگان و لحن مناسب:

- از لحن، واژگان و مفاهیم آمیخته به ننگ و تحقیر افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها استفاده نشود.
 - در خطاب قرار دادن افراد دارای معلولیت از واژگان با بار معنایی مثبت استفاده شود.
 - رسانه‌ها از واژه‌های صحیح مانند افراد دارای معلولیت استفاده کنند.
 - از واژگان مناسب برای خطاب قرار دادن افراد دارای معلولیت استفاده کنیم.
- مثال:** به جای گفتن «سلام به همه معلولین حاضر در مراسم!» می‌توانید بگوییم: «سلام به همه حاضران در مراسم! خوشحالم که می‌بینم افراد زیادی با شرایط مختلف در این جمع حضور دارند.»
- رسانه‌ها توجه داشته باشند برای خطاب افراد دارای معلولیت، اول شخص را در نظر بگیرند و بعد معلولیت وی را؛
- مثال:** بگویید: «کودک دارای اختلال اتیسم»، نگویید: «کودک اتیسمی».
- با واژگان مرتبط با معلولیت دیگران را مسخره نکنیم. این کلمات بار معنایی منفی و توهین‌آمیزی دارند و می‌توانند به تبعیض علیه افراد دارای معلولیت منجر شوند.
- مثال:** برای مسخره کردن دیگران نگوییم «منگول» یا «عقب‌افتاده»
- رسانه‌ها از به کار بردن الفاظ نادرست برای افراد دارای معلولیت ذهنی خودداری کنند.
- مثال:** به جای استفاده از عباراتی مانند «دیوانه» یا «بله»، بهتر است از عباراتی مانند «فرد دارای ناتوانی هوشی» یا «شخصی که با چالش‌های یادگیری مواجه است» استفاده شود.
- رسانه‌ها در محتوای تولید شده باید به استفاده از واژگان مناسب و جامعه‌پذیر مرتبط با معلولیت دقت داشته باشند.

مثال:

در گفتگوهای روزمره:

به جای: «اون لنگ می‌زنه» می‌توان گفت: «اون از یک مشکل حرکتی داره»

به جای: «اون کوره» می توان گفت: «اون فرد نابیناست و از طریق حواس دیگه ای با دنیا ارتباط برقرار می کنه.»

به جای: «اون دیوونه‌س» می توان گفت: «اون فرد اختلال روان داره و به درمان نیاز داره.»

در محیط‌های آموزشی:

به جای: «اون بچه عقب‌موندس» می توان گفت: «اون بچه نیاز به حمایت‌های آموزشی ویژه داره.»

به جای: «اون بچه عجیب غریبه» می توان گفت: «اون بچه سبک یادگیری متفاوتی داره.»

در رسانه‌ها:

به جای: «معلولین در جامعه منزوی هستند» می توان گفت: «افراد دارای معلولیت با موانع دسترسی در جامعه مواجه هستند.»

به جای: «نابینایان دنیای تاریکی رو می بینند» می توان گفت: «افراد نابینا از طریق حواس دیگه‌ای تجربیات ارزشمندی دارند.»

در محیط کار:

به جای: «ما نمی‌تونیم اون رو استخدام کنیم چون معلوله» می توان گفت: «باید بررسی کنیم که با چه تغییراتی می‌تونیم محیط کار رو برای این فرد مناسب کنیم.»

به جای: «اون برای این کار خیلی ناقصه» می توان گفت: «باید توانایی‌ها و مهارت‌های این فرد رو شناسایی کنیم و وظایفی رو بهش بسپریم که بتونه به بهترین شکل انجام بده.»

- در استفاده از واژگان مرتبط با معلولیت به بار محتوایی و تاریخیچه آن واژه توجه شود. مثال: «کوتوله‌های سیاسی»، «دشمنان کور»، «اقتصاد فلج و بیمار»، «زبان الکن» و ...
- در بازنمایی تصویر معلولیت از لودگی و استفاده از الفاظ زشت پرهیز شود.
- معلولیت را سوژه خندیدن و خنداندن نکنید!

مثال: در برنامه سرگرمی «جوکر» دو نفر از هنرمندان برای خنداندن سایرین، معلولیت جسمی را مسخره کردند و سوژه قرار دادند و زمینه‌ساز ترویج تمسخر معلولیت افراد شدند.

واکاوی معانی و پیامدهای ضرب‌المثل‌ها و محتواهای تاریخی:

- در استفاده از ضرب‌المثل‌ها به تأثیر آن بر افراد دارای معلولیت توجه شود.

مثال: مانند عقل سالم در بدن سالم است.

- اصحاب رسانه برای درک تأثیر ضرب‌المثل‌های مرتبط با معلولیت، خود را جای این افراد بگذارند.
- در استفاده از ضرب‌المثل‌ها به جنبه تخریبی، تمسخرآمیز و منفی آن بر روح و روان افراد دارای معلولیت توجه شود.

مثال: «سیب سرخ برای دست چلاق»

«تا کور شود هر آنکه نتواند دید»

- در بیان ضرب‌المثل‌ها به محتوای منفی آن پیرامون معلولیت توجه شود:
- مثال:** «کوری عصاکش کور دگر شد» این ضرب‌المثل به این معنی است که افراد ناآگاه از یکدیگر راهنمایی می‌خواهند.
- «دیوانه چو دیوانه ببیند، خوشش آید» این ضرب‌المثل به این معنی است که افراد نادان و جاهل، رفتارهای مشابه خود را در دیگران مسخره می‌کنند.

تصویرسازی مناسب و دوری از کلیشه‌ها:

- رسانه‌ها باید تصویری جامع و دقیق از افراد ارائه دهند و از برجسته کردن معلولیت افراد یا از کار بردن زبان و تصاویری که افراد را دارای نقص نشان می‌دهد، خودداری کنند
- رسانه‌ها در برنامه‌های با حضور افراد دارای معلولیت، ابتدا به فرد بپردازند و در صورت نیاز، به معلولیت آن‌ها.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند معلولیت همه هویت افراد دارای معلولیت را شامل نمی‌شود.
- رسانه‌ها به افراد دارای معلولیت به عنوان یک انسان با هویت و صاحب حق توجه داشته باشند.
- رسانه‌ها نباید معلولیت را دستاویزی برای ایجاد ترحم و جلب کمک‌های مردمی قرار دهند.
- رسانه‌ها باید معلولیت را به عنوان یک تجربه انسانی متداول، متنوع و بخشی عادی از زندگی انسانی به تصویر بکشند.
- رسانه‌ها با نمایاندن تصویری ضعیف و ناتوان از افراد دارای معلولیت، آن‌ها را افرادی نیازمند معرفی نکنند.
- رسانه‌ها به استعدادها، توانایی‌های نهفته و تفاوت‌های افتخارآمیز افراد دارای معلولیت توجه کنند.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند که معلولیت عقوبت گناه و کار بد نیست؛ بلکه شانس برابر

برای همه افراد است.

- رسانه‌ها برای تغییر نگرش این باور غلط که معلولیت را نتیجه عقوبت گناه می‌داند، برنامه‌سازی کنند.
- رسانه‌ها باید از به کار بردن کلیشه‌های منفی و توهین‌آمیز در مورد افراد دارای معلولیت، مانند اینکه معلولیت آنها ناشی از گناه خود یا والدینشان است، خودداری کنند.

پرهیز از تصویرسازی اغراق‌آمیز و احساسی:

- رسانه‌ها نباید تصویر ترحم‌آمیز یا ابر قهرمانانه از افراد دارای معلولیت ارائه دهند.
- رسانه‌ها درباره افراد دارای معلولیت موفق واقع‌گرا باشند.
- رسانه‌ها تصویر واقعی و عادی از افراد دارای معلولیت نشان دهند و نیازی نیست در دستاوردهای افراد دارای معلولیت بزرگ‌نمایی کنند.
- اصحاب رسانه توجه داشته باشند؛ بزرگ‌نمایی غلوآمیز افراد دارای معلولیت باعث ایجاد نگرش منفی نسبت به معلولیت می‌شود.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند؛ در بازنمایی معلولیت، افراد دارای معلولیت را متشخص و با پرستیژ و به دور از نگرش ترحم‌آمیز نشان دهند.
- رسانه‌ها در بازنمایی تصویر معلولیت، توانمندی مبتنی بر واقعیت را نشان دهند و از نشان دادن شخصیت ترحم‌آمیز و درمانده افراد دارای معلولیت پرهیز نمایند.
- نمایش حرفه‌ای، درست و اصولی هویت افراد دارای معلولیت می‌تواند آن‌ها را به عنوان الگو برای سایر افراد بنماید.
- رسانه‌ها در تولیدات خود، معلولیت افراد را برجسته نکنند و به سایر مهارت‌ها و توانمندی‌های آن‌ها توجه نمایند.

اجتناب از تمسخر و تحقیر:

- رسانه‌ها برای نشان دادن عقوبت شخصیت‌های منفی مثل دزد و متجاوز و ... آن‌ها را با معلولیت‌شان مجازات نکنند و بر روی صندلی چرخ‌دار نشانند.
- رسانه‌ها از نمایش لودگی و تمسخر افراد دارای معلولیت برای جذب مخاطب و خندانند استفاده نکنند.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند برنامه‌های تمسخرآمیز و استفاده اشتباه از طنز ضربه روحی شدیدی به افراد دارای معلولیت وارد کرده و باعث رنجش خاطر خانواده‌ها می‌شود.
- رسانه‌ها می‌توانند با رعایت اصول صحیح طنزپردازی از ظرفیت طنز برای محتوای مرتبط

با معلولیت و بیان مسائل این حوزه استفاده کنند.

- رسانه‌ها باید از ظرفیت محتوای سرگرم‌کننده برای حوزه معلولیت استفاده کنند.
- رسانه‌ها باید در انتخاب بازیگران و شخصیت‌های دارای معلولیت برای داستان‌های خود، تنوع و ظرافت را مد نظر قرار دهند و از کلیشه‌سازی منفی نسبت به آنها پرهیز کنند.
- رسانه‌ها به جای نقش منفی و تمرکز بر محدودیت‌های ناشی از معلولیت افراد، می‌بایست بر توانمندی و تجربیات ارزنده‌ی افراد دارای معلولیت تأکید کنند.
- از القا این باور که معلولیت ناشی از گناه یا تقصیر است، خودداری شود.
- هنگام نمایش معلولیت در رسانه‌ها، باید به یاد داشت که خداوند، رحمان و رحیم است، خدای انتقام‌جو نیست و معلولیت را به عنوان تنبیه یا مجازات کسی نازل نمی‌کند.

احترام به جایگاه و حریم خصوصی افراد دارای معلولیت:

- رسانه‌ها برای استفاده از تصاویر افراد دارای معلولیت حریم خصوصی این افراد را رعایت کنند. (کسب مجوز)
- رسانه‌ها برای تهیه خبر، عکس و محتوای رسانه از خانواده افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توانی ذهنی) مجوز کتبی دریافت کنند.
- در صورت تمایل فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توانی ذهنی) برای ایفای نقش در رسانه‌ها به نظر او احترام گذاشته شود و از نقش تسهیلگری کارشناسان مددکاری اجتماعی برای بررسی موضوع و مشورت به خانواده استفاده گردد.
- رسانه‌ها برای جلب مخاطب و کمک‌های مردمی از چهره افراد دارای معلولیت به خصوص افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توانی ذهنی) سوءاستفاده نکنند.

بازنمایی عادی افراد دارای معلولیت:

- در به تصویر کشیدن افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها، به جای تمرکز صرف بر معیارهای زیبایی ظاهری، بر تنوع افراد تأکید شود.
- از افراد دارای معلولیت به عنوان مدل‌ها و شخصیت‌های جذاب در رسانه‌ها استفاده و به آنها فرصت داده شود تا در دنیای مد بدرخشند.
- رسانه‌ها باید در روایت داستان‌های افراد دارای معلولیت، بر جنبه‌های مثبت و الهام‌بخش زندگی آنها تمرکز کنند و زیبایی‌ها و توانایی‌های آنها را به تصویر بکشند.
- به جای نمایش معلولیت به عنوان یک مانع یا مشکل، باید بر قدرت، شجاعت و استقامت افراد دارای معلولیت در برابر چالش‌ها تأکید کرد.

- داستان‌هایی روایت شود که نشان‌دهنده تنوع تجربیات و دستاوردهای افراد دارای معلولیت در زمینه‌های مختلف زندگی اعم از ورزش، هنر، علم، فرهنگ و غیره باشد.
- رسانه‌ها افراد را بر اساس ویژگی‌ها، مزیت‌ها و نقش‌های اجتماعی‌شان مثل ورزشکار یا شهروند معرفی کنند، نه بر مبنای معلولیت.
- در بازنمایی افراد دارای معلولیت می‌توان آن‌ها را در محیط‌های زندگی روزمره مثل پارک، رستوران، بازی‌های دسته‌جمعی، مترو و در حال معاشرت و بگو بخند طبیعی مثل سایر شهروندان نشان داد.
- با به‌کارگیری خلاقیت و ظرافت در نمایش افراد دارای معلولیت در حال استفاده از ابزارهایی همچون کامپیوتر، می‌توان تصویری جذاب و الهام‌بخش از آنها ارائه داد که در ذهن مخاطبان ماندگار شود.
- رسانه‌ها افراد دارای معلولیت را به شکل‌های مختلف در نمایش، تئاتر، فیلم و کارتون، عروسک، پویانمایی و انیمه، پادکست، رمان و داستان‌های کوتاه، سریال، مستند به تصویر درآورند.
- در تولیدات رسانه‌ای از مشکلات و دغدغه‌های اصلی و اساسی افراد دارای معلولیت صحبت شود.
- معرفی کارآفرینانی که از افراد دارای معلولیت در کار استفاده می‌کنند می‌تواند به ساخت یک الگوی موفق برای سایر کسب‌وکارها در به‌کارگیری افراد دارای معلولیت منجر شود.

راهنمای ایفای نقش آگاهی بخشی رسانه درباره افراد دارای معلولیت

توجه به تصویرسازی مناسب و جلوگیری از به‌کارگیری کلیشه‌ها:

- رسانه‌ها توجه داشته باشند حضور افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها و محتوای رسانه‌ای با تبعیض روبرو بوده است و باید این نگرش تبعیض‌آمیز تغییر کند.
- سوژه‌های رسانه‌های حوزه معلولیت صرفاً به بیان مشکلات افراد دارای معلولیت اختصاص نداشته باشد.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند؛ افراد دارای معلولیت همانند سایرین مسائل و دغدغه‌هایی فارغ از موضوع معلولیت دارند.
- تولید فیلم و سریال با شخصیت‌های موفق دارای معلولیت و مقابله آنها با مشکلات و محدودیت‌ها می‌تواند باعث امیدواری سایر افراد دارای معلولیت و الگوسازی شود.

- رسانه‌ها از نخبه‌گرایی و قهرمان‌پروری صرف در حوزه معلولیت بپرهیزند و نگاه عمومی‌تری به این حوزه داشته باشند.
- رسانه در تولید محتوا به همه ابعاد زندگی افراد دارای معلولیت توجه داشته باشند.
- رسانه‌ها مسائل و موضوعات معلولیت را در کنار سایر برنامه‌ها، نمایش و ارائه دهند.
- بازنمایی درست افراد دارای معلولیت در محتوای رسانه‌ای، سینمایی و رمان‌ها حتی در قالب شخصیت‌های منفی در صورت آگاه‌سازی جامعه بلاشکال است.
- رسانه‌ها توجه کنند که با نشان دادن بیش از اندازه توانمندی‌ها و موفقیت‌ها، مشکلات حوزه معلولیت مغفول می‌ماند و به چشم مسئولان نمی‌آید.
- در رسانه برنامه‌های آموزشی پیرامون نحوه رفتار مناسب با افراد دارای معلولیت با اولویت آموزش افراد غیر معلول تولید شود.
- رسانه‌ها در ایجاد تصویر دارای نقص از معلولیت در افکار عمومی جامعه و به ویژه افراد دارای معلولیت مؤثر بوده‌اند.
- گزارش و محتوای رسانه‌ای باید حرفه‌ای و به دور از مسائل ترحم برانگیز بوده و واقع‌گرا باشند.
- اصحاب رسانه به بازنمایی تمسخرآمیز معلولیت در رسانه که غالباً از روی ناآگاهی است، توجه داشته باشند.

تولید محتوای مثبت و واقع‌گرا:

- رسانه‌ها توجه داشته باشند با بازنمایی ترحم‌آمیز، تأثیر منفی بر نگرش جامعه نسبت به افراد دارای معلولیت می‌گذارند؛ مانند برنامه «ماه غسل» که در ایام ماه مبارک رمضان از صدا و سیما پخش می‌شد.
- اصول حرفه‌ای در تولیدات رسانه‌ای مرتبط با حوزه معلولیت رعایت شود؛ بهتر است اخبار، گزارش و تحلیل‌های رسانه‌ای مبتنی بر مستندات، آمار و ارقام باشد.
- در بیان مسائل مربوط به حوزه معلولیت از کلی‌گویی و صحبت‌های تکراری پرهیز شود.
- گزارش‌های رسانه‌ای حوزه معلولیت باید مشتمل بر بیان دغدغه‌های اصلی و اساسی افراد دارای معلولیت و دارای ارزش خبری باشد.
- در انتشار اخبار حوزه معلولیت باید جنبه عمومی، فراگیری خبر و انتقال صحیح پیام را در نظر گرفت.
- رسانه‌ها مناسب است به موضوع پیشگیری از معلولیت بپردازند.
- رسانه‌ها آداب معاشرت و نحوه برخورد با افراد دارای معلولیت را آموزش دهند.

- رسانه‌ها در کنار بیان مباحث نظری باید به تولید محتوای کاربردی حوزه معلولیت توجه کنند.
- اگر چه مشکلات و واقعیت‌های حوزه معلولیت پیچیده و در بسیاری از موارد درد آور است؛ اما لازم است در تولیدات رسانه‌ای مرتبط با معلولیت سیاه نمایی نشود و موضوعات با ظرافت، هوشمندی و البته به شکلی درست بیان شوند.
- رسانه‌ها با روایت داستان زندگی افراد دارای معلولیت باعث ایجاد انگیزه و خودباروی در افراد دارای معلولیت می‌شوند.
- رسانه‌ها در ایجاد نگرش منفی و غیر واقعی افراد دارای معلولیت نسبت به توانمندی‌های خود مؤثر هستند.
- فیلم و سریال‌ها با به تصویر کشیدن شخصیت‌های دارای معلولیت به عنوان قهرمانان، انگیزه و غرور را در این افراد و خانواده‌هایشان تقویت می‌کنند و تصویری مثبت از آنها به جامعه ارائه می‌دهند.
- رسانه‌ها در ایجاد نگرش صحیح و واقع‌گرایانه نسبت به افراد دارای معلولیت در کودکان نقش مهمی دارند.

نقش رسانه‌ها در ترویج احترام، امید و تغییر نگرش نسبت به افراد دارای معلولیت:

- امید، جوانی، شور و هیجان اجتماعی افراد دارای معلولیت در فعالیت رسانه‌ای مورد توجه قرار گیرد.
- رسانه‌ها می‌توانند در برابر هجمه رسانه‌های زرد و سطحی در دفاع از حوزه معلولیت مقابله کرده و با تزریق امید باعث ایجاد اعتماد به نفس و بالندگی افراد دارای معلولیت شوند.
- رسانه‌ها می‌توانند در بیان مشکلات و محدودیت‌های دختران دارای معلولیت به خصوص دختران با ناتوانی هوشی (کم‌توانی ذهنی) نقش مؤثری داشته باشند.
- رسانه‌ها می‌توانند نقش بسیار مهمی در تغییر نگرش جامعه نسبت به افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توانی ذهنی) داشته باشند.
- رسانه‌ها می‌توانند از مسائل عمومی و روزمره زندگی افراد دارای معلولیت برای تولید محتوای خود استفاده کنند.
- فعالیت‌های رسانه‌ای مرتبط با معلولیت به عنوان حقوق شهروندی افراد دارای معلولیت است.

نقش رسانه‌ها در اطلاع‌رسانی، آگاه‌سازی و آموزش:

- رسانه‌ها باید در تولیدات خود برای رفع تبعیض در مورد افراد دارای معلولیت تلاش کنند.
- رسانه‌ها می‌توانند در کنار انعکاس مسائل حوزه معلولیت، آموزش افراد دارای معلولیت را بر عهده داشته باشند.
- رسانه‌ها می‌توانند برای آشنایی جامعه در زمینه رعایت قوانین و ضوابط مرتبط با افراد دارای معلولیت آگاه‌سازی کنند.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند عدم مشارکت افراد دارای معلولیت و کمتر دیده شدن آنان در سطح جامعه به دلیل عدم آگاهی شهروندان و فضای نامناسب اجتماعی - فرهنگی برای حضور ایشان است.
- رسانه‌ها باید سواد رسانه‌ای جامعه در حوزه معلولیت را افزایش دهند؛ این امر به افراد کمک می‌کند تا تصاویر نادرست و کلیشه‌ای از افراد دارای معلولیت را در رسانه‌ها شناسایی کنند و منابع معتبر و قابل اعتماد در مورد معلولیت را بیابند.
- رسانه‌ها مسئولیت دارند تا جامعه را نسبت به مسائل افراد دارای معلولیت آگاه کنند و دانش آنها را در این حوزه بالا ببرند.

تغییر نگرش و فرهنگ‌سازی در جامعه:

- رسانه‌های محلی می‌توانند نقش مؤثری در فرهنگ‌سازی و پوشش اخبار حوزه معلولیت مناطق دور از پایتخت و شهرهای بزرگ داشته باشند.
- شنیدن قصه موفقیت افراد دارای معلولیت نه از روی ترحم بلکه از توانمندی‌های آنها بر مخاطبان رسانه‌ها تأثیر می‌گذارد و می‌تواند افراد را نسبت به حوزه معلولیت دغدغه‌مند کند.
- فرهنگ‌سازی و تغییر نگرش نسب به معلولیت باید از دوران کودکی با آموزش‌هایی نظیر آشنایی با معلولیت و معرفی وسایلی نظیر صندلی چرخ‌دار، عصا، بریس (یک وسیله توان‌بخشی)، سمک، عینک و خط بریل در رسانه‌ها انجام شود.
- مشارکت بلاگرها و اینفلوئنسرها در بیان مسائل و موضوعات، در تغییر نگرش جامعه نسبت به افراد دارای معلولیت مؤثر است.
- هنرمندان نقش به سزایی در تغییر نگرش جامعه از طریق رسانه دارند. رسانه‌ها با هدف تغییر نگرش جامعه نباید به حوزه معلولیت از سر صدقه و خیرخواهی نگاه کنند.

مشارکت افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها:

- رسانه‌ها می‌توانند از دانش و توانمندی‌های تخصصی و عمومی افراد دارای معلولیت استفاده کنند.
- رسانه‌ها می‌توانند برنامه‌های مختلف خود را با حضور کارشناسان دارای معلولیت تهیه نمایند.
- حضور افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) در برنامه‌های رسانه‌ای می‌تواند به بهبود اعتماد به نفس و ارتباطات فرد کمک کند.
- رسانه از حضور کودکان دارای معلولیت در برنامه‌های خود استفاده کنند.
- رسانه‌ها به خصوص در حوزه‌ی سینما و هنرهای نمایشی بهتر است شخصیت افراد دارای معلولیت را در موضوعی غیر از معلولیت و با نقش‌های عمومی نشان دهند.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند؛ افراد دارای معلولیت می‌توانند در نقش رسانه‌ای و کارشناسان این حوزه بسیار قدرتمندانه عمل کنند.
- استفاده از افراد دارای معلولیت به عنوان مجری و خبرنگار، تهیه‌کننده و کارشناس در دستور کار رسانه قرار گیرد.

تولید محتوا و آموزش:

- آموزش شیوه رفتار درست با افراد دارای معلولیت باید در رسانه‌ها سازمان یافته و نهادینه شود.
- رسانه‌ها برای تولید محتوا در حوزه معلولیت از دانش مرتبط و بر پایه اصول علمی بهره بگیرند.
- در محتوای رسانه‌ای و سخنرانی‌ها از ادبیات حرفه‌ای و صحیح استفاده شود.
- در تولید محتوای رسانه‌ای به افکار عمومی و مخاطب شناسی توجه شود.
- در تولید محتوا به همه گروه‌های مخاطب دارای معلولیت توجه شود.
- مسائل و مشکلات و راه حل‌های مرتبط با حوزه معلولیت باید در رسانه‌ها مطرح شود.
- رسانه‌ها برای حوزه معلولیت خبرنگار تخصصی در نظر بگیرند.
- خبرنگاران حوزه معلولیت باید صبور باشند و چالش‌های ناشی از خبررسانی را با صبوری تحمل کنند.
- خبرنگاران از منابع رسمی، معتبر و مختلف حوزه معلولیت برای تولید خبر کمک بگیرند.
- رسانه‌ها بخشی از تولیدات و فضای نشر خود را به محتوای مرتبط با معلولیت اختصاص دهند.

- رسانه‌ها درباره رعایت حقوق شهروندی افراد دارای معلولیت اطلاع‌رسانی کنند.
- رسانه‌ها باید به عنوان ابزاری قدرتمند برای اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی، نقشی حیاتی در زمینه شناخت تفاوت‌های افراد دارای معلولیت با سایر افراد ایفا کنند.
- رسانه‌ها در تولیدات رسانه‌ای عدالت را برای تولید برنامه‌های ویژه افراد دارای معلولیت رعایت کنند.
- رسانه‌ها می‌توانند افراد دارای معلولیت را از حقوق‌شان آگاه کنند.

نمایش واقعیت‌های معلولیت:

- برنامه‌های رسانه‌ای واقع‌گرا با بیان تفاوت‌ها و محدودیت‌های افراد دارای معلولیت، به دور از فضای احساسی، عاطفی و اغراق‌گونه، ترحم‌آمیز، توهم‌گونه و افراط‌آمیز تولید شود.
- جامعه نیاز دارد الگوهای رفتاری مناسب با معلولیت را از رسانه‌ها دریافت کند.
- رسانه‌ها برای پرهیز از بازنمایی به دور از ضعف و ناتوانی از افراد توانمند دارای معلولیت استفاده کنند.
- رسانه‌ها در فیلم و سریال از افراد خوش‌سیما و زیبا برای ایفای نقش افراد دارای معلولیت استفاده کنند.
- آموزش کودکان برای آشنایی و نحوه رفتار با افراد دارای معلولیت از کارتون و برنامه‌های نمایشی شروع می‌شود.
- رسانه‌ها خدمات و امکانات نمایشی و هنری و فرهنگی خود را در اختیار گروه‌های هنری دارای معلولیت یا برای حوزه معلولیت قرار دهند.

بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها:

- صدا و سیما در بازنمایی معلولیت به افزایش نمایش ترحم‌آمیز از معلولیت توجه داشته باشد.
- رسانه‌ها باید روایت نادرست از موضوع معلولیت که منجر به برداشت اشتباه مخاطبان از واقعیت‌های معلولیت می‌شود؛ پرهیز کنند.
- رسانه‌ها می‌توانند هدایتگر جامعه باشند در صورتی که با مفهوم معلولیت آشنا بوده و حوزه معلولیت را به طور درست بشناسند.
- با استفاده از تکنیک‌های رسانه‌ای می‌توان در بازنمایی معلولیت حرفه‌ای‌تر عمل کرد و زیبایی‌ها و توانمندی‌های افراد دارای معلولیت را نمایش داد.
- اعلام موفقیت‌های افراد دارای معلولیت باعث آشنایی بهتر شهروندان از توانمندی‌های

- افراد دارای معلولیت می‌شود.
- در برنامه‌های سرگرمی و مسابقه‌ای (رتالیته‌شو) باید به حساسیت‌های مرتبط با تمسخر، توهین و ترحم نسبت به افراد دارای معلولیت توجه کرد.
- رسانه‌ها به حساسیت‌های شخصی افراد دارای معلولیت از منظر لحن گفتاری و ظرفیت‌های روحی و روانی و حساسیت‌های مرتبط با ترحم و تمسخر هنگام تولید و ضبط برنامه توجه داشته باشند تا با چالش و مشکلات کمتری روبرو شوند
- نویسندگان فیلمنامه، کارگردان‌ها و بازیگران سینما و تلویزیون به اثرات مخرب برنامه‌های منفی مرتبط با معلولیت بر ناخودآگاه ذهن مخاطبان نسبت به توانمندی‌های افراد دارای معلولیت توجه داشته باشند.
- اصحاب رسانه باید به حوزه معلولیت نزدیک‌تر شوند و در این حوزه تجربه حضور داشته باشند.
- رسانه‌ها می‌توانند در زمینه تغییر نگرش خانواده‌ها نسبت به پذیرش معلولیت فرزند دارای معلولیت و نداشتن احساس شرم و گناه والدین مؤثر باشند.
- رسانه‌ها می‌توانند در پذیرش معلولیت توسط خود افراد دارای معلولیت نقش مؤثری دارند.
- اصحاب رسانه باید شناخت درست نسبت به افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توانی ذهنی) و توانمندی‌های آن‌ها مثل تحصیلات حتی در دانشگاه داشته باشند.
- استفاده از عروسک‌های کارتون‌ی دارای معلولیت و نمایش آن‌ها در رسانه‌ها به شکل فیلم و انیمه می‌تواند به فرهنگ‌سازی و نحوه رفتار صحیح با افراد دارای معلولیت منجر شود.
- رسانه‌ها می‌توانند برای بیان مشکلات حوزه معلولیت از جمله رعایت حقوق شهروندی افراد دارای معلولیت و مناسب‌سازی از ظرفیت ویدیوهای کوتاه‌مدت استفاده کنند.
- از ظرفیت رسانه‌ای تاریخ شفاهی برای حوزه معلولیت استفاده گردد.
- رسانه‌ها برای جلب توجه مخاطبان و جشنواره‌ها و تقدیر شدن، افراد دارای معلولیت را بدبخت و زشت نمایش ندهند.
- فعالیت‌های هدفمند برای تغییر نگرش نسبت به معلولیت باید تداوم داشته باشد و مجریان آن دلسرد نشوند.
- فیلم‌های ایرانی تأثیر بیشتری در تغییر نگرش جامعه و افراد دارای معلولیت دارد.
- ساخت برنامه از مسائل افرادی که به ناگهانی دچار معلولیت می‌شوند اهمیت ویژه‌ای دارد.
- رسانه‌ها در تولید محتوا برای افراد دارای معلولیت به راهنما، دستورالعمل‌های نحوه بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها توجه داشته باشند

تعامل و همکاری با انجمن‌های تخصصی:

- رسانه‌ها باید اقدامات مؤثری در آموزش نحوه و شیوه رفتار مناسب با افراد دارای معلولیت داشته باشند.
- رسانه‌ها باید با بهره‌گیری از مشاوره انجمن‌های فعال در حوزه معلولیت برای تولید محتوا، پیامی اثربخش به مخاطبان ارائه دهند.
- برنامه‌سازان رسانه‌ای برای برنامه‌های مرتبط با معلولیت از کارشناسان روابط عمومی انجمن‌های تخصصی برای اطلاع‌رسانی و دیده شدن برنامه‌ها استفاده کنند.
- رسانه‌ها باید بدانند سازمان بهزیستی تنها حامی و صدای حوزه معلولیت نیست.
- خبرنگاران سرویس اجتماعی با انجمن‌های حوزه معلولیت برای تولید محتوا و نشر اخبار مرتبط باشند.
- رسانه‌ها تعامل و ارتباط با حوزه معلولیت را ارتباطی دوسویه بدانند.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند؛ سازمان‌های مردم‌نهاد حوزه معلولیت فعالیت‌های اجتماعی به دور از سیاست دارند و یک سازمان سیاسی نیستند.
- رسانه‌ها برای دست یافتن به سوژه‌های رسانه‌ای مرتبط با معلولیت می‌توانند با انجمن‌های افراد دارای معلولیت، مدارس و مراکز آموزش استثنایی و یا مراکز نگهداری و توان‌بخشی افراد با ناتوانی هوشی، مددکاران بیمارستان‌ها و مددکاران اجتماعی در مراکز توان‌بخشی در تعامل باشند.

ضرورت آموزش اصحاب رسانه:

- آموزش سواد رسانه‌ای به کارشناسان و مجریان در حوزه معلولیت، گامی مهم در جهت ارتقای کیفیت محتوای رسانه‌ای مرتبط با این موضوع و افزایش آگاهی و شناخت جامعه از معلولیت است.
- رسانه‌ها در سرویس‌های اجتماعی و حوزه مرتبط با معلولیت و بهزیستی از افراد حرفه‌ای استفاده کنند.
- رسانه‌ها می‌توانند خبرنگاران ویژه حوزه معلولیت داشته باشند و برای آموزش و تربیت این خبرنگاران برنامه‌ریزی کنند.
- اصحاب رسانه و خبرنگاران برای درک چالش‌های حوزه معلولیت بهتر است با افراد دارای معلولیت همراهی کنند و از نزدیک مسائل و مشکلات آنها را درک کنند.
- برای آشنایی بیشتر اصحاب رسانه با معلولیت می‌توان واحدهای درسی در خصوص آشنایی با معلولیت برای رشته‌های دانشگاهی روزنامه‌نگاری و عکاسی و سایر رشته‌ای

مرتبط در نظر گرفت.

- رسانه توجه داشته باشند متأسفانه در حال حاضر محتواهایی تولید می‌شود که تهیه‌کنندگان آن به حوزه معلولیت آشنایی ندارند.

برنامه‌های آموزشی و نشست‌ها:

- صدا و سیما برنامه آموزشی برای متصدیان تولید برنامه‌ها با محوریت معلولیت و رسانه برگزار کند.
- صدا و سیما سلسله نشست‌هایی تخصصی با حضور کارشناسان با موضوع معلولیت و رسانه برگزار کند.
- انجمن‌های تخصصی رسانه‌ای نشست‌های ماهانه با محوریت موضوع معلولیت و رسانه با حضور کارگردانان و پادکسترها با هدف فرهنگ‌سازی برگزار کنند.
- رسانه‌ها برای تولید برنامه‌های اختصاصی حوزه معلولیت از تجربه سایر کشورها در این بخش استفاده کنند و جسارت تولید برنامه‌های جدید را داشته باشند.
- رسانه‌ها برنامه‌های هنری مثل تئاتر و فیلم مرتبط با افراد دارای معلولیت را پوشش دهند و با دست‌اندرکاران و بازیگران آن گفتگو کنند.
- رسانه‌ها توجه داشته باشند متأسفانه گزارش‌های مناسبی و تقویمی مرتبط با حوزه معلولیت از کیفیت کافی برخوردار نیست.

استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ها برای تغییر نگرش:

- رسانه‌ها باید منعکس‌کننده مطالبات افراد دارای معلولیت باشند و در محتواهای خود به اولویت‌های حوزه معلولیت توجه کنند.
- اصحاب رسانه برای تغییر نگرش جامعه باید برنامه‌های کوتاه مدت، میان و بلند مدت داشته باشند.
- رسانه‌ها از جمله فیلم‌های سینمایی می‌توانند نسبت به تغییر نگرش و ایجاد موج در جامعه اثرگذار باشند.
- صدا و سیما همچنان در تغییر نگرش مردم مؤثر است.
- تولید فیلم‌های کوتاه، حضور در جشنواره‌ها و تقدیر از کارآفرینان در زمینه اشتغال افراد دارای معلولیت مؤثر است.
- انعکاس حرفه‌ای فعالیت‌های نیکوکارانه با رعایت کرامت انسانی افراد دارای معلولیت می‌تواند سرمشق و الگو برای سایرین باشد.

شبکه‌های اجتماعی:

- ظرفیت شبکه‌های اجتماعی برای بازنمایی صحیح معلولیت اهمیت دارد.
- بازنمایی تصویر معلولیت در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی باید به شیوه‌های صحیح انجام شود.
- در انتشار محتواهای حوزه معلولیت به موضوع دیده شدن و دست به دست شدن در شبکه‌های اجتماعی مثل توییتر و اینستاگرام توجه شود.
- با توجه به اینکه رسانه‌های مکتوب جایگاه قبلی را ندارند؛ برای انعکاس محتواهای حوزه معلولیت از رسانه‌های مجازی استفاده شود.
- رسانه‌های اجتماعی برای افراد دارای معلولیت به دلیل تنوع، دسترسی و ارتباط سهل‌تر مناسب‌تر هستند.
- افزایش سواد رسانه‌ای جامعه به ویژه در فضای مجازی گامی ضروری در جهت ارتقای آگاهی و شناخت صحیح از معلولیت و افراد دارای معلولیت است.
- شبکه‌های اجتماعی و مشارکت بلاگرها و اینفلوئنسرها در تغییر نگرش مؤثر هستند.
- شبکه‌های اجتماعی و وبسایت‌ها باید نحوه صحیح رفتار با افراد دارای معلولیت را آموزش دهند.
- شبکه‌های اجتماعی در تغییر نگرش افراد دارای معلولیت برای پذیرش و بازنمایی معلولیت تأثیر مثبت دارند.
- افراد دارای معلولیت فعال در شبکه‌های اجتماعی باید مانند سایر افراد در قاب شبکه‌های اجتماعی حضور مؤثر داشته باشند.
- اینفلوئنسرهای دارای معلولیت باید روایت و داستان فعالیت‌های روزانه زندگی عادی خود را به طور مستقیم مطرح کنند.
- تولیدکنندگان پادکست‌ها با تسهیلگری انجمن‌های حوزه معلولیت می‌توانند به طور جمعی و خلاقانه در موضوع مرتبط با معلولیت تولید محتوا کنند و اثرگذار باشند.
- فعالان استارت‌آپی و شبکه‌های اجتماعی که دارای معلولیت هستند با توجه به تأثیر محتواهای تولیدی دقت داشته باشند که افراد دارای معلولیت را شهروندانی نیازمند و مستأصل نشان ندهند.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ رسانه‌ها برای شنیده شدن صدای افراد دارای معلولیت در زمینه‌های مختلف فعالیت داشته باشند.
- ✓ از شبکه‌های اجتماعی در بازنشر و اشتراک‌گذاری اخبار حوزه معلولیت کمک گرفته شود.
- ✓ رسانه‌ها می‌توانند از جنبه تغییر نگرش خانواده‌ها نسبت به پذیرش معلولیت فرزند دارای معلولیت و نداشتن احساس شرم و گناه والدین مؤثر باشند.
- ✓ نویسندگان فیلمنامه، کارگردان‌ها و بازیگران سینما و تلویزیون به اثرات مخرب برنامه‌های منفی مرتبط با معلولیت بر ناخودآگاه ذهن مخاطبان نسبت به توانمندی‌های افراد دارای معلولیت توجه داشته باشند.
- ✓ جامعه نیاز دارد الگوهای رفتاری مناسب با معلولیت را از رسانه‌ها دریافت کند.
- ✓ هنگام نمایش معلولیت در رسانه‌ها، به یاد داشته باشیم که خداوند رحمان و رحیم است، خدای انتقام جو نیست و معلولیت را به عنوان تنبیه یا مجازات کسی نازل نمی‌کند.
- ✓ بازنمایی نادرست افراد دارای معلولیت می‌تواند منجر به ترویج کلیشه‌ها، باورهای غلط و تبعیض شود و می‌تواند به طور مستقیم به احساسات افراد دارای معلولیت و خانواده‌هایشان آسیب برساند و مانعی در مسیر برابری و مشارکت آنها در جامعه باشد.

فصل سوم

راهنمای زبان و روش توصیف افراد دارای معلولیت

چگونگی توصیف افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها

راهنمایی برای روایت‌های انسانی و تأثیرگذار؛

زبان و ادبیات ابزارهای قدرتمندی برای روایت داستان‌ها، به اشتراک گذاشتن تجربیات و شکل‌گیری افکار هستند. در رسانه‌ها، نحوه استفاده از زبان و ادبیات برای توصیف افراد و گروه‌های مختلف نقشی اساسی در چگونگی درک و تفسیر آنها توسط مخاطبان ایفا می‌کند. متأسفانه، همان‌طور که شاهد هستیم افراد دارای معلولیت گاهی در رسانه‌ها به روشی غیر دقیق یا کلیشه‌ای به تصویر کشیده می‌شوند که این نحوه بازنمایی باعث ایجاد چالش‌هایی برای جامعه و این افراد می‌شود.

این راهنما با هدف ترویج روایت‌های اصیل، همدلانه و احترام‌آمیز، برای ارائه چارچوبی در توصیف و به تصویر کشیدن زبانی و ادبی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها به روشی انسانی، تأثیرگذار و دقیق تدوین شده است.

با به کارگیری این اصول، می‌توانیم به ایجاد رسانه‌ای فراگیر و عادلانه‌تر برای همه افراد، صرف نظر از توانایی‌هایشان، کمک کنیم. رسانه‌ای که داستان‌های واقعی و الهام‌بخش افراد دارای معلولیت را به اشتراک می‌گذارد و به ترویج درک و پذیرش در جامعه کمک می‌کند. هدف ما توانمندسازی رسانه‌ها برای روایت داستان‌های افراد دارای معلولیت به روشی حرفه‌ای، تأثیرگذار و انسانی است.

افراد دارای معلولیت، مانند همه مردم، دارای نقاط قوت و ضعف، موفقیت‌ها و شکست‌ها، امیدها و آرزوها هستند. بهترین راه برای توصیف یک فرد دارای معلولیت، استفاده از زبانی محترمانه و فراگیر است که بر شخص تأکید دارد نه معلولیت. در ادامه، به تفصیل به این نکات و راهکارهای عملی برای اجرای آنها در رسانه‌ها، خواهیم پرداخت.

اولویت با فرد است:

- همیشه بپرسید که چگونه فرد ترجیح می‌دهد معرفی شود که این شامل نام آنها، ضمایر ترجیحی آنها مانند او، آنها و هر عنوان یا اصطلاح دیگری است که ممکن است برای خود استفاده کنند.

- اگر مطمئن نیستید چه بگویید، همیشه می‌توانید بپرسید. از پرسیدن سؤالات در مورد ترجیحات هویتی افراد نترسید. افراد دارای معلولیت معمولاً از اینکه به آنها کمک کنید تا به درستی شناخته شوند، قدردانی می‌کنند.
- اگر کسی خود را با نام جدیدی معرفی کرد، از آن نام استفاده کنید. حتی اگر به آن عادت ندارید، مهم است از نامی استفاده کنید که فرد برای خود انتخاب می‌کند.
- فردی با بیش از یک معلولیت ممکن است خود را دارای معلولیت دوگانه (چندگانه) معرفی کند. آنها همچنین ممکن است یکی از معلولیت‌های خود را به عنوان معلولیت اصلی خود بدانند.

به‌روز بودن در مورد زبان معلولیت:

- زبان مربوط به معلولیت دائماً در حال تکامل است، زیرا افراد و جوامع دارای معلولیت برای توصیف تجربیات خود با دقت و احترام بیشتری تلاش می‌کنند. برای اطمینان از اینکه از اصطلاحات توهین‌آمیز اجتناب می‌کنید، به‌روز بودن در مورد جدیدترین اصطلاحات مهم است.
- برای آشنایی با جدیدترین اصطلاحات و ترجیحات، از منابع معتبر بین‌المللی و داخلی مانند سازمان بهزیستی کشور، دانشگاه‌های علوم بهزیستی و توان‌بخشی، انجمن‌های تخصصی افراد دارای معلولیت استفاده کنید.
 - دقت کنید از اصطلاحاتی که به مرور زمان به دلیل تغییر نگرش‌های اجتماعی و فرهنگی منسوخ شده‌اند یا به دلیل بار منفی و توهین‌آمیزشان مناسب نیستند، استفاده نکنید.

از زبان فراگیر استفاده کنید:

- به جای استفاده از اصطلاحات نادرست مانند «معلول» یا «معلول ذهنی»، از اصطلاحات درست مانند «فرد دارای معلولیت جسمی» یا «فرد دارای ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)» استفاده کنید.
- از اصطلاحاتی که بر محدودیت‌ها تمرکز دارند، مانند «معلول» یا «بیمار» خودداری کنید.

از اصطلاحات توهین‌آمیز خودداری کنید:

- از اصطلاحات مناسب برای توصیف معلولیت‌ها استفاده کنید که توسط جامعه افراد دارای معلولیت ترجیح داده می‌شود.
- اصطلاحاتی که زمانی معمول بوده‌اند، ممکن است در حال حاضر بی‌احترامی تلقی شده و موجب ناراحتی افراد شوند؛ هرگز از آنها استفاده نکنید. کلماتی مانند «معلول» و

«دیوانه» امروزه توهین‌آمیز محسوب می‌شوند.

- از اصطلاحاتی که بر اساس کلیشه‌ها یا تعصبات هستند خودداری کنید.

پیش‌فرض‌ها و تعصبات ناخودآگاه را کنار بگذارید:

همه ما پیش‌فرض‌ها و تعصبات ناخودآگاهی داریم که می‌تواند بر نحوه تعامل ما با افراد دارای معلولیت تأثیر بگذارد. برای آگاهی از این تعصبات و چگونگی تأثیر آنها بر افکار و رفتار باید وقت گذاشت و مطالعه کرد.

- هرگز توانایی‌های یک فرد را بر اساس معلولیت او در نظر نگیرید.
- فرض نکنید که او به کمک یا حمایت شما نیاز دارد.

اجتناب از کلیشه‌ها در مورد افراد دارای معلولیت

هنگام به تصویر کشیدن افراد دارای معلولیت در داستانها، فیلمها یا سایر رسانهها، مهم است که از کلیشه‌هایی همچون قهرمان الهام‌بخش، مقدس رنج‌کشیده و دیوانه خطرناک اجتناب کنید. کلیشه‌ها می‌توانند مضر باشند زیرا دیدگاه‌های نادرست و گمراه‌کننده‌ای از افراد دارای معلولیت را تداوم می‌بخشند.

برخی از کلیشه‌های رایج در مورد افراد دارای معلولیت عبارت‌اند از:

- **قهرمان الهام‌بخش:** این کلیشه افراد دارای معلولیت را به عنوان افرادی فوق بشری به تصویر می‌کشد که بر چالش‌های خود غلبه کرده‌اند تا به چیزهای بزرگ دست یابند. در حالی که داستان‌های افراد دارای معلولیت که به موفقیت‌های بزرگ دست یافته‌اند می‌تواند الهام‌بخش باشد.
- مهم است که به یاد داشته باشید که همه افراد دارای معلولیت داستان مشابهی ندارند. بسیاری از افراد دارای معلولیت با تبعیض و موانع در زندگی روزمره خود روبرو هستند و ممکن است نتوانند به پتانسیل کامل خود دست یابند.
- **مقدس رنج‌کشیده:** این کلیشه افراد دارای معلولیت را به عنوان قربانیانی بی‌گناه و رنج‌کشیده به تصویر می‌کشد که باید مورد ترحم قرار گیرند. در حالی که افراد دارای معلولیت ممکن است با چالش‌های سختی روبرو شوند، اما آنها نیز مانند هر کس دیگری قوی و توانمند هستند. مهم است که به آنها به عنوان افراد کامل نگاه کنید و نه به عنوان افراد ترحم‌آمیز و رنج‌کشیده.
- **دیوانه خطرناک:** این کلیشه افراد دارای معلولیت را به عنوان خشونت‌آمیز و غیرقابل پیش‌بینی به تصویر می‌کشد. این کلیشه بسیار مضر است زیرا به توجیه تبعیض و خشونت

علیه افراد دارای معلولیت کمک می‌کند. مهم است که به یاد داشته باشید که افراد دارای معلولیت بیشتر از افراد دیگر احتمال ندارد که خشونت‌آمیز باشند و در واقع، آنها اغلب قربانی خشونت هستند.

سایر ملاحظات:

- افراد دارای معلولیت هم انسان هستند! آنها شخصیت‌ها، علایق و تجربیات منحصر به فردی دارند که شایسته توجه هستند. برای ایجاد یک توصیف کامل، ابتدا بر این جنبه‌ها تمرکز کنید.
 - فقط در صورتی به معلولیت اشاره کنید که به طور مستقیم به موقعیتی که توصیف می‌کنید مربوط باشد. به عنوان مثال، اگر در مورد نیازهای دسترس‌پذیری بحث می‌کنید، ذکر اینکه فرد از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند مرتبط است. در غیر این صورت، می‌تواند خود شخص را تحت‌الشعاع قرار دهد.
 - از تفاوت‌های فرهنگی و تنوع اصطلاحات در استان‌های مختلف کشور و جوامع آگاه باشید. برخی اصطلاحات ممکن است در یک فرهنگ قابل قبول باشند اما در فرهنگ دیگر نه؛ بنابراین مهم است که حساس و مطلع باشید.
- در گزارش‌های رسانه‌ای از پیش‌فرض‌ها درباره هویت افراد دارای معلولیت خودداری کنید. هرگز میزان سن، جنسیت، یا هویت جنسیتی کسی را بر اساس ظاهر یا نام او فرض نکنید.

چگونگی استفاده از کلمات مناسب در ارتباط با افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها

زبان، پلی است به‌سوی درک متقابل و ایجاد ارتباط مؤثر؛ در دنیای رسانه‌های پرشتاب امروز، نحوه استفاده از زبان، تأثیر بسزایی بر شکل‌گیری نگرش‌ها و باورهای عمومی دارد. به ویژه در مورد گروه‌های اجتماعی مانند افراد دارای معلولیت انتخاب کلمات و عبارات مناسب می‌تواند نقش کلیدی در کاهش کلیشه‌ها، تبعیض‌ها و افزایش پذیرش اجتماعی آنها ایفا کند.

در این راهنما با هدف ارائه یک چارچوب جامع برای استفاده از زبان مناسب و احترام‌آمیز در ارتباط با افراد دارای معلولیت؛ تلاش شده است تا با ارائه اصطلاحات صحیح، مثال‌های کاربردی و توصیه‌های عملی، به خبرنگاران، تهیه‌کنندگان، مجریان و سایر فعالان رسانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی کمک شود تا در پوشش اخبار و رویدادهای مرتبط با معلولیت، تصویری دقیق، انسانی و احترام‌آمیز ارائه دهند.

در اینجا چند راهنمای کلی و اساسی به همراه مثال آورده شده است:
به طور معمول، دو رویکرد وجود دارد که افراد دارای معلولیت ترجیح می‌دهند با آن‌ها خطاب شود.

۱) رویکردِ زبانِ اولِ شخص: (Person-First Language)

در این روش، فرد قبل از معلولیت او شناخته می‌شود؛ یعنی ابتدا به شخص و سپس به معلولیت او اشاره می‌شود، مانند «فردی که معلولیت دارد». این روش بر انسانیت فرد قبل از معلولیت او تأکید می‌کند.

۲) رویکردِ زبانِ اولِ معلولیت: (Identity-First Language)

در این روش، معلولیت به عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از هویت فرد معرفی می‌شود، مانند «معلول». در واقع اولویت با معلولیت به عنوان یک جنبه‌ی مهم از هویت فرد شناخته می‌شود و بر این نکته تأکید دارد که معلولیت بخشی از هویت فرد است، نه یک ویژگی اضافی و نمیتوان معلولیت را از آنچه وی به عنوان یک فرد هست، جدا کرد.

زبان اول شخص: این رویکرد فرد را قبل از معلولیت قرار می‌دهد و به انسانیت او توجه می‌کند.
مثال‌ها:

- «فردی با معلولیت» به جای «معلول»
- «فردی با اتیسم» به جای «اتیستیک»
- «فردی که از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند» به جای «ویلچری»
- «فرد نابینا» به جای «روشندل»
- «فردی با سندرم داون» به جای «منگول»
- «فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)» به جای «عقب‌مانده ذهنی»
- به جای استفاده از کلمه «فلج» از «فردی که معلولیت حرکتی دارد» استفاده کنید.
- به جای «کر و لال» از «فردی ناشنوا» یا «فردی که اختلالات شنوایی و گفتاری دارد» استفاده کنید.

- «مجتمع افراد دارای معلولیت» به جای «مجتمع معلولین»

زبان اول معلولیت: برخی افراد این رویکرد را ترجیح می‌دهند زیرا تأکید می‌کند که معلولیت بخش مهمی از هویت افراد است.

مثال‌ها:

- «اتیسمی» به جای «فردی با اتیسم»
- «ناشنوا» به جای «فردی که دارای ناشنوایی است».

در جدول زیر برای درک بهتر تفاوت بین رویکردهای مؤکد بر هویت با معلولیت و شخص آورده شده است:

این جدول به شما کمک می‌کند تا بهتر تفاوت‌های این دو رویکرد را درک کنید و از آن‌ها در تعامل با افراد دارای معلولیت به درستی استفاده کنید.

اول هویت	اول شخص
... تصدیق می‌کند که معلولیت بخشی جدایی‌ناپذیر از هویت یک فرد است. به عنوان مثال: «علیل» یا «کور / نابینا».	... فرد را قبل از ناتوانی می‌شناسد. به عنوان مثال: «افراد دارای معلولیت» یا «فرد نابینا».
زبان اول هویت:	زبان اول شخص:
ناتوانی را به عنوان یک جنبه مهم از هویت یک فرد می‌شناسد. این به عنوان تشخیص این موضوع تلقی می‌شود که معلولیت بخشی از هویت یک فرد است، نه یک ویژگی اضافی و ناتوانی را نمی‌توان از آنچه شما به عنوان یک فرد جدا کرد.	زبان اول شخص به عنوان تأکید بر ارزش و شأن افراد با شناخت آنها به عنوان یک فرد به جای تقلیل آنها به ناتوانی در نظر گرفته می‌شود.

به سادگی بگویید «افراد دارای معلولیت»

استفاده از عبارات تحقیرآمیز یا حتی ملایم کننده بستگی به زمینه و شرایط دارد و می‌تواند تصورات غلطی را تقویت کند و به افراد دارای معلولیت حس کمبود یا ناتوانی می‌دهد. به طور کلی، توصیه می‌شود در مکالمات روزمره از این نوع عبارات اجتناب گردد، زیرا باعث ناراحتی و سوءتفاهم می‌شود. درواقع اهمیت زیادی دارد که از زبانی استفاده کنیم که احترام و توانایی‌های این افراد را به رسمیت بشناسد. به طور مثال به جای استفاده از عبارات تحقیرآمیز یا با لحنی ملایم کننده مانند «ویژه»، «دارای فلجی» و «دارای نیازهای ویژه». این اصطلاحات دیدگاه غلطی را القا می‌کنند که افراد دارای معلولیت قادر به کنار آمدن با معلولیت خود نیستند.

بسیاری از افراد دارای معلولیت می‌خواهند مانند همه افراد دیگر در جامعه با آنها رفتار شود و افراد «ویژه» و جدا از سایرین نباشند. افراد دارای معلولیت و خانواده‌های آنان استفاده از کلماتی همچون «ویژه»، «با نیازهای خاص»، «دارای مشکل ...» و موارد مشابه را توهین‌آمیز قلمداد می‌کنند؛ شما می‌توانید به سادگی بگویید «افراد دارای معلولیت»

یک قاعده کلی؛

همیشه از هر فردی که با او مصاحبه می‌کنید بپرسید که چگونه ترجیح می‌دهد شناخته شود. اگر این امکان وجود ندارد، برای مثال، فرد قبلاً رفته یا نمی‌توان با او تماس گرفت، از روش شخص اول استفاده کنید.

جایگزین‌های مناسب:

- فرد دارای معلولیت به جای «دارای مشکل حرکتی»
- «فرد دارای معلولیت جسمی» به جای «فلج»
- «کاربر صندلی چرخ‌دار» به جای «ویلچری»
- فرد «دارای اختلال شنوایی» به جای «کم‌شنوا»
- فرد «دارای اختلال بینایی» به جای «کم‌بینا»
- و به جای «در رنج از»، از «زندگی با» یا «دارای» استفاده کنید.

مثال‌ها در جملات:

- «او مشکل حرکتی دارد»؛ عبارت مناسب: «او از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند»
- «او دچار فلجی است»؛ عبارت مناسب: «او فردی دارای معلولیت است»
- «این فرد ناشنوا قادر به مصاحبه نیست»؛ عبارت مناسب: «این فرد ناشنوا می‌تواند با استفاده از زبان اشاره یا فناوری‌های کمکی ارتباط برقرار کند.»
- «احسان برنامه‌نویس بسیار ماهر است و از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند.»
- «سارا هنرمند با استعدادی است که اختلال شنوایی دارد.»
- به جای اینکه بگویید کسی «به صندلی چرخ‌دار محدود شده است یا ویلچر نشین»، وسیله کمکی حرکتی او را توصیف کنید و اینکه چگونه او را توانمند می‌کند.

پرهیز از اصطلاحات دویپهلو: ممکن است خوش‌نیت به نظر برسند، اما در واقع می‌توانند فرد را از معلولیت خود دور کنند و حتی می‌توانند تحقیرآمیز تلقی شوند. به زبان واضح و مستقیم پایبند باشید.

مثال:

- «توانمند متفاوت»
- «روشن‌دل»
- «توانیاب»

گزینه‌های زبانی قابل قبول: واژه‌نامه‌ای جزئی از اصطلاحات معلولیت

واژه‌نامه‌ای از اصطلاحات معلولیت		
عبارات می‌شود	عبارات که نباید استفاده شود	افراد و گروه‌های دارای معلولیت
- افراد دارای معلولیت - زنان دارای معلولیت - کودکان دارای معلولیت - ... دارای معلولیت است - با معلولیت زندگی می‌کند	- مبتلا به - فلج شده توسط - با توانایی‌های متفاوت - توانمندان متفاوت - معلولیت - ناتوان - دارای توانایی ویژه - نیازهای ویژه - رنج بردن از - قربانی - با توانایی‌های متفاوت - علیل - چلاق یا لنگ، شل - مشکل‌دار - معیوب - دگر توانیابان / دگر توان - توان‌یابان * - توان‌خواه - ویژه تن	افراد دارای معلولیت به‌طور کلی
- کاربر صندلی چرخ‌دار (ویلچر) - شخصی که از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند	- روی صندلی چرخ‌دار - ویلچری - محدود یا محصور به ویلچر - در رنج از ویلچر	شخصی که از ویلچر استفاده می‌کند
- فرد مبتلا به پاراپلژی	- پاراپلژیک - اسپاستیک	فردی که پاها و یا پایین بدنش فلج شده است
- فرد کوتاه قد	- کوتوله - آدم ریز اندام - آدم بسیار قد کوتاه	فردی با قد کوتاه

واژه‌نامه‌ای از اصطلاحات معلولیت		
افراد و گروه‌های دارای معلولیت	عباراتی که نباید استفاده شود	عباراتی که توصیه می‌شود
فردی که قدش از حد متوسط بلندتر هست	- دراز	- بلند قد
شخصی که مردمک چشمش در وسط نیست	- لوچ	- فردی با مشکل چشمی
شخصی که قادر به تکلم نیست	- لال یا گنگ	- شخص ناگویا
فردی که ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) دارد	- ناقص عقل - عقب‌مانده ذهنی - ناتوان ذهنی - ساده - خاص / ویژه - احمق - عقب‌ماندگی / عقب‌مانده - نادان - کم‌هوش، عقب‌افتاده (جسمی و فکری) - خنگ - ساده دل	- فرد دارای ناتوانی شناختی - فرد دارای ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)
فردی که سندرم داون دارد	- مغول - منگول - داون (فلانی داون است)	- فرد مبتلا به سندرم داون
فردی که دارای اختلال یادگیری است	- یادگیرنده کند - عقب‌مانده - دارای نیازهای خاص - با نیازهای ویژه - کند	- فرد مبتلا به ناتوانی یادگیری

واژه‌نامه‌ای از اصطلاحات معلولیت		
افراد و گروه‌های دارای معلولیت	عباراتی که نباید استفاده شود	عباراتی که توصیه می‌شود
فردی که مبتلا به اختلال کمبود توجه و بیش‌فعالی (ADHD) است	- هایپراکتیو (بیش‌فعال) - بیش‌فعال - تخص	فرد مبتلا به ADHD (اختلال کمبود توجه، بیش‌فعالی)
فردی که دچار آسیب مغزی شده است	- آسیب‌دیده مغزی - اختلال مغزی	- فرد مبتلا به آسیب مغزی
فردی که به بیماری صرع دچار است	- غشی	- مبتلا به بیماری صرع
فردی که اتیسم دارد	- آسپرگر / آسپرگری - اتیستیک - با عملکرد بالا یا با کارکرد کم - اتیسم عمیق یا شدید	- فرد در طیف اتیسم - یک فرد اتیستیک - فرد مبتلا به اتیسم
فردی با ناتوانی روانی اجتماعی	- دیوانه - مجنون / دیوانگی - ذهنی - مورد روان - اختلال ذهنی - روانی (تیک) - سایکوپات - خل - شیرین‌عقل - مجنون - دوقطبی	- شخص با ... - فرد دارای اختلال روان - (اگر می‌دانید و رضایت آنها را برای افشای آن دارید، نام وضعیت آنها را بنویسید. مثلاً فرد مبتلا به افسردگی، فرد مبتلا به اختلال روان و غیره)

واژه‌نامه‌ای از اصطلاحات معلولیت		
افراد و گروه‌های دارای معلولیت	عباراتی که نباید استفاده شود	عباراتی که توصیه می‌شود
فردی با ناتوانی حسی	- کور مثل خفاش - کر و لال - بی صد	- فرد کم‌بینا - فرد کم شنوایی - فرد مبتلا به اختلال بینایی - فرد مبتلا به اختلال بینایی/کم بینایی - فردی که صحبت نمی‌کند
کسی که معلولیت ندارد	- توانمند - توانا - سالم - شنوا - طبیعی - بدن سالم - بینا - خوب - عادی - معمولی	- فرد بدون معلولیت - فرد غیر معلول
هنگام دیدن افراد دارای معلولیت	- طفلکی - حیوونکی - نج نوچ کردن - خدا شفاش بده	- شخص دارای معلولیت
هنگام مراجعه فرد دارای معلولیت به مراکز درمانی	- کیس	- مراجعه کننده

* به پیوست ۲ مراجعه شود.

❖ به خاطر بسپاریم؛

- ✓ این فقط یک راهنمای کلی است. بهترین راه همیشه این است که از هر فرد بپرسید که چگونه ترجیح می‌دهد مورد خطاب قرار گیرد و به او احترام بگذارید.
- ✓ مشورت با خود افراد دارای معلولیت یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین راه‌ها برای انتخاب بهترین اصطلاحات است؛ آنها به طور مستقیم تجربه زندگی با معلولیت را دارند و از تأثیر کلمات بر احساسات و درک خود، آگاه هستند.
- ✓ حاضر به یادگیری و رشد باشید؛ درک معلولیت یک فرآیند مداوم است. همیشه چیزهای جدیدی برای یادگیری وجود دارد و مهم است که حاضر به یادگیری و رشد از اشتباهات خود باشید.

فصل چهارم

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت

راهنمای عملی انجام مصاحبه‌های رسانه‌ای

مصاحبه‌های رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت، دریچه‌ای به سوی دنیای تجربیات، داستان‌ها و دیدگاه‌های منحصر به فرد برای آنها می‌گشاید و فرصتی ارزشمند برای به اشتراک گذاشتن این گنجینه با مخاطبان بیشتر را فراهم می‌کند. این امر می‌تواند به افزایش آگاهی و درک از تنوع و توانمندی‌های افراد دارای معلولیت در جامعه، به چالش کشیدن کلیشه‌ها و تبعیض‌ها در این زمینه و در نهایت به ایجاد جامعه‌ای فراگیر و عادلانه‌تر برای همه افراد کمک کند. با این حال، انجام مصاحبه‌ای محترمانه، آموزنده و الهام‌بخش با افراد دارای معلولیت، ظرافت و توجه ویژه‌ای را می‌طلبد.

هدف این راهنما، ارائه اطلاعات لازم جهت ارتقای آگاهی و آشنایی رسانه‌ها و خبرنگاران با نکات کلیدی برای انجام مصاحبه‌ای محترمانه، فراگیر و الهام‌بخش با افراد دارای معلولیت است که شامل درک تفاوت‌های فردی، استفاده از زبان مناسب، ایجاد فضایی محترمانه و ارائه فرصت برابر برای بیان نظرات به افراد دارای معلولیت در مصاحبه‌ها می‌شود.

این راهنما شامل دستورالعمل و راهنمایی‌های عملی و گام به گام برای مصاحبه با افراد دارای انواع مختلف معلولیت، از جمله افراد دارای معلولیت‌های جسمی - حرکتی، حسی، ذهنی و با اختلال یادگیری است.

همچنین به مصاحبه‌شوندگان دارای معلولیت به منظور آماده شدن برای مصاحبه و ارائه پاسخ‌ها به روشی محترمانه و پیگیری‌های پس از انتشار مصاحبه کمک می‌کند. در پایان این کتاب فهرستی از منابع شامل سازمان‌ها، وبسایت‌ها و مقالات ارائه شده است که می‌تواند برای مصاحبه‌کنندگان در کسب اطلاعات بیشتر درباره معلولیت و انجام مصاحبه‌های مؤثر با افراد دارای معلولیت مفید باشد.

چرا مصاحبه مسئولانه و حرفه‌ای با افراد دارای معلولیت اهمیت دارد؟

- مصاحبه با افراد دارای معلولیت به عموم مردم کمک می‌کند تا با چالش‌ها، توانمندی‌ها و تجربیات منحصر به فرد این افراد آشنا شوند و دیدگاه خود را نسبت به معلولیت ارتقا دهند.

- رسانه‌ها اغلب تصویری نادرست و کلیشه‌ای از افراد دارای معلولیت ارائه می‌دهند. مصاحبه با این افراد به شکستن این کلیشه‌ها و نشان دادن تنوع هویت و تجربیات آنها کمک می‌کند.
- به اشتراک گذاشتن داستان‌ها و روایت‌های زندگی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها می‌تواند به ایجاد فضایی فراگیرتر و عادلانه‌تر برای همه افراد جامعه کمک کند.
- مصاحبه با افراد دارای معلولیت به آنها فرصتی می‌دهد تا صدای خود را به گوش مخاطبان برسانند، تجربیات خود را با دیگران به اشتراک بگذارند و درباره مسائل مهم برای آنها اظهار نظر کنند.

ساختار:

هر بخش از این راهنما با ساختار زیر ارائه شده است:

۱. مقدمه: اهمیت و اهداف مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت
۲. نکات کلیدی: اصول کلی برای انجام مصاحبه‌ای محترمانه و فراگیر
۳. آمادگی‌های قبل از مصاحبه: تحقیق، هماهنگی و ایجاد فضایی مناسب
۴. وظایف حین مصاحبه: پرسش‌های مناسب و پاسخ‌های هوشمندانه، گوش دادن فعال و ایجاد تعامل
۵. اقدامات پس از مصاحبه: قدردانی، بازبینی و به اشتراک گذاشتن محتوای تولید شده

مخاطبان این راهنما:

این راهنما برای طیف وسیعی از اصحاب رسانه و فعالان شبکه‌های اجتماعی از جمله گروه‌های زیر در نظر گرفته شده است:

- **خبرنگاران:** خبرنگاران روزنامه‌ها، مجلات، رادیو و تلویزیون و پادکسترها.
- **روزنامه‌نگاران:** گروه نویسندگان، فیلمنامه‌نویسان و روزنامه‌نگاران رسمی و آزاد که برای رسانه‌های مختلف مطلب می‌نویسند.
- **مجریان:** مجریان برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی و شبکه‌های اجتماعی که با افراد دارای معلولیت مصاحبه می‌کنند.
- **تهیه‌کنندگان:** تهیه‌کنندگان برنامه‌های تلویزیونی، رادیویی و شبکه‌های اجتماعی که مسئول انتخاب مهمانان و هماهنگی مصاحبه‌ها هستند.
- **افراد دارای معلولیت:** افرادی که رسانه‌ها با آنها در موقعیت‌هایی مختلف از جمله شبکه‌های تلویزیونی، استودیوهای تولید پادکست یا میدان‌های ورزش قهرمانی و

پارالمپیک مصاحبه خواهند کرد.

- سایر افراد فعال در مصاحبه‌های رسانه‌ای: هر فردی که در زمینه مصاحبه با افراد دارای معلولیت، چه در رسانه‌های سنتی و چه در رسانه‌های نوین، فعالیت می‌کند.

توجه ویژه:

تعهد به تنوع و فراگیری: این راهنما فقط یک چارچوب کلی ارائه می‌دهد و ممکن است به «تطبیق‌ها» یا «تغییرات» با توجه به نوع معلولیت و شرایط خاص رسانه‌ها، خبرنگاران و مصاحبه‌شوندگان نیاز داشته باشد.

تلاش بر این بوده است تا محتوای این راهنما به طور کامل، تنوع و تجربیات مختلف افراد دارای معلولیت را پوشش دهند. با این حال، به دلیل گستردگی این موضوع، ممکن است در این زمینه کاستی‌هایی وجود داشته باشد. از شما تقاضا می‌شود که در صورت مشاهده هرگونه نقیصه یا عدم دقت، از طریق ایمیل یا تماس با راه‌های ارتباطی زیر آن را به ما اطلاع دهید.

۰۲۱۸۸۳۷۱۰۹۶, ۹۷

info@raad-charity.org

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت جسمی - حرکتی

این بخش از راهنما به خبرنگارانی اختصاص دارد که با افراد دارای معلولیت‌های جسمی و حرکتی مانند افراد دچار فلج اطفال، افراد دارای ام‌اس، افراد دارای آسیب نخاعی یا افراد استفاده‌کننده از صندلی چرخدار مصاحبه خواهند داشت و نکات کلیدی برای آمادگی‌های قبل، حین و بعد از مصاحبه از جمله ملاحظات مربوط به دسترسی، نحوه ارتباط، حساسیت‌ها و رعایت اخلاق حرفه‌ای ارائه شده است.

در ادامه به برخی از نکته‌های اساسی در مصاحبه با افراد دارای معلولیت اشاره خواهد شد.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

تحقیق کنید؛

درباره معلولیت خاص هر فرد و هر گونه موانع یا چالش‌هایی که ممکن است با آن‌ها روبرو باشد، اطلاعات کسب کنید. این به شما کمک می‌کند تا در حین مصاحبه پرسش‌های آگاهانه و مرتبطی از وی بپرسید.

راهنمای تماس برای هماهنگی مصاحبه:

- هنگامی که برای مصاحبه با یک فرد دارای معلولیت جسمی حرکتی آماده می‌شوید، مهم است که با او تماس بگیرید و مصاحبه را از نظر زمانی و مکانی به گونه‌ای ترتیب دهید که برای او مناسب باشد.
- **روش تماس:** از روشی برای تماس با فرد دارای معلولیت استفاده کنید که برای او راحت باشد. این ممکن است شامل تماس تلفنی، ایمیل، پیامک یا ارتباط از طریق شبکه‌های اجتماعی باشد.
- **هدف از مصاحبه را بیان کنید:** به طور خلاصه هدف از مصاحبه را توضیح دهید و اینکه امیدوارید چه چیزی را از آن به دست آورید.
- **زمان و مکان:** زمان و مکانی را انتخاب کنید که برای مصاحبه‌شونده مناسب باشد. اگر فرد از مترجم یا دستیار استفاده می‌کند، حتماً حضور آن‌ها را در مصاحبه تأیید کنید.
- **اطلاعات تماس خود را ارائه دهید:** اطلاعات تماس خود را به مصاحبه‌شونده بدهید تا در صورت نیاز بتواند با شما تماس بگیرد.

برنامه‌ریزی برای زمان و مکان مصاحبه:

هنگامی که با فرد دارای معلولیت جسمی حرکتی تماس می‌گیرید تا مصاحبه را ترتیب دهید، مهم است که چند گزینه زمانی مختلف را پیشنهاد دهید و ببینید چه زمانی برای او مناسب است. مکان مناسب برای مصاحبه با فرد دارای معلولیت جسمی حرکتی بسیار مهم است؛ مطمئن شوید که مکان مصاحبه قابل دسترس است.

نکته‌هایی برای برنامه‌ریزی زمان مصاحبه:

- از مصاحبه‌شونده پرسید که آیا ترجیحی برای مصاحبه حضوری یا مجازی دارد: برخی از افراد ممکن است مصاحبه حضوری را ترجیح دهند، در حالی که برخی دیگر ممکن است مصاحبه مجازی را راحت‌تر ببینند.
- اگر مصاحبه مجازی است، از سکویی (پلتفرمی) استفاده کنید که برای فرد قابل دسترس باشد: این به معنای استفاده از سکویی است که دارای ویژگی‌های دسترسی مانند امکان نوشتن زیرنویس باشد.
- در نظر داشته باشید که افراد دارای معلولیت ممکن است به زمان بیشتری برای جابجایی یا آماده شدن برای مصاحبه نیاز داشته باشند.

نکته‌هایی برای برنامه‌ریزی مکان مصاحبه:

- مکان را از نظر فیزیکی قابل دسترس انتخاب کنید: مطمئن شوید که مکان مصاحبه برای فرد دارای معلولیت جسمی حرکتی قابل دسترس است. این به معنای بررسی موارد زیر است:
 - ✓ پارکینگ: آیا پارکینگ در مکان مصاحبه یا در نزدیکی آن وجود دارد و آیا برای افراد دارای معلولیت قابل دسترس است؟
 - ✓ ورودی: آیا ورودی ساختمان برای افراد دارای معلولیت قابل دسترس است، به عنوان مثال سطح شیب‌دار، درب اتوماتیک یا آسانسور؟
- فضای داخلی: آیا فضای داخلی ساختمان برای افراد دارای معلولیت قابل دسترس است، به عنوان مثال پهنای کافی راهروها، فضای کافی برای حرکت صندلی چرخ‌دار یا سایر وسایل کمکی و دستگیره‌ها مناسب هستند؟
- در مورد نیازهای خاص فرد سؤال کنید: اگر می‌دانید که مصاحبه‌شونده نیازهای خاصی مانند صندلی چرخ‌دار، اسکوتر یا سایر وسایل کمکی دارد، در مورد مکان مصاحبه با او صحبت کنید تا مطمئن شوید که نیازهای او را برآورده می‌کند.

- از وجود سرویس بهداشتی قابل دسترس مطمئن شوید: مطمئن شوید که سرویس بهداشتی در محل یا در نزدیکی محل وجود دارد و برای افراد دارای معلولیت قابل دسترس است.
- فضای آرام و خصوصی انتخاب کنید: فضایی را انتخاب کنید که آرام و خصوصی باشد تا مصاحبه‌شونده بدون حواس‌پرتی بتواند بر روی مصاحبه تمرکز کند.
- محیطی را انتخاب کنید که برای فرد راحت باشد: اگر می‌دانید که مصاحبه‌شونده ترجیحات خاصی مانند نور کم یا دمای خاص دارد، سعی کنید مکانی را پیدا کنید که این نیازها را برآورده کند.
- مبلمان راحت تهیه کنید: مبلمانی راحت مانند صندلی با پشتی ارائه دهید تا مصاحبه‌شونده در طول مصاحبه راحت باشد.
- انعطاف‌پذیر باشید: آماده باشید تا تغییرات در برنامه‌های خود را در صورت نیاز در نظر بگیرید. ممکن است فرد به دلیل با توجه به وضعیت جسمی به تغییر زمان یا مکان مصاحبه نیاز داشته باشد.

سایر ملاحظات:

- از مصاحبه‌شونده در مورد مکان ایده‌آل خود سؤال کنید: بهترین راه برای انتخاب مکان مناسب برای مصاحبه، پرسیدن نظر مصاحبه‌شونده است. از او در مورد مکان ایده‌آلش و هر گونه نیاز یا ترجیح خاصی که دارد سؤال کنید.
- به نیازهای فرد حساس باشید: به یاد داشته باشید که هر فرد، معلولیت خود را به طور منحصر به فرد تجربه می‌کند. ممکن است برخی از افراد نیازهای خاصی داشته باشند که باید در هنگام انتخاب مکان مصاحبه در نظر گرفته شود.

نیازهای مهم مصاحبه‌شونده:

- هنگام برنامه‌ریزی برای مصاحبه با فرد دارای معلولیت جسمی - حرکتی، مهم است که نیازهای اساسی او را بررسی و تأیید کنید و مطمئن شوید که برای شرکت در مصاحبه از حمایت‌های لازم برخوردار است. این امر به اطمینان از یک تجربه مصاحبه مثبت و فراگیر به هر دوی شما کمک می‌کند.
- از مصاحبه‌شونده بپرسید: بهترین راه برای دانستن نیازهای مصاحبه‌شونده، پرسیدن مستقیم از او است. این کار را می‌توان در تماس اولیه برای برنامه‌ریزی یا در ابتدای مصاحبه انجام داد.

- **از زبان واضح و مختصر استفاده کنید:** هنگام پرسیدن سؤالات در مورد نیازهای اساسی، از زبان واضح و مختصر استفاده کنید. از به کار بردن اصطلاحات تخصصی که ممکن است مصاحبه‌شونده متوجه آن نشود، خودداری کنید.
- **آماده شنیدن باشید و به پاسخ‌های آن‌ها با دقت گوش دهید:** با صبر و حوصله به پاسخ‌های مصاحبه‌شونده گوش دهید و مطمئن شوید که نیازهای او را به درستی درک کرده‌اید. در صورت نیاز سؤالات بیشتری بپرسید.
- **انواع مختلف معلولیت‌ها می‌توانند نیازهای مختلفی ایجاد کنند:** به یاد داشته باشید که هر فرد، معلولیت خود را به طور منحصر به فرد تجربه می‌کند. ممکن است برخی از افراد نیازهای خاصی داشته باشند که باید در طول فرآیند مصاحبه در نظر گرفته شود.
- **اگر مصاحبه‌شونده به همراه، دستیار، پرستار یا مراقب نیاز داشته باشد حتماً ترتیب حضور آن‌ها را در مصاحبه بدهید:** اگر مصاحبه‌شونده در برقراری ارتباط، جابجایی یا انجام سایر وظایف روزانه به حمایت نیاز داشته باشد و ممکن است به همراه، دستیار، پرستار یا مراقب نیز نیاز پیدا کند.
- **نیازهای فناورانه:** اگر مصاحبه‌شونده از فناوری کمکی مانند نرم‌افزار خواندن صفحه یا نرم‌افزار تبدیل گفتار به متن استفاده می‌کند، مطمئن شوید که کامپیوتر یا سایر تجهیزات لازم در محل مصاحبه موجود باشد.
- **تأیید جزئیات مصاحبه:** قبل از پایان تماس، جزئیات مصاحبه را تأیید کنید. این شامل زمان، مکان و هر گونه نیاز خاص که فرد می‌باشد. همچنین می‌توانید ایده‌های خود از موضوعاتی که می‌خواهید در مورد آن‌ها بحث کنید و تمام جزئیات را به صورت کتبی یا ایمیل برای فرد ارسال کنید.
- **از کلیشه‌ها، پیش‌فرض‌ها و پیش‌داوری خودداری کنید:** از فرض اینکه می‌دانید فرد چه احساسی دارد یا با چه چالش‌هایی روبرو است، خودداری کنید.
- **آماده پاسخ به سؤالات باشید:** فرد ممکن است سؤالاتی در مورد مصاحبه یا سازمان شما داشته باشد. برای پاسخ به سؤالات آن‌ها آماده باشید.
- **در صورت تردید، همیشه سؤال کنید:** می‌توانید چیزی شبیه به این بگویید: «من در مورد معلولیت شما اطلاعات زیادی ندارم، برای اینکه این مصاحبه برای شما راحت‌تر شود چه کاری می‌توانم انجام دهم؟»
- **کسب رضایت:** خبرنگار باید از فیلم‌برداری یا عکاسی از فرد دارای معلولیت بدون رضایت او خودداری کند.

♦ در طول مصاحبه

ایجاد فضایی امن و محترمانه با احترام و درک متقابل:

- با فرد مصاحبه‌شونده با احترام و وقار رفتار کنید: با استفاده از زبان محترمانه و با پرهیز از برجسب‌زنی از بیان و حدس پیش‌فرض‌هایی در مورد توانایی‌های مصاحبه‌شونده خودداری کنید.
 - به نشانه‌های غیرکلامی توجه کنید: به حالات چهره، زبان بدن و لحن صدای فرد دقت کنید. این‌ها می‌توانند کلیدی برای درک احساسات و نیازهای او باشند.
 - با حوصله گوش دهید: با صبر و حوصله به صحبت‌های فرد گوش دهید.
 - به او فرصت کافی برای پاسخگویی بدهید: و در صورت نیاز از همراه او کمک بگیرید.
 - حریم خصوصی افراد را در تمام مراحل مصاحبه حفظ کنید: صندلی چرخ‌دار یا سایر وسایل کمکی افراد باید به عنوان حریم شخصی در نظر گرفته شود.
 - با فرد در یک سطح قرار بگیرید: در صورت امکان، با فرد در یک سطح قرار بگیرید. اگر او نشسته است، شما نیز بنشینید.
 - مطمئن شوید که همراه یا دستیار به وضوح می‌تواند مصاحبه‌شونده و شما را ببیند و صدایتان را بشنود.
 - مستقیماً با فرد دارای معلولیت صحبت کنید: مستقیماً با فرد دارای معلولیت صحبت کنید و با وی ارتباط چشمی برقرار نمایید. از صحبت با همراه یا مراقب او (در صورت حضور) خودداری کنید، مگر اینکه سؤال شما به طور مستقیم به آن‌ها مربوط باشد.
- ### ارتباط مؤثر و همدلانه با استفاده از زبان مناسب:
- شفافیت در هدف و نحوه انتشار مصاحبه: خبرنگار باید به طور شفاف به فرد دارای معلولیت توضیح دهد که مصاحبه برای چه منظوری انجام می‌شود و از چه طریق منتشر خواهد شد.
 - از پرسیدن سؤالات شخصی خودداری کنید: در مورد معلولیت فرد سؤالات شخصی نپرسید، مگر اینکه او به طور خاص تمایل داشته باشد در مورد آن‌ها صحبت کند.
 - تمرکز بر نقاط قوت و دستاوردها به جای محدودیت‌های فرد: به جای تمرکز بر محدودیت‌های فرد، بر نقاط قوت و دستاوردهای او در زندگی شخصی، شغلی، ورزشی و غیره تمرکز کنید.
 - به فرد فرصت دهید تا داستان خود را به روشی که می‌خواهد بیان کند: مطالب و محتوای دلخواه خود را به او تحمیل نکنید و اجازه دهید تا وی تجربیات و دیدگاه‌های خود را بیان کند.

◆ بعد از مصاحبه:

خبرنگاران در حین مصاحبه با افراد دارای معلولیت، موظف به رعایت ملاحظات و دستورالعمل‌های ویژه‌ای هستند تا ضمن حفظ عزت‌نفس و احترام به این افراد، مصاحبه‌ای دقیق و بی‌طرفانه انجام شود؛ اما تعهدات رسانه‌ها به این افراد با پایان یافتن مصاحبه ختم نمی‌شود و آن‌ها موظف‌اند پس از مصاحبه نیز اقداماتی را برای انعکاس درست و صحیح دیدگاه‌ها و تجربیات این افراد انجام دهند.

در اینجا به برخی از دستورالعمل‌های رسانه‌ها برای مصاحبه با افراد دارای معلولیت اشاره می‌شود:

کسب رضایت آگاهانه:

- قبل از شروع مصاحبه، خبرنگار باید از فرد دارای معلولیت رضایت آگاهانه برای انجام مصاحبه را به دست آورد. این رضایت‌نامه باید کتبی و معتبر باشد و به طور کامل و واضح بیان شود.
- پس از اتمام مصاحبه، خبرنگار باید مجدداً از فرد مصاحبه‌شونده در مورد صحت و دقت اطلاعات ارائه شده و همچنین رضایت او برای انتشار آن‌ها سؤال کند.
- همچنین خبرنگار باید به فرد دارای معلولیت اطمینان دهد که حق دارد در هر مرحله از مصاحبه، از ادامه آن انصراف دهد و یا خواستار حذف بخشی از مصاحبه باشد. در صورت تمایل فرد مصاحبه‌شونده، خبرنگار باید نسخه نهایی مصاحبه را قبل از انتشار برای او ارسال کند تا در صورت وجود هرگونه اشکال یا موردی که نیاز به اصلاح دارد، آن را به اطلاع خبرنگار برساند. خبرنگار نباید بدون رضایت فرد، اطلاعات شخصی او را به اشتراک بگذارد.
- از انتشار اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده خودداری کنید.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت در استودیو

مصاحبه با افراد دارای معلولیت در استودیو نیازمند ملاحظات اضافی برای اطمینان از یک تجربه موفق برای همه افراد است. با توجه به شرایط دسترس‌پذیری محیط پیشنهاد می‌شود؛ گروه تدارکات و پشتیبانی از نزدیک محل برگزاری مصاحبه در استودیوی منتخب را بازدید و شرایط را با فرد مصاحبه‌شونده بررسی نمایند.

همان‌طور که در این راهنما تأکید شده است فرد مصاحبه‌شونده دارای معلولیت و دستیار او بهترین افراد جهت ارائه رهنمودهای لازم برای برگزاری یک مصاحبه حرفه‌ای خواهند بود. در اینجا چند نکته وجود دارد که باید به خاطر داشته باشید، به خصوص اگر مصاحبه‌شونده از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند:

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

با مصاحبه‌شونده تماس بگیرید و در مورد هر گونه نیاز یا ترجیح خاصی که ممکن است در مورد مصاحبه در استودیو داشته باشد، صحبت کنید.

فضای استودیو را بررسی کنید: مطمئن شوید که استودیو برای افراد دارای معلولیت قابل دسترس است. این شامل بررسی موارد زیر است:

- **پارکینگ ویژه افراد دارای معلولیت:** آیا استودیو پارکینگ ویژه افراد دارای معلولیت دارد؟

- **درب ورودی:** درب ورودی باید به اندازه کافی عریض باشد تا صندلی چرخ‌دار از آن عبور کند.

- **محل مصاحبه:** محل مصاحبه باید عاری از هر گونه مانع یا خطری باشد که ممکن است برای فردی که از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند، خطرناک باشد.

- **فاصله مسیر رفت و آمد:** فاصله تقریبی مسیر رفت و آمد فرد مثلاً از پارکینگ تا درب ورودی استودیو را در نظر بگیرید، اگر طولانی هست تدابیر لازم را بیاندیشید.

- **شیب مسیر:** در صورت وجود شیب، ممکن است فرد به همراهی یک نفر نیاز داشته باشد یا زودتر به محل برسد. به خاطر داشته باشید که مسیری که برای شما کوتاه، با شیب کم یا دارای یک برآمدگی کوچک به نظر می‌رسد، ممکن است، برای برخی از افراد دارای اختلال حرکتی، مانع بزرگی باشد.

- **پله:** آیا در استودیو پله (حتی یک پله) وجود دارد؟ در صورت وجود، آیا آسانسور یا سطح شیب‌دار وجود دارد؟

- **فضای داخلی:** فضای داخلی استودیو باید به اندازه کافی جادار باشد تا صندلی چرخ‌دار به راحتی در آن بچرخد.
- **صندلی راحت و مناسب:** آیا صندلی‌های مناسب وجود دارد؟ به عنوان مثال، برخی از مصاحبه‌ها در استودیو در فضای باز انجام می‌شود، اما صندلی‌های این مکان‌ها اغلب چهارپایه‌های کوچکی هستند که ممکن است برای افراد دارای معلولیت مناسب نباشند.
- **سرویس بهداشتی:** سرویس بهداشتی باید برای افراد دارای معلولیت قابل دسترسی باشد.
- **نصب و تجهیز علائم راهنمایی در استودیو:** علائم تصویری مانند نمادهای راهنما را می‌توانند برای نشان دادن مسیرها، سرویس‌های بهداشتی، اطلاعات و سایر امکانات استودیو استفاده شوند همچنین می‌توان از علائم لمسی مانند خط بریل و علائم صوتی برای افراد نابینا و کم‌بینا بهره برد.

تنظیمات صدا و تصویر:

- **میکروفن:** در صورتی که فرد قادر به نگاه‌داشتن میکروفن نباشد، از میکروفن یقه‌ای یا رومیزی استفاده کنید تا صدای مصاحبه‌شونده را به وضوح ضبط کنید. از میکروفن‌های رومیزی که ممکن است برای افراد دارای معلولیت دستیابی به آنها دشوار باشد، در حد امکان خودداری کنید.
- **نورپردازی:** از نورپردازی مناسب استفاده کنید تا مطمئن شوید که مصاحبه‌شونده به وضوح در دوربین دیده می‌شود. از نور مستقیم خودداری کنید.
- **پس‌زمینه:** از پس‌زمینه‌ای ساده و بدون حواس‌پرتی استفاده کنید.
- **زاویه دوربین:** دوربین را در زاویه‌ای تنظیم کنید که برای مصاحبه‌شونده راحت باشد.

قابلیت دسترسی و تنظیمات محیطی:

- **زیرنویس:** اگر مصاحبه‌شونده فردی کم‌شنوا یا ناشنوا است، برای مصاحبه زیرنویس ارائه دهید یا از مترجم زبان اشاره کمک بگیرید.
- **توضیحات صوتی:** اگر مصاحبه‌شونده فرد نابینا یا کم‌بینا است، برای مصاحبه توضیحات صوتی ارائه دهید.
- **به دمای اتاق توجه داشته باشید:** افراد دارای معلولیت ممکن است به تغییرات دما حساس‌تر باشند و نیاز به تنظیم دما مطابق با نیاز آن‌ها داشته باشند. در صورت امکان، از انجام مصاحبه در فضای باز در شرایط آب و هوایی گرم یا سرد خودداری کنید.

◆ آمادگی برای شروع مصاحبه:

- با مصاحبه‌شونده تمرین کنید: قبل از مصاحبه، با مصاحبه‌شونده تمرین کنید تا با تجهیزات و فرآیند مصاحبه آشنا شود و مطمئن شوید که همه تجهیزات به درستی کار می‌کنند.
- آماده‌سازی میکروفن، دوربین و صندلی: مطمئن شوید که تجهیزات برای افراد دارای معلولیت قابل دسترس است. به عنوان مثال، میکروفن باید به اندازه کافی بلند باشد تا فردی که از صندلی چرخ‌دار استفاده می‌کند بتواند به راحتی در آن صحبت کند.
- ترجیح فرد را در مورد انتقال به صندلی استودیو: از فرد در مورد ترجیح او برای انتقال از صندلی چرخ‌دار به صندلی استودیو سؤال کنید و آماده باشید تا فضای مصاحبه را بر اساس آن تنظیم کنید.
- آمادگی برای انتقال از صندلی چرخ‌دار: برخی از افراد به راحتی می‌توانند از صندلی چرخ‌دار به صندلی استودیو منتقل شوند، اما برخی دیگر ممکن است نیاز داشته باشند که روی صندلی چرخ‌دار خودشان بمانند. از خود فرد درباره ترجیح او سؤال کنید و آماده باشید تا فضای مصاحبه را بر اساس آن تنظیم کنید (به عنوان مثال، صندلی‌های بلند پشت میز خبر برای همه مناسب نیستند).
- جابجایی وسایل و تجهیزات: در صورت نیاز به جابجایی وسایل و تجهیزات با فرد مصاحبه‌شونده همکاری کنید.
- آمادگی برای هرگونه کمک لازم: اگر مصاحبه‌شونده به یک همراه یا پرستار و مراقب یا هر نوع کمک دیگری نیاز دارد، حتماً ترتیب حضور آنها را در زمان مصاحبه بدهید.
- زمان استراحت برای مصاحبه‌شونده: اگر مصاحبه طولانی است، به مصاحبه‌شونده زمان استراحت بدهید.

◆ به خاطر بسپاریم؛

- شما می‌توانید مصاحبه‌ای موفق و سازنده با افراد دارای معلولیت داشته باشید و تجربه‌ای مثبت و محترمانه برای آن‌ها رقم بزنید.
- خبرگزاری‌ها می‌توانند به مصاحبه با افراد دارای معلولیت به روشی حرفه‌ای، اخلاقی و احترام‌آمیز بپردازند و به ارتقای جایگاه این افراد در جامعه کمک کنند.
- با در نظر گرفتن این مسائل فنی، می‌توانید مصاحبه‌ای با فرد دارای معلولیت در استودیو داشته باشید که هم برای شما و هم برای مصاحبه‌شونده مثبت و فراگیر باشد.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد کوتاه‌قامت

رسانه‌ها نقشی مهم در شکل‌دهی به درک عمومی از افراد و تجربیات آنها ایفا می‌کنند. مصاحبه با افراد کوتاه‌قامت می‌تواند فرصتی ارزشمند برای افزایش آگاهی و به چالش کشیدن باورهای غلط رایج در جامعه درباره آنان باشد. با این حال، انجام مصاحبه‌ای حساس و محترمانه که تجربیات منحصر به فرد افراد کوتاه‌قامت را به درستی به تصویر بکشد، نیازمند ظرافت و آمادگی است. افراد کوتاه‌قامت با چالش‌های منحصر به فردی در جامعه روبرو هستند. تبعیض، کلیشه‌ها و موانع فیزیکی می‌توانند فرصت‌ها و تجربیات آنها را محدود کنند. با این حال، راه‌های زیادی برای حمایت از افراد کوتاه‌قامت و ایجاد جامعه‌ای فراگیرتر و عادلانه‌تر برای آنها وجود دارد. این راهنما به خبرنگاران و مجریان تلویزیونی کمک می‌کند تا مصاحبه‌ای حرفه‌ای با افراد کوتاه‌قامت انجام دهند.

در اینجا چند نکته در مورد ویژگی‌های افراد کوتاه‌قامت آورده شده است:
شخصیت:

- افراد کوتاه‌قامت به اندازه سایر افراد دارای شخصیت‌های متنوعی هستند. آنها می‌توانند خجالتی یا برون‌گرا، با اعتماد به نفس یا با اعتماد به نفس کم و یا حالات دیگر باشند.
- هیچ «شخصیت واحدی» برای افراد کوتاه‌قامت وجود ندارد.
- مهم است که افراد را بر اساس شخصیت فردی خود قضاوت کنید، نه بر اساس قد آنها.

تجربیات:

- افراد کوتاه‌قامت ممکن است با چالش‌ها و تبعیض‌هایی در زندگی روزمره خود روبرو شوند. این می‌تواند شامل مواردی مانند یافتن لباس و کفش مناسب، دسترسی به وسایل و اماکن عمومی و مقابله با تعصبات و کلیشه‌ها باشد.
- با این حال، افراد کوتاه‌قامت می‌توانند نقاط قوت و فرصت‌های منحصر به فرد خود را داشته باشند.
- مهم است که به تجربیات افراد کوتاه‌قامت با احترام گوش فرا دهیم و از آنها حمایت کنیم.

سلامت:

- قد به تنهایی نشان‌دهنده سلامتی کلی یک فرد نیست. افراد کوتاه‌قامت می‌توانند به همان اندازه افراد بلند قد و دارای تناسب اندام باشند.

- برخی از شرایط پزشکی ممکن است با کوتاهی قامتی مرتبط باشد، اما این بدان معنا نیست که همه افراد کوتاه قامت به این شرایط مبتلا خواهند شد.
- در نهایت، مهم ترین نکته درباره افراد کوتاه قامت این است که آنها انسان هستند. آنها شایسته احترام، درک و فرصت های برابر با هر فرد دیگری هستند. با کنار گذاشتن کلیشه ها و تمرکز بر فردیت هر شخص، می توانیم به ایجاد جامعه ای فراگیرتر و عادلانه تر برای همه کمک کنیم.

سایر ویژگی ها:

- افراد کوتاه قامت نیز مانند هر گروه دیگری از افراد، دارای نقاط قوت و توانمندی های منحصر به فرد خود هستند. آنها ممکن است در زمینه هایی مانند ورزش، هنر، موسیقی، خلاقیت یا استعداد داشته باشند.
 - بسیاری از افراد کوتاه قامت در مواجهه با چالش ها و تبعیض ها، قاطعیت و انعطاف پذیری بالایی نشان می دهند. آنها یاد می گیرند که با شرایط خود سازگار شوند و برای رسیدن به اهداف خود تلاش کنند.
 - افراد کوتاه قامت ممکن است حسی قوی از جامعه خود و حمایت از یکدیگر داشته باشند. آنها ممکن است در گروه های حمایتی، رویدادها یا انجمن های تخصصی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند.
- در اینجا نکته هایی درباره نحوه پرسیدن سؤالات مناسب و تعامل با مصاحبه شونده آورده می شود.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

- تحقیق کنید: در مورد کوتاه قامتی، چالش ها و فرصت هایی که افراد کوتاه قامت با آن مواجه هستند و تجربیات و داستانهای افراد کوتاه قامت مطالعه و تحقیق کنید.
- سؤالات خود را با دقت آماده کنید: سؤالاتی را از قبل آماده کنید که آموزنده، محترمانه و مرتبط با موضوع مورد بحث شما باشد. از پرسیدن سؤالات شخصی یا توهین آمیز خودداری کنید.
- محیط مصاحبه را در نظر بگیرید: مطمئن شوید که محیط مصاحبه برای فرد کوتاه قامت راحت و قابل دسترس باشد. به عنوان مثال، ممکن است لازم باشد صندلی های متناسب و قابل استفاده یا وسایل کمکی در دسترس داشته باشید.
- از افراد کوتاه قامت در مورد ترجیحات و نحوه معرفی آنها سؤال کنید: برخی از

افراد ممکن است ترجیح دهند به عنوان «کوتاه‌قامت» یا «فرد دارای کوتاهی قامتی» شناخته شوند.

- یک شنونده فعال باشید: به صحبت‌های فرد مصاحبه‌شونده با دقت گوش دهید و به دیدگاه‌ها و تجربیات آنها احترام بگذارید.

◆ حین مصاحبه:

- از اصطلاحات مناسب استفاده کنید: از به کارگیری زبان توهین‌آمیز یا کلیشه‌ای خودداری کنید.
- یار افراد کوتاه‌قامت باشید: با به اشتراک گذاشتن داستان‌های آنها و افزایش آگاهی از مسائل مربوط به کوتاهی قامتی، می‌توانید به ایجاد جامعه‌ای فراگیرتر و عادلانه کمک کنید.
- به حریم خصوصی مصاحبه‌شونده احترام بگذارید: در مورد موضوعاتی که مصاحبه‌شونده تمایلی به صحبت در مورد آنها ندارد، سؤال نپرسید.

◆ بعد از مصاحبه:

- از مصاحبه‌شونده به خاطر شرکت در مصاحبه تشکر کنید.
- مصاحبه را به طور دقیق و منصفانه منتشر کنید.
- به مصاحبه‌شونده فرصتی برای بررسی نهایی مصاحبه قبل از انتشار بدهید.

◆ به خاطر بسپاریم؛

افراد کوتاه‌قامت، مانند هر گروه دیگری از افراد، دارای طیف گسترده‌ای از ویژگی‌ها، شخصیت‌ها و تجربیات هستند.

- ✓ هر فرد کوتاه‌قامت منحصر به فرد است و تجربیات خاص خود را دارد. این تعمیم‌های کلی نباید برای قضاوت در مورد افراد بر اساس قد آنها استفاده شود.
- ✓ هر فردی، صرف‌نظر از قدش، لیاقت احترام و فرصت برابری دارد. با به اشتراک گذاشتن داستان‌های افراد کوتاه‌قامت و افزایش آگاهی از مسائل مربوط به کوتاه‌قامتی، می‌توانید به ایجاد جامعه‌ای فراگیرتر و عادلانه‌تر برای همه کمک کنید.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد نابینا یا دارای اختلالات بینایی

در دنیای امروز، نحوه نمایش افراد و گروه‌های مختلف در رسانه‌ها می‌تواند به درک و همدلی جامعه با آنها کمک کند یا به ایجاد کلیشه‌ها و تبعیض منجر شود. در این میان، افراد نابینا شهروندانی هستند که غالباً در رسانه‌ها به درستی و با احترام نشان داده نمی‌شوند؛ این موضوع می‌تواند پیامدهای منفی متعددی به همراه داشته باشد؛ از جمله به تصویر کشیدن افراد نابینا به عنوان افرادی ناتوان، وابسته و منزوی که تصویری نادرست از واقعیت زندگی آنها را ارائه می‌دهد و به تبعیض و عدم فرصت‌های برابر برای آنها در جامعه خواهد انجامید.

عدم آشنایی با چالش‌ها و تجربیات واقعی افراد نابینا، می‌تواند باعث کاهش همدلی و درک جامعه نسبت به آنها شود. این موضوع می‌تواند روابط بین افراد نابینا و سایر احاد جامعه را تحت تأثیر قرار دهد و آنها را منزوی‌تر کند و در نهایت کلیشه‌ها و باورهای غلط می‌توانند مانع از دستیابی افراد نابینا به فرصت‌های تحصیلی، شغلی و اجتماعی شوند. با توجه به این موارد، ضروری است که رسانه‌ها در نحوه نمایش افراد نابینا دقت و حساسیت بیشتری به خرج دهند.

هدف این راهنما بررسی راهکارهایی برای بازنمایی درست و احترام‌آمیز افراد نابینا در رسانه‌ها و ارائه رهنمودهایی به اصحاب رسانه است تا با درک بهتر از تجربیات و توانایی‌های افراد نابینا، به ارتقای آگاهی و درک جامعه از این افراد و ترویج دیدگاهی فراگیر و عادلانه از معلولیت کمک کنند.

در اینجا راهنمایی برای بازنمایی و مصاحبه با افراد نابینا ارائه می‌شود:

- افراد نابینا را به عنوان افراد مستقل، باهوش و توانمند نشان دهید. از به تصویر کشیدن آنها به عنوان قربانیان یا افراد ناتوان که نیاز به ترحم دارند، خودداری کنید.
- جامعه افراد نابینا متنوع است. افراد نابینا از نژادها، قومیت‌ها، جنسیت‌ها، طبقات اجتماعی و پیشینه‌های مختلف می‌آیند. این تنوع را در بازنمایی خود از افراد نابینا در نظر گرفته و نشان دهید.
- بر دستاوردها و مشارکت‌های افراد نابینا در جامعه تأکید کنید. داستان‌های افراد نابینایی را که در زمینه‌های مختلف موفق بوده‌اند، به اشتراک بگذارید.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

- قبل از مصاحبه با فرد نابینا صحبت کنید: در یک مکالمه کوتاه از طریق تماس تلفنی یا ایمیل با مصاحبه‌شونده تماس بگیرید؛ تا با وی آشنا شوید.

- در مورد روش‌های ارتباطی ترجیحی بحث کنید: در مورد روش انجام گفتگو با مصاحبه‌شونده (تلفن، تماس تصویری، مصاحبه حضوری) صحبت کنید.
- موافقت آگاهانه: از مصاحبه‌شونده در مورد تمایلش به ضبط یا پخش مصاحبه و نحوه استفاده از محتوای مصاحبه رضایت آگاهانه بگیرید.

جمع‌آوری اطلاعات و رفع نیازهای اختصاصی:

- اصطلاحات محترمانه به کار ببرید: در زمینه و تخصص مصاحبه‌شونده و همچنین موضوعات مرتبط با نابینایی تحقیق کنید. با اصطلاحات محترمانه (مثلاً «فرد دارای اختلال بینایی» به جای «نابینا») آشنا شوید و از اصطلاحات محترمانه و مناسب مربوط به نابینایی استفاده کنید. از به کار بردن اصطلاحات منسوخ یا توهین‌آمیز خودداری کنید.
- مکان‌هایی برای نرم‌افزار صفحه‌خوان: اگر مصاحبه‌شونده از نرم‌افزار صفحه‌خوان یا نرم افزارهای مخصوص افراد نابینا استفاده می‌کند، مطمئن شوید که محل مصاحبه و هرگونه ابزارهای دیجیتالی برای استفاده از آنها قابل دسترسی است.

انتخاب یک فضای مصاحبه در دسترس:

- فضای مصاحبه در دسترس: مکانی را برای مصاحبه انتخاب کنید که برای افراد نابینا و افراد دارای اختلال بینایی قابل دسترسی باشد و مطمئن شوید که هیچ مانعی برای ورود یا حرکت وجود ندارد.
- نور کافی: فضای روشنی را انتخاب کنید که نور کافی را برای افراد دارای اختلالات بینایی فراهم کند.
- ترجیحات مصاحبه‌شونده را در نظر بگیرید: با مصاحبه‌شونده در مورد محیط مصاحبه ترجیحی او مشورت کنید، خواه یک دفتر آرام، یک کافه یا یک محیط بیرونی باشد.
- بررسی اجمالی موضوع مصاحبه: در یک بحث کوتاه با مصاحبه‌شونده شرکت کنید تا مطمئن شوید که هر دو طرف درک روشنی از مصاحبه دارند.
- هر گونه نگرانی بالقوه را برطرف کنید: به هر گونه نگرانی یا سؤالی که مصاحبه‌شونده ممکن است در مورد فرآیند مصاحبه داشته باشد، رسیدگی کنید تا هر گونه اضطراب یا ناراحتی را کاهش دهید.

◆ در حین مصاحبه:

ارتباط مستقیم و حفظ تمرکز:

- مستقیماً مصاحبه‌شونده را مخاطب قرار دهید: در طول مصاحبه مستقیماً مصاحبه‌شونده را با نام مخاطب قرار دهید و احترام و ارتباط شخصی خود را نشان دهید. همیشه در هنگام گفتگو به صورت او نگاه کنید.
- حضور مصاحبه‌شونده را تصدیق کنید: حضور مصاحبه‌شونده را به طور شفاهی تصدیق کنید، به خصوص اگر با دستیار همراه باشد.
- واضح و مختصر صحبت کنید: واضح و با سرعت متوسط صحبت کنید، از اصطلاحات خاص، اصطلاحات پیچیده یا گفتار بسیار سریع که ممکن است مانع درک مطلب شوند، اجتناب کنید.
- زمینه را برای توصیفات بصری فراهم کنید: اگر عناصر بصری را در طول مصاحبه حضوری یا ویدیویی توصیف می‌کنید، توضیحات صوتی واضح و مختصری ارائه دهید که به مصاحبه‌شونده اجازه دهد صحنه را تجسم کند.
- احترام به حریم خصوصی: از پرسیدن سؤالات شخصی یا نامناسب خودداری کنید.

صبر و گوش دادن فعال:

- زمان کافی برای پاسخ‌ها در نظر بگیرید: برای مصاحبه‌شونده زمان کافی برای پردازش سؤالات، جمع‌بندی افکار و ارائه پاسخ‌های جامع در نظر بگیرید. افراد دارای معلولیت ممکن است برای درک سؤالات و تدوین پاسخ به زمان بیشتری نیاز داشته باشند. صبور باشید و به آن‌ها فرصت کافی برای صحبت کردن بدهید.
- سؤالات روشن و مشخص بپرسید: در صورت لزوم، سؤالات صریح و واضح بپرسید تا از درک روشنی از پاسخ‌های مصاحبه‌شونده اطمینان حاصل کنید و از تفسیرهای نادرست جلوگیری شود.

◆ بعد از مصاحبه:

- محرمانه نگه‌داشتن اطلاعات: هرگونه اطلاعات شخصی یا حساس که مصاحبه‌شونده به اشتراک می‌گذارد را محرمانه نگه‌دارید.
- اجازه برای بررسی نقل قول‌ها: قبل از انتشار مصاحبه، به مصاحبه‌شونده فرصت دهید تا نقل قول‌های خود را بررسی و تأیید کند.
- ارائه رونوشت: در صورت تمایل مصاحبه‌شونده، رونوشتی از مصاحبه را به صورت بریل یا فرمت دیجیتال قابل دسترس برای خوانندگان ارائه دهید.
- اشتراک‌گذاری مصاحبه: نسخه نهایی مصاحبه را مطابق با توافق قبلی با مصاحبه‌شونده

در قالب‌های قابل دسترس مانند توضیحات صوتی برای تصاویر یا رونوشت‌ها برای کسانی که نمی‌توانند به محتوای ویدئویی دسترسی داشته باشند ارائه دهید.

- **توضیحات بصری:** برای مصاحبه‌های ویدیویی، توضیحات صوتی واضحی از تصاویر برای بینندگان دارای اختلالات بینایی ارائه دهید.
- **سپاسگزاری:** از مصاحبه‌شونده به خاطر وقت و مشارکت وی تشکر کنید.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ این‌ها فقط چند نکته هستند و راه‌های زیادی برای بازنمایی دقیق و محترمانه افراد نابینا در رسانه‌ها و مطبوعات وجود دارد. همیشه با افراد نابینا مشورت کنید تا بهترین راه برای به تصویر کشیدن تجربیات آنها را بیاموزید.
- ✓ از به تصویر کشیدن معلولیت به عنوان یک محدودیت یا منبع ترحم خودداری کنید. افراد دارای معلولیت را به عنوان افراد توانمند، باهوش و موفق در زمینه‌های مختلف نشان دهید.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد ناشنوا یا دارای اختلالات شنوایی

برقراری ارتباط با افراد ناشنوا و کم‌شنوا می‌تواند چالش‌برانگیز باشد، اما با کمی صبر، درک و استفاده از تکنیک‌های مناسب، می‌توان به راحتی با آن‌ها ارتباط برقرار کرد. این راهنما نکته‌هایی را برای برقراری ارتباط مؤثر با افراد ناشنوا و کم‌شنوا جهت انجام یک مصاحبه مطلوب و حرفه‌ای ارائه می‌دهد.

زبان اشاره:

افراد ناشنوا از زبان اشاره به عنوان زبان اصلی خود استفاده می‌کنند؛ این زبان دارای ساختارها، قواعد گرامری و واژگان خاص خود است که می‌تواند به اندازه هر زبان گفتاری پیچیده و غنی باشد. در واقع، افراد ناشنوا می‌توانند در زبان اشاره به همان اندازه واژگان و اصطلاحات را بیاموزند که افراد شنوا در زبان‌های گفتاری یاد می‌گیرند. گنجینه لغات افراد ناشنوا تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله دسترسی به آموزش مناسب، استفاده از زبان اشاره و تعامل با افراد شنوا قرار دارد. با این حال، افراد ناشنوا ممکن است با چالش‌هایی نیز مواجه شوند. برخی از افراد ناشنوا که دسترسی کمتری به آموزش یا تعاملات اجتماعی دارند، ممکن است گنجینه لغات محدودتری داشته باشند.

نکته‌هایی در باب نحوه برقراری ارتباط با افراد ناشنوا:

- **زبان اشاره:** اگر فرد زبان اشاره را ترجیح می‌دهد، بپرسید که آیا از زبان اشاره فارسی یا زبان اشاره بین‌المللی استفاده می‌کند.
- **لب‌خوانی:** همه افراد کم‌شنوا یا ناشنوا از زبان اشاره استفاده نمی‌کنند. برخی از این افراد ترجیح می‌دهند با صحبت کردن و لب‌خوانی ارتباط برقرار کنند.
- **مترجم زبان اشاره (رابط ناشنوايان):** در شرایطی که نیاز به تبادل اطلاعات پیچیده دارید، مانند مصاحبه مطبوعاتی استفاده از یک نفر مترجم زبان اشاره واجد شرایط بهترین راه برای برقراری ارتباط با فرد ناشنوا است.
- **فناوری‌های کمکی:** ممکن است افراد کم‌شنوا یا ناشنوا از فناوری‌های کمکی مانند سمعک برای بهتر شنیدن استفاده نمایند.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

نکته‌هایی مهم در مورد زبان اشاره در مصاحبه با افراد ناشنوا:

- **زبان اشاره، جهانی و بین‌المللی نیست:** همانند زبان‌های گفتاری، زبان‌های اشاره متعددی در سراسر جهان وجود دارند. جوامع مختلف زبان اشاره مختص خود را دارند.
- **مترجم زبان اشاره مناسب را انتخاب کنید:** هنگام مصاحبه با فردی که ناشنوا یا کم‌شنوا است، مترجمی را هماهنگ کنید که به زبان اشاره خاص او مسلط باشد.

آمادگی قبل از مصاحبه با فرد کم‌شنوا یا ناشنوا:

- **به جای حدس زدن، بپرسید:** به جای اینکه صرفاً به دنبال روشی برای برقراری ارتباط باشید، از فرد مصاحبه شونده بپرسید؛ کدام روش را ترجیح می‌دهد؟
- **گزینه‌های مختلف را ارائه دهید:** می‌توانید بگویید «بهترین روش برای صحبت با شما چیست؟» یا «آیا ترجیح می‌دهید از طریق زبان اشاره، لب‌خوانی یا نوشتن با شما صحبت کنم؟»
- **احترام به انتخاب فرد:** حتماً اضافه کنید «من به هر روشی که برای شما راحت‌تر است، با شما صحبت می‌کنم.»
- **مترجم زبان اشاره (رابط ناشنوايان):** بپرسید که آیا شخص خاصی را به عنوان مترجم زبان اشاره برای مصاحبه در نظر دارد.
- **زبان اشاره:** اگر فرد ناشنوا ترجیح می‌دهد با زبان اشاره ارتباط برقرار کند، با یک سازمان معتبر مانند انجمن حمایت از افراد ناشنوا یا سازمان بهزیستی برای استفاده از مترجم زبان اشاره هماهنگی کنید.
- **مدیریت زمان و هزینه:** به خاطر داشته باشید جهت هماهنگی مترجم زبان اشاره نیاز به زمان دارد و معمولاً هزینه مترجم زبان اشاره بر عهده گروه خبرنگاری است.
- **محل مصاحبه:** در مورد بهترین مکان برای انجام مصاحبه با فرد ناشنوا یا کم‌شنوا صحبت کنید؛ مکان مصاحبه باید آرام و با نور مناسب باشد. از انتخاب مکان‌های شلوغ و پر سر و صدا خودداری کنید.

◆ در حین مصاحبه:

نکاتی برای شروع مصاحبه با فرد ناشنوا:

- **فضای آرامی را فراهم کنید:** فضایی آرام و اختصاصی را برای مصاحبه فراهم کنید تا مترجم زبان اشاره بتواند به طور مؤثر بر روی کار خود تمرکز کند.
- **از زبان ساده و واضح استفاده کنید:** هنگام صحبت با مصاحبه شونده، از زبان ساده و واضح استفاده کنید و از به کار بردن اصطلاحات تخصصی یا زبان پیچیده

خودداری کنید.

- به مترجم زبان اشاره یا دستیار فرصت دهید تا سؤال کند: به مترجم فرصت دهید تا در صورت نیاز سؤال کند یا از شما توضیح بخواهد.
- از مترجم زبان اشاره تشکر کنید: از مترجم زبان اشاره به خاطر وقتی که برای همراهی با شما در مصاحبه اختصاص داده است، تشکر کنید.

نکاتی در باب نحوه انجام مصاحبه:

- واضح صحبت کنید: نیازی به صحبت آهسته یا بلند نیست، فقط واضح و گویا صحبت کنید.
- شمرده حرف بزنید: اکثر افراد کم‌شنوا هنگام صحبت کردن برای درک بهتر، لب‌های افراد را نگاه می‌کنند. هنگام صحبت کردن از جویدن آدامس، سیگار کشیدن یا پوشاندن دهان با دست خودداری کنید.
- از فریاد زدن خودداری کنید: اگر فرد از سمعک استفاده می‌کند، سمعک برای سطوح صدای معمولی کالیبره می‌شود؛ فریاد زدن شما فقط باعث تحریف کلمات می‌شود.
- رو به روی فرد بنشینید و مستقیم با او صحبت کنید: هنگام صحبت کردن، رو به روی فرد بنشینید یا بایستید و ارتباط چشمی خود را با فرد ناشنوا یا کم‌شنوا مصاحبه‌شونده حفظ کنید.
- محیط آرام و پر نور: یک اتاق آرام و پر نور برای برقراری ارتباط مؤثر مناسب‌تر است.
- اجتناب از نور مستقیم: اگر با پشت به منبع نور (مثلاً پنجره) جلوی منبع نور ایستاده‌اید، درخشش نور ممکن است صورت شما را پنهان کند و لب‌خوانی را برای فرد کم‌شنوا دشوار کند.
- اگر فکر می‌کنید متوجه منظور شما نشده است: سؤال را دوباره و با کلمات دیگری مطرح کنید؛ آن را صرفاً تکرار نکنید.
- بازگویی جملات: جمله‌هایی را که فرد متوجه نمی‌شود، به جای تکرار، با عبارت دیگری بیان کنید.
- از فرد مصاحبه‌شونده بخواهید که در صورت عدم درک صحبت‌های شما، به شما اطلاع دهد.
- زیرنویس و رونوشت زنده: اگر از مترجم زبان اشاره استفاده نمی‌شود، می‌توانید از زیرنویس یا رونوشت زنده برای کمک به درک مخاطبان دارای ناشنوایی استفاده کنید.
- برای آن‌ها تصمیم بگیرید: افراد ناشنوا باید در فرآیند تصمیم‌گیری در مورد مسائل مربوط به خودشان مشارکت داده شوند.

- کاغذ و قلم یا سؤالات از پیش نوشته شده در دسترس داشته باشید: برخی افراد ممکن است توانایی خوبی در لب‌خوانی نداشته باشند یا سر و صدای محیط زیاد باشد.
- از تکنیک‌های کمکی استفاده کنید: در صورت نیاز از فناوری‌های کمکی و نرم‌افزارهای تبدیل گفتار به متن مانند تایپ صوتی گوگل استفاده کنید.

◆ بعد از مصاحبه:

- **بررسی صحت ترجمه با مترجم زبان اشاره:** اگر از مترجم زبان اشاره استفاده کرده‌اید، مطمئن شوید که گفته‌های مترجم با صحبت‌های فرد ناشنوا یا کم‌شنوا (مصاحبه‌شونده) و تصاویری که در گزارش منعکس شده و در رسانه نمایش داده می‌شود مطابقت داشته باشد.
- **بازبینی نهایی:** از فرد کم‌شنوا یا ناشنوا یا مترجم او بخواهید که ویرایش و تدوین نهایی مصاحبه را بررسی کرده و صحت ترجمه و مطابقت آن با گفته‌های فرد ناشنوا را تأیید کنند.
- **زیرنویس دقیق:** در برخی موارد، ترجمه‌ها به صورت همزمان و زیرنویس در پایین صفحه نمایش داده می‌شود در این صورت اطمینان حاصل کنید که زیرنویس‌ها با صحبت‌های مترجم زبان اشاره مطابقت دارد.

قبل از انتشار:

- **بررسی دقیق متن مصاحبه:** به دقت رونوشت مصاحبه را بررسی کنید تا مطمئن شوید که همه چیز به درستی تفسیر و نقل شده است؛ به دنبال هرگونه اشتباه یا سوءتفاهم در ترجمه و انتقال پیام باشید و برای روشن شدن هرگونه ابهام، با فرد ناشنوا یا مترجم او تماس بگیرید و مشورت کنید.
- **استفاده از نقل‌قول‌های دقیق:** از نقل‌قول‌های مستقیم و دقیق از فرد ناشنوا در مقاله یا گزارش خود استفاده کنید. به اصطلاحات و ترجیحات زبانی آن‌ها احترام بگذارید.
- **توجه به لحن و احساسات:** لحن و احساسات فرد ناشنوا را در نقل‌قول‌ها و توضیحات خود حفظ کنید.

محتوا و متن مصاحبه:

- **گفتگو را به عنوان مصاحبه با یک فرد ناشنوا معرفی کنید:** در صورت تمایل مصاحبه‌شونده، هویت او را به عنوان یک فرد ناشنوا بیان کنید. این به مخاطبان کمک می‌کند تا زمینه‌ای را برای درک تجربیات مصاحبه‌شونده داشته باشند.

- به حضور مترجم اشاره کنید: اگر از مترجم زبان اشاره برای تسهیل مصاحبه استفاده شده است، حتماً به حضور و نقش وی در تهیه مقاله یا گزارش خود اشاره کنید.
- تصاویر یا فیلم‌هایی را به نمایش بگذارید که مصاحبه‌شونده را در حال استفاده از زبان اشاره نشان می‌دهد: این به نشان دادن تنوع جامعه افراد ناشنوا و روش‌های مختلف ارتباط آن‌ها کمک می‌کند.

در حین انتشار:

- استفاده از زیرنویس: در صورت انتشار مصاحبه به صورت تصویری، از زیرنویس دقیق برای ارائه گفتار و هرگونه اطلاعات بصری مرتبط استفاده کنید.
- دسترس‌پذیری اطلاعات: برای انتشار مصاحبه از سکوهایی (پلتفرم) استفاده کنید که برای افراد ناشنوا قابل دسترسی بوده و امکان زیرنویس یا استفاده از مترجم زبان اشاره برخوردار باشند.
- استفاده از زبان فراگیر: از زبان فراگیر و بدون تبعیض در هنگام توصیف افراد ناشنوا یا ناشنوایی استفاده کنید. از اصطلاحات توهین‌آمیز یا منسوخ‌شده خودداری کنید.
- معرفی منابع مربوط به ناشنوایی و زبان اشاره: معرفی منابع مربوط به حوزه ناشنوایی و زبان اشاره به مخاطبان کمک می‌کند تا درباره افراد ناشنوا بیشتر بدانند.
- حفظ حریم خصوصی: به حریم خصوصی فرد ناشنوا و هرگونه اطلاعات شخصی آن‌ها که در طول مصاحبه به اشتراک گذاشته شده است، احترام بگذارید.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ اکثر افرادی که در بزرگسالی دچار کم‌شنوایی شده‌اند، از زبان اشاره استفاده نمی‌کنند، بلکه از زبان مادری خود استفاده می‌کنند و ممکن است از نوشتار و ابزارهای کمکی شنوایی برای بهبود ارتباط استفاده کنند.
- ✓ افراد دارای کاشت حلزون، مانند سایر افراد کم‌شنوا، معمولاً به شما اطلاع می‌دهند که چه روشی برای برقراری ارتباط با آن‌ها بهتر است.
- ✓ به حریم خصوصی مصاحبه‌شونده احترام بگذارید و از پرسیدن سؤالات شخصی در مورد ناشنوایی یا کم‌شنوایی آن‌ها خودداری کنید.
- ✓ از فرصت مصاحبه با افراد ناشنوا، کم‌شنوا و دچار اختلالات گفتاری می‌توان برای افزایش آگاهی درباره جامعه افراد ناشنوا، تجربیات آن‌ها و رفع تبعیض استفاده کنید.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای اختلال گفتاری

مصاحبه با افراد دارای اختلال گفتاری نیازمند حساسیت و مهارت‌های ویژه‌ای است. این افراد ممکن است به دلیل شرایط جسمی خود، با مشکلاتی در بیان کلمات و انتقال پیام‌های خود مواجه شوند. از اختلال‌های گفتاری می‌توان به لکنت یا استفاده از پروتز صدا پس از سکته مغزی اشاره کرد. این موارد می‌توانند چالش‌هایی را برای مصاحبه‌گران ایجاد کنند که درک و پردازش گفتار فرد را دشوار می‌کند و نیازمند رویکردی دقیق و احترام‌آمیز برای ایجاد ارتباط موثر هستند. آشنایی با انواع اختلالات گفتاری، پرهیز از شتاب در صحبت‌ها و واکنش‌های غیرضروری و تلاش برای ایجاد محیطی دوستانه و امن از جمله نکاتی است که می‌تواند به فرد مصاحبه شونده در بیان نظرات و افکار خود کمک کند.

این راهنما با هدف فراهم آوردن اصول و تکنیک‌های عملی برای مصاحبه‌گران تهیه شده است تا در مصاحبه با افرادی که دچار اختلال گفتاری هستند، به بهترین نحو عمل کنند و تجربه‌ای محترمانه و مفید برای هر دو طرف فراهم آورند.

در اینجا چند نکته برای برقراری ارتباط مؤثر با افراد دچار اختلال گفتاری آورده شده است:

- به فرد کاملاً توجه کنید: صحبت او را قطع نکنید و جملاتش را کامل نکنید.
- اگر متوجه نشدید، سر تکان ندهید: فقط از او بخواهید که حرفش را تکرار کند. در اکثر موارد، فرد با کمال میل صحبتش را تکرار می‌کند و از تلاش شما برای شنیدن حرف‌هایش قدردانی می‌کند.
- اگر بعد از تلاش همچنان متوجه صحبت‌های فرد نشدید، از او بخواهید که حرف خود را بنویسد یا روش دیگری را برای تسهیل ارتباط پیشنهاد دهد.
- محیطی آرام، به دور از صداهای مزاحم و استرس، برقراری ارتباط را آسان‌تر می‌کند.
- فرد دچار اختلال گفتاری را مسخره یا تحقیر نکنید: توانایی برقراری ارتباط مؤثر و جدی گرفته شدن برای همه از جمله افراد دچار اختلال گفتاری مهم است. آن‌ها را مسخره نکنید

با به‌کارگیری این نکات می‌توانید به طور مؤثر با افراد ناشنوا و کم‌شنوا ارتباط برقرار کنید و روابط پایدار با آن‌ها ایجاد کنید.

به خاطر بسپاریم؛

✓ با وجود چالش‌های ناشی از اختلالات گفتاری یا ناشنوایی، افراد می‌توانند زندگی پرکاری را تجربه کنند و با استفاده از امکانات درمانی و حمایتی مناسب، بر موانع ارتباطی غلبه کرده و در همه ابعاد زندگی مشارکت داشته باشند.

مترجمان زبان اشاره

مترجم زبان اشاره؛

مترجم زبان اشاره (رابط ناشنوایان) فردی است که بین افراد ناشنوا یا کم‌شنوا و افراد شنوا پل ارتباطی برقرار می‌کند. این افراد زبان اشاره را به گفتار و گفتار را به زبان اشاره ترجمه می‌کنند. مترجمان زبان اشاره، افراد ناشنوا را قادر می‌سازند تا در موقعیت‌های مختلف همچون نشست‌های کاری، رویدادهای اجتماعی با دیگران ارتباط برقرار کرده، گفتگو کنند و به اطلاعات و فرصت‌های برابر دسترسی پیدا کنند.

مترجمان زبان اشاره، پل ارتباطی بین دنیای صدا و سکوت هستند. آنها نه تنها کلمات را ترجمه می‌کنند، بلکه احساسات را منتقل کرده و قلب‌ها را به هم نزدیک‌تر می‌سازند. مترجمان زبان اشاره هنرمندانی هستند که با حرکات ظریف و هماهنگ دست، صورت و بدن، کلام را به زیباترین شکل ممکن به نمایش می‌گذارند؛ آنها با زبان اشاره، به افراد ناشنوا این امکان را می‌دهند تا در دنیای صداها سهیم باشند.

نقش مترجمان زبان اشاره برای اطمینان از اینکه افراد ناشنوا بتوانند به طور کامل در جامعه مشارکت کنند و حقوق و فرصت‌های برابر را تجربه کنند، بسیار حیاتی هستند.

کدا (CODA):

کدا (CODA) مخفف عبارت «Child of Deaf Adult» به معنی «فرزند بزرگسال ناشنوا» است. کدا به افرادی اشاره دارد که یک یا هر دو والدین‌شان ناشنوا هستند. این افراد معمولاً از سنین کودکی با زبان اشاره و فرهنگ افراد ناشنوا آشنا می‌شوند، در حالی که خودشان اغلب شنوا هستند.

کداها نقش مهمی در ارتباط بین دنیای افراد ناشنوا و شنوا ایفا می‌کنند. از آنجا که آنها با هر دو فرهنگ بزرگ می‌شوند، توانایی‌های دو زبانی و دو فرهنگی خود را توسعه می‌دهند. برخی از آنها ممکن است از سنین کم به عنوان مترجم زبان اشاره برای والدین خود عمل کنند، اگرچه این نقش مسئولیت‌های بزرگی دارد و می‌تواند چالش‌برانگیز باشد.

این افراد همچنین ممکن است با مسائل هویتی خاصی روبرو شوند، چرا که باید بین دو فرهنگ متفاوت تعادل برقرار کنند. برای حمایت از این گروه، جوامع و سازمان‌هایی وجود دارند که به کداها کمک می‌کنند تا با چالش‌های خاص خود مواجه شوند.

نکاتی برای هماهنگی حضور مترجم زبان اشاره و صحبت واضح و شیوا:

- پرسش از مصاحبه‌شونده: در حین برنامه‌ریزی مصاحبه، از مصاحبه‌شونده بپرسید که آیا به مترجم زبان اشاره نیاز دارد یا خیر؟ در صورت نیاز، اطلاعات تماس مترجم وی را دریافت کنید.
- تماس با مترجم: با مترجم زبان اشاره مصاحبه‌شونده تماس بگیرید و حضور او را در مصاحبه تأیید کنید. تاریخ، زمان و مکان مصاحبه را به او اطلاع دهید و هر گونه دستورالعمل یا اطلاعات اضافی را با وی هماهنگ کنید.
- اطمینان از راحتی مترجم: اطمینان حاصل کنید که مترجم در محیط مصاحبه راحت است و می‌تواند خدمات مورد نیاز را به خوبی ارائه دهد.
- محل نشستن مترجم: مترجم را در کنار خبرنگار یا گزارشگر قرار دهید به نحوی که مصاحبه‌شونده بتواند هر دو را به خوبی ببیند. این کار به فرد ناشنوا یا کم‌شنوا دید واضحی از مصاحبه‌کننده و مترجم می‌دهد.
- اهمیت دیدن صورت مترجم: دیده شدن لب و صورت مترجم زبان اشاره، عنصری کلیدی در انتقال مؤثر پیام است
- نگاه مستقیم به فرد ناشنوا: هنگام صحبت کردن، به فرد ناشنوا نگاه کنید و تماس چشمی را حفظ کنید تا نشان‌دهنده احترام و تمرکز شما بر گفتگو باشد.
- مستقیم صحبت کردن: به جای صحبت کردن با مترجم، مستقیماً با فرد ناشنوا صحبت کنید؛ اگر چه او در این هنگام برای دریافت پیام شما به مترجم خود نگاه می‌کند.
- مکث‌های موثر: پس از هر جمله یا بخش مهم، مکث کوتاهی کنید تا مترجم زمان کافی برای ترجمه داشته باشد.
- فرصت برای سؤال و توضیح: پس از بیان هر نکته، به مترجم و فرد ناشنوا فرصت دهید تا سؤالات خود را مطرح کنند یا توضیحات بیشتری بخواهند.
- انتخاب واژگان دقیق و مشخص: از کلمات و عبارات دقیق استفاده کنید و از اصطلاحات مبهم یا پیچیده پرهیز کنید.
- توضیحات اضافی: در صورت استفاده از اصطلاحات تخصصی و مفاهیم پیچیده، توضیحات اضافی و ساده‌ای ارائه دهید.
- پرسش از فهم مطلب: پس از بیان هر نکته، از مترجم یا فرد ناشنوا بپرسید که آیا نیاز به تکرار یا توضیح بیشتری دارند.
- احترام به نیازها: به نیازها و ترجیحات فرد ناشنوا و مترجم احترام بگذارید و از آنها بپرسید که چگونه می‌توانید بهترین ارتباط را برقرار کنید.

- تشکر از مترجم زبان اشاره: از مترجم زبان اشاره به خاطر زمانی که برای کمک به شما در مصاحبه اختصاص داده است، تشکر کنید.

به خاطر سپاریم؛

- ✓ مترجمان زبان اشاره نقش مهمی در از بین بردن موانع ارتباطی، ترویج برابری و فرصت‌های برابر برای افراد ناشنوا ایفا می‌کنند. آن‌ها با از بین بردن موانع ارتباطی، به افراد ناشنوا کمک می‌کنند تا در تمام جنبه‌های زندگی خود مشارکت کامل داشته باشند.
- ✓ مترجمان زبان اشاره به افراد ناشنوا این امکان را می‌دهند تا با زبان اشاره در دنیای صداها سهیم باشند.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)

گفتگو با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی): پنجره‌ای به سوی دنیای ناشناخته؛ گفتگو با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)، دریچه‌ای به سوی جهانی است که در آن، قواعد ارتباطی و زبانی ویژه خود حاکم است و دریافت ظرافت‌های آن نیازمند بردباری، شکیبایی و آگاهی از ویژگی‌های این افراد است.

این‌گونه گفتگوها، چالش‌ها و ظرافت‌های خاص خود را دارد. از یکسو، مصاحبه‌کننده باید با چالش‌های ارتباطی و درک مفاهیم توسط افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) روبرو شود و از سوی دیگر، باید مراقب باشد که در دام ترحم، دلسوزی یا پیش‌فرض‌های نادرست درباره این افراد نیفتد.

خانواده به عنوان نزدیک‌ترین و آشنا‌ترین فرد با نیازها و توانمندی‌های افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)، می‌تواند اطلاعات مهم و کاربردی وی را در اختیار خبرنگاران و اصحاب رسانه قرار دهد. این اطلاعات می‌تواند دربرگیرنده تاریخچه زندگی، سطح عملکرد، علایق و نگرانی‌های فرد باشد.

از سوی دیگر مددکاران اجتماعی با دانش تخصصی و مهارت‌های حرفه‌ای خود، می‌توانند راهکارهای مناسبی برای برقراری ارتباط مؤثر و درک بهتر نیازهای فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) ارائه دهند.

همکاری تنگاتنگ میان مددکار اجتماعی و خانواده به خبرنگاران اجازه می‌دهد تا با بهره‌گیری از تجربیات و مشاهدات خانواده و توصیه‌های مددکار اجتماعی، به گونه مؤثرتری به نیازها و مشکلات فرد پاسخ دهند و گزارش‌های دقیقی تهیه کنند. در نتیجه این همکاری، نه تنها به بهبود روند گفتگو و جمع‌آوری اطلاعات دقیق‌تر کمک می‌کند، بلکه موجب تقویت ارتباطات و ایجاد فضای حمایتی پایدار برای فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) می‌شود.

◆ نقش خانواده در مصاحبه:

ضرورتی برای درک عمیق‌تر؛

خانواده نقشی مهم و حیاتی در زندگی افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) ایفا می‌کنند؛ خانواده در فرآیند مصاحبه رسانه‌ای می‌تواند به ایجاد احساس امنیت و اعتماد برای فرد با ناتوانی هوشی کمک کند و این اطمینان را به او بدهد که در محیطی حمایتگر و دوستانه قرار دارد.

در اینجا چند نکته برای همکاری با خانواده قبل از مصاحبه آورده شده است:

- **با خانواده ارتباط برقرار کنید:** با خانواده تماس بگیرید و هدف مصاحبه، موضوعات مورد بحث و نحوه انجام مصاحبه را توضیح دهید. از آن‌ها بپرسید که آیا نگرانی یا سؤالی دارند یا خیر؟
- **خانواده بهترین مسیر ارتباطی:** خانواده می‌تواند در مورد نحوه برقراری ارتباط بهتر با فرد و ترجیحات او در مورد مصاحبه صحبت کند.
- **احترام به نظرات خانواده:** به نظرات و دیدگاه‌های خانواده در مورد فرد احترام بگذارید. آن‌ها می‌توانند در انتخاب سؤالات و نحوه پرسش به شما کمک کنند.
- **محیطی آرام برای مصاحبه:** از خانواده بپرسید که آیا ترجیح می‌دهند در مصاحبه حضور داشته باشند یا خیر؟ اگر مایل به حضور هستند، فضایی آرام و راحت برای آن‌ها فراهم کنید.
- **نقش خانواده را روشن کنید:** به وضوح توضیح دهید که از خانواده چه انتظاری دارید. آیا می‌خواهید از آنها سؤال بپرسند؟ نظرات خود را به اشتراک بگذارند؟ یا فقط برای حمایت از فرد مصاحبه‌شونده حاضر باشند؟
- **نیازها و ملاحظات خاص:** خانواده می‌تواند در مورد هر گونه نیاز یا ملاحظات خاصی مانند نیاز به استراحت که مصاحبه‌کننده باید از آن آگاه باشد؛ صحبت کند.
- **حفظ تعادل:** مراقب باشید که مصاحبه به سمتی نرود که فقط اعضای خانواده صحبت کنند. مطمئن شوید که به فرد مصاحبه‌شونده نیز فرصت کافی برای صحبت کردن داده می‌شود.
- **حفظ حریم خصوصی:** به یاد داشته باشید که حفظ حریم خصوصی فرد مصاحبه‌شونده مهم است.
- **تشکر و قدردانی:** در پایان مصاحبه، با خانواده با احترام رفتار کنید و از کمک و حمایت آن‌ها قدردانی کنید.

ملاحظات اخلاقی:

- **رضایت آگاهانه:** قبل از شروع مصاحبه، رضایت آگاهانه اعضای خانواده مصاحبه‌شونده را برای حضور و مشارکت در مصاحبه به دست آورید.
- **احترام به حریم خصوصی:** اطلاعات به دست آمده از مصاحبه را محرمانه نگه دارید و فقط در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه از آنها استفاده کنید.

- **بی‌طرفی:** در برخورد با اعضای خانواده، با احترام و عدالت رفتار کنید و از هرگونه پیش‌داوری یا تبعیض خودداری کنید.

سایر ملاحظات:

- در حالی که مشارکت خانواده می‌تواند فواید بسیاری برای مصاحبه داشته باشد، حضور و مشارکت اجباری آنها می‌تواند نتیجه عکس داشته باشد؛ همچنین در صورت درخواست خانواده برای شرکت و حضور در زمان مصاحبه، مقاومت نکنید و منعطف باشید.
- در صورتی که فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) تمایل به حضور خانواده در مصاحبه را ندارد، باید به این خواسته او احترام گذاشته شود.
- در طول مصاحبه، حواس مصاحبه‌کننده باید به طور کامل معطوف به فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) باشد و از تمرکز بیش از حد بر روی خانواده پرهیز شود.

◆ نقش مددکاران اجتماعی در مصاحبه:

مددکاران اجتماعی: حامیان و مدافعان حقوق افراد دارای معلولیت در مسیر مصاحبه‌های رسانه‌ای

مددکاران اجتماعی به عنوان حامیان و مدافعان حقوق افراد آسیب‌پذیر، نقشی محوری در ترویج برابری و عدالت اجتماعی ایفا می‌کنند. در این میان، حمایت از افراد دارای معلولیت از جایگاهی ویژه برخوردار است. یکی از عرصه‌هایی که مددکاران اجتماعی می‌توانند در آن به ایفای نقش بپردازند، مصاحبه رسانه‌ای افراد دارای معلولیت است.

نقش مددکاران اجتماعی در تسهیل مصاحبه‌های رسانه‌ای افراد دارای معلولیت، از طریق تأمین فضایی امن و حمایتی، آماده‌سازی و پشتیبانی، محافظت از حقوق، ارتباط با رسانه‌ها و ارائه اطلاعات، قابل انکار نیست.

در اینجا چند نکته برای همکاری با مددکار اجتماعی قبل از مصاحبه آورده شده است:

- **با مددکار اجتماعی تماس بگیرید:** با مددکار اجتماعی فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) در سازمان بهزیستی یا مرکز آموزشی و نگهداری وی تماس بگیرید و هدف مصاحبه، موضوعات مورد بحث و نحوه انجام مصاحبه را توضیح دهید.
- **از تخصص و تجربه مددکاران اجتماعی استفاده کنید:** از مددکار اجتماعی بخواهید در مورد بهترین روش مصاحبه با فرد با توجه به نیازها و ترجیحات خاص او به شما مشاوره دهد.
- **مهارت‌های مصاحبه را تمرین کنید:** مددکاران اجتماعی می‌توانند به افراد دارای معلولیت در تمرین پاسخ به سؤالات رایج مصاحبه و افزایش اعتماد به نفس آن‌ها کمک کنند.
- **حمایت عاطفی:** مددکاران اجتماعی می‌توانند به افراد در مقابله با اضطراب و نگرانی درباره مصاحبه کمک کنند.
- **اطلاعات جمع‌آوری کنید:** از مددکار اجتماعی در مورد سابقه فرد، نقاط قوت و چالش‌ها و هر گونه اطلاعات دیگری که ممکن است برای مصاحبه مفید باشد، بپرسید.
- **هماهنگی با مددکار اجتماعی:** در صورت امکان، مصاحبه را برای زمانی که مددکار اجتماعی می‌تواند حضور داشته باشد، هماهنگ کنید. این می‌تواند به اطمینان از داشتن احساس راحتی و حمایت فرد کمک کند.
- **حضور در مصاحبه:** در صورت تمایل فرد، مددکار اجتماعی می‌تواند در مصاحبه حضور داشته باشد.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ با همکاری خانواده و مددکاران اجتماعی، می‌توان به افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) کمک کرد تا برای مصاحبه‌ای آموزنده و محترمانه آماده شوند و با اعتماد به نفس در آن‌ها شرکت کنند.
- ✓ با رعایت این راهنما، می‌توانید به اطمینان از انتشار دقیق، محترمانه و فراگیر مصاحبه با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) در رسانه‌ها کمک کنید.
- ✓ مصاحبه با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)، مهارتی است که نیازمند تمرین و تجربه است.
- ✓ رعایت دستورالعمل‌های این راهنما برای افراد دارای معلولیت ذهنی می‌تواند توسط خانواده؛ مددکاران اجتماعی یا حامیان این افراد انجام شود.

مصاحبه با افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)

خبرنگاران با دقت و توجه به نیازها و ویژگی‌های افراد با ناتوانی هوشی می‌توانند داستان‌های واقعی و الهام‌بخشی از زندگی آن‌ها را به تصویر بکشند.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

- **روند مصاحبه را توضیح دهید:** هدف مصاحبه، موضوعات مورد بحث و نحوه انجام مصاحبه (ضبط‌شده، صوتی و غیره) را به طور خلاصه توضیح دهید. از زبان واضح و ساده استفاده کنید.
- **زمان مناسب اختصاص دهید:** زمان مناسبی را برای مصاحبه تعیین کنید. اگر مصاحبه در استودیو یا مکانی ناآشنا برای فرد انجام می‌شود، با توضیحات درباره مکان و نحوه رسیدن به آنجا و غیره به آن‌ها توضیح دهید.
- **محیطی راحت انتخاب کنید:** مکانی آرام و راحت را انتخاب کنید که فرد در آن احساس راحتی کند. این می‌تواند یک فضای آشنا یا مکانی با حداقل حواس‌پرتی باشد.
- **مصاحبه تمرینی برگزار کنید:** شرکت در یک مصاحبه تمرینی را پیشنهاد دهید. این اقدام به فرد کم‌توان ذهنی کمک می‌کند تا بداند چه انتظاری باید داشته باشد و باعث آرامش او می‌شود.
- **رضایت‌نامه کتبی:** از فرد برای انجام مصاحبه رضایت‌نامه بگیرید. مطمئن شوید که فرد کاملاً متوجه است که به چه چیزی رضایت می‌دهد. از او بخواهید که درک خود را از موضوع رضایت‌نامه برای شما بیان کند. با توجه به شرایط شخصی، برخی از افراد ممکن است نیاز داشته باشند که رضایت‌نامه توسط قیم آن‌ها امضا شود.
- **هماهنگی استفاده از مترجمان زبان محلی:** ممکن است خانواده از سایر اقوام ایرانی مثل اقوام ترک، عرب، بلوچ باشد و زبان فارسی را به خوبی صحبت نکنند؛ در اینجا لازم است فردی که به آن زبان محلی مسلط است به عنوان مترجم حاضر باشد.

◆ حین مصاحبه:

- **صبور و آرام باشید:** به فرد فرصت کافی برای پردازش سؤالات شما و پاسخ‌هایشان بدهید. از قطع کردن صحبت یا عجله کردن آن‌ها خودداری کنید.
- **بیان دوباره سؤال:** اگر فکر می‌کنید که فرد مصاحبه‌شونده سؤال شما را متوجه نشده

- است، سؤال را دوباره بیان کرده و توضیح دهید. فقط آن را تکرار نکنید.
- از زبان واضح و مختصر استفاده کنید: سؤالات از پیش تنظیم شده را به زبان ساده بپرسید و در صورت نیاز دوباره توضیح دهید.
 - سؤالات بر اساس تجربه فردی و قابل درک بپرسید: سؤالات به گونه‌ای باشد که فرد بخواهد مستقیماً به تجربیات شخصی خود اشاره کند. به عنوان مثال، به جای اینکه بگویید: «چه اتفاقی افتاد؟» بگویید: «چه چیزی دیدی؟» یا «دوباره به من بگو که ...».
 - سؤالات به شکلی باشد که بتوان به آن‌ها پاسخی فراتر از بله یا خیر داد؛ با این حال، از ساختارهای جمله پیچیده یا اصطلاحات تخصصی، انتزاعی، فنی یا دشوار خودداری کنید.
 - به حدود و مرزها احترام بگذارید: اگر فرد در مورد بحث در مورد یک موضوع خاص احساس ناراحتی می‌کند، به موضوع دیگری بروید.
 - روی نقاط قوت و توانایی‌ها تمرکز کنید: بر نقاط قوت، دستاوردها و دیدگاه‌های فرد مصاحبه‌شونده تمرکز کنید.
 - از گوش دادن فعال استفاده کنید: تماس چشمی برقرار کنید، علاقه واقعی نشان دهید و پاسخ‌ها را با نشانه‌های کلامی و غیرکلامی تأیید کنید.
 - به نشانه‌های غیرکلامی توجه کنید: به زبان بدن و حالات چهره فرد توجه کنید، زیرا ممکن است اطلاعات اضافی یا ناراحتی را نشان دهد.
 - روبروی فرد بنشینید: روبروی فرد مصاحبه‌شونده بنشینید و مستقیم با او صحبت کنید.
 - زمان استراحت در نظر بگیرید: به فرد بگویید که در صورت نیاز می‌تواند استراحت کند. مصاحبه باید هماهنگ با سرعت آن‌ها انجام شود.
 - سرگرمی در زمان مصاحبه: زمان تهیه گزارش یا انجام مصاحبه از کودکان با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی)، اسباب‌بازی در اختیارشان قرار دهید.
 - پذیرایی از خانواده و همراهان: از خانواده و همراهان کودکان با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) پذیرایی کنید.

◆ بعد از مصاحبه

حفظ احترام و حریم خصوصی:

- احترام به هویت و خواسته‌های فرد مصاحبه‌شونده: اگر آن‌ها نمی‌خواهند نام یا هویتشان فاش شود، به خواسته آن‌ها احترام بگذارید و از نام و ضمائر مورد نظر آن‌ها استفاده کنید و از به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی یا حساس و قابل شناسایی آن‌ها

مانند نام، آدرس یا شماره تلفن بدون رضایت آن‌ها خودداری کنید.

- از برچسب زدن یا استفاده از زبان کلیشه‌ای خودداری کنید: به جای تمرکز بر معلولیت آن‌ها، بر تجربیات، دستاوردها و دیدگاه‌های منحصر به فرد آن‌ها به عنوان یک فرد تمرکز کنید.
- حفظ حریم خصوصی افراد حین ویرایش و انتشار مصاحبه: به آن‌ها یا قیم قانونی‌شان اجازه دهید تا در مورد هرگونه محتوایی که به اشتراک گذاشته می‌شود، حق تأیید نهایی را داشته باشند.
- از کلیشه‌ها و باورهای غلط در مورد ناتوانی هوشی خودداری کنید: داستان‌های افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) را به عنوان افراد منحصر به فرد با نقاط قوت و تجربیات خاص آن‌ها را تصویر بکشید.

انتشار متن یا فیلم مصاحبه:

- بازنویسی یا ویرایش مصاحبه به طور دقیق و عینی: از تحریف سخنان آن‌ها یا افزودن تفاسیر و نظرات خود خودداری کنید.
- ارائه مصاحبه به طور دقیق و محترمانه: هنگام ویرایش یا ارائه مصاحبه، به نکات کلیدی که فرد بیان کرده است، توجه کنید و از به تصویر کشیدن آن‌ها به گونه‌ای که توهین‌آمیز یا مغرضانه باشد خودداری کنید.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ هر فرد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) منحصر به فرد است. با آمادگی، احترام و انعطاف‌پذیری، می‌توانید مصاحبه‌ای موفق و آموزنده انجام دهید.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم

نقش مهمی که رسانه‌ها در ارتقای درک و پذیرش افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم ایفا می‌کنند، غیرقابل انکار است. مصاحبه با افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم در مطبوعات، رادیو یا تلویزیون و ... می‌تواند فرصتی ارزشمند برای افزایش آگاهی و درک جامعه از این اختلال باشد. با این حال، به دلیل تنوع و پیچیدگی اختلال طیف اتیسم، انجام مصاحبه‌ای حرفه‌ای و آموزنده نیازمند ملاحظات و اقدامات خاصی است.

ویژگی‌های افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم:

- **اختلال در تعاملات اجتماعی و ارتباطات:** افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم ممکن است در برقراری و حفظ روابط اجتماعی، درک زبان غیرکلامی و درک احساسات دیگران مشکل داشته باشند.
- **رفتارهای تکراری و محدود:** این افراد ممکن است درگیر رفتارهای تکراری مانند چرخاندن اشیاء یا تکرار کلمات یا عبارات شوند.
- **حساسیت‌های حسی:** همچنین ممکن است این افراد نسبت به نور، صدا، بو، مزه یا لمس، بیش از حد حساس باشند.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

- **به فردیت مصاحبه‌شونده احترام بگذارید:** اختلال طیف اتیسم در هر فرد به گونه‌ای متفاوت خود را نشان می‌دهد. از کلی‌گویی خودداری کنید و با فرد مصاحبه‌شونده به عنوان یک فرد منحصر به فرد رفتار کنید.
- **با فرد مصاحبه‌شونده و خانواده یا مراقبان وی صحبت کنید:** در مورد تجربیات، ترجیحات و نیازهای آن‌ها اطلاعات کسب کنید.
- **محیط مصاحبه را تنظیم کنید:** مکانی آرام و بدون حواس‌پرتی را انتخاب کنید که نور مناسب داشته باشد.
- **سؤالات خود را آماده کنید:** سؤالاتی را آماده کنید که آموزنده و محترمانه و بر اساس درک تجربیات و دیدگاه‌های آن‌ها باشد. از کلیشه‌ها و اصطلاحات تخصصی خودداری کنید.
- **از فرد مصاحبه‌شونده بپرسید که آیا ترجیحی برای نحوه انجام مصاحبه دارد:** مثلاً مصاحبه کتبی، تصویری یا حضوری

- **قالب (فرمت) مناسب مصاحبه را برنامه‌ریزی کنید:** حساسیت‌های حسی فرد را در نظر بگیرید. آیا او سؤالات کتبی، گفتگوی تصویری یا مصاحبه حضوری در محیطی آرام و با نور ملایم و بدون حواس‌پرتی را ترجیح می‌دهد؟ قالبی را بیابید که برای آن‌ها مناسب باشد.
- **رضایت فرد و خانواده وی را بگیرید:** قبل از انجام مصاحبه و صحبت در مورد اختلال طیف اتیسم، از فرد مصاحبه‌شونده رضایت بگیرید.

◆ در حین مصاحبه:

- **فضای آرام و صمیمی ایجاد کنید:** با لحنی آرام و دوستانه با فرد مصاحبه‌شونده صحبت کنید.
- **صبور باشید:** برخی از افراد دارای اتیسم ممکن است برای پردازش سؤالات و پاسخگویی به آن‌ها زمان بیشتری نیاز داشته باشند.
- **از زبان واضح و مختصر استفاده کنید:** سؤالات خود را به وضوح بیان کرده و از اصطلاحات تخصصی یا عامیانه خودداری کنید.
- **سؤالات خود را گام‌به‌گام مطرح کنید:** از پرسیدن سؤالات پیچیده یا مبهم، فرضی و انتزاعی که ممکن است پردازش آنها برای فرد دشوار باشد، خودداری کنید.
- **ارتباط محترمانه برقرار کنید:** از زبانی واضح و مختصر استفاده کنید. اگر در زمان گفتگو تماس چشمی دائمی برقرار نمی‌شود، آزرده‌خاطر نشوید.
- **بر نقاط قوت تمرکز کنید:** بسیاری از افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم دارای استعدادها و نقاط قوت منحصر به فردی هستند. این موارد را نیز کاوش کنید.
- **به نشانه‌های غیر کلامی توجه کنید:** افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم ممکن است از طریق حالات چهره، زبان بدن و تماس چشمی با شما ارتباط برقرار کنند.
- **موضوع را تغییر دهید:** اگر فرد مصاحبه‌شونده در پاسخ به سؤالی احساس ناراحتی می‌کند، موضوع را تغییر دهید.
- **به آن‌ها زمان استراحت بدهید:** در صورت نیاز، به آن‌ها فرصت دهید تا استراحت کنند و به دستشویی بروند یا آب بنوشند و دوباره انرژی خود را بازیابند.
- **از مکث‌ها نترسید، سکوت می‌تواند فرصتی برای پردازش اطلاعات و جمع‌آوری افکار برای فرد باشد.** از قطع کردن صحبت آن‌ها، تذکر دادن یا توضیح بیشتر قبل از اینکه حرفشان تمام شود؛ خودداری کنید. این کار می‌تواند باعث اضطراب، سردرگمی و ناامیدی در آن‌ها شود.

◆ بعد از مصاحبه:

مصاحبه با افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم می‌تواند فرصتی ارزشمند برای افزایش آگاهی و درک عمومی از این اختلال باشد. دیدگاه‌های آن‌ها را به اشتراک بگذارید و به شکستن انگ‌ها و تبعیض‌ها کمک کنید.

در اینجا چند نکته برای قدردانی و حفظ ارتباط با افراد مبتلا به اتیسم پس از مصاحبه آورده شده است:

- از آن‌ها برای شرکت در مصاحبه تشکر کنید: قدردانی خود را به صورت حضوری، تلفنی یا کتبی ابراز کنید
- با آن‌ها در ارتباط باشید: اگر اطلاعات تماس آن‌ها را دارید، با آن‌ها در تماس باشید. می‌توانید به طور دوره‌ای با آن‌ها تماس بگیرید یا ایمیل بفرستید.
- از آن‌ها در مورد فرصت‌های سخنرانی یا نوشتن بیشتر بپرسید: ممکن است آن‌ها علاقه‌مند به اشتراک‌گذاری داستان خود با مخاطبان بیشتری باشند. می‌توانید از آن‌ها بپرسید که آیا مایل به صحبت در رویدادها، نوشتن مقالات یا مشارکت در پروژه‌های دیگر هستند یا خیر؟
- از منابع معتبر برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد اختلال طیف اتیسم استفاده کنید: به مخاطبان خود کمک کنید تا در مورد این اختلال بیشتر بدانند.

نکات مهم:

- به حریم خصوصی آن‌ها احترام بگذارید: از به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی آن‌ها بدون رضایت آن‌ها خودداری کنید.
- به قول خود عمل کنید: اگر قول داده‌اید که مصاحبه را به منتشر کنید و (با اجازه آن‌ها)، به قول خود عمل کنید.

سایر ملاحظات:

- افراد مبتلا به اتیسم و خانواده‌ها را در فرآیند تولید محتوا مشارکت دهید: از آن‌ها بخواهید در مورد تجربیات خود بنویسند، فیلم بسازند یا سخنرانی کنند.
- به ترویج تنوع و شمول آن‌ها در جامعه کمک کنید: اطمینان حاصل کنید که محتوای شما طیف وسیعی از تجربیات افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم را منعکس می‌کند.
- از کار آن‌ها حمایت کنید: اگر فرصتی برایتان فراهم شد، می‌توانید از سازمان‌ها یا ابتکارات مرتبط با اتیسم که فرد در آن مشارکت دارد، حمایت کنید.

- با سازمان‌های حامی اتیسم همکاری کنید: برای افزایش آگاهی و درک جامعه از این اختلال با آن‌ها شریک شوید.

❖ به خاطر بسپاریم؛

- ✓ این راهنما فقط یک مرور کلی از نکات کلیدی برای مصاحبه رسانه‌ای با افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم است. برای اطلاعات بیشتر، لطفاً با انجمن‌های فعال و تخصصی مرتبط یا یک متخصص اختلال اتیسم مشورت کنید.

ملاحظات مصاحبه با افراد مبتلا به اتیسم در استودیو

ایجاد پلی بین سکوت و گفتگو؛ مصاحبه با افراد مبتلا به اتیسم در استودیو می‌تواند فرصتی ارزشمند برای افزایش آگاهی عمومی و درک بهتر این اختلال باشد. با این حال، برای انجام یک مصاحبه محترمانه، آموزنده و جذاب برای بینندگان، ملاحظات خاصی برای محیط استودیو و نحوه فیلمبرداری باید در نظر گرفته شود.

محیط استودیو:

- **محیط آرام و بدون حواس‌پرتی:** تا حد امکان، از استودیویی استفاده کنید که آرام و عاری از صداهای بلند یا حواس‌پرتی‌های بصری باشد. این امر به فرد مصاحبه‌شونده کمک می‌کند تا روی مصاحبه تمرکز کند و احساس اضطراب کمتری داشته باشد.
- **نورپردازی خفیف و غیرمستقیم:** از نورهای شدید که می‌توانند خیره‌کننده یا آزاردهنده باشند، خودداری کنید. نورپردازی خفیف و غیرمستقیم به ایجاد فضایی آرام و دلپذیر کمک می‌کند.
- **کنترل دمای مناسب:** دمای استودیو را در سطحی راحت نگه دارید. افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم ممکن است نسبت به تغییرات دما حساس باشند.
- **مبلان راحت:** از مبلمانی استفاده کنید که راحت و مناسب باشد. این امر به فرد مصاحبه‌شونده کمک می‌کند تا در طول مصاحبه احساس راحتی و آرامش بیشتری داشته باشد.

نحوه فیلمبرداری:

- از حرکات ناگهانی دوربین خودداری کنید: حرکات ناگهانی دوربین می‌تواند برای

افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم که به تغییرات ناگهانی حساس هستند، آزاردهنده باشد.

- از موسیقی یا صداهای پس‌زمینه خودداری کنید: این می‌تواند تمرکز را دشوار کند و افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم را که به صدا حساس هستند، تحریک کند.
- صبر و شکیبایی داشته باشید: به یاد داشته باشید که افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم ممکن است در پردازش اطلاعات و برقراری ارتباط با سرعت متفاوتی عمل کنند. صبور باشید و به آن‌ها فرصت کافی برای پاسخگویی به سؤالات شما بدهید.

سایر ملاحظات:

- از افراد مبتلا به اختلال طیف اتیسم در برنامه‌های مختلف تلویزیونی استفاده کنید: این کار به افزایش تنوع و دیدگاه‌ها در تلویزیون کمک می‌کند.
- به مخاطبان رسانه خود آموزش دهید: قبل، حین و بعد از مصاحبه اطلاعاتی در مورد اتیسم به مخاطبان ارائه دهید.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با افراد دارای اختلالات روان

گامی در جهت آگاهی و درک عمومی جامعه؛ بیماری‌های اعصاب و روان، چالش‌هایی خاموش در زندگی بسیاری از افراد هستند. درک این چالش‌ها نقشی اساسی در بهبود کیفیت زندگی افراد دارای اختلال روان و از بین بردن انگ و تبعیض نسبت به آنها دارد.

مصاحبه با افراد دارای اختلالات روان می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند، دریچه‌ای به سوی دنیای درونی این افراد بگشاید و به جامعه در درک عمیق‌تر رنج‌ها و تجربیاتشان یاری نماید. با این حال، نزدیک شدن به این موضوع حساس، ظرافت‌ها و دقایقی را می‌طلبد که نباید از آن‌ها غافل شد. همکاری با متخصصان سلامت روان، از جمله روان‌شناسان، روان‌پزشکان، مددکاران اجتماعی یا مدافعان حقوق افراد دارای اختلال روان می‌تواند به خبرنگاران در درک بهتر بیماری‌ها و مسائل افراد و انجام مصاحبه‌های اصولی و اثربخش کمک کند.

در ادامه به نحوه صحیح انجام مصاحبه‌های مسئولانه و احترام‌آمیز با افراد دارای اختلال روان اشاره می‌شود:

سلامت روان مصاحبه شونده را در اولویت قرار دهید:

- **کسب رضایت:** از فرد مصاحبه شونده رضایت بگیرید و مطمئن شوید که او ظرفیت ذهنی درک فرآیند مصاحبه را دارد.
- **تمرکز بر توانمندسازی:** مصاحبه را به عنوان فرصتی برای به اشتراک گذاشتن داستان و تجربیات آنها بدانید، نه یک معاینه پزشکی.
- **همکاری با متخصص سلامت روان:** با یک درمانگر، مشاور یا مددکار اجتماعی آشنا با وضعیت فرد مشورت کنید و درخواست همراهی بدهید؛ آنها می‌توانند به اطمینان از انجام مصاحبه به روشی مناسب کمک کنند.

مقدمات پیش از مصاحبه:

- **دقت و صحت:** پیش از انجام مصاحبه، در مورد شرایط سلامت روان و بیماری‌های مختلف به طور کامل تحقیق کنید و از منابع معتبر مانند سازمان‌های بهداشت روان، مقالات علمی و متخصصان این حوزه استفاده کنید.
- **برنامه‌ریزی:** انتخاب زمان مناسب برای مصاحبه با افراد دارای اختلالات روان، نقشی اساسی در آرامش و آسایش آن‌ها ایفا می‌کند. مصاحبه‌ها را برای زمان‌های آرام‌تر روز برنامه‌ریزی کنید.

- **محیط آرام:** مکانی آرام و آشنا را برای مصاحبه انتخاب کنید.
 - **نحوه مصاحبه:** قبل از مصاحبه، درباره آن با فرد مصاحبه شونده صحبت کنید و برنامه را با خواسته‌ها و نیازهای او تطبیق دهید.
 - **محدود کردن افراد حاضر در مصاحبه:** در صورت امکان، تعداد افراد حاضر در مصاحبه را برای آرامش فرد به حداقل برسانید.
- برنامه‌ریزی زمان مناسب برای مصاحبه:**
- **زمان مناسب:** تا حد امکان، مصاحبه‌ها را بعدازظهر یا ساعات میانی صبح برنامه‌ریزی کنید. چرا که نگرانی و تنش افراد در ساعات اولیه صبح اغلب بیشتر است.
 - **سؤالات حساس نپرسید:** از پرسیدن سؤالات حساس یا چالش‌برانگیز در مصاحبه ابتدایی خودداری کنید و با فرد صمیمانه برخورد کنید.
 - **صبور بمانید:** با صبر، شفقت و درک، می‌توان فضایی را ایجاد کرد که در آن مصاحبه شونده احساس امنیت و حمایت کند.
 - **با برنامه روزانه فرد مصاحبه شونده هماهنگ شوید:** از برنامه روزانه یا روتین فرد آگاه شوید و زمان مشخصی را برای مصاحبه انتخاب کنید که با فعالیت‌های او مانند مصرف دارو، درمان مفید یا زمان استراحت تداخلی نداشته باشد.
 - **آمادگی برای تغییر زمان یا لغو مصاحبه:** در نظر داشته باشید که ممکن است فرد مصاحبه شونده به دلایل مختلف، از جمله مشکلات روحی یا محدودیت‌های فیزیکی، در زمان تعیین شده حاضر نباشد. برای تغییر زمان مصاحبه یا لغو آن آماده بوده و در این خصوص با وی همدلی داشته باشید.

جایگزین‌های مصاحبه مستقیم:

- **گزینه‌های جایگزین:** در صورتی که فرد مصاحبه شونده موافق بود، می‌توان گزینه‌های جایگزین مثل مصاحبه مجازی یا مصاحبه تلفنی را به او پیشنهاد داد.
- **مصاحبه با متخصصان:** مصاحبه با متخصصان سلامت روان، مشاور، مددکار اجتماعی یا اعضای خانواده افراد دارای اختلالات روان را در نظر بگیرید که می‌توانند درباره تجربیات افراد صحبت کنند.
- **مصاحبه‌های کتبی:** به افراد دارای اختلالات روان اجازه دهید تا گفتگو و داستان خود را به روشی که به آن تسلط دارند؛ انجام دهند.

تکنیک‌های مصاحبه با افراد دارای اختلالات روان:

- با مکالمه‌ای سبک و دوستانه شروع کنید تا فرد احساس آرامش کند و ارتباط برقرار کند.
- شجاعت فرد برای بیان تجربیاتش را تحسین و قدردانی کنید.
- مصاحبه را با آرامش پیش ببرید و در صورت نیاز به فرد، فرصت جمع‌آوری افکار یا استفاده از تکنیک‌های آرامش‌بخش را بدهید.
- مراقب علائم غیرکلامی باشید؛ به عنوان مثال، لرزش یا بی‌قراری، می‌تواند نشان‌دهنده ناراحتی فرد باشد. در صورت مشاهده این علائم، سرعت مصاحبه را کم کنید یا به مصاحبه شونده استراحت بدهید.

پرهیز از سؤالات چالش‌برانگیز:

- از سؤالات بیش از حد شخصی یا چالش‌برانگیز که ممکن است باعث تنش شود، خودداری کنید.
- به جای سؤالات مستقیم و خاص در مورد علائم بیماری بر تاثیر آن در زندگی و تجربیات فرد دارای اختلال روان متمرکز شوید.
- از سؤالاتی که فرد را مجبور به قضاوت یا توجیه خود می‌کند، خودداری کنید. به او فضای امنی برای بیان تجربیاتش بدون احساس شرم یا سرزنش بدهید.
- از سؤالات مربوط به تجربیات نامطلوب یا مسائل خصوصی زندگی افراد مبتلا به اختلال روان خودداری کنید. به حریم خصوصی او احترام بگذارید.
- هر فرد دارای اختلال روان تجربیات منحصر به فرد خود را دارد و نباید با دیگران مقایسه شود.
- به جای پرسیدن سؤالات غیرقابل پاسخ، بر تجربیات واقعی و ملموس فرد تمرکز کنید.

حفظ حریم خصوصی فرد مصاحبه شونده:

- اگر فرد صریحاً رضایت خود را اعلام نکرد، جزئیات را ناشناس نگه دارید. از نام‌های مستعار استفاده کنید، چهره‌ها را در تصاویر تار کنید یا جزئیات قابل شناسایی را تغییر دهید.
- به فرد مصاحبه شونده اجازه دهید به آنچه را که بیان می‌کند و اشتراک می‌گذارد؛ کنترل داشته باشد و به وی حق توقف مصاحبه در هر زمان را بدهید.

خبرنگاری مسئولانه:

- با ارائه و معرفی منابع مرتبط با اختلالات روان به مخاطبانی که ممکن است با مشکلات

- مشابه دست و پنجه نرم کننده، مصاحبه را به پایان برسانید.
- از به کار بردن کلیشه‌های رایج درباره اختلالات روان خودداری کنید. به جای استفاده از اصطلاحات توهین‌آمیز یا غیرعلمی، بر بیان دقیق تجربیات و احساسات فرد تمرکز کنید.
- از برجسب زدن به فرد مصاحبه شونده یا تعمیم تجربیات به کل جامعه افراد دارای اختلالات روان خودداری کنید.
- در کنار تصویر چالش‌ها و سختی‌های اختلالات روان، امیدها، داستان‌های موفقیت، تاب‌آوری و بهبودی افراد را نیز برجسته کنید.
- به تجربیات افرادی بپردازید که اختلالات خود را درمان کرده و شرایط پایداری را به دست آورده و زندگی معناداری دارند. این می‌تواند به ایجاد انگیزه و امید در بین افراد مبتلا به اختلالات روان و مخاطبان شما کمک کند.
- در پایان مصاحبه، منابع مفید مانند راه تماس با سازمان‌های بهداشت روان یا گروه‌های پشتیبان را به مخاطبان خود ارائه دهید.

❖ به خاطر بسپاریم؛

- ✓ با آموزش این اصول و تمرین‌ها به روزنامه‌نگاران، می‌توان مصاحبه‌هایی ارزشمند و آموزنده با افراد دارای اختلال روان انجام داد که به افزایش آگاهی، درک و همدلی جامعه با این افراد کمک می‌کند.
- ✓ هدف از انجام مصاحبه‌های رسانه‌ای، به اشتراک‌گذاری تجربیات افراد دارای اختلال روان و افزایش اطلاعات عمومی است، نه انجام یک معاینه پزشکی یا روان‌پزشکی.
- ✓ هدف شما این است که کمک کنید تا داستان آنها را به‌گونه‌ای منتشر کرده و به اشتراک بگذارید که همراه با احترام و به دور از انگ و کلیشه‌های رایج باشد.

پرسش‌هایی درباره معلولیت، راهنمایی برای اصحاب رسانه

با پرسش‌های مناسب و حرفه‌ای صدای افراد دارای معلولیت را بشنوید! خبرنگاران هنگام مصاحبه با افراد دارای معلولیت، باید پرسش‌های خود را محترمانه، دقیق و آموزنده با رعایت حریم خصوصی افراد مطرح کنند. با این حال، پرسش از افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها چالشی ظریف است. خبرنگاران و مصاحبه‌کنندگان باید با حساسیت و احترام پرسش‌هایی را مطرح کنند که به درک عمیق‌تر تجربیات افراد دارای معلولیت منجر شود و به جای تمرکز بر محدودیت‌ها، بر توانایی‌ها و دستاوردهای آنها تأکید کند. در ادامه نمونه‌هایی از پرسش‌های خبرنگاران از افراد دارای معلولیت ارائه شده است:

تجربیات شخصی شما با معلولیت:

- می‌توانید کمی در مورد معلولیت خود و نحوه تأثیر آن بر زندگی روزمره‌تان به من بگویید؟
- بزرگ‌ترین چالش‌هایی که شما به عنوان یک فرد دارای معلولیت با آن‌ها روبرو هستید چیست؟
- در طی سال‌ها زندگی با معلولیت، با وجود موانع و دشواری‌ها، چه تجارب ارزشمندی به دست آورده‌اید؟
- چگونه بر مشکلات زندگی خود غلبه کرده‌اید؟
- چه توصیه‌ای برای سایر افراد دارای معلولیت دارید؟

موضوعات مربوط به برابری:

- نظر شما درباره موانع موجود در جامعه برای افراد دارای معلولیت چیست؟
- چه کاری می‌توان برای ایجاد جامعه‌ای فراگیر برای افراد دارای معلولیت انجام داد؟
- چه تجربیاتی درباره تبعیض یا دسترس پذیری دارید؟
- نظر شما در مورد قوانین و سیاست‌های مربوط به معلولیت چیست؟
- چگونه می‌توان دیدگاه افراد دارای معلولیت را در رسانه‌ها و فرهنگ‌عامه بهتر نشان داد؟

موفقیت‌ها و دستاوردها:

- می‌توانید در مورد برخی از دستاوردهای خود که به آن‌ها افتخار می‌کنید به من بگویید؟
- چه الگوهای دارای معلولیتی دارید؟

- چه پیامی برای افراد دیگر دارید که می‌خواهند بر چالش‌های خود غلبه کنند؟
- چگونه می‌توان از افراد دارای معلولیت در جامعه تجلیل کرد و به آن‌ها قدرت داد؟

❖ به خاطر بسپاریم؛

- ✓ با پرسش‌های درست، می‌توانیم صدای افراد دارای معلولیت را به گوش جهانیان برسانیم، به چالش‌های آنها توجه کنیم و گامی در جهت ایجاد جامعه‌ای عادلانه‌تر و فراگیرتر برداریم.
- ✓ خبرنگاران می‌توانند با پرسیدن سؤالات متفکرانه و احترام به تجربیات افراد دارای معلولیت به عنوان یک فرد دارای تجربه زیسته، به افزایش آگاهی و درک جامعه از معلولیت کمک کنند.

راهنمای مصاحبه رسانه‌ای با ورزشکاران دارای معلولیت در پارالمپیک

از رختکن تا میکروفن؛

مصاحبه با ورزشکاران پارالمپیک، فرصتی مغتنم برای به اشتراک گذاشتن داستان‌های الهام‌بخش و دستاوردهای آن‌ها با جامعه است. بازی‌های پارالمپیک به عنوان عرصه‌ای بزرگ برای به نمایش گذاشتن توانایی‌های خارق‌العاده ورزشکاران دارای معلولیت از سراسر جهان شناخته می‌شوند. این داستان‌ها و دستاوردها قادرند به افزایش آگاهی عمومی از توانمندی‌های افراد دارای معلولیت کمک کرده و باورهای غلط را به‌ویژه در ترویج فرهنگ فراگیری و احترام به همه اعضای جامعه به چالش بکشند.

در ادامه نکته‌هایی برای انجام یک مصاحبه موفق با ورزشکاران پارالمپیک بیان می‌شود:

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

- **تحقیق کنید:** درباره ورزشکار، نوع معلولیت او، رشته ورزشی و دستاوردهایش تحقیق کنید. همچنین چالش‌ها و موانعی را شناسایی کنید که با آن‌ها روبرو بوده است. می‌توانید از وبسایت یا محتوای رسانه‌های اجتماعی فدراسیون جانبازان و توان‌یابان، فدراسیون ورزش‌های نابینایان و کمیته ملی پارالمپیک جمهوری اسلامی ایران و سایر مراکز مرتبط استفاده کنید.
- **سؤالات خود را آماده کنید:** سؤالاتی را آماده کنید که متفکرانه و با احترام باشند و به شما کمک کنند تا داستان ورزشکاران را به طور کامل بازگو کنید. این به شما کمک می‌کند تا سؤالات مرتبط و آگاهانه بپرسید.
- **تماس اولیه با ورزشکار:** با ورزشکار یا مدیر برنامه وی یا سرپرستان کاروان‌های ورزشی تماس بگیرید تا مصاحبه را هماهنگ کنید. در مورد زمان، مکان و نحوه انجام مصاحبه (حضور، تلفنی یا مجازی) سؤال کنید.
- **دسترس‌پذیری مکان مصاحبه:** اطمینان حاصل کنید که مکان مصاحبه برای ورزشکار قابل‌دسترس باشد و او در آنجا احساس راحتی کند.
- **نیازهای خاص:** از ورزشکار در مورد نیازهای خاص او در طول مصاحبه سؤال کنید. این ممکن است شامل نیاز به مترجم زبان اشاره، سطح شیب‌دار یا تجهیزات کمکی باشد؛ از قبل این امکانات را فراهم کنید.

- **معرفی خود و رسانه:** خود و رسانه‌اتان را معرفی کنید. توضیح دهید که هدف از مصاحبه چیست؟ و چگونه از آن استفاده خواهد شد؟
- **تضمین دسترسی محل مصاحبه:** اطمینان حاصل کنید که محل مصاحبه برای نیازهای ورزشکار، از جمله سطح شیب‌دار، سرویس بهداشتی قابل دسترسی، مناسب باشد.
- **دسترسی‌پذیری قالب مصاحبه:** اطمینان حاصل کنید که علاوه بر محل مصاحبه، قالب آن از جمله مترجم زبان اشاره، فناوری کمکی مطابق با نیازهای ورزشکار باشد.

◆ **حین مصاحبه:**

- **محترمانه، حرفه‌ای و با شوخ‌طبعی رفتار کنید:** با ورزشکاران در فضایی مثبت، با نشاط و پرانرژی با زبان محترمانه و لحنی دوستانه گفتگو کنید.
- **بر دستاوردهای ورزشکار تمرکز کنید:** بر روی دستاوردها، اهداف و تجربیات ورزشی ورزشکار تمرکز کنید. معلولیت او را به عنوان محور گفتگو و معرفی کننده شخصیت او نبینید.
- **تمرکز بر داستان ورزشکار:** در واقع معلولیت ورزشکار بخشی از داستان اوست، اما نه تمام آن. به ورزشکار فرصت دهید تا داستان خود را به شکلی که می‌خواهد بیان کند.
- **از پیروزی‌شان تقدیر کنید:** از دستاوردها و تلاش‌های ورزشکار قدردانی کنید.
- **آگاه به تعصبات خود باشید:** نسبت به تعصبات ناخودآگاه خود که ممکن است بر نحوه تعامل شما با ورزشکار تأثیر بگذارد، آگاه باشید.
- **زبان مناسب:** از اصطلاحات ترجیحی ورزشکار برای معلولیت خاص او استفاده کنید. در صورت عدم اطمینان، از او سؤال کنید یا با سازمان‌های ورزش کشور یا انجمن‌های تخصصی و فعال حوزه معلولیت مشورت کنید.
- **به آنها فرصت بدهید تا حرف آخر را بزنند:** در پایان مصاحبه، به ورزشکار فرصت دهید تا هر نکته دیگری را که می‌خواهد به مصاحبه اضافه کند.
- **زمان مصاحبه را مدی‌ریت کنید:** به زمان مصاحبه توجه داشته باشید و سؤالات خود را متناسب با آن تنظیم کنید.

◆ **بعد از مصاحبه:**

- **از ورزشکار تشکر کنید:** در پایان مصاحبه، از صبر، صداقت و زمانی که ورزشکار برای به اشتراک گذاشتن داستان خود اختصاص داده است تشکر کنید.
- **نحوه استفاده از مصاحبه را بیان کنید:** به ورزشکار بگویید که چگونه از مصاحبه

در مقاله یا گزارش خود استفاده خواهید کرد. این امر به آن‌ها نشان می‌دهد که به صحبت‌هایشان اهمیت می‌دهید و مشتاق هستید تا داستان آن‌ها را با مخاطبان خود به اشتراک بگذارید.

- **اطلاعات تماس:** اطلاعات تماس خود را به ورزشکار ارائه دهید تا در صورت تمایل به برقراری ارتباط مجدد با شما در آینده، امکان این کار را داشته باشد.

مصاحبه با ورزشکاران پارالمپیک در میدان های ورزشی

مصاحبه در میدان نبرد؛

رعایت اصول احترام و مؤلفه های حرفه ای در بازگویی داستان های انگیزشی ورزشکاران پارالمپیک توسط خبرنگاران ورزشی ضروری است. این ورزشکاران نه تنها در عرصه های ورزشی به عنوان قهرمانان بی بدیل شناخته می شوند، بلکه روایت ها، داستان ها و تجربیات آن ها منبعی از الهام و انگیزه برای بسیاری از افراد در سراسر جهان هستند. برای انجام مصاحبه های مؤثر با این ورزشکاران در میدان مسابقات و ورزشگاه ها، توجه به نکات زیر ضروری است:

در ادامه به برخی نکته های مهم در مصاحبه با ورزشکاران در زمان مسابقه اشاره می شود:

- **احترام شرایط ورزشکار:** بعد از مسابقه ورزشکار خسته و تحت فشار روحی است. سعی کنید زمان مناسبی برای مصاحبه انتخاب کنید که به ورزشکار فرصت تجدید قوا بدهد و در صورت امکان از قبل برای انجام مصاحبه هماهنگ کنید.
- **توجه به حریم شخصی:** وقتی که به ورزشکاران نزدیک می شوید، ابتدا احترام خود را نشان دهید و از آنها اجازه بگیرید و اگر قصد مصاحبه دارید، آن را مشخص کنید. ممکن است ورزشکاران در حال آماده سازی برای مسابقه یا در حال استراحت بعد از مسابقه باشند، بنابراین احترام به فضای شخصی آنها بسیار حائز اهمیت است.
- **پرسش با احترام و محترمانه:** هنگامی که اجازه مصاحبه را دریافت کردید، از سؤالات محترمانه که برای مخاطبان جذاب و الهام بخش باشد، استفاده کنید.
- **رعایت حساسیت به محیط:** محیط مسابقه یا ورزشگاه به خودی خود یک محیط حساس است. وقتی در این مکان ها مصاحبه می کنید، به این نکته توجه کنید که صداها و فضای اطراف ممکن است تأثیری بر ورزشکاران داشته باشند؛ بنابراین سعی کنید در یک فضای مناسب و با توجه به شرایط مصاحبه را انجام دهید.
- **احترام به زمان ورزشکار:** اگر ورزشکار برای مسابقه یا تمرینی ویژه زمان مشخصی دارد، این موضوع را در نظر بگیرید و به وقت مصاحبه توجه کنید. اگر وقت مناسبی برای مصاحبه وجود ندارد، از ورزشکار سؤال کنید که آیا در زمان دیگری آزاد هستند یا خیر؟
- **محافظت از حریم شخصی:** حریم شخصی ورزشکاران بسیار حائز اهمیت است. اطمینان حاصل کنید که از اطلاعات شخصی یا حساس در مصاحبه خود استفاده نمی کنید و تنها به موضوعات ورزشی و مرتبط با مسابقه یا تمرین می پردازید.

مصاحبه با ورزشکاران دارای صندلی چرخ‌دار در میدان‌های ورزشی رعایت اصول احترام و حرفه‌ای؛

مصاحبه با ورزشکارانی که روی صندلی چرخ‌دار نشسته‌اند، بسیار مهم است. در این شرایط باید با رفتار حرفه‌ای شرایط مناسب برای ایجاد یک مصاحبه مؤثر و محترمانه را فراهم کرد.

در ادامه به چند نکته برای آگاهی خبرنگاران ورزشی اشاره می‌شود:

- **هم‌سطح شدن با ورزشکار:** برای ایجاد یک ارتباط چشمی و احترام بیشتر، خبرنگار باید در حد امکان هم‌سطح ورزشکار بنشیند. این ممکن است به معنای نشستن روی یک صندلی یا زانو زدن باشد تا در سطح دید ورزشکار قرار بگیرد.
- **نگه‌داشتن میکروفن:** میکروفن را در یک سطح و فاصله مناسب از صورت ورزشکار نگه دارید که به راحتی صدای ورزشکار را ضبط کند. میکروفن را به گونه‌ای نگه دارید تا او بتواند به راحتی صحبت کند بدون اینکه احساس ناراحتی داشته باشد.
- **استفاده از تجهیزات مناسب:** اگر امکانش وجود دارد، از میکروفن‌های بی‌سیم یا یقه‌ای استفاده کنید که به لباس ورزشکار متصل می‌شوند؛ این کار باعث می‌شود تا دست‌های ورزشکار آزاد بماند و او بتواند به راحتی صحبت کند.
- **احترام و ادب:** همیشه با احترام و ادب با ورزشکار رفتار کنید. قبل از شروع مصاحبه، از او بپرسید که آیا راحت است و اگر نیاز به تغییراتی دارد، انجام دهید.
- **توجه به زبان بدن:** به زبان بدن ورزشکار توجه کنید. اگر به نظر می‌رسد که او ناراحت یا خسته است، مصاحبه را کوتاه کنید یا زمان دیگری برای ادامه آن پیشنهاد دهید.
- **محیط مناسب:** اطمینان حاصل کنید که محیط مصاحبه مناسب و آرام است تا ورزشکار بتواند به راحتی تمرکز کند و پاسخ‌های کاملی ارائه دهد.

 به خاطر بسپاریم؛

✓ مصاحبه با افراد ورزشکار دارای صندلی چرخ‌دار در میدان‌های مسابقات و ورزشگاه‌ها نیازمند رعایت نکات خاصی است تا از روند محترمانه و مؤثری برخوردار باشد.

ملاحظات زبانی و ارائه در مصاحبه با پارالمپین‌ها

به کارگیری کلمات، واژگان و اصطلاحات مناسب؛ با توجه به اهمیت مصاحبه با پارالمپین‌ها و بیان دستاوردهای الهام‌بخش آنها، مصاحبه‌کنندگان باید به ظرافت‌های زبانی و استفاده از کلمات، واژگان و اصطلاحات مناسب توجه ویژه‌ای داشته باشند تا مصاحبه‌ای محترمانه، آموزنده و الهام‌بخش رقم بزنند.

در این بخش، به برخی از نکات کلیدی در مورد اصطلاحات مناسب با پارالمپین‌ها اشاره شده است:

استفاده از زبان اول شخص:

- **زبان اول شخص:** همیشه از زبان اول شخص استفاده کنید به عنوان مثال، «ورزشکار دارای معلولیت» به جای استفاده از کلمه «معلول»، این بر فرد تأکید می‌کند نه ناتوانی او.

استفاده از زبان مناسب، فراگیر و محترمانه:

- **از اصطلاحات تحقیرآمیز خودداری کنید:** از به کار بردن کلماتی مانند «معلول» یا «محدود» خودداری کنید. به جای آن از «فرد دارای معلولیت» یا «ورزشکار دارای معلولیت» استفاده کنید.
- **از زبان مناسب استفاده کنید:** از اصطلاحات توهین‌آمیز یا کلیشه‌ای در مورد معلولیت خودداری کنید. در صورت عدم اطمینان، از ورزشکار بپرسید که چه اصطلاحاتی برای معرفی او مناسب‌تر است.
- **از کلیشه‌ها و پیش‌فرض‌ها پرهیز کنید:** فرض نکنید که همه افراد دارای معلولیت تجربیات مشابهی دارند. از هر ورزشکار در مورد تجربیات منحصر به فرد خود سؤال کنید.
- **استفاده از زبان فراگیر:** از عباراتی مانند «محدود در صندلی چرخ‌دار» یا «کم‌بینا» خودداری کنید. به جای آن، از «کاربر صندلی چرخ‌دار» و «افراد کم‌بینا» استفاده نمایید.
- **حفظ لحن احترام‌آمیز:** از عبارات حمایت‌آمیز یا القاکننده تصور «غلبه بر معلولیت» پرهیز کنید. ورزشکاران پارالمپیک، همچون سایر پارالمپین‌ها با پشتکار و تعهدی مثال‌زدنی تمرین می‌کنند.
- **حساسیت فرهنگی:** به موارد مربوط به حساسیت فرهنگی توجه داشته باشید و مطمئن شوید که هیچ کلامی که ممکن است توهین‌آمیز یا نامناسب تلقی شود، استفاده نکرده‌اید.
- **سیستم کلاس‌بندی پزشکی، ورزشی:** در صورت لزوم، سیستم کلاس‌بندی در ورزش‌های پارالمپیک را به طور مختصر توضیح دهید، اما از پرداختن به جزئیات فنی

خودداری کنید. بر این تمرکز کنید که چگونه رقابت عادلانه را در هر رشته ورزشی تضمین می‌کند.

تمرکز بر ماهیت ورزشی و دستاوردهای ورزشکاران:

- **تمرکز بر هویت ورزشی و مسابقه:** ورزش و ماهیت رقابتی ورزش‌های پارالمپیک را برجسته کنید. ورزش‌های پارالمپیک رقابتی و جذاب هستند.
 - **تمرکز روی ورزشکار:** دستاوردها و اهداف ورزشی آنها را برجسته کنید.
 - **جستجو در تجربیات:** استراتژی قهرمانی و تجربیات ورزشکاران را در خود ورزش جستجو کنید. در حالی که داستان‌های ورزشکاران پارالمپیک الهام‌بخش هستند، به کاوش عمیق‌تر بپردازید و در مورد روش‌های تمرین، استراتژی‌های پیش از مسابقه و تجربیات آن‌ها در چارچوب آن ورزش خاص سؤال کنید.
 - **همکاری با سازمان‌های ورزشی:** با سازمان‌های ورزشی مرتبط با ورزشکاران پارالمپیک از جمله فدراسیون جانبازان و توان‌یابان، کمیته ملی پارالمپیک، انجمن‌های فعال حوزه معلولیت همکاری کنید تا مصاحبه شما را برای مخاطبان بیشتری منتشر کنند.
- با پیروی از این راهنما می‌توانید مصاحبه‌هایی انجام دهید که هم آموزنده و هم محترمانه باشند و به شما کمک کنند تا گزارش‌های اثربخشی از ورزشکاران دارای معلولیت را به شیوه‌ای دقیق و حساس تهیه کنید.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ با حساسیت و آگاهی، خبرنگاران می‌توانند به ترویج عدالت و فرصت‌های برابر برای همه افراد، صرف نظر از توانایی‌هایشان، کمک کنند.
- ✓ معلولیت افراد از جمله ورزشکاران یک واقعیت است، نه ویژگی تعیین‌کننده.

راهنمای عکاسی ورزشی از ورزشکاران پارالمپیک

درخشش در میدان عمل؛ بازی‌های پارالمپیک به عنوان عرصه‌ای بی‌نظیر برای نمایش قدرت، استقامت و اراده‌ی بی‌نظیر انسان شناخته می‌شوند. عکاسی ورزشی در این محیط نقشی شگفت‌انگیز دارد، زیرا با به اشتراک گذاشتن داستان‌های ورزشکاران و به تصویر کشیدن روحیه‌ی جنگندگی و تعهد آن‌ها کمک می‌کند.

عکس‌های ورزشی نه تنها لحظات هیجان‌انگیز مسابقات را ثبت می‌کنند، بلکه می‌توانند نگرش جامعه را نسبت به معلولیت تغییر داده و به ایجاد جامعه‌ای فراگیرتر و عادلانه‌تر کمک کنند. در این راهنمای جامع به اهمیت عکاسی از ورزشکاران پارالمپیک به عنوان افرادی با تجربیات و شخصیت‌های یکتا پرداخته خواهد شد. شما با استفاده از این راهنما، قادر خواهید بود در مسابقات پارالمپیک عکس‌هایی خلاقانه و تأثیرگذار ثبت کنید که همچنین به عنوان نمادی از قدرت اراده و انگیزه‌ی بی‌پایان این ورزشکاران شناخته می‌شوند.

در ادامه به برخی نکته‌های مهم در عکاسی ورزشی اشاره می‌شود:

♦ آمادگی قبل از مسابقه:

آماده‌سازی:

- **ورزش‌ها را بشناسید:** درباره ورزش‌های مختلف پارالمپیک، قوانین و مقررات آنها مطالعه کنید. این به شما کمک می‌کند تا بفهمید چه چیزی در هر ورزش قابل توجه و اهمیت است؛ لحظات کلیدی را پیش‌بینی کنید تا عکس‌هایی با زمینه غنی‌تر و خلاقانه‌تری بگیرید.
- **ورزشکاران را بشناسید:** درباره ورزشکاران، رشته‌های ورزشی و داستان‌های پشت سر آنها اطلاعات کسب کنید. این به شما کمک می‌کند تا عکس‌های معنادارتر و تأثیرگذارتر بگیرید.
- **به محل برگزاری بروید:** اگر امکان دارد، قبل از روز مسابقه از محل برگزاری دیدن کنید تا با بهترین مکان‌ها برای عکاسی آشنا شوید؛ بهترین زوایای دید را پیدا کنید.

مجوزها و مقررات:

- **به مجوزها توجه داشته باشید:** همچنین می‌توانید با مقامات محلی تماس بگیرید و ببینید آیا محدودیت‌هایی برای عکاسان وجود دارد یا خیر؟ ممکن است برای عکاسی از رویداد یا دسترسی به مناطق خاص به مجوزهای خاصی نیاز داشته باشید.

- به مقررات و قوانین احترام بگذارید: از مقررات و قوانین مربوط به عکاسی در محل برگزاری مسابقات و همچنین قوانین مربوط به تعامل با ورزشکاران مطلع باشید.

◆ **حین مسابقه:**

- **حضور زود هنگام:** زودتر از موعد به محل برگزاری برسید تا بتوانید جای خود را پیدا کنید و برای عکاسی آماده شوید.
- **به ورزشکاران احترام بگذارید:** به حریم خصوصی ورزشکاران و تماشاگران احترام بگذارید؛ به یاد داشته باشید که ورزشکاران پارالمپیک هم مثل هر ورزشکار دیگری سخت تلاش می‌کنند و شایسته احترام هستند.
- **مزاحم ورزشکاران نشوید:** عکاسی از ورزشکاران را در مواقعی که تمرکز دارند یا در حین تمرین و مسابقه هستند و باعث مزاحمت آنها می‌شود؛ خودداری کنید.
- **روی لحظات کلیدی تمرکز کنید:** به دنبال لحظات کلیدی در هر رقابت باشید، مانند لحظه عبور از خط پایان، گلزنی یا یک حرکت چالش‌برانگیز و لحظات دراماتیک.
- **از بروز احساسات عکس بگیرید:** عکس‌هایی از احساسات ورزشکاران، تماشاگران و مربیان بگیرید و به دنبال لحظات احساسی باشید که فراتر از عمل و نشان‌دهنده عزم، تعهد و داستان شخصی ورزشکاران باشد.
- **داستان تعریف کنید:** با عکس‌های خود داستانی را روایت کنید.

◆ **بعد از مسابقه:**

- **عکس‌های خود را به اشتراک بگذارید:** عکس‌های خود را چه آنلاین و چه به صورت چاپی با دیگران به اشتراک بگذارید تا به افزایش آگاهی از ورزش‌های پارالمپیک و توانایی‌های باورنکردنی ورزشکاران پارالمپیک کمک کنید.

◆ **به خاطر بسپاریم؛**

- ✓ **مهم‌ترین مسئله این است که به ورزشکاران و داستان‌هایشان احترام بگذارید؛ شما با کمی برنامه‌ریزی و تلاش می‌توانید عکس‌های زیبا و تأثیرگذاری از بازی‌های پارالمپیک بگیرید.**

حریم خصوصی

حریم خصوصی گوهری گران بها در معرض تهدید؛ حریم خصوصی حقی است که به افراد اجازه می‌دهد تا کنترل زندگی شخصی خود را بر عهده داشته باشند و به موجب آن افراد می‌توانند، مدیریت کنند که چه اطلاعاتی در مورد آنها جمع‌آوری، استفاده و به اشتراک گذاشته شود. این حق به افراد اجازه می‌دهد تا قلمرو زندگی شخصی و امور خصوصی خود را به گونه‌ای در اختیار داشته باشند که بدون رضایت آنها مورد تعرض قرار نگیرد و از تجاوز یا دخالت دیگران در امان باشد.

حریم خصوصی به مانند گوهری گران بها، با چالش‌های متعددی روبرو است. پیشرفت‌های چشمگیر در فناوری ارتباطات و اطلاعات، از جمله اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و هوش مصنوعی، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی و به اشتراک گذاری اطلاعات شخصی را به طور بی‌سابقه‌ای آسان کرده است.

در دنیای امروز، مهم‌ترین چالش‌های پیش روی حریم خصوصی به اشتراک گذاری بی‌رویه اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی، نشت و فروش اطلاعات، ردیابی آنلاین برنامه‌های کاربردی اینترنت، دستگاه‌های هوشمند، نبود قوانین جامع، ضعف در اجرای قوانین، ناآگاهی و بی‌تفاوتی افراد، فقدان سواد دیجیتال، عدم آگاهی از خطرات و بی‌تفاوتی نسبت به حریم خصوصی، آحاد انسان‌ها به خصوص افراد دارای معلولیت را در برابر تهدیدات آنلاین و نقض حریم خصوصی‌شان آسیب‌پذیرتر کرده است.

لازم به ذکر است؛ در کنار راه‌حل‌های فردی، افراد دارای معلولیت برای حفظ حریم خصوصی‌شان به اقدامات جمعی و حمایتی از سوی جامعه، دولت، سازمان‌های مردم نهاد و آگاهی شهروندان از مفاهیم اصلی حریم خصوصی در حوزه معلولیت نیاز دارند.

در ادامه به تعریف حریم خصوصی و مفاهیم اصلی آن پرداخته می‌شود:

مفهوم حریم خصوصی:

حریم خصوصی، بخشی از زندگی هر فرد دانسته شده که در آن از آزادی در برابر بازخواست و کیفر حقوقی برخوردار است و تصمیم‌گیری درباره آن بخش و نیز اطلاع، ورود و نظارت بر آن، منحصرأ در اختیار خود شخص است؛ بنابراین دیگر اشخاص حق ورود به آن قلمرو، مداخله و یا کسب اطلاعات از آن را بدون رضایت شخص ندارند. منزل مسکونی، اماکن خصوصی، جسم افراد، آبرو، اطلاعات و ارتباطات خصوصی هر شخصی جزو حریم خصوصی او محسوب می‌شود.

چگونه می‌توان از حریم خصوصی خود محافظت کرد:

- مراقب باشید که چه اطلاعاتی را به صورت آنلاین به اشتراک می‌گذارید.
- از به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی خود با افراد ناشناس خودداری کنید.
- از رمزهای عبور قوی و منحصر به فرد برای همه حساب‌های آنلاین خود استفاده کنید.
- از تنظیمات حریم خصوصی قوی در حساب‌های رسانه‌های اجتماعی و سایر وبسایت‌ها استفاده کنید.
- از نرم‌افزارهای امنیتی و ضد بدافزار استفاده کنید.
- سازمان‌ها باید از اطلاعات شخصی افراد به طور مسئولانه استفاده کنند و از قوانین مربوط به حریم خصوصی پیروی کنند.
- افراد باید از حریم خصوصی خود محافظت کرده و در مورد حقوق خود در زمینه حریم خصوصی آگاه باشند.
- برای اطلاعات بیشتر با یک وکیل یا متخصص حقوقی واجد شرایط مشورت کنید.

حریم خصوصی افراد دارای معلولیت

باید به حریم خصوصی افراد دارای معلولیت، مانند حریم خصوصی دیگر افراد، احترام گذاشت. این بدان معنی است که باید از اطلاعات شخصی و محرمانه آنها در برابر افشا یا استفاده بدون رضایت‌شان، محافظت شود. افراد دارای معلولیت نباید به دلیل وجود معلولیت خود، مورد تبعیض قرار گیرند و حق دارند که در مورد جمع‌آوری، استفاده و به اشتراک‌گذاری اطلاعات شخصی خود، به اندازه هر فرد دیگری از احترام و محافظت برخوردار باشند.

◆ ملاحظات مهم درباره حریم خصوصی افراد دارای معلولیت:

رضایت:

- قبل از جمع‌آوری یا به اشتراک‌گذاری اطلاعات شخصی افراد دارای معلولیت، همیشه باید رضایت آنها را کسب کنید؛ این به معنای استفاده از زبان ساده و قابل فهم برای توضیح نحوه استفاده از اطلاعات آنهاست و اینکه چه کسی به آنها دسترسی خواهد داشت.
- به افراد دارای معلولیت اجازه دهید تا در مورد نحوه جمع‌آوری، استفاده و به اشتراک‌گذاری اطلاعات خود کنترل داشته باشند.

محرمانگی:

- اطلاعات شخصی و محرمانه افراد دارای معلولیت شامل اطلاعات آنها را در برابر دسترسی یا استفاده غیرمجاز، محرمانه نگه دارید.
- از اقدامات امنیتی مناسب برای محافظت از اطلاعات شخصی افراد دارای معلولیت در برابر دسترسی غیرمجاز، سرقت، سوءاستفاده یا افشا استفاده کنید.
- اطلاعات شخصی و محرمانه افراد دارای معلولیت باید تنها با افرادی به اشتراک گذاشته شوند که مجاز هستند آن اطلاعات را بدانند.

حق دسترسی به اطلاعات شخصی خود:

- حق دسترسی به اطلاعات شخصی شامل دانستن اینکه چه اطلاعاتی در مورد آنها جمع‌آوری شده است، چگونه از آن استفاده می‌شود و چه کسی به آن دسترسی دارد:
- حق اصلاح اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده در مورد خود.
 - حق درخواست حذف اطلاعات شخصی خود در برخی موارد.

- حق محدود کردن نحوه استفاده از اطلاعات شخصی خود.
- حق اعتراض به نحوه جمع‌آوری، استفاده یا به اشتراک گذاری اطلاعات شخصی خود.

عدم تبعیض:

- افراد دارای معلولیت را از فرصت‌های دسترسی به اطلاعات شخصی خود محروم نکنید.
- بدون رضایت افراد دارای معلولیت تصمیمات مربوط به اطلاعات شخصی را با اشخاص ثالث اتخاذ نکنید.
- استانداردهای متفاوتی برای افراد دارای معلولیت در مورد جمع‌آوری، استفاده یا به اشتراک گذاری اطلاعات شخصی اعمال نکنید.
- افراد دارای معلولیت باید همان حقوق و فرصت‌هایی را برای کنترل اطلاعات شخصی خود داشته باشند که دیگران دارند.

◆ سایر ملاحظات:

- هنگام جمع‌آوری یا به اشتراک گذاری اطلاعات مربوط به سلامت افراد دارای اختلال روان یا معلولیت، دقت بیشتری به خرج دهید. از قوانین و مقررات مربوط به حریم خصوصی اطلاعات مربوطه پیروی کنید.
- اگر با فردی دارای ناتوانی هوشی (کم توان ذهنی) کار می‌کنید، مطمئن شوید که از نحوه ارتباط و تصمیم‌گیری آگاه است. در صورت لزوم از قیم قانونی یا مددکار اجتماعی یا یک نماینده برای کمک استفاده شود.

◆ به خاطر بسپاریم؛

- ✓ با رعایت این نکات، می‌توان به حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت، شخصیت و احترام به آنها به عنوان اشخاص دارای حقوق و کرامت کمک کرد.
- ✓ آموزش و توانمندسازی افراد دارای معلولیت در مورد حقوق حریم خصوصی خود به آنها کمک می‌کند تا در مورد نحوه محافظت از اطلاعات خود تصمیمات آگاهانه بگیرند.
- ✓ باید از افراد دارای معلولیت در توسعه سیاست‌ها و رویه‌های مربوط به حریم خصوصی خود مشارکت بخواهید.

راهنمای خبرنگاران برای حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت

حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت در هنگام مصاحبه و گزارش دهی، یک امر اخلاقی و قانونی است. این افراد، مانند هر فرد دیگری، حق دارند که اطلاعات شخصی خود را کنترل کنند و در مورد نحوه استفاده از آن تصمیم بگیرند. رسانه‌ها می‌توانند نقش مهمی در ارتقای آگاهی عمومی در رابطه با حریم خصوصی افراد دارای معلولیت و ترویج فرهنگ احترام به آن‌ها ایفا کنند و به مبارزه با کلیشه‌ها و باورهای غلط در مورد افراد دارای معلولیت کمک کنند.

این بخش از راهنمای رسانه‌ای بر اساس منابع مختلف، از جمله قوانین ملی و بین‌المللی، دستورالعمل‌های اخلاقی روزنامه‌نگاری تدوین شده است و به بررسی اهمیت حریم خصوصی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها، چالش‌های موجود در این زمینه و رهنمودهایی برای خبرنگاران برای انجام مصاحبه‌ها و گزارش دهی مسئولانه پرداخته است.

در ادامه به برخی از نکات اساسی برای رعایت حریم خصوصی توسط خبرنگاران اشاره خواهد شد:

کسب رضایت آگاهانه:

- قبل از مصاحبه، باید رضایت آگاهانه فرد دارای معلولیت را برای مصاحبه، استفاده از تصاویر یا فیلم‌ها و انتشار اطلاعات شخصی او کسب کنید. این به معنای توضیح هدف مصاحبه، نحوه استفاده از اطلاعات و حق آنها برای رد یا محدود کردن استفاده از اطلاعاتشان است.
- رضایت آگاهانه باید به زبان ساده و قابل فهم برای فرد ارائه شود. در صورت نیاز، باید از مترجم زبان اشاره یا سایر روش‌های کمکی استفاده کنید.
- به فرد فرصت کافی برای پرسیدن سؤال و درک کامل اطلاعات قبل از امضای فرم رضایت‌نامه بدهید.

احترام به حریم خصوصی:

- به حریم خصوصی فرد در طول و بعد از مصاحبه احترام بگذارید. این شامل خودداری از پرسیدن سؤالات شخصی یا نامناسب و محرمانه نگه‌داشتن هر گونه اطلاعات شخصی که به شما داده می‌شود؛ است.
- از به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی حساس مانند آدرس خانه، شماره تلفن، ایمیل و

موارد مشابه، همچنین اطلاعاتی مانند وضعیت سلامتی و پزشکی، وضعیت مالی یا روابط شخصی بدون رضایت فرد خودداری کنید.

- به محدودیت‌های جسمی یا ذهنی فرد احترام بگذارید و در صورت نیاز، برای تسهیل مصاحبه، تمهیدات لازم را فراهم کنید.

اطلاعات مربوط به معلولیت:

- به حق افراد دارای معلولیت در مورد انتشار اطلاعات مربوط به معلولیت خود احترام بگذارید.
- افراد دارای معلولیت حق دارند که در مورد اینکه چه اطلاعاتی در مورد معلولیت آنها جمع‌آوری، استفاده و به اشتراک گذاشته می‌شود، تصمیم بگیرند که شامل اطلاعات مربوط به وضعیت سلامتی، توانایی‌های جسمی و ذهنی و نیازهای آنها است.
- در هنگام مصاحبه درباره جزئیات شخصی و معلولیت افراد کنجکاوی نکنید، مگر اینکه مصاحبه‌شونده آن را مطرح کند و با تمایل شخصی آن را بازگو کند.
- درباره کودکان دارای معلولیت و افراد با ناتوانی هوشی (کم‌توان ذهنی) باید مراقبت‌های ویژه‌ای را برای حفظ حریم خصوصی آنها انجام داد.

کنترل تصاویر و فیلم‌ها:

- افراد دارای معلولیت حق دارند در مورد اینکه چه تصویری یا فیلم‌هایی از آنها گرفته می‌شود و چگونه از آنها استفاده می‌شود، تصمیم بگیرند. این شامل تصاویر و فیلم‌هایی از آنها در اماکن عمومی، محل کار و خانه آنها است.
- قبل از گرفتن عکس یا فیلم از فرد، رضایت آگاهانه او را کسب کنید. به او بگویید که از تصاویر یا فیلم‌ها برای چه منظوری استفاده خواهد شد و آنها را کجا می‌توان دید.
- از گرفتن عکس یا فیلم از فرد در شرایطی که حریم خصوصی او را نقض می‌کند، خودداری کنید.
- به خواسته‌های فرد در مورد نحوه ویرایش یا انتشار تصاویر یا فیلم‌ها احترام بگذارید.

گرفتن مجوز کتبی:

گرفتن رضایت‌نامه کتبی از افراد دارای معلولیت، یک عمل مهم و ضروری برای خبرنگاران است. این کار به حفظ حریم خصوصی افراد و اطمینان از اینکه آنها در مورد نحوه استفاده از اطلاعات خود، حق انتخاب دارند، کمک می‌کند.

نکاتی درباره رضایت‌نامه کتبی:

- شرایط را به وضوح توضیح دهید: قبل از اینکه فرد فرم رضایت‌نامه را امضا کند، باید به طور کامل هدف مصاحبه، نحوه استفاده از اطلاعات و حق او برای رد یا محدود کردن استفاده از اطلاعاتش را توضیح دهید.
- از فرم رضایت‌نامه مناسب استفاده کنید: از فرم رضایت‌نامه ای استفاده کنید که به طور خاص برای مصاحبه با افراد دارای معلولیت طراحی شده باشد. این برگه‌ها باید به زبان ساده نوشته شده باشند و گزینه‌های مختلفی را برای انتخاب فرد در مورد نحوه استفاده از اطلاعاتش ارائه دهند.
- مراقب امضای فرد باشید: قبل از شروع مصاحبه، از فرد بخواهید که فرم رضایت‌نامه را امضا کند. مطمئن شوید که او قبل از امضا، فرم را به طور کامل خوانده و درک کرده است.
- یک نسخه از رضایت‌نامه را نگه دارید: برای سوابق خود، یک نسخه از فرم رضایت‌نامه امضا شده را نگه دارید.
- مصاحبه با فردی که دارای ناتوانی هوشی (کم‌توانی ذهنی) است: در این موارد، ممکن است فرد به طور کامل متوجه معنای مصاحبه و نحوه استفاده از اطلاعات آن نباشد. به همین دلیل، لازم است از یک شخص ثالث مانند قیم یا سرپرست قانونی یا مددکار اجتماعی برای کسب رضایت‌نامه کتبی اقدام کنید.
- زمانی که اطلاعات شخصی حساس در حال افشا شدن باشد: اگر در طول مصاحبه قصد دارید اطلاعات شخصی حساس مانند آدرس خانه، شماره تلفن یا شرایط پزشکی فرد را فاش کنید، باید از او رضایت‌نامه کتبی داشته باشید.

محتوای رضایت‌نامه کتبی:

- فرم رضایت‌نامه کتبی باید به زبان ساده و قابل فهم برای فرد نوشته شود و شامل موارد زیر باشد:
- عنوان فرم رضایت‌نامه
 - هدف مصاحبه
 - نحوه استفاده از اطلاعات (به عنوان مثال، در یک مقاله خبری، در یک برنامه تلویزیونی، در یک وبسایت)
 - حق فرد برای رد یا محدود کردن استفاده از اطلاعات خود
 - اطلاعات تماس با خبرنگار
 - مکان و تاریخ
 - امضای فرد
 - امضای خبرنگار

دسترسی به اطلاعات:

- افراد دارای معلولیت باید به اطلاعاتی که در مورد آنها منتشر می‌شود دسترسی داشته باشند. این شامل حق دریافت نسخه‌ای از مصاحبه و حق اصلاح یا به‌روزرسانی اطلاعات نادرست است.
- به فرد فرصت کافی برای بررسی اطلاعات قبل از انتشار آن بدهید و به نظرات و خواسته‌های او توجه کنید.

ملاحظات اخلاقی:

- به افراد دارای معلولیت فرصت دهید تا داستان خود را به روشی که می‌خواهند به اشتراک بگذارند. آنها را قطع نکنید یا کلمات آنها را در دهانشان نگذارید.
- خبرنگاران باید به استقلال و خودمختاری افراد دارای معلولیت احترام بگذارند و آنها را به عنوان افرادی فعال در گزارش‌های خود معرفی کنند.
- قبل از انتشار گزارش، آن را با دقت بررسی کنید تا مطمئن شوید که هیچ اطلاعات نادرست یا گمراه‌کننده‌ای وجود ندارد.
- به ویژه مراقب باشید که از زبان کلیشه‌ای یا توهین‌آمیز در مورد افراد دارای معلولیت استفاده نکنید.
- گزارش خود را متعادل و عینی نگه‌دارید و به بیان دیدگاه‌های مختلف درباره موضوع مورد بحث بپردازید.

راهنمای سازمان‌های رسانه‌ای برای حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت

بنگاه‌های خبری و اطلاع‌رسانی در ترویج آگاهی، احترام و درک عمومی از حقوق حریم خصوصی افراد دارای معلولیت نقشی حیاتی ایفا می‌کنند. سازمان‌های رسانه‌ای کشور از جمله خبرگزاری‌ها، مطبوعات، صداوسیما، شبکه‌های اجتماعی و سکوه‌های آنلاین می‌توانند با افزایش آگاهی عمومی و آموزش خبرنگاران، حمایت از سازمان‌های مدافع حقوق افراد دارای معلولیت، تقویت قوانین و مقررات و رعایت اصول اخلاق رسانه‌ای، به نهادینه شدن احترام و حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت در رسانه‌های کشور و جامعه کمک کنند.

در ادامه به برخی نکات مهم در این زمینه اشاره می‌شود:

افزایش آگاهی عمومی:

- گزارش‌های روشن‌گرانه و متعادلی در مورد مسائل مربوط به حریم خصوصی افراد دارای معلولیت منتشر کنید.
- تجربیات افراد دارای معلولیت در مورد نقض حریم خصوصی را منتشر کنید.
- با ساخت برنامه‌های موثر و علمی درباره قوانین و مقررات مربوط به حریم خصوصی افراد دارای معلولیت و حفظ آن به مردم آموزش دهید.

آموزش خبرنگاران:

- به خبرنگاران در مورد حقوق و ملاحظات مربوط به حریم خصوصی افراد دارای معلولیت آموزش دهید.
- از خبرنگاران بخواهید که در گزارش‌های خود به حریم خصوصی افراد دارای معلولیت احترام بگذارند.

حمایت از انجمن‌های حامی حقوق افراد دارای معلولیت:

- با انجمن‌های حامی افراد دارای معلولیت در زمینه آموزش و حمایت از افراد دارای معلولیت درباره رعایت حریم خصوصی همکاری کنید.
- از تلاش‌های این سازمان‌ها برای تقویت قوانین و مقررات مربوط به حریم خصوصی افراد دارای معلولیت حمایت کنید.

تقویت قوانین و مقررات:

- با ترویج و اشتراک گذاری محتواهای مرتبط از قوانین و مقررات حامی حریم خصوصی افراد دارای معلولیت حمایت کنید.
- نقض قوانین و مقررات مربوط به حریم خصوصی افراد دارای معلولیت را رصد و گزارش کنید.
- دستورالعمل‌های واضحی در مورد گزارش دهی در مورد افراد دارای معلولیت تدوین کنید.

رعایت اصول اخلاق رسانه‌ای:

- در انتشار مطالب، اصول اخلاق رسانه‌ای را رعایت کنید.
- از انتشار مطالب توهین و افترا آمیز و خلاف واقع در مورد افراد دارای معلولیت خودداری کنید.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ مخاطبان نیز می‌توانند در حفظ حریم خصوصی افراد در رسانه‌های کشور اهم از خبرگزاری‌ها مطبوعات، صداوسیما و شبکه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های آنلاین نقش مهمی ایفا کنند.
- ✓ با گزارش موارد نقض حریم خصوصی و پرهیز از به اشتراک گذاشتن اطلاعات شخصی افراد در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، می‌توان به ارتقای فرهنگ احترام به حریم خصوصی در جامعه کمک کرد.

چگونگی بازنمایی خشونت علیه افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها

رسانه‌ها بازیگری مهم در شکل‌دهی درک ما از جهان؛ رسانه‌ها نقشی اساسی در شکل‌دهی به درک ما از جهان ایفا می‌کنند. متأسفانه در برخی از محتواهای رسانه‌ای افراد دارای معلولیت به عنوان قربانیان بی‌دفاع یا مجرمان شرور به تصویر کشیده می‌شوند که پیامدهای زیان‌باری در دنیای واقعی برای این افراد و جامعه به همراه دارد.

این بازنمایی‌های مضر می‌تواند به تبعیض، خشونت و حتی قتل افراد دارای معلولیت منجر شود. افراد دارای معلولیت به دلیل این تصاویر کلیشه‌ای، با تبعیض و طرد اجتماعی در زمینه‌های مختلف مانند اشتغال، آموزش و غیره روبرو می‌شوند.

علاوه بر آن، نمایش منفی، خشونت علیه افراد دارای معلولیت را توجیه و آنها را به اهدافی آسان برای سوءاستفاده و جنایت تبدیل می‌کند. این موضوع می‌تواند عزت‌نفس این افراد را نیز تحت تأثیر قرار دهد و باعث شود که احساس کنند ارزشمند یا توانمند نیستند.

با توجه به این پیامدهای منفی، ضروری است که رسانه‌ها در نحوه‌ی نمایش افراد دارای معلولیت مسئولیت‌پذیر باشند. آنها باید از به تصویر کشیدن کلیشه‌ها و تصاویر منفی خودداری کنند. با این وجود می‌توان با انجام اقداماتی به تغییر رویکرد رسانه‌ها کمک کرد و از رسانه‌ها خواست که تصاویری دقیق و مثبت از افراد دارای معلولیت ارائه دهند و در مورد خطرات تبعیض و خشونت علیه آنها آگاهی‌رسانی بیشتری انجام دهند.

در اینجا به برخی نکات کلیدی اشاره می‌شود:

تمرکز بر قربانی، نه معلولیت:

- گزارش خشونت، قتل و سوءاستفاده علیه افراد دارای معلولیت، نه فقط بر معلولیت آنها بلکه باید با نگاه انسانی و به عنوان یک انسان تمرکز کند. در گزارش، مصاحبه و محتوای خود زندگی، دستاوردها و تأثیر جرم بر افراد دارای معلولیت را برجسته کنید.
- به جای استفاده از زبان و لحن خشونت‌آمیز از زبان محترمانه و خنثی استفاده کنید.
- استفاده از معلولیت به عنوان عاملی برای تحریک احساسات خودداری کنید.
- گزارش خود را به گونه‌ای بیان نکنید که معلولیت، جرم را شوک‌آورتر جلوه دهد و القا نکنید که معلولیت عامل یا مشوق خشونت شده است.
- بر گزارش جرم و نه معلولیت متمرکز شوید و از بزرگ‌نمایی معلولیت یا القا اینکه معلولیت باعث هدف قرار گرفتن شخص شده است، پرهیز کنید.

گزارش دقیق و محترمانه:

- در گزارش خود از اصطلاحات خاص برای سوءاستفاده مانند «سوءاستفاده جسمی، تجاوز جنسی، سوءاستفاده فیزیکی، خشونت غیرقانونی، تجاوز به حقوق فردی، حمله غیرقانونی» استفاده کنید.
- در صورت استفاده از تصاویر، اطمینان حاصل کنید که فرد قربانی دارای معلولیت را با وقار و احترام نشان می‌دهید.

تمرکز بر جرم و زمینه:

- صحت اطلاعات را قبل از گزارش دادن از طریق منابع معتبر متعدد، بررسی کرده و تطبیق دهید.
- جزئیات اساسی حادثه را بدون پرداختن به جنبه‌های ناخوشایند ارائه دهید.
- هرگونه سابقه سوءاستفاده یا عوامل مؤثر احتمالی در حادثه را بررسی کنید.
- مسئله گسترده‌تر خشونت یا سوءاستفاده از افراد دارای معلولیت را توضیح دهید. آیا عوامل نظامند و سازمان یافته در این میان نقش داشته‌اند؟
- اطلاعات مربوط به راه‌های ارتباطی تلفنی، گروه‌های حمایتی، انجمن‌های تخصصی مرتبط با معلولیت و خشونت یا کمک‌های حقوقی برای افراد دارای معلولیت درگیر با خشونت یا سوءاستفاده را ذکر کنید.

اجتناب از انگ:

- کلیشه‌ها را تکرار نکنید؛ افراد دارای معلولیت را به عنوان قربانیان خشونت و ناتوان نشان ندهید.
- منابع حمایتی و سازمان‌های خدمات اجتماعی موجود برای افراد دارای معلولیت را برجسته کنید.
- از زبان ترحم‌آمیز پرهیز کنید، افراد دارای معلولیت را به عنوان انسان‌های قابل ترحم نشان ندهید.
- افراد دارای معلولیت را به عنوان انسان‌هایی مقاوم و توانمند معرفی کنید.

حفظ هویت و حریم خصوصی:

- حریم خصوصی فرد دارای معلولیت قربانی خشونت و خانواده‌اش را حفظ کنید.
- در صورت درخواست ناشناس ماندن از طرف فرد قربانی یا خانواده، از انتشار نام و بیان

جزئیات قابل شناسایی حادثه خودداری کنید.

- اگر از نام و مشخصات فرد قربانی استفاده می‌کنید، رضایت خودشان یا قیم قانونی آن‌ها را کسب کنید.
- در استفاده از تصاویر احتیاط کنید؛ فرد قربانی را با تصاویر محو یا تار کردن چهره‌هایشان نشان دهید.
- از نمایش تصاویری که می‌توانند قربانی یا صحنه جرم را قابل شناسایی کنند، خودداری کنید.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ هنگام گزارش درباره موضوعات حساس، هدف شما اطلاع‌رسانی دقیق به عموم و افزایش آگاهی است در حالی که به قربانی و جامعه معلولیت احترام می‌گذارید.

راهنمای رسانه‌ها در بازتاب خودکشی افراد دارای معلولیت

خودکشی یک چالش چند بُعدی جهانی است که عوامل گوناگون فرهنگی، اجتماعی، روانی، فردی، بهداشت عمومی، اقتصادی و موارد مشابه در آن نقش دارند و جامعه انسانی را در سراسر جهان تحت تأثیر قرار می‌دهد.

خودکشی هیچ مرزی از نظر سن، جنس، نژاد، قومیت یا وضعیت معلولیت نمی‌شناسد و بر اساس گزارش سازمان بهداشت جهانی (WHO)، سالانه بیش از ۷۰۰,۰۰۰ نفر در اثر خودکشی جان خود را از دست می‌دهند که نشان‌دهنده یک بحران جهانی است. اگرچه همه گروه‌های جمعیتی در برابر این مشکل آسیب‌پذیر هستند؛ اما افراد دارای معلولیت به دلیل چالش‌های منحصر به فردی که با آن‌ها مواجه‌اند، در معرض خطر بیشتری برای خودکشی قرار دارند.

رسانه‌ها در نحوه به تصویر کشیدن خودکشی و گزارش اخبار مرتبط با آن، نقشی اساسی ایفا می‌کنند. سازمان بهداشت جهانی تأکید دارد که گزارش‌های نادرست می‌تواند پیامدهای منفی متعددی، از جمله تقلید خودکشی و افزایش انگ پیرامون این مسئله را به همراه داشته باشد. این امر به ویژه در مورد خودکشی افراد دارای معلولیت اهمیت دارد، زیرا این افراد ممکن است به دلیل چالش‌های جسمی و روانی بیشتر، تأثیرپذیری بیشتری از گزارش‌های نادرست داشته باشند.

رسانه‌ها با بهره‌مندی از منابع معتبر مانند دستورالعمل‌های سازمان بهداشت جهانی در گزارش‌دهی، می‌تواند به بهبود کیفیت و تأثیرگذاری گزارش‌ها در این زمینه کمک شایانی کند.

چالش‌های گزارش و انعکاس خودکشی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها:

- رسانه‌ها گاه به طور ناخواسته به کلیشه‌ها و برچسب‌های مربوط به افراد دارای معلولیت دامن می‌زنند. این امر می‌تواند به انگ درونی در افراد دارای معلولیت و افزایش احساس انزوا و ناامیدی آنها بینجامد و عوامل خودکشی را افزایش دهد.
- گزارش‌های نادرست ممکن است افراد دارای معلولیت را به عنوان افرادی افسرده، ناامید و بدون امید به زندگی نشان دهد و این امر می‌تواند عزت‌نفس آنها را خدشه‌دار کرده و از جستجوی کمک باز دارد.
- تمرکز بر جزئیات روش خودکشی، به ویژه در مورد روش‌های خشونت‌آمیز، می‌تواند خطر رفتارهای تقلیدی را در افراد دارای معلولیت و سایر افراد آسیب‌پذیر افزایش دهد.
- گزارش‌های رسانه‌ای گاه بر ناتوانی فرد دارای معلولیت تمرکز می‌کنند و نه بر انسان

بودن او؛ این امر می‌تواند به این معنی باشد که داستان و توانمندی‌های منحصر به فرد افراد نادیده گرفته شده و او به عنوان یک «سوژه» نگریسته می‌شود.

- افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها به اندازه کافی، به خصوص در نقش‌های مثبت و توانمند به تصویر کشیده نمی‌شوند؛ با نمایش بیشتر و بهتر این افراد در رسانه‌ها، می‌توان به بهبود دیدگاه جامعه نسبت به معلولیت و افزایش خودباوری در میان افراد دارای معلولیت کمک کرد.

- گزارش‌های خودکشی افراد دارای معلولیت، غالباً عوامل زمینه‌ای را نادیده می‌گیرند. این امر می‌تواند به این تصور غلط دامن بزند که خودکشی یک انتخاب فردی است، در حالی که در واقع اغلب نتیجه عوامل پیچیده و قابل درمان است.

دستورالعمل‌های خاص برای رسانه‌ها:

- از اصطلاحاتی مانند «خودکشی موفق» یا «خودکشی ناموفق» خودداری کنید. به جای آن از «مرگ ناشی از خودکشی» استفاده کنید.
- از بیان جزئیات روش‌های خودکشی افراد دارای معلولیت خودداری کنید.
- از به تصویر کشیدن صحنه‌های خودکشی، از جمله عکس‌ها و فیلم‌ها خودداری کنید.
- از گزارش خودکشی به عنوان خبر اصلی خودداری کنید.
- اطلاعات مربوط به منابع کمک‌رسانی را ارائه دهید.

رسانه و کودکان دارای معلولیت

رسانه‌ها نقش مهمی در شکل دادن به دیدگاه‌ها و نگرش‌های جامعه به ویژه خانواده‌ها، بستگان و حتی همکلاسی‌های کودکان دارای معلولیت دارند. متأسفانه، رسانه‌ها چه رسانه‌های دیداری، شنیداری و چه شبکه‌های اجتماعی اغلب تصویری کلیشه‌ای از کودکان دارای معلولیت ارائه می‌دهند.

کودکان دارای معلولیت به ندرت در رسانه‌ها به تصویر کشیده می‌شوند و هنگامی هم که تصویری از آنها ارائه می‌شود، اغلب در نقش‌های منفی یا کلیشه‌ای مانند قربانی، بیمار یا ابرقهرمان ظاهر می‌شوند و شاهد آن هستیم که رسانه‌ها غالباً از زبان نامناسب برای اشاره به کودکان دارای معلولیت استفاده می‌کنند.

بسیاری از تولیدات رسانه‌ای برای کودکان دارای معلولیت، همچون کودکان دارای اختلالات شنوایی و بینایی قابل دسترس نیست. برای مثال برنامه‌های کارتون و پویانمایی‌ها، فیلم‌ها و برنامه‌های تلویزیونی زیرنویس یا توضیحات صوتی ندارند. البته در سال‌های اخیر اقداماتی در این زمینه در رسانه‌های کشور انجام پذیرفته است.

اقداماتی که می‌توان برای بهبود تصویر کودکان دارای معلولیت در رسانه‌ها انجام داد:

- رسانه‌ها باید کودکان دارای معلولیت را در انواع نقش‌ها و موقعیت‌های مثبت به تصویر بکشند.
- رسانه‌ها باید از زبان دقیق و محترمانه برای اشاره به کودکان دارای معلولیت استفاده کنند.
- رسانه‌ها باید محتوای خود را برای کودکان دارای معلولیت با ارائه زیرنویس، توضیحات صوتی و سایر فرمت‌های مناسب، قابل دسترس کنند.
- باید از رسانه‌هایی سازنده برنامه‌های فراگیر و در برگیرنده کودکان دارای معلولیت حمایت کرد.

نقش والدین و مربیان:

والدین و مربیان نقش مهمی در کمک به کودکان دارای معلولیت برای درک و مقابله با تصاویر منفی منتشر شده در رسانه‌ها ایفا می‌کنند. آن‌ها باید با کودکان در مورد این تصاویر صحبت کنند و به آن‌ها کمک کنند تا یاد بگیرند که چگونه از آن‌ها انتقاد کنند.

والدین می‌توانند به کودکان خود کمک کنند تا رسانه‌های مثبت و الهام‌بخش را پیدا کنند؛ رسانه‌هایی که در آن‌ها کودکان دارای معلولیت به روشی درست و دقیق به تصویر کشیده شده‌اند.

❖ به خاطر بسپاریم؛

✓ با همکاری یکدیگر، می‌توانیم به ایجاد دنیایی کمک کنیم که در آن همه کودکان، صرف نظر از توانایی‌هایشان، در رسانه‌ها به طور عادلانه و دقیق به تصویر کشیده شوند.

دسترسی‌پذیری رسانه‌ها برای افراد دارای معلولیت

دسترسی‌پذیری رسانه‌ها به معنای اطمینان از قابل استفاده بودن آنها برای همه افراد، صرف نظر از توانایی‌هایشان است. این امر شامل همه افراد دارای معلولیت می‌شود. دسترسی‌پذیری رسانه‌ها مهم است، زیرا به افراد دارای معلولیت امکان می‌دهد تا به همان اطلاعات و فرصت‌های افراد بدون معلولیت دسترسی داشته باشند. آنها باید بتوانند به اخبار، رویدادهای جاری، فیلم‌ها، برنامه‌های تلویزیونی، موسیقی، برنامه‌های سرگرمی و سایر اطلاعات مهم، همچون افراد بدون معلولیت دسترسی داشته و از دیدن آن لذت ببرند.

انواع معلولیت‌ها و ملاحظات مربوط به دسترسی:

- افراد نابینا برای دسترسی به اطلاعات به قالب‌های (فرمت) جایگزین مانند متن بریل، توضیحات صوتی و نرم‌افزارهای خواننده صفحه نیاز دارند.
- افراد کم‌بینا ممکن است به بزرگنمایی متن، تصاویر با کنتراست بالا و سایر تنظیمات بصری نیاز داشته باشند.
- افراد ناشنوا برای درک محتوای صوتی به زیرنویس، رونوشت یا ترجمه زبان اشاره نیاز دارند.
- افراد کم‌شنوا ممکن است به زیرنویس، صدای واضح‌تر فناوری‌های شنوایی نیاز داشته باشند.

چگونه می‌توان رسانه‌ها را قابل دسترس‌تر کرد؟

- زیرنویس‌ها باید دقیق، همزمان با محتوای صوتی و به زبانی باشند که مخاطب هدف به راحتی آن را متوجه شود.
- توضیحات صوتی باید محتوای بصری مانند تصاویر، ویدیوها و نمودارها را به طور کامل شرح دهند.
- متن جایگزین باید برای تمام تصاویر، عناصر گرافیکی و سایر محتوای غیر متنی ارائه شود.
- از رنگ‌های متضاد و کنتراست بالا برای متن و پس زمینه استفاده کنید تا خواندن آن برای افراد کم بینا آسان‌تر شود.
- از یک ساختار واضح و منطقی برای صفحات وب و محتوای دیگر استفاده کنید. مطمئن شوید که وبسایت‌ها و برنامه‌های شما با صفحه خوان‌ها سازگار هستند تا افراد نابینا بتوانند به آنها دسترسی داشته باشند.
- محتوای خود را در فرمت‌های مختلف ارائه دهید تا افراد دارای معلولیت‌های مختلف بتوانند به آنها دسترسی داشته باشند.

فصل پنجم

راهنمای ارتباط با رسانه‌ها

راهنمای افراد دارای معلولیت؛

راهنمای ورزشکاران در مصاحبه‌های ورزشی پارالمپیک

صحبت با اعتماد به نفس و تأثیر گذاری در مصاحبه‌های ورزشی پارالمپیک؛

مصاحبه‌های رسانه‌ای برای ورزشکاران پارالمپیک فرصتی بی نظیر فراهم می‌کند تا سرگذشت‌ها، دستاوردها و تجربیات ارزشمند خود را با مخاطبان بیشتر به اشتراک بگذارند. با این وجود، برای برخی از ورزشکارانی که برای اولین بار در برابر این نوع مصاحبه‌ها قرار می‌گیرند، این تجربه می‌تواند چالش برانگیز باشد.

ورزشکاران پارالمپیک با توانایی‌ها و استعداد‌های برجسته خود، نمایانگر عزم و اراده قوی برای پیشرفت و عملکرد برتر در ورزش هستند. آن‌ها نمایندگان واقعی توانمندی‌های انسانی هستند و به خوبی نشان می‌دهند که معلولیت‌ها نه تنها مانعی برای تحقق اهداف‌شان نیستند، بلکه فرصتی برای نمایش توانمندی‌های ویژه آنان محسوب می‌شوند.

ورزشکاران پارالمپیک باید به عنوان افرادی با تجربه و درخشان شناخته شوند که به دلیل تلاش، تمرین سخت و استراتژی‌های خاص خود، به دستاوردهای چشمگیری دست یافته‌اند. آن‌ها به عنوان الگوهای موفق جامعه، با اراده و انگیزه قوی، نشان می‌دهند که هر چالشی قابل پیشگیری است.

در مصاحبه با ورزشکاران پارالمپیک، خبرنگاران باید با احترام کامل نسبت به تلاش‌ها و دستاوردهای آنان رفتار کنند. این ورزشکاران به عنوان سفیران فرهنگی و ورزشی نقش بسزایی در تغییر نگرش و ارتقای فرهنگ اجتماعی جامعه ایران دارند. قهرمانان پارالمپیک با شرکت در رویدادهای ورزشی ثابت می‌کنند که هیچ چیز نمی‌تواند مانع از دستیابی به اهداف و انجام کارهای بزرگ توسط جوانان ایران شود.

به طور کلی، رفتار ورزشکاران پارالمپیکی باید به عنوان الگویی از اراده، تلاش و قدرت الهام‌بخشی برای همه هموطنان ما تجسم یابد. احترام و تقدیر از تلاش‌ها و دستاوردهای آن‌ها، اساس یک رفتار صحیح با این ورزشکاران است.

در اینجا چند نکته برای راهنمایی ورزشکاران پارالمپیک در مصاحبه‌ها ارائه می‌شود:

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

- **آماده‌سازی:** در مورد موضوع مصاحبه، از جمله سؤالات متداول و نحوه پاسخگویی به آنها، تحقیق کنید.
- **تمرین:** با یک دوست یا یکی از اعضای خانواده مصاحبه تمرینی انجام دهید تا با فرمت و لحن مصاحبه آشنا شوید.
- **پیام کلیدی خود را مشخص کنید:** به این فکر کنید که چه پیامی را می‌خواهید از طریق مصاحبه به مخاطبان‌تان به اشتراک بگذارید و مطمئن شوید که پاسخ‌هایتان حول آن پیام متمرکز است.

◆ حین مصاحبه:

- **اعتماد به نفس داشته باشید:** تا حد امکان صاف بایستید یا بنشینید، شانه‌های خود را به عقب بکشید و با لحنی واضح و رسا صحبت کنید.
- **با اشتیاق صحبت کنید:** اشتیاق خود را به ورزش و بیان سرگذشت ورزشی خود نشان دهید.
- **مختصر و مفید باشید:** پاسخ‌های مختصر و گویا ارائه دهید و از منحرف شدن به مسائل حاشیه‌ای خودداری کنید.
- **از زبان ساده استفاده کنید:** از اصطلاحات تخصصی که ممکن است مخاطب متوجه آن نشود، خودداری کنید.
- **خاطرات و سرگذشت خود را به بیان کنید:** از مثال‌های شخصی و داستان‌هایی استفاده کنید که تجربیات و دیدگاه منحصر به فرد شما را به عنوان یک ورزشکار پارالمپیک نشان می‌دهد.
- **به سؤالات با دقت گوش دهید:** قبل از پاسخ به سؤالات آنها به دقت به آن گوش دهید و مطمئن شوید که به تمام جنبه‌های آن پاسخ می‌دهید.
- **صداقت و شفافیت:** باید در مصاحبه‌های خود صداقت را رعایت کنید و از شفافیت در ارائه دیدگاه‌ها و تجربیات خود برخوردار باشید.
- **تمرکز بر داستان شخصی:** به جای تمرکز بر جوانب فنی و تکنیکی ورزش، شما می‌توانید به داستان شخصی خود و چگونگی پیشرفت در مواجهه با چالش‌ها و موانع تمرکز کنید. این نوع مصاحبه‌ها معمولاً برای مخاطبان جذاب‌تر و الهام‌بخش‌تر هستند.
- **آموزندگی و الهام‌بخش:** به عنوان یک ورزشکار باید در مصاحبه‌ها قدرت الهام‌بخشی و آموزندگی خود را نشان دهید. این شامل نشان دادن چگونگی اثرگذاری تجربیات و

دستاوردهای خود بر دیگران است، به ویژه برای افرادی که با ویژگی‌های مشابه روبرو هستند.

- **از زبان بدن مثبت استفاده کنید:** در صورتی که می‌توانید، از حرکات دست و حالات چهره‌ای استفاده کنید که نشان‌دهنده اعتماد به نفس و اشتیاق شما باشد.
- **رعایت حریم خصوصی:** باید حریم خصوصی خود و دیگران را در مصاحبه‌ها رعایت کنید. این شامل جلوگیری از افشای اطلاعات شخصی یا حساس و همچنین احترام به حقوق دیگر افراد می‌شود.
- **پاسخ به پرسش‌های حساس:** در صورت مطرح‌شدن سؤالات حساس یا شخصی مرتبط با معلولیت یا وضعیت شما، باید با آگاهی و حساسیت به آن پاسخ دهید. شما می‌توانید تصمیم بگیرید که آیا باید به سؤال پاسخ دهید یا خیر؟ و در صورت تمایل، به شیوه‌ای که برای خود و مخاطبان‌تان مناسب است، پاسخ دهید.

◆ بعد از مصاحبه:

- **از مصاحبه‌کننده تشکر کنید:** از مصاحبه‌کننده به خاطر زمانی که صرف کرده است؛ تشکر کنید.
- **بازخورد بخواهید:** از مصاحبه‌کننده بخواهید که بازخوردی در مورد عملکرد شما ارائه دهد تا بتوانید برای مصاحبه‌های بعدی پیشرفت کنید.

سایر ملاحظات:

- **لباس مناسب بپوشید:** لباس حرفه‌ای و مناسب بپوشید که در آن احساس راحتی کنید.
- **به موقع برسید:** برای مصاحبه به موقع برسید یا کمی زودتر حاضر شوید.
- **تلفن همراه خود را خاموش کنید:** قبل از شروع مصاحبه، تلفن همراه خود را خاموش یا در حالت بی‌صدا قرار دهید.
- **حرفه‌ای رفتار کنید:** مؤدب، محترم و خوش برخورد باشید.
- **مثبت بمانید:** حتی زمانی که در مورد چالش‌ها صحبت می‌کنید، بر نکات مثبت و دستاوردهای خود تمرکز کنید.
- **از تماس چشمی استفاده کنید:** در صورت امکان با مصاحبه‌کننده ارتباط چشمی برقرار کنید تا نشان دهید که متعهد و علاقه‌مند به گفتگو هستید.
- **قدردان باشید:** بهتر است در هنگام مصاحبه صرفه نظر از هر نتیجه‌ای از حمایت‌های خانواده، مربیان، مسئولان و ... قدردانی کنید.
- **درباره داوری اظهار نظر نکنید:** پرداختن به مسائل داوری حاشیه‌ساز است؛ بدون توجه

به نتیجه رقابت درباره نحوه داوری اظهار نظر نکنید.

- احساسات خود را به اشتراک بگذارید: پس از کسب قهرمانی یا برنده شدن در مسابقه احساسات و هیجانات خود را صادقانه و صمیمانه با دیگران به اشتراک بگذارید؛ خودتان باشید و از دیگران الگوبرداری نکنید.

❖ به خاطر بسپاریم؛

✓ شما به عنوان ورزشکاران پارالمپیک کشور و قهرمانان ملی این سرزمین می‌توانید ضمن تسلط بر خود به هیجانات پیش از مصاحبه غلبه کرده و گفتگوهایی انجام دهید که هم آموزنده و هم جذاب باشد و هم به شما کمک کند تا داستان‌های زندگی ورزشی خود را برای دیگران بیان کنید.

راهنمای افراد دارای معلولیت؛ راهنمای مصاحبه‌شوندگان دارای معلولیت

دنایای مصاحبه‌ها، سفری از تنهایی تا گفتگوی جمعی؛ در دنیای مصاحبه‌ها، افراد دارای معلولیت با چالش‌های منحصر به فردی روبرو هستند؛ با این حال، برای افراد دارای معلولیت، این مصاحبه‌ها ممکن است نگرانی‌هایی را در مورد دسترسی و آمادگی ایجاد کند.

این راهنما به شما در داشتن یک مصاحبه موفق و با اطمینان کمک می‌کند.
مصاحبه‌های رسانه‌ای انواع مختلفی دارند:

انتخاب نوع مصاحبه مناسب، به عوامل مختلفی مانند هدف شما از مصاحبه، مخاطبان شما و منابع در دسترس شما بستگی دارد. با در نظر گرفتن این عوامل، می‌توانید نوع مصاحبه‌ای را انتخاب کنید که به شما کمک می‌کند تا پیام خود را به طور مؤثر به مخاطبان خود برسانید.
به تنهایی در برابر دوربین: در این مصاحبه‌ها، رو در روی دوربین یا میکروفن قرار می‌گیرید و به سؤالات پاسخ می‌دهید.

گفتگوی جمعی: گاهی اوقات، تبادل نظر با دیگران در مورد یک موضوع می‌تواند جذاب‌تر باشد. در مصاحبه‌های گروهی، شما با چند نفر دیگر که دیدگاه‌های متفاوتی دارند به گفتگو می‌پردازید.
مصاحبه‌های کوتاه و بلند: مصاحبه‌های کوتاه ممکن است فقط شامل یک یا دو سؤال باشند در مقابل، مصاحبه‌های بلند می‌توانند نسبتاً طولانی باشند و موضوعات مختلفی را در بر بگیرند.
مصاحبه زنده یا ضبط‌شده: انتخاب بین مصاحبه زنده یا ضبط‌شده به شرایط و ویژگی رسانه بستگی دارد. در مصاحبه زنده تلویزیونی یا شبکه‌های اجتماعی، صدای شما یا تصویر شما به طور مستقیم برای مخاطبان پخش می‌شود.

مصاحبه‌های آنلاین: فناوری، دنیای مصاحبه‌ها را نیز دگرگون کرده است. مصاحبه‌های آنلاین به شما این امکان را می‌دهند که از هر نقطه از جهان با مخاطبان خود ارتباط برقرار کنید. این نوع مصاحبه‌ها برای گفتگو با افراد در مکان‌های مختلف یا زمانی که حضور فیزیکی امکان‌پذیر نیست، ایده‌آل هستند.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

در اینجا چند نکته برای آماده شدن برای مصاحبه آورده شده است:

- درباره بیان معلولیت خود تصمیم بگیرید: آیا می‌خواهید در مورد معلولیت خود در

مصاحبه صحبت کنید؟

- **تمرکز بر موضوع مصاحبه یا افزایش آگاهی:** این کاملاً به شما بستگی دارد. برخی از افراد ترجیح می‌دهند روی موضوع مصاحبه تمرکز کنند، در حالی که برخی دیگر ممکن است از این فرصت برای افزایش آگاهی پیرامون معلولیت استفاده کنند.
- **درباره نیازهای خود تحقیق کنید:** مکان مصاحبه کجاست؟ آیا به سطح شیب‌دار، سرویس بهداشتی قابل دسترس یا هر گونه تجهیزات کمکی خاصی نیاز دارید؟ با خیال راحت با برگزار کننده مصاحبه در مورد نیازهای خود صحبت کنید. آن‌ها موظف هستند محل مصاحبه را برای شما قابل دسترس کنند.

درباره مصاحبه تحقیق کنید:

- برای اینکه به بهترین نحو به شما در آماده شدن برای مصاحبه کمک شود، باید اطلاعات بیشتری درباره نوع مصاحبه و برنامه مورد نظر داشته باشید. جزئیات بیشتر می‌تواند شامل موارد زیر باشد:
- **نوع برنامه:** آیا این یک برنامه خبری، برنامه گفتگوی زنده تلویزیونی با موضوع اجتماعی و فرهنگی، برنامه صبحگاهی یا نوع دیگری از برنامه تولیدی است؟ دانستن نوع برنامه و شکل مصاحبه به شما کمک می‌کند تا بهترین لحن و سبک مناسب برای پاسخ‌های تان را پیدا کنید.
- **مخاطبان برنامه را بشناسید:** چه کسانی به این برنامه نگاه می‌کنند یا گوش می‌دهند؟ به این فکر کنید که چه چیزی برای مخاطب شما مهم است و پیام‌های خود را متناسب با آن تنظیم کنید.
- **خبرنگاران و مجریان:** چه کسانی در این برنامه مصاحبه می‌کنند؟ دانستن اینکه چه کسانی با شما مصاحبه می‌کنند؛ کمک می‌کند تا با سبک مصاحبه آن‌ها آشنا شوید.
- **موضوع مصاحبه را بپرسید:** درباره موضوع مصاحبه تحقیق کنید و سؤالات احتمالی را پیش‌بینی کنید. نکات کلیدی و پیامتان آماده کنید.
- **برای انجام مصاحبه عجله نکنید:** شما هیچ الزامی برای انجام مصاحبه فوری و درجا ندارید.

پیام‌های کلیدی خود را از قبل آماده کنید:

- سه موضوع و نکته کلیدی را انتخاب کرده تا درباره آن صحبت کنید.
- زمانی را صرف فکر کردن در مورد سرگذشت و روایت خود کنید. می‌خواهید چه پیامی را به اشتراک بگذارید؟

- از پاسخ‌های کوتاه «بله» یا «خیر» خودداری کنید.
- به جای پاسخ‌های کوتاه، سعی کنید پاسخ‌های خود را به فرصتی برای بیان یکی از نکات کلیدی خود تبدیل کنید. به عنوان مثال، اگر از شما پرسیده شود که «آیا فکر می‌کنید دسترس‌پذیری برای افراد دارای معلولیت یک چالش جدی و ضروری است؟»
- می‌توانید به جای «بله» یا «خیر» پاسخ طولانی‌تری دهید: بله؛ دسترس‌پذیری برای افراد دارای معلولیت یک چالش جدی است. اقدام فوری برای بهبود زیرساخت‌ها و افزایش آگاهی جامعه در مورد نیازها و حقوق افراد دارای معلولیت ضروری است. با استفاده از این تکنیک، می‌توانید از هر سؤال مصاحبه به عنوان فرصتی برای به اشتراک گذاشتن و مطرح کردن پیام‌های خود استفاده کنید.

◆ در طول مصاحبه:

- در اینجا چند نکته کلیدی برای کمک به شما در آماده شدن برای مصاحبه رسانه‌ای به عنوان فرد دارای معلولیت آورده شده است:
- از زبان ساده استفاده کنید: از اصطلاحات تخصصی که ممکن است برای مخاطب شما ناآشنا باشد، خودداری کنید. اگر مجبور به استفاده از اصطلاح تخصصی هستید، حتماً تعریفی واضح و مختصر از آن ارائه دهید.
- با اعتماد به نفس و وضوح صحبت کنید: به چشمان مصاحبه‌کننده نگاه کنید، با صدای واضح و رسا صحبت کنید و از زبان بدن مثبت استفاده کنید.
- به سؤالات مستقیماً پاسخ دهید: روی موضوع مصاحبه تمرکز کنید و به سؤالات به طور مستقیم و مختصر پاسخ دهید.

◆ بعد از مصاحبه:

- گام‌هایی برای به جا گذاشتن یک تأثیر ماندگار؛ مصاحبه تمام شده است و شما تمام تلاشتان را کرده‌اید تا بهترین خود را نشان دهید؛ اما کار شما هنوز تمام نشده است.
- از مصاحبه‌کننده تشکر کنید: قبل از ترک استودیو یا محل مصاحبه، حتماً از مصاحبه‌کننده برای وقت و توجهش تشکر کنید.
- اطلاعات تماس خود را ارائه دهید: اگر قبلاً اطلاعات تماس خود را ارائه نکرده‌اید، حتماً این کار را قبل از ترک محل مصاحبه انجام دهید. این شامل آدرس ایمیل و شماره تلفن شما می‌شود.

بررسی متن مصاحبه:

- درخواست رونوشت کنید: اگر در دسترس است، از مصاحبه‌کننده بخواهید رونوشت متنی، پوشه (فایل) ویدئویی یا صوتی از گفتگو را در اختیار شما قرار دهد. این به شما امکان می‌دهد پاسخ‌های خود را بررسی کنید.
- به دنبال اشتباهات باشید: رونوشت را به دقت بررسی کنید تا از نظر املائی، دستوری و نگارشی عاری از خطا باشد. همچنین به دنبال هر گونه بی‌دقتی یا تناقضی در پاسخ‌های خود باشید.

پیگیری:

- با مصاحبه‌کننده تماس بگیرید یا ایمیل بفرستید: در عرض یک یا دو روز پس از مصاحبه، با مصاحبه‌کننده تماس بگیرید یا ایمیل بفرستید تا از آن‌ها تشکر کنید و علاقه خود را به مشارکت‌های آینده در رسانه مجدداً تأیید کنید.
- پیوندهای پخش برنامه را به اشتراک بگذارید: هنگامی که گفتگو شما پخش شد، پیوند (لینک) آن را با دوستان، خانواده و همکارانتان به اشتراک بگذارید. همچنین می‌توانید آن را در وبسایت یا نمایه‌های رسانه‌های اجتماعی (پروفایل‌های) خود پست کنید.

❖ به خاطر بسپاریم؛

- ؛ با آماده شدن و تمرین، می‌توان مطمئن شد که بهترین اثرگذاری را از خود بر مخاطبان بر جا می‌گذارید.
- ✓ با همکاری یکدیگر می‌توان دنیای مصاحبه‌ها را به مکانی نماینده‌تر برای همه تبدیل کرد.

راهنمای افراد دارای معلولیت؛

اطلاعاتی که باید قبل از تماس برای مصاحبه بدانید!

در این بخش از راهنمای معلولیت و رسانه، به اهمیت آمادگی قبل از مصاحبه رسانه‌ای و مراحل گام به گام آماده شدن برای یک مصاحبه اشاره می‌شود.

مراحل آمادگی هنگام تماس برای مصاحبه:

- **نام و عنوان فرد تماس گیرنده:** این به شما کمک می‌کند تا بفهمید با چه کسی صحبت می‌کنید و چه سمتی در سازمان دارد.
- **نام رسانه یا سازمان:** دانستن اینکه از چه رسانه‌ای با شما تماس می‌گیرند؛ به شما کمک می‌کند تا برای مصاحبه آماده شوید.
- **موضوع مصاحبه:** به طور خلاصه بفهمید که موضوع مصاحبه در مورد چه چیزی خواهد بود. این به شما کمک می‌کند تا تحقیقات خود را انجام دهید و نکات کلیدی برای بیان در مصاحبه را آماده کنید.
- **زنده یا ضبط شده:** آیا مصاحبه به صورت زنده پخش می‌شود یا ضبط و بعداً پخش می‌شود؟ این بر نحوه آماده شدن شما تأثیر می‌گذارد.
- **مکان مصاحبه:** مصاحبه در کجا انجام می‌شود؟ آیا در استودیو، از راه دور یا مکان دیگری خواهد بود؟
- **مهمانان دیگر:** آیا افراد دیگری به غیر از شما در مصاحبه حضور خواهند داشت؟ اگر چنین است، چه کسانی هستند؟
- **چه چیزی باید برای مصاحبه آماده کنم؟** از هرگونه اطلاعات یا موادی که باید برای مصاحبه آماده کنید، بپرسید.
- **آیا قالب خاصی برای پاسخ‌ها وجود دارد؟** مثلاً کتبی، صوتی، تصویری
- **آیا برای مصاحبه به کمک خاصی نیاز دارم؟** در صورت نیاز به هرگونه پشتیبانی یا ملزومات مربوط به معلولیت، آن‌ها را مطرح کنید.
- **دسترس پذیری:** اگر به محل مصاحبه می‌روید، در مورد دسترس پذیری و امکانات رفاهی برای افراد دارای معلولیت سؤال کنید. اگر با ماشین به محل می‌روید، در مورد پارکینگ سؤال کنید.
- **چگونه می‌توانم به محل مصاحبه برسم؟** در مورد گزینه‌های حمل و نقل و دسترسی

به محل مصاحبه سؤال کنید.

- آیا باید چیزی با خود بیاورم؟ اگر باید چیزی مانند نمونه کار یا لباس خاصی با خود بیاورید، از آنها بپرسید.
- مصاحبه چه زمانی و چند ساعت انجام می‌شود: مصاحبه چه زمانی انجام می‌شود؟
حتماً برنامه‌ریزی کنید تا به موقع برسید و اینکه چند ساعت طول خواهید کشید.

راهنمای افراد دارای معلولیت؛

معلولیت و رسانه‌ها: پرسش‌هایی که باید پاسخ دهید!

این راهنما به شما ابزارهای لازم برای پاسخ به سؤالاتی که ممکن است در مصاحبه‌ها، برنامه‌های تلویزیونی یا شبکه‌های اجتماعی با آن مواجه شوید را ارائه می‌دهد.

نکات مهم:

- خبرنگاران ممکن است سؤالاتی را بپرسند که دشوار یا چالش‌برانگیز باشد. برای پاسخ به این سؤالات به روشی متفکرانه و محترمانه آماده باشید.
- محدودیت‌های خود را تعیین کنید شما موظف نیستید به هر سؤالی پاسخ دهید.
- اگر خبرنگاری سؤالی بپرسد که شما نمی‌خواهید به آن پاسخ دهید، مؤدبانه اما قاطعانه امتناع کنید.
- اگر در طول مصاحبه راحت هستید، می‌توانید در مورد معلولیت خود صحبت کنید. با این حال، به خاطر داشته باشید که شما موظف به انجام این کار نیستید.
- اگر تصمیم دارید در مورد معلولیت خود صحبت کنید، این کار را به روشی مثبت و آموزنده انجام دهید. توضیح دهید که چگونه معلولیتتان بر توانایی شما برای انجام این کار تأثیر می‌گذارد.
- هنگام پرسیدن سؤالات، همیشه باید به حریم خصوصی‌تان احترام گذاشته شود.
- از پاسخ توهین‌آمیز یا نامناسب به سؤالات خودداری کنید.
- اگر در مورد رفتار یا سؤالات آن‌ها مطمئن نیستید، قبل از مصاحبه جزئیات بیشتری را درخواست کنید.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ شما متخصص تجربیات خود با معلولیت هستید. شما حق دارید داستان خود را به گونه‌ای که می‌خواهید به اشتراک بگذارید.
- ✓ هدف از مصاحبه مطبوعاتی به اشتراک گذاشتن دانش و تخصص شما با مخاطبان است؛ با آماده شدن و اعتماد به نفس، می‌توانید مصاحبه‌ای موفق داشته باشید و تأثیر مثبتی بگذارید.

راهنمای افراد دارای معلولیت نقض حریم خصوصی توسط رسانه‌ها

نقض حریم خصوصی توسط رسانه‌ها به معنای افشا یا استفاده از اطلاعات شخصی یک فرد دارای معلولیت بدون رضایت او است که ممکن است شامل عناصری همچون داده‌های شخصی، تصاویر، یا اطلاعات دیگری که برای فرد جنبه خصوصی دارد، باشد.

افراد دارای معلولیت، در صورت نقض حریم خصوصی خود توسط رسانه‌ها، می‌توانند طبق قوانین مطبوعات و سایر قوانین مرتبط، از طریق مراجع قضایی، اقدامات قانونی را پیگیری کنند. در این موارد، می‌توان به دادگاه مراجعه کرد و از آن خواست که اقدامات لازم را انجام دهد. روش‌های مختلفی برای شکایت از یک رسانه وجود دارد که به نوع تخلف و محل انتشار آن بستگی دارد.

روش‌های کلی پیگیری نقض حریم خصوصی:

تماس با خود رسانه:

- اولین قدم تماس با خود رسانه و بیان مشکل به صورت مناسب و دوستانه است. می‌توانید این کار را از طریق تلفن، ایمیل یا وبسایت آنها انجام دهید.
- در این تماس، باید به طور واضح توضیح دهید که چه چیزی در مورد محتوای منتشر شده شما را ناراحت کرده است و چه نوع اقدامی را می‌خواهید.
- اگر رسانه تمایل به همکاری داشته باشد، ممکن است مشکل را به طور دوستانه حل کند.

مراجعه به نهادهای نظارتی یا قضایی:

- اگر با تماس با رسانه مشکل شما حل نشد، می‌توانید به نهادهای نظارتی مربوطه رسانه‌ای شکایت کنید.
- در نهایت، اگر هیچ یک از روش‌های دیگر کارساز نبود، می‌توانید از طریق مراجع قضایی مربوطه اقدام کنید.
- توجه داشته باشید که پیگیری شکایت از طریق مراجع قضایی فرآیندی پیچیده‌تر و زمان‌بر است.

نکاتی که باید هنگام طرح شکایت از یک رسانه به خاطر داشته باشید:

- مستندات لازم را جمع‌آوری کنید: قبل از طرح شکایت، باید مستنداتی را که نشان‌دهنده تخلف رسانه است، جمع‌آوری کنید. این مستندات می‌تواند شامل متن خبر یا مطلب مورد اعتراض، آدرس اینترنتی آن و هرگونه مدرک نشان‌دهنده تخلف باشد.
- به مرجع صالح مراجعه کنید: شما باید به مرجعی که صلاحیت رسیدگی به شکایت شما را دارند، مراجعه کنید.
- از حق و حقوق خود آگاه باشید: شما به عنوان کسی که از رسانه خاطی شکایت دارید، از حقوقی برخوردار هستید. این حقوق شامل حق دسترسی به اطلاعات، حق بیان و حق دفاع از خود در برابر اتهامات است.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ این فقط مختصری از موضوع حریم خصوصی در رسانه‌ها است. برای اطلاعات بیشتر، لطفاً با یک وکیل یا متخصص حقوق رسانه مشورت کنید.
- ✓ قوانین و رویه‌های مربوط به شکایت از رسانه‌ها ممکن است در طول زمان تغییر کند.
- ✓ برای کسب اطلاعات به‌روز، توصیه می‌شود به وبسایت نهادهای مربوطه مراجعه کنید یا با آنها تماس بگیرید.
- ✓ اصحاب رسانه می‌توانند از دستورالعمل‌های ملی و کدهای اخلاقی روزنامه‌نگاری برای هدایت رفتار خود در هنگام مصاحبه با افراد دارای معلولیت استفاده کنند.

نقش مددکاران اجتماعی در انجام مصاحبه رسانه‌ای افراد دارای معلولیت

مددکاران اجتماعی به عنوان مدافعان و حامیان افراد دارای معلولیت، نقشی مهمی در تسهیل و پشتیبانی از این افراد در انجام مصاحبه‌های رسانه‌ای ایفا می‌کنند. مددکاران اجتماعی با ارائه طیف گسترده‌ای از خدمات، از جمله آموزش، مشاوره و حمایت عاطفی می‌توانند به ارتقا تجارب مثبت برای افراد دارای معلولیت در این زمینه کمک کرده و در عین حال حریم خصوصی و عزت نفس آنها را حفظ نمایند.

◆ آمادگی قبل از مصاحبه:

- مددکاران اجتماعی با ارائه آموزش‌های جامع در مورد فرآیند مصاحبه رسانه‌ای، به افراد دارای معلولیت کمک می‌کنند تا با اعتماد به نفس بیشتری در مقابل دوربین یا میکروفن قرار بگیرند. این آموزش‌ها شامل تکنیک‌های پاسخ به سؤالات دشوار، مقابله با اضطراب و ارائه پیام به طور مؤثر می‌شود.
- مددکاران اجتماعی به عنوان رابط بین افراد دارای معلولیت و رسانه‌ها عمل می‌کنند و نیازها و خواسته‌های آنها را به طور واضح به خبرنگاران و مجریان رسانه‌ها منتقل می‌کنند. این امر شامل بحث در مورد ملاحظات مربوط به دسترسی، مانند نیاز به مترجم زبان اشاره و همچنین درخواست حفظ حریم خصوصی در مورد اطلاعات شخصی و حساس می‌شود.

◆ حمایت در طول مصاحبه:

- مددکاران اجتماعی در طول مصاحبه در کنار افراد دارای معلولیت حضور پیدا می‌کنند تا از آنها حمایت عاطفی و روانی به عمل آورند. این حضور می‌تواند به کاهش اضطراب، افزایش اعتماد به نفس و ارائه پشتیبانی در مواقع نیاز کمک کند.
- در صورت نیاز، مددکاران اجتماعی به عنوان یاریگر در کنار افراد دارای معلولیت حضور دارند و در پاسخ به سؤالات خبرنگاران به آنها کمک می‌کنند. این امر به ویژه در مواردی که سؤالات تخصصی یا چالش‌برانگیز مطرح می‌شود، حائز اهمیت است.
- مددکاران اجتماعی با نظارت بر زمان مصاحبه، به اطمینان از اینکه گفتگو در چارچوب زمانی تعیین شده انجام شود کمک می‌کنند. این امر به حفظ نظم و انضباط مصاحبه و جلوگیری از انحراف از موضوع اصلی بحث کمک می‌کند.

◆ بعد از مصاحبه:

- مددکاران اجتماعی می‌توانند از رسانه‌ها پیگیری کنند تا مطمئن شوند که مصاحبه به طور دقیق و منصفانه ارائه شده است.

محافظت از حریم خصوصی:

- مددکاران اجتماعی از قوانین و مقررات مربوط به حریم خصوصی در مصاحبه‌های رسانه‌ای با افراد دارای معلولیت اعمال می‌شود، به طور کامل آگاه هستند. این قوانین شامل حفظ اطلاعات شخصی و حساس، کسب رضایت آگاهانه برای انتشار اطلاعات و احترام به حق انتخاب افراد در مورد به اشتراک گذاشتن تجربیات خود می‌شود.
- مددکاران اجتماعی فضایی امن و محرمانه را برای افراد دارای معلولیت فراهم می‌کنند تا در مورد اینکه چه اطلاعاتی را می‌خواهند در طول مصاحبه به اشتراک بگذارند و چه اطلاعاتی را می‌خواهند خصوصی نگه دارند، به طور آزادانه تصمیم‌گیری کنند.

نقش روابط عمومی انجمن‌ها در انجام مصاحبه افراد دارای معلولیت

دفاتر روابط عمومی انجمن‌ها و سازمان‌های حوزه معلولیت می‌توانند نقش مهمی در تسهیل و موفقیت‌آمیز بودن مصاحبه‌های رسانه‌ای افراد دارای معلولیت ایفا کند. در اینجا چند نمونه از وظایف کلیدی آنها آورده شده است:

آماده‌سازی و پشتیبانی:

- روابط عمومی می‌تواند به طور فعال به دنبال فرصت‌هایی برای اعضای دارای معلولیت انجمن‌ها برای مصاحبه با رسانه‌ها باشد. این می‌تواند شامل نظارت بر رسانه‌های محلی، منطقه‌ای و ملی برای روایت‌های باشد که به مسائل مربوط به معلولیت می‌پردازند و همچنین ایجاد روابط با خبرنگاران علاقه‌مند به این موضوع باشد.
- روابط عمومی می‌تواند به اعضای دارای معلولیت انجمن‌ها در آماده شدن برای مصاحبه با رسانه‌ها کمک کنند. این شامل مواردی مانند کمک به آنها در بیان و انتقال پیام‌های کلیدی خود، تمرین پاسخ به سؤالات و ارائه نکاتی در مورد نحوه برخورد با رسانه‌ها است.
- روابط عمومی می‌تواند با هماهنگی با رسانه‌ها، تنظیم زمان مصاحبه و اطمینان از داشتن همه تجهیزات لازم، از نظر لجستیکی از مصاحبه‌ها پشتیبانی کند.

حفاظت از حریم خصوصی:

- روابط عمومی می‌تواند دستورالعمل‌های حریم خصوصی را برای مصاحبه‌های رسانه‌ای با اعضای دارای معلولیت انجمن به اشتراک بگذارد. این دستورالعمل‌ها باید شامل مواردی مانند کسب رضایت آگاهانه، محافظت از اطلاعات شخصی و احترام به کرامت آنها باشد.
- روابط عمومی می‌تواند به محافظت از حریم خصوصی اعضای دارای معلولیت انجمن در طول مصاحبه‌های رسانه‌ای کمک کند. این شامل مواردی مانند بررسی سؤالات مصاحبه‌کنندگان از قبل، حضور در مصاحبه‌ها در صورت تمایل عضو و پیگیری از رسانه‌ها برای اطمینان می‌شود.
- روابط عمومی می‌تواند به اطمینان از رفاه اعضای دارای معلولیت انجمن در طول مصاحبه‌های رسانه‌ای کمک کند. این شامل مواردی مانند در نظر گرفتن نیازهایی مانند مترجم زبان اشاره یا تجهیزات سمعی و بصری و همچنین بررسی با عضو انجمن پس از مصاحبه برای اطمینان از اینکه آنها از این تجربه راضی هستند، می‌شود.

ارتباط و ترویج:

- روابط عمومی می‌تواند مصاحبه‌های رسانه‌ای اعضای دارای معلولیت انجمن را در وبسایت، رسانه‌های اجتماعی و سایر کانال‌های ارتباطی انجمن تبلیغ کند. این امر می‌تواند به افزایش آگاهی از مسائل مربوط به معلولیت و دیدگاه‌های اعضای انجمن کمک کند.
- روابط عمومی می‌تواند نتایج مصاحبه‌های رسانه‌ای اعضای دارای معلولیت انجمن را تجزیه و تحلیل کند تا بفهمد چه چیزی خوب عمل کرده است و چه چیزی را می‌توان در آینده بهبود بخشید. این اطلاعات می‌تواند برای اطلاع‌رسانی از استراتژی‌های روابط عمومی در مورد مصاحبه‌های رسانه‌ای آینده استفاده شود.
- با انجام این وظایف، روابط عمومی یک انجمن حوزه معلولیت می‌تواند به اعضای خود کمک کند تا تجربیات مثبتی در مصاحبه با رسانه‌ها داشته باشند، داستان‌های خود را با مخاطبان گسترده‌تری به اشتراک بگذارند و به ارتقای درک و پذیرش افراد دارای معلولیت در جامعه کمک کنند.

به خاطر بسپاریم؛

- ✓ در مصاحبه‌های رسانه‌ای؛ نقش مدیران و کارشناسان روابط عمومی انجمن‌ها و سازمان‌های حوزه معلولیت فراتر از یک همراهی است؛ آنها به مثابه پلی عمل می‌کنند که دنیای معلولیت را به رسانه‌ها متصل و به درک متقابل و همدلی بین این دو بخش کمک می‌کنند.

همکاری طلایی؛ مددکاران اجتماعی و روابط عمومی برای صدای رساتر افراد دارای معلولیت

مصاحبه‌های رسانه‌ای می‌توانند چالش‌هایی به ویژه در مورد حفظ حریم خصوصی و تضمین تجربه‌ای مثبت و محترمانه برای افراد دارای معلولیت به همراه داشته باشند. همکاری مددکاران اجتماعی و مدیران روابط عمومی برای تضمین تجربه‌ای مثبت در مصاحبه‌های رسانه‌ای ضروری است. این همکاری باید بر اساس احترام متقابل، اعتماد و تعهد مشترک به حفظ حریم خصوصی افراد دارای معلولیت و خانواده‌های ایشان باشد.

در واقع با همکاری مؤثر مددکاران اجتماعی و مدیران روابط عمومی، می‌توان مصاحبه‌ها را به گونه‌ای انجام داد که هم برای افراد دارای معلولیت و هم برای جامعه مفید باشد. این امر می‌تواند با تعریف روشن نقش هر یک از طرفین در فرآیند مصاحبه، برای مددکاران اجتماعی وظیفه آماده‌سازی مصاحبه‌شونده، پاسخگویی به سؤالات تخصصی و اطمینان از حفظ حریم خصوصی و مدیران روابط عمومی برنامه‌ریزی مصاحبه، ارتباط با رسانه‌ها و مدیریت رسانه‌های اجتماعی را بر عهده بگیرند.

پیوست ۱:

شناخت تجربه افراد دارای معلولیت و صاحب نظران درباره بازنمایی معلولیت در رسانه

در طول تاریخ و سنوات گذشته در ایران و جهان به خصوص در چند دهه اخیر بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها اغلب با کلیشه‌های منفی همراه بوده است. این بازنمایی‌ها نه تنها تصویر نادرستی از این افراد به جامعه ارائه می‌داد، بلکه به تقویت تبعیض و استریو تایپ‌های منفی نیز منجر می‌شد. بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها اغلب با کلیشه‌هایی همچون افراد قابل ترحم، قربانی خشونت، شریر و شیطانی، مرموز و بیگانه، قدرت ماورایی، سرگرم‌کننده و خنده‌آور همراه است. این تصاویر اغلب به دور از واقعیت و اغراق شده‌اند. در صدا و سیما، نیز با تمرکز بر رنج و عذاب، تصویری از افراد دارای معلولیت ارائه می‌شود که ممکن است به جامعه معلولیت آسیب برساند. برای جامعه‌پذیری بهتر، بازنمایی درست و متعادل از افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها اهمیت دارد. در سال‌های اخیر، سازمان‌های مختلف بین‌المللی و استانداردهایی برای بازنمایی صحیح افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها تدوین کرده‌اند. این دستورالعمل‌ها به رسانه‌ها کمک می‌کنند تا بازنمایی‌های مناسب‌تر و بدون تبعیض ارائه دهند. برای مثال، سازمان ملل متحد و سازمان‌های حقوق بشری بر اهمیت استفاده از زبان و تصاویر مناسب تأکید کرده‌اند.

یکی از افراد دارای معلولیت می‌نویسد: «یکی از بزرگ‌ترین مسائل افراد دارای معلولیت، چگونگی بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه است. به عنوان یک فرد معلول، به جرأت می‌توانم بگویم آنچه از ما در رسانه، به‌ویژه در صدا و سیما نشان داده می‌شود هیچ سنخیتی با خود واقعی ما ندارد. تصویری که رسانه ملی از افراد دارای معلولیت ارائه می‌نماید، دارای پیچیدگی و آمیخته به نیازها و ملاحظات رسانه‌ای است. واقعیت این است که صدا و سیما در اکثر برنامه‌هایی که در حوزه افراد دارای معلولیت تولید می‌کند، بیشتر به دنبال جلب مخاطب حداکثری است تا نشان دادن مسائل اجتماعی معلولیت. از همین رو تصویری که از افراد دارای معلولیت و موضوع افراد دارای معلولیت ارائه می‌شود، عمدتاً اغراق شده و به دور از واقعیت است.»

رسانه‌های جمعی نقش مهمی در تغییر نگرش‌ها و تشکیل رفتارهای افراد دارند. این تأثیرات به چند نکته برمی‌گردد:

۱. تعیین موضوع‌ها و فرم‌بندی پیام‌ها: رسانه‌ها می‌توانند تعیین کنند که شهروندان به

چه موضوع‌هایی فکر کنند. انتخاب موضوعات، قالب‌بندی پیام‌ها و تکرار آن‌ها می‌تواند نگرش‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

۲. بازنمایی غیر واقعی: اگر رسانه‌ها از محدوده صحت خارج شوند و بازنمایی غیر واقعی ارائه دهند، می‌تواند نگرش‌ها را تغییر دهد. انتخاب کلمات، ترتیب اخبار و تأکید بر موضوعات می‌تواند تأثیرگذار باشد.

۳. تأثیر عوامل مختلف: مواردی مانند عواملی اقتصادی، دولت و صاحبان رسانه‌ها می‌توانند به تولید اخباری که به نفع قدرتمندان است، منجر شوند. این تأثیرات می‌تواند نگرش‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

به طور کلی، رسانه‌ها با تأثیر بر نگرش‌ها و تصویرسازی می‌توانند به تغییرات اجتماعی کمک کنند. بازنمایی صحیح در رسانه‌ها می‌تواند تأثیرات مثبتی داشته باشد. از جمله تصویرسازی در آموزش و رسانه‌های اجتماعی را می‌توان نام برد. تصویرسازی مثبت در کتب درسی و رسانه‌های اجتماعی می‌تواند تأثیرات مثبتی بر روی خود ارزشی و حمایت از جوانان گروه‌های محروم داشته باشد. همچنین بازنمایی صحیح در رسانه‌ها، به تقویت هویت فرهنگی و افزایش اعتماد به نفس افراد کمک می‌کند و اهمیت آن برای جامعه‌پذیری و تفهیم بهتر از تنوع نژادی و فرهنگی بیانگر است.

برای حذف تصورات غیرقابل قبول در بازنمایی، می‌توان اقدامات زیر را انجام داد:

۱. آگاهی‌بخشی و آموزش: آموزش جامعه در مورد تنوع و واقعیت‌های معلولیت می‌تواند به حذف تصورات نادرست کمک کند. برگزاری کارگاه‌ها، سخنرانی‌ها و تبلیغات آگاهی‌بخش می‌تواند اطلاعات صحیح را منتشر کند.

۲. تغییر بازنمایی در رسانه‌ها: رسانه‌ها می‌توانند تصویری متعادل‌تر و واقع‌گرایانه‌تر از افراد دارای معلولیت ارائه دهند. این تغییر می‌تواند تصورات عمومی را تغییر دهد.

۳. مشارکت افراد دارای معلولیت: افراد دارای معلولیت باید در تصمیم‌گیری‌ها و تولید محتوا شرکت کنند. نقد و پیشنهادهای آن‌ها می‌تواند به بهبود بازنمایی کمک کند.

۴. ترویج تجربه‌های مثبت: تجربه‌های مثبت افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها می‌تواند تصورات عمومی را تغییر دهد. داستان‌ها و موارد موفقیت افراد دارای معلولیت می‌تواند الگویی برای دیگران باشد.

۵. تشویق به تفکر انتقادی: جامعه باید به تفکر انتقادی ترغیب شود تا تصورات نادرست را شناسایی کند و بهبود بخشد.

با این اقدامات، می‌توان تصورات نادرست در بازنمایی را کاهش داد و به جامعه‌پذیری بهتر کمک کرد.

بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها اهمیت زیادی دارد چه شواهد بسیاری حاکی از نقش رسانه در ایجاد کلیشه‌ها و نگرش منفی نسبت به معلولیت و به تبع آن افراد دارای معلولیت است. نوشتن راهنما یا دستورالعمل برای رسانه‌ها در این زمینه می‌تواند به بهبود بازنمایی‌ها کمک کند.

از این رو موارد زیر می‌توانند در نوشتن راهنما یا دستورالعمل مورد توجه قرار گیرند:

۱. استفاده از زبان مناسب و غیر تبعیض‌آمیز: رسانه‌ها باید از زبانی استفاده کنند که افراد دارای معلولیت را به عنوان افراد با حقوق و شخصیت شناخته و تبعیض نکند.
۲. تنوع در بازنمایی: رسانه‌ها باید تنوع معلولیت را در بازنمایی‌ها در نظر بگیرند. افراد با معلولیت حق دارند که به شکل‌های مختلف نمایش داده شوند.
۳. مفاهیم مثبت و الهام‌بخش: بازنمایی‌ها باید از مفهوم‌های مثبت و الهام‌بخش استفاده کنند تا تصویر مثبتی از معلولیت ارائه دهند.
۴. آگاهی از تصویرسازی‌های منفی: رسانه‌ها باید از تصویرسازی‌های منفی و تبعیض‌آمیز خود پیشگیری کنند و به جای آن، تصویرسازی‌های مثبت و تشویق‌آمیز را ترویج دهند.
۵. تعامل با جامعه افراد دارای معلولیت: رسانه‌ها باید با جامعه افراد دارای معلولیت همکاری کنند و از تجربیات و نظرات آن‌ها بهره‌برداری کنند.

به طور کلی، نوشتن راهنما یا دستورالعمل برای رسانه‌ها در زمینه بازنمایی معلولیت می‌تواند به تغییر نگرش‌ها و بهبود تصویرسازی‌ها کمک کند. البته در زمینه بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها، پروتکل‌ها و دستورالعمل‌هایی وجود دارند که به رسانه‌ها کمک می‌کنند تا با دقت و حساسیت به موضوع معلولیت پرداخته و بازنمایی‌های مناسبی ارائه دهند. از جمله می‌توان به مقاله «پروتکلی برای رسانه‌ها درباره نوشتن از معلولیت» اشاره کرد. این پروتکل به روزنامه‌نگاران و سایر اعضای رسانه‌ها درباره جامعه افراد دارای معلولیت به عنوان یک منبع، کمک می‌کند و در عین حال چگونگی صحبت در مورد معلولیت را به گونه‌ای که مضر نیست، بررسی می‌کند.

همچنین کتاب «درک معلولیت؛ در برگیری، دسترسی، گوناگونی و حقوق مدنی» را می‌توان نام برد. این کتاب نقش نحوه بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها را تشریح می‌کند، به انتقاد از کلیشه‌ها می‌پردازد و نشان می‌دهد بازنمایی درست، نقش مهمی در جامعه‌پذیری برای افراد دارای معلولیت دارد.

کتاب «درک معلولیت: در برگیری، دسترسی، گوناگونی و حقوق مدنی» نقش نحوه بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌ها را تشریح می‌کند، به انتقاد از کلیشه‌ها می‌پردازد و نشان می‌دهد بازنمایی درست، نقش مهمی در جامعه‌پذیری برای افراد دارای معلولیت دارد. این کتاب تلاش دارد تا به مسائل مختلفی مرتبط با معلولیت، از جمله دسترسی، تنوع در بازنمایی‌ها، حقوق مدنی

و زندگی مستقل افراد دارای معلولیت پرداخته و نقش رسانه‌ها در تشکیل ادراک جامعه نسبت به معلولیت را مورد بررسی قرار دهد.

این راهنما و منابع می‌توانند به رسانه‌ها در ارائه بازنمایی‌های دقیق‌تر و حساس‌تر از معلولیت کمک کنند. لیکن نکته حائز اهمیت در این زمینه نقش فرهنگ جامعه در این زمینه است که لزوم تدوین راهنمای عملی مناسب با ساختار اجتماعی، فرهنگی و به خصوص رسانه‌ای آن جامعه را دوچندان می‌کند.

برای نوشتن این‌گونه راهنما و دستورالعمل‌ها می‌توان از منابع و مطالعات موجود کمک گرفت اما این‌ها به حد لازم و کافی موجود نیستند. از این رو گروه تحقیق تصمیم گرفت با انجام یک مطالعه کیفی به شناخت تجربه افراد دارای معلولیت و صاحب‌نظران در مورد بازنمایی معلولیت در رسانه بپردازد تا علاوه بر منابع موجود به تجربه‌های بکر و غنی از این بازنمایی دست یابد.

تحقیق کیفی، یک روش پژوهشی است که برای درک عمیق‌تر از تجربه‌ها و مفاهیم انسانی استفاده می‌شود. در این روش، محققان با تجزیه و تحلیل داده‌های متنی، الگوها و معانی را استخراج می‌کنند. تحقیقات کیفی می‌تواند به شناخت عمیق‌تر از تجربه‌ها و نیازهای افراد دارای معلولیت در مواجهه با بازنمایی‌های رسانه‌ای کمک کند. این تحقیقات می‌توانند به تفهیم عوامل مؤثر در تشکیل نگرش‌ها و تصویرسازی‌ها در رسانه‌ها کمک کنند و در نهایت بهبود بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها را ترویج دهند.

در این نوع تحقیق، محققان با استفاده از روش‌هایی مانند مصاحبه‌ها، مشاهدات و تحلیل محتوا، تجربیات افراد را جمع‌آوری و تحلیل می‌کنند. از طریق تحقیق کیفی، می‌توان به شناخت بهتری از زندگی روزمره، تحولات و تجربه‌های افراد دارای معلولیت دست یافت و این اطلاعات را در طراحی سیاست‌ها، برنامه‌ها و خدمات مرتبط با معلولیت به کار برد.

اهداف تحقیق:

هدف کلی مطالعه، شناخت تجربه افراد دارای معلولیت و صاحب‌نظران از بازنمایی معلولیت در رسانه بود. اهداف اختصاصی مطالعه شامل:

- شناخت جنبه‌های مثبت و منفی بازنمایی معلولیت در رسانه
- شناخت تجربه بازنمایی در رسانه‌های مختلف
- شناخت تجربه بازنمایی بر حسب انواع معلولیت
- دستیابی به پیشنهادها در زمینه محتوای راهنمای نحوه بازنمایی معلولیت در رسانه
- تدوین راهنمای نحوه بازنمایی معلولیت در رسانه

پرسش‌های راهنمای مصاحبه:

در تحقیق کیفی حاضر از پرسش‌های زیر مرتبط با تجربه‌های زیسته افراد دارای معلولیت در بازنمایی معلولیت در رسانه، استفاده شد:

بخش اول پرسش‌های (افراد دارای معلولیت):

۱. چنانچه تجربه مناسب یا نامناسب شخصی به طور مشخص یا نقل شده از برخورد رسانه‌ها با افراد دارای معلولیت به یاد دارید، بیان کنید؟ (چه به صورت گفتاری و چه به صورت رفتاری)
۲. آیا خبر، مصاحبه، گزارش، فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی و سریالی به یاد دارید که محتوای مناسب یا نامناسب با شأن و منزلت افراد دارای معلولیت تولید کرده باشد و بتوانید اینجا بیان کنید؟
۳. فکر می‌کنید هنگام گفتگو با شما، خبرنگار باید از ادبیات خاصی استفاده کند؟ و زبان خاصی درباره افراد دارای معلولیت را به کار بگیرد؟ (چه نوع ادبیات و رفتاری مثالی بیاورید)
۴. به نظر شما هنگام گفتگو با افراد دارای معلولیت یا تولید محتوایی رسانه‌ای (خبر، گزارش، عکس، فیلم و...) مرتبط و درباره افراد دارای معلولیت چه ضوابطی را باید رعایت کنیم؟ (منظور هر نوع اقدامی است که با کلیشه سازی، تحقیر، تبعیض، برچسب و انگ مقابله کند.)
۵. شما چه مواردی را ضروری می‌دانید که در تولیدات رسانه‌ای یا صحبت و بحث درباره افراد دارای معلولیت رعایت بشود؟ (منظور از صحبت یا تولیدات رسانه‌ای هر مطلب و نوشته و فیلم و عکسی است که درباره افراد دارای معلولیت تهیه می‌شود)
۶. رسانه‌ها دارای نقش اصلی در جهت‌گیری کلیشه سازی در مورد افراد دارای معلولیت هستند، چه پیشنهادی برای گرفتن نقش مثبت رسانه در این زمینه دارید؟

بخش دوم پرسش‌های (صاحب‌نظران):

۱. نقش خود فرد دارای معلولیت یا خانواده وی در برخورد با اصحاب رسانه را چگونه می‌دانید؟
۲. انجمن‌ها و مؤسسات حوزه معلولیت چه نقشی در تولید آثار رسانه‌ای با رعایت استانداردهای خاص دارند؟ یا چه نقشی می‌توانند داشته باشند؟ (به طور مثال روابط عمومی انجمن‌های فعال افراد دارای معلولیت)

۳. برنامه‌ریزی‌های جوامع بیشتر برای افراد غیر معلول است، چه باید کرد تا رسانه‌ها مسیر در نظر گرفتن افراد دارای معلولیت در برنامه‌ریزی‌ها را در فعالیت‌های خود در نظر بگیرند.

بخش سوم پرسش‌های (هر دو گروه):

۱. می‌دانید که در طول تاریخ اسامی متعددی برای بیان افراد دارای معلولیت استفاده شده است، چرا چنین بوده است؟ آیا مسیر طی شده را درست می‌دانید یا بدان خرده می‌گیرید؟ برای جلوگیری از حس برچسب خوردن چه پیشنهادی دارید؟
 ۲. نظر شما درباره ضرب‌المثل‌ها و لطیفه‌ها و در کل ادبیات فارسی در زمینه معلولیت چیست؟ آیا این روایت‌ها را مناسب می‌دانید یا نامناسب؟ اگر مورد خاصی در ذهن دارید بیان کنید؟ (برای نمونه می‌توان به عقل سالم در بدن سالم است اشاره نمود)
 ۳. چیزی در مورد زبان اول شخص می‌دانید؟ می‌توانید در این مورد مثالی مطرح نمایید؟
 ۴. به نظر شما آیا باید اتیکت‌های مشخصی برای گفتگو درباره معلولیت داشته باشیم؟ لطفاً موارد را به طور مشخص بیان کنید. (اتیکت جنبه مثبتی است که به افراد دارای معلولیت نسبت می‌دهیم تقریباً در مقابل انگ و ...)
 ۵. از کدام برچسب (نام‌گذاری برای نوع معلولیت خاص) بیشتر خوشتان می‌آید یا بدتان می‌آید؟
 ۶. برخی معتقدند برخورد با پدیده معلولیت باید از دوران کودکی شکل داده شود و برخی مخالف‌اند، نظر شما چیست؟
- مصاحبه‌های کیفی با افراد دارای معلولیت می‌توانند به تفهیم عمیق‌تری از تجربه‌ها و نیازهای آنان در مواجهه با بازنمایی‌های رسانه‌ای کمک کنند.

جامعه مشارکت‌کنندگان:

جامعه مشارکت‌کنندگان را افراد دارای معلولیت و صاحب‌نظران حوزه ناتوانی، معلولیت و رسانه تشکیل دادند. جدول شماره ۱ ویژگی‌های جمعیت‌شناسی مشارکت‌کنندگان را نشان می‌دهد. تلاش شد تا مشارکت‌کنندگان از بین افرادی باشند که در صورت داشتن معلولیت دارای تجربه کار با رسانه باشند و در حیطه صاحب‌نظران دارای تجربه کار و برخورد با معلولیت باشند. همچنین در دو حیطه حداکثر تنوع در انواع معلولیت‌ها و حیطه‌های فعالیت رسانه‌ای در نظر گرفته شد.

جدول شماره ۱ ویژگی‌های جمعیت‌شناسی مشارکت‌کنندگان

ردیف	جنسیت	تحصیلات	حوزه فعالیت	داشتن معلولیت
۱	مرد	کارشناسی روابط عمومی	معلولیت	*
۲	مرد	دکتری	آموزش - معلولیت	*
۳	زن	دکترا	روابط عمومی	-
۴	مرد	کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی	رسانه	*
۵	مرد	کارشناسی - منابع انسانی	روابط عمومی	-
۶	زن	دکترا	معلولیت	-
۷	مرد	کارشناس	معلولیت روابط عمومی	*
۸	مرد	کارشناس	رسانه	*
۹	مرد	کارشناس ارشد	معلولیت آی تی	*
۱۰	زن	کارشناس	رسانه و معلولیت	-
۱۱	مرد	کارشناس	رسانه	*
۱۲	مرد	کارشناس ارشد	رسانه	-
۱۳	مرد	دکتری	هنر و ادبیات	-
۱۴	مرد	کارشناس	سینما و تلویزیون	-
۱۵	مرد	کارشناس ارشد	رسانه	-
۱۶	زن	کارشناس	معلولیت	-
۱۷	زن	کارشناس ارشد	معلولیت کسب و کار	-
۱۸	زن	کارشناس	معلولیت	-
۱۹	مرد	کارشناس ارشد	ورزش	*

روش جمع‌آوری داده‌ها:

داده‌ها با استفاده از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، عمیق و یک بحث گروهی متمرکز جمع‌آوری شد. در مجموع با ۱۹ نفر مصاحبه به عمل آمد و یک بحث گروهی متمرکز با حضور ۱۶ نفر از افراد دارای معلولیت برگزار شد. مصاحبه‌ها بین ۴۵ تا ۱۲۰ دقیقه به طول انجامید. بحث گروهی ۱۸۰ دقیقه به طول انجامید.

روش تحلیل داده‌ها:

داده‌های جمع‌آوری شده با روش تحلیل محتوی و با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا تحلیل شدند. متن مصاحبه‌ها بلافاصله پس از انجام مصاحبه با دقت شنیده و پیاده شدند. سپس با خواندن مکرر کدها و مفاهیم معنادار برگزیده شدند. در نهایت زیر مضمون‌ها از ادغام کدهای مشابه شکل گرفتند و در پایان مضمون‌های اصلی ظهور یافتند. مضمون‌ها و زیر مضمون‌های استخراج شده به عنوان گویه‌هایی برای تدوین راهنمای رسانه‌ها در نحوه بازنمایی معلولیت به کار گرفته شدند.

یافته‌های تحقیق:

در مجموع تعدادی بیش از ۸۰۰ کد اصلی به دست آمد که در تعداد ۴۱ زیرمضمون دسته‌بندی شدند. با ادغام زیر مضمون‌ها تعداد ۵ مضمون اصلی ظهور یافتند. جدول شماره ۲ زیر مضمون‌ها و مضمون‌های اصلی به دست آمده را نشان می‌دهد. متن کاملی از مفاهیم و کدهای انتخابی در پیوست ۲ آمده است. همان‌طور که در بالا اشاره شد یافته‌های حاصل از مطالعه حاضر به همراه یافته‌های حاصل از منابع و مدارک موجود در تدوین راهنمای رسانه برای نحوه بازنمایی معلولیت مورد استفاده قرار گرفت.

جدول شماره ۲ زیر مضمون و مضمون‌های مطالعه

ردیف	زیر مضمون	مضمون
۱	طنز و معلولیت	نحوه نمایش معلولیت در رسانه
۲	ننگ و تحقیر کلامی در جامعه	
۳	نمایش واقع‌گرایانه معلولیت	
۴	نمایش کاراکتر منفی از معلولیت	
۵	کلیشه‌ها و خرافات در رسانه	
۶	تولید محتوای سطحی از افراد دارای معلولیت	
۷	تصویر مثبت غیر واقع‌گرایانه از معلولیت	
۸	عادی‌سازی معلولیت در رسانه	
۹	تصویر منفی و ترحم‌آمیز معلولیت	
۱۰	تقویت حضور اجتماعی افراد دارای معلولیت در رسانه	آگاهی افراد دارای معلولیت از حقوق و مطالباتشان
۱۱	قوانین، رسانه و معلولیت	
۱۲	بیان مسائل اجتماعی معلولیت در رسانه	

ارائه راهکار به رسانه	۱۳	برخورد سیستماتیک با مجریان توهین‌کننده به افراد دارای معلولیت
	۱۴	رسانه‌ای کردن موفقیت‌های افراد دارای معلولیت
	۱۵	توجه به توانایی‌ها به جای ناتوانی
	۱۶	مثال از نمونه محتوای مثبت اثرگذار
	۱۷	ارزش خبری، آمار و ارقام
	۱۸	لزوم فعالیت هنرمندان در رسانه
	۱۹	دسترس‌پذیری محتوا برای همه افراد دارای معلولیت
	۲۰	خبرنگاران و معلولیت
	۲۱	چالش رعایت حریم خصوصی
	۲۲	ایجاد فرصت‌های برابر برای فعالیت در رسانه
	۲۳	بازخوردهای افراد دارای معلولیت
	۲۴	اهمیت دانش پیش از تولید محتوا
	۲۵	نقش افراد دارای معلولیت در انتشار اخبار و آگاهی بخشی
	۲۶	اهمیت ادبیات و الفاظ معلولیت
	۲۷	آموزش رفتار با معلولین در رسانه‌ها
	۲۸	حضور دانشگاه‌ها در مطالعات افراد دارای معلولیت
رسانه و افکار عمومی جامعه	۲۹	سینما و معلولیت
	۳۰	اهمیت رسانه‌های فضای مجازی
	۳۱	تأثیر رسانه بر مسئولان
	۳۲	تأثیر فعالان حوزه اجتماعی
	۳۳	تأثیرات روانی مخرب ننگ اجتماعی
	۳۴	هدف فرهنگ‌سازی و آگاهی‌بخشی
	۳۵	آموزش و تربیت کودکان
رسانه و معلولیت	۳۶	پادکست و معلولیت
	۳۷	رسانه‌های نوشتاری
	۳۸	کم پرداختن رسانه‌ها به معلولیت
	۳۹	تاریخ پیشرفت رسانه و معلولیت
	۴۰	عدم اعتماد به رسانه ملی
	۴۱	تقسیم‌بندی مخاطب برای رسانه

در اینجا به چند نمونه از کاربرد مفاهیم اصلی در شکل‌دهی به زیر مضمون‌ها و مضمون‌ها اشاره می‌شود:

مشارکت‌کننده شماره (۶) زیر مضمون «چالش رعایت حریم خصوصی» و مضمون «ارائه راهکار به رسانه»

«ببینید؛ من فکر می‌کنم که باز اینجا به مسئله حقوق معلولین هست. به نظر من معلول حق داره به عنوان یک فرد عادی در رسانه نمایش داده بشه و اگر قراره که کوچک‌ترین سؤالی در ارتباط با معلولیتش بشه باید ازش رضایت گرفته بشه، قبلش و اصلاً شاید مثلاً روالی باشه که شما اجازه ندارید راجع به معلولیت کسی صحبت بکنید. معلولیت یک چیز شخصی باشه به شما هیچ ارتباطی نداشته باشه؛ بنده مثلاً اگر از شما بپرسم مثلاً دندان مصنوعی داری؟ میگی: به تو چه» مشارکت‌کننده شماره (۳)، زیر مضمون «تقویت حضور اجتماعی معلولین در رسانه» و مضمون «آگاهی معلولین از حقوق و مطالباتشان»:

«اتفاقاً یکی از نکاتی که می‌خواستم بهش اشاره کنم و اشاره نکردم راجع همین موضوع بود که همیشه می‌گفتن که به فرد عادی در کنار به اینفلوئنسر دارای معلولیت باید باشه که کنار هم باید باشن، نشون بدیم که واقعاً میشه در کنار هم کار کرد؛ زندگی کرد؛ خوش گذروند؛ تفریح کرد. این واقعاً هدفی که اگه بتونیم به روزی توش به این برسیم بزرگ‌ترین دستاوردی که توی زندگی خودم به شخصه تونستم به دست بیارم شاید.»

مشارکت‌کننده شماره (۷)، زیر مضمون «طنز و معلولیت» و مضمون «نحوه نمایش معلولیت در رسانه»:

«اگر زمانی که بتونم باز من برمی‌گردم به جنبه‌ی شیرین خواستگاری اگر بتونه یک فرد دارای معلولیت در رسانه خواستگاریش نمایش بده زمانی که فرد دارای معلولیت قفل بریش دو موقع خواستگاری باز نمیشه و ایشون مجبوره که همینطور بشینه تکیه نخوره؛ هم بار طنز داره هم به باری داره که آقای تعمیرکار بریس اگر تو اشکال ایجاد کنی، اینجاها ایشون خطا پیدا می‌کنه، سرخوردگی براش ایجاد میشه. چرا برای اینکه همون موقع که میگن خب خانم آقا برن صحبت کنن این قفل بریش در میره، نه می‌تواند راه برود و نه میتواند بشینه. این می‌شه طنز کرد ولی از تو هوای طنزش نکته ایجاد کرد یعنی چی؟ یعنی که رسانه، من دارم بیان می‌کنم تعمیرکارا بزن در رویی کار نکنند؛ این خروجیش باعث میشه که به ازدواج صورت نگیره یا به دختری خجالت‌زده شه یا به پسری خجالت‌زده بشه که دفعه بعد به جای اینکه بره دنبال کارهای جانبی اصلاً قید ازدواج رو بزنه. به کار قشنگی داره صورت می‌گیره که البته باز داره به خطا میره کجا داره صورت می‌گیره استندآپ کمدی که داره انجام میشه.»

مشارکت‌کننده شماره (۴)، زیر مضمون «رسانه‌های نوشتاری» و زیر مضمون «رسانه و معلولیت»:

«با اون‌ها تلاش کنه که خطوط قرمز جامعه معلولین را بهشون توضیح بده و اینکه بهشون گوشزد بشه که ما اصلاً نیاز به گزارش‌هایی نداریم که اشک طرف در بیاد. ما کافیه فقط آمارها و ارقام بگیریم؛ کافیه بگیریم آنها هم حقوقی دارند و کاملاً شرایط بسطش بدهیم. ما اصلاً گزارش‌هایی که قرار باشه در واقع، گریه طرف را در بیاره؛ ما واقعاً به جای نمی‌رسیم. اگر قرار بود به نقطه‌ای برسه در طی سالیان سال این گزارش‌ها باید اثر می‌گذاشت که نگذاشته. ما نیاز به گزارش‌های تحقیقی جدی داریم؛ گزارش‌های میدانی جدی داریم که وضعیت معلولین را در واقع بیاد و خیلی از نگاه علمی و با نگاه موشکافانه بیاید رصد کند و در اختیار مردم و مسئولین قرار بده؛ ما تو این زمینه‌ها ضعف داریم متأسفانه در سانه‌ها.»

مشارکت‌کننده شماره (۸)، زیر مضمون «طنز و معلولیت» و مضمون «نحوه نمایش معلولیت در رسانه»:

«بچه‌های معلول خودشون با خودشون هم شوخی می‌کنند؛ حتی با معلولیتشون هم شوخی می‌کنند. حتی ما شوخی‌های معلولیتی را همیشه تو عام آورد؛ شاید یه ذره را نشه پیام اصلی را منتقل کرد. بچه‌های معلول میشه تو نشر خصوصی انگار ما نشستیم با بچه‌ها تو خونه خانواده همدیگه را شوخی می‌کنیم با اعصامون با بریس مون با طرز صحبت کردن مون ولی خب توی آنجا نمیشه.»

مشارکت‌کننده شماره (۹)، زیر مضمون «نمایش واقع‌گرایانه معلولیت» و مضمون «نحوه نمایش معلولیت در رسانه»:

«در برنامه ماه‌عسل آن مردک برای ما مثال شده بود که در مقطعی بعضی از دوستان ما در آن برنامه شرکت کرده بودند و بعداً خودشان شدیداً پشیمان شدند که آن مجری ... طوری برنامه را هدایت کرد و چه فضای منفی ایجاد شد و فقط هم بچه‌های باور نبودند افراد دیگری هم دعوت شدند و آن مجری تا توانست به نظر من ضربه زد و هنوز اثر ماه‌عسل وجود دارد؛ یعنی آن نگاه ترحم‌آمیزی که یک نفر را بیاوریم که روی ویلچر نشسته است و اشک بیننده را در بیابیم و بگوییم: آخی تو چقدر جوون بودی و ... حالا این اتفاق برای تو افتاده»

مشارکت‌کننده شماره (۵)، زیر مضمون «اهمیت ادبیات و الفاظ معلولیت» و مضمون «راشه راهکار به رسانه»:

«در مواجهه با افراد دارای معلولیت یه اتفاقی افتاد به عنوان روز جهانی افراد دارای معلولیت برنامه‌های متفاوتی به این مناسبت دوازده آذر برگزار می‌کنه. امسال اومد یه پوستر منتشر کرد حالا کارهای دیگه هم کرد ولی یه پوستر منتشر کرد دوازده تا سرفصل رفتاری با افراد دارای معلولیت را تو این پوستر بیان کرد و این را تو فضای مجازی منتشر کرد. جالب بود! من از یه سری از مدیرعاملی که با رعد ارتباط دارند و با همدیگه کارهای مشترک انجام میدیم تو حوزه‌های

مختلف پیام‌هایی دریافت کردم که چقدر این پوستر آموزنده بوده. می‌گفتن علیرغم این که ما با افراد دارای معلولیت ارتباط داشتیم کمک می‌کردیم حمایت براشون جمع‌آوری می‌کردیم و این‌ها، ولی نمی‌دانستیم که مثلاً اگر ما توی نگاهمون حتی نگاه کردن به یک فرد دارای معلولیت این ضابطه را رعایت نکنیم، یه رفتار صحیح با اون نداشتیم، توی لحن آنها چیزایی باید رسانه به این چیزا برسه یعنی این موارد آموزنده را کی باید به جامعه منعکس بکنه که آقا اگر تو با لحن کودکانه با یک فرد دارای معلولیت برخورد بکنی صحبت بکنی حق این را به جا نیاورده حقوق این را رعایت نکردی.»

قدردانی

در مسیر انجام این تحقیق که به نوبه خود تجربه قبلی در کشور نداشت تا به شکلی عمیق و بنیادی مسئله معلولیت و رسانه‌ها را بررسی کند؛ از حضور کارشناسان و محققان با تجربه حوزه معلولیت و رسانه و نیز افراد دارای معلولیت فعال در رسانه‌ها استفاده شد. این مطالعه برای انجام و تحلیل محتوای به دست آمده از مصاحبه‌ها و مطالعات مربوطه از همکاری ارزشمند آقایان رضا سخن‌سنگ، دکتر آریا همدان‌چی، حسین خرسند امیری و خانم‌ها مینا آروانه، ایران جعفری، مریم جوانمرد، افسانه عسگری، نگین موسوی و آرزو قنبری برخوردار بوده است. لازم می‌دانیم از همکاری صمیمانه این عزیزان قدردانی نماییم.

پیوست شماره ۲:

نگاهی بر واژه «توان‌یاب»

واژه «توان‌یاب» در دهه‌های اخیر و به ویژه در ایران، به عنوان یک اصطلاح جایگزین برای «معلول» و «معلولین» رواج یافت.

مجمع آموزشی نیکوکاری رعد، به عنوان یکی از پیشگامان در حوزه توان‌بخشی و حمایت از افراد دارای معلولیت، در دوران مدیریت آقای منصوریان در دهه ۷۰ خورشیدی به طور گسترده‌ای از این واژه استفاده کرد و آن را ترویج داد و فصلنامه این خیریه با کسب مجوز رسمی از وزارت ارشاد اسلامی نیز «توان‌یاب» نام گرفت.

همچنین در اقدامی دیگر در سال ۱۴۰۲ در مجمع عمومی فدراسیون جانبازان و معلولین موضوع تغییر اسم فارسی «جانبازان و معلولین» به «جانبازان و توان‌یابان» مطرح شد و در پایان با رأی اکثریت اعضا با تغییر اسم این فدراسیون به جانبازان و توان‌یابان موافقت شد و تصمیم گرفته شد تا تحقیقات بیشتر اسم بین‌المللی این فدراسیون تغییر نکند.

هدف از استفاده از این واژه، ایجاد یک تصویر مثبت‌تر و امیدوارکننده از این افراد بود. این واژه بر توانمندی‌ها و پتانسیل‌های افراد دارای معلولیت تأکید داشت و تلاش می‌کرد تا برچسب منفی واژه‌هایی چون «معلول»، «معلولین» و «معلولان» را کاهش دهد.

با وجود نیت خوب، واژه «توان‌یاب» به تدریج با نقدها و چالش‌هایی مواجه شد. این واژه به گونه‌ای القا می‌کند که افراد دارای معلولیت باید دائماً در حال اثبات توانایی‌های خود باشند و این انتظار می‌تواند فشار روانی زیادی بر آن‌ها وارد کند. همه افراد دارای معلولیت یکسان نیستند و توانایی‌ها و نیازهای متفاوتی دارند. استفاده از یک واژه کلی مانند «توان‌یاب» می‌تواند این تفاوت‌ها را نادیده بگیرد. با وجود اینکه این واژه سعی در ایجاد یک تصویر مثبت دارد، اما به طور ضمنی بر نقص و کمبود افراد دارای معلولیت تأکید می‌کند. این واژه تلاش می‌کند تا معلولیت را به عنوان یک مشکل موقت و قابل حل جلوه دهد، در حالی که برای بسیاری از افراد، معلولیت بخشی جدایی‌ناپذیر از هویت آن‌هاست.

در سال‌های اخیر، متخصصان و فعالان حوزه معلولیت به دنبال یافتن واژه‌ها و عباراتی هستند که به طور دقیق‌تر و احترام‌آمیزتری به افراد دارای معلولیت اشاره کنند. واژه «توان‌یاب» با وجود نیت خوب، به دلیل ماهیت تعمیم‌گرا و تأکید بر نقص، یک عبارت مناسب برای اشاره به افراد دارای

معلولیت نیست. نمونه‌های دیگر این واژه‌ها را در توان‌خواه مددخواه، مددجو، ویژه تن و دگرتوان می‌توان دید. با این حال استفاده از عباراتی مانند «فرد دارای معلولیت» که بر هویت و حقوق افراد تأکید می‌کنند، بسیار مناسب‌تر است.

پیوست شماره ۳:

فهرست منابع

- کمالی، م. (۱۳۸۵). رسانه و ناتوانی (معلولیت). سنجش و پژوهش، ۴۹، ۴۳-۶۶.
- راودراد، ا.، موسوی حق شناس، س. م.، لطف ملایری، م. (۱۴۰۰). مطالعه شیوه بر ساخت معنای معلولیت در سینمای ایران و هالیوود. مجله جامعه جهانی، ۱۶.
- کرمانی، ف. (۱۳۹۹). مشخص کردن نحوه انعکاس معلولیت و تصویرسازی از افراد معلول در فیلم‌های منتخب.
- عاله پور، م. (پادکست). پادکست‌های سواد رسانه‌ای. پادکست سوم.
- در گفت و گو با دکتر خانیکی. نقش رسانه در تغییر نگرش جامعه. فصلنامه توان یاب، ۸۹-۹۰ (۱۴۰۳)
- کسمائی، ا. و رحیم‌اف، س. (۱۳۹۹). فرهنگ‌سازی تلویزیونی با تأکید بر جایگاه هنر برای کودکان و نوجوانان، مورد شناسی شبکه بهارستان تاجیکستان. فصلنامه هنر اسلامی، ۱۷(۳۹)، ۳۵۳-۳۶۶.
- وحیدلو، ی. و شعیری، ح. ر. (۱۳۹۶). مطالعه پروتئزسازی گفتمانی: چرا دروغ روایی پروتز است. فصلنامه پژوهش ادبیات معاصر جهان، ۲۳(بهار).
- نوروزی روشناوند، ف. و بالو، ف. (۱۴۰۱). معلولیت و بازنمایی آن در ادبیات؛ تحلیل سه حکایت از مثنوی مولانا با استفاده از پروتز روایی. نشریه علمی جستارهای نوین ادبی، ۲۱۷.
- خالقی محمدی، م. (۱۴۰۱). نقش رسانه‌های نوین در تغییر نگرش شهروندان تهرانی نسبت به معلولین. مطالعات رسانه‌های نوین، ۸(۳۲)، ۲۰۹-۲۳۶.
- منتظر قائم کبریایی، م. (۱۳۹۰). وبلاگ‌نویسان دارای معلولیت: تجربه مقتدرسازی فردی و اجتماعی در فضای وبلاگ. فصلنامه پژوهش و رفاه اجتماعی، ۱۲(۴۷)، ۳۱۹-۳۵۵.
- منتظر قائم، م. و رضائی، ح. (۱۳۹۳). تحلیل دریافت افراد دارای معلولیت از تصاویر بازنمایی شده آنها در فیلم‌های سینمایی. فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۱۰(شماره).
- راودراد، ا.، موسوی حق شناس، س. م.، لطف ملایری، م. (۱۴۰۰). مطالعه شیوه بر ساخت معنای معلولیت در سینمای ایران و هالیوود. مجله جامعه جهانی، ۱۶(۲).
- ناصری، م. (۱۳۹۷). معلولیت در ادبیات کودک و نوجوان ایران. کتاب ماه کودک و نوجوان، شهریور.

کریستنسن، ن. و قندهاری، ش. (۱۳۸۱). تفاوت در چیست؟ نگاهی به معلولیت در کتاب‌های مصور کودکان. کتاب ماه کودک و نوجوان، آبان.

انصاری، ب. (۱۳۹۰). حقوق حریم خصوصی. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).

کمالی، م (۱۳۸۲) مروری بر حقوق کودکان دارای ناتوانی و معلولیت، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوم، شماره هفتم، تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی.

کنونسیون جهانی حقوق افراد دارای ناتوانی (۱۳۸۶) فصلنامه حمایت سبز، شماره هفتم، تهران. کمالی، محمد (۱۳۸۳) ناتوانی و حقوق بشر، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال سوم، شماره سیزدهم، تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی.

بلیغ، ن (۱۳۸۰) دستورالعمل برنامه‌سازی در رادیو و تلویزیون انگلستان، تهران: تحقیق و توسعه رادیو.

کمالی، م، پارادوکس کودک سالم و معلول، ضمیمه روزنامه اطلاعات، شماره 23858 اسفند، ۱۳۸۵ تهران.

میرخانی، م (۱۳۷۸) مبانی توان بخشی، تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی

Lane H. (1992). A history of deafness.

J. Christopher (1997). Deafness in Antiquity

Lane H (2005). A history of the deaf

Doyle, T. (2015). 6 Tips for Covering People with Disabilities. Poynter

مرکز افراد دارای معلولیت آمریکا

www.cpwd.org

.....
مرکز تحقیقات و آموزش زندگی مستقل

www.rtcil.org

.....
سازمان غیرانتفاعی Media Trust (انگلستان)

www.mediatrust.org

.....
موسسه غیرانتفاعی پوینتر (فلوریدا)

www.poynter.org

.....
انجمن آمریکایی ناتوانی‌های فکری و رشدی (AAIDD)
www.aidd.org

.....
انجمن ورزش افراد دارای معلولیت (آلمان) (DBSJ)
www.dbs-npc.de

.....
سازمان غیرانتفاعی (استرالیا)
www.mediadiversityaustralia.org

.....
انجمن ستون فقرات
United Spinal Association (آمریکا)
www.unitedspinal.org

.....
دپارتمان اعتبارسنجی آکادمیک ایالات متحده
www.daaus.org

.....
انجمن فدرال برای افراد دارای معلولیت جسمی و چندگانه (آلمان)
www.leichte-sprache.bvkm.de

.....
موسسه اتحاد برای اوتیسم
www.autismspeaks.org

.....
انجمن ملی اوتیسم بریتانیا
www.autism.org.uk

.....
انجمن اتیسم آلمان
www.autismus.de

.....
انجمن ملی اتیسم انگلستان

www.autism.org.uk

بنیاد علوم اوتیسم

www.autismsciencefoundation.org

انجمن ملی روزنامه نگاران دارای معلولیت

www.ncdj.org

مرکز قانون و سیاست معلولیت

www.dlc-ma.org

شبکه جهانی روزنامه نگاری معلولیت

www.ncdj.org

انجمن ملی روزنامه نگاران اصلی / (NAHJ) راهنمای مصاحبه با افراد دارای معلولیت

www.gijn.org

مرکز حقوق بشر و معلولیت دانشگاه تولدو آمریکا / راهنمای مصاحبه با افراد دارای معلولیت

www.utoledo.edu/offices/accessibility-disability

راهنمای انجمن ملی روزنامه نگاران

www.spj.org/ethicscode.asp

مرکز حقوقی افراد دارای معلولیت (DLC) Disability Law Center

www.dlc-ma.org/info-for-consumers

شبکه ملی حقوق افراد دارای معلولیت در واشنگتن دی سی

www.ndrn.org

انجمن ملی معلولیت‌های ذهنی و رشدی

www.aaidd.org

شبکه ملی حقوق افراد دارای معلولیت

www.ndrn.org

انجمن ملی معلولیت های ذهنی و رشدی

www.aaidd.org

شبکه ملی حقوق افراد دارای معلولیت

www.ndrn.org

مرکز ملی توانبخشی افراد دارای معلولیت

www.ghaemrezacharity.ir

مرکز ملی اطلاعات و ارتباطات معلولیت آمریکا

www.ncd.gov

مرکز توانبخشی و آموزش اشتغال ناشنوایان و کم شنوایان

www.rehab.sbm.ac.ir

سازمان بین المللی کار (دفتر انتشارات)

www.ilo.org

وبسایت سازمان ملل متحد

www.iran.un.org/fa

سازمان بهداشت جهانی

www.who.int

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

www.rc.majlis.ir

انجمن نابینایان ایران

www.ibngo.ir

انجمن حمایت از حقوق کودکان

www.irsprc.org

انجمن ملی ناشنوایان ایران

www.isdpf.ir

سازمان بهزیستی کشور

www.behzisti.ir

کمیته ملی پارالمپیک جمهوری اسلامی ایران

www.paralympic.ir

دفتر فرهنگ معلولین

www.handicapcenter.com

انجمن تخصصی کودک و رسانه

www.koodak.tv

پایگاه اینترنتی معلولان ایران (شمعدانی)

www.shamdani.com

سایت مددکاری اجتماعی ایران

www.socialworkeriran.ir

کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت

قانون جامع حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت

اعلامیه جهانی حقوق بشر

قوانین استاندارد برابرسازی فرصت ها برای معلولین (۲۰ دسامبر ۱۹۹۳)

.....

راهنمای Google برای ساخت محتوای قابل دسترس

www.google.com/accessibility/for-developers

.....

در تألیف این کتاب از chatgpt و gemini استفاده شده است

مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد

با ما تماس بگیرید؛

امیدواریم این راهنما را مفید و آموزنده یافته باشید. هدف ما از تهیه و انتشار این راهنما، افزایش آگاهی و دانش درباره نحوه صحیح بازنمایی افراد دارای معلولیت در رسانه‌هاست. ما بر این باوریم که رسانه‌ها نقش بسیار مهمی در تغییر نگرش‌های عمومی جامعه و فرهنگ‌سازی در زمینه رعایت حقوق و توانمندی‌های افراد دارای معلولیت ایفا می‌کنند.

از شما دعوت می‌کنیم؛ با استفاده از این راهنما، به بازنمایی دقیق، محترمانه و مثبت افراد دارای معلولیت کمک کنید.

ما مشتاقیم؛ تا افراد بیشتری را برای مشارکت در این راه با خود همراه نماییم؛ همکاری و مشارکت شما باعث می‌شود که صدای افراد دارای معلولیت بیشتر شنیده شود.

اگر به اطلاعات بیشتری نیاز دارید یا تمایل دارید درباره «بازنمایی معلولیت در رسانه‌ها» اطلاعات بیشتری کسب کنید؛ لطفاً با ما در تماس باشید. ما همیشه آماده پاسخگویی بوده و مشتاقانه منتظر دریافت نظرات و پیشنهادات شما هستیم.

اطلاعات تماس مجتمع آموزشی نیکوکاری رعد:

نشانی: تهران، شهرک غرب، فاز دو، خیابان هرمزان، خیابان پیروزان جنوبی، شماره ۷۴

تلفن: ۸۸۰۸۲۲۶۶ (۰۲۱)

ایمیل: info@raad-charity.org

وبسایت: www.raad-charity.org

اینستاگرام: [raad-charity](https://www.instagram.com/raad-charity)

تلگرام: [@raad_charity](https://www.t.me/raad_charity)